

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֶשֶׁר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת שלח תשפ"ו
(חול'ל)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנס'י

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

או כשב פרט כלבאים - תימה; דהבא "או" למעט. ובפרק קמא (חלוץ כג.א) קאמר: "או" לרבות פלג, וגבי אותו ואת בנו נמי דרשין (חולק עתה): "או שה" לרבות כלבאים ויש לומר: דאבי פלגס ממילא אימעיט, ולא צריך קרא אלא לרבות. וכן לגבי אותו ואת בנו - ומוציא כולל מכלל, דשור ושה אי אתה יכול להוציא כלבאים מביניהם. אבל הכא, כשב ועו כתיב - שאתה יכול להוציא

כלבאים מביניהם. וממלא איתרבו, לחבי כתיב (א"ר) למעט. ובבי האי גונא משבי ב"מירובה" (בבא קמא ע"ב) גבי ונבחה או מנורא, ואם תאמר: אם כן מ"או ע"י היה למעט כלבאים, שאתה יכול להוציא כלבאים מביניהם, ומ"או כשב" - נדמה! ויש לומר: הנדמה אינו ראוי כל כך למעטי כמו כלבאים. והלכך מנורא קמא מוקמינן ברדמי טפי - בכלבאים, הדר ממעטינן נדמה. הנדמה לא מועטינן אלא משום דרמי כלבאים.

אלא דמתה הדר ילדותיה - והא דאמר בפרק "יוצא דופן" (נדה מד.א) ובפרק "מי שמח" (בבא בתרא קמב.א) העובר מית ברישא - היינו היבא דמתה מעצמה, כדאמר בפרק קמא דעריבין (ד.א) הולד אידי דדור חיותיה עיילא טיפא דמלאך מוחתבא לסנינו, אבל נהרג לא.

אלא זה פירש למתה חזק פירש לחיים - אף להוכיח מכאן דאפילו בירי גמיעים אפשר לצמצם. דקרא איכא למימר דאיצטרך אם יבא אליהו ויאמר שבצמצום נעשה, ושבקינן לקרא

דאיהו דחיק ומקוץ אנשפיה. **מחצר** כבד שלה - זה לאו דוקא נקט יזירת חכבה, משום דעולה לגבה הוית

כחלב ודם. אלא אפילו כותל של שאר בשר נמי, כדאמרין בגמרא: יזיב וזאת לטבחה ישראל מאי ארומרת דמלתא או דנקט. **פסולה** סתם סתם משבת נכרי לעבודה זרה - ואם

הוא לקמן (לעיל) גבי השוחט לשם הריז, קדמה פסולה, ודיק עליו: פסולה - אין, הוד מתיים - לא, פירוש: ולא מיתסרי בהנאה. והבא קתני, רבי אליעזר אומר: פסולה, ואף על גב דאמר סור בהנאה, כדקתני: סתם מחשבת

נכרי לעבודה זרה ויש לומר: הולקין דיק מלא קתני "הרי אלו ובחי מתיים", אבל הכא, אידי דאמר רבנן כשרה - אמר רבי אליעזר פסולה **הני** תנאי אית להו דרבי אליעזר ברבי יוסי - פירוש: רבנן ורבי אליעזר דמגמתינן. אבל רבי יוסי לא סבר ליה כוותיה, דהא אמר דאין הכל הולך (אלא מלא עובד).

- סתם מחשבת נכרי לעבודה זרה **אמרין**; ואתא רבי יוסי למימרי: אף על גב דשמעיניה דחשיב - זה מחשב וזה עובד **לא אמרין**; איכא דאמרין: בדרשמעיניה דחשיב פליגי; תנא קמא סבר: פי אמרין זה מחשב וזה עובד - הני מיילי בפנים, אבל בחוץ - לא, הני מיילי בפנים

אלא

לדידן במוקדשין, כדכתיב (ויקרא ז') "לא תאכל" - קרי ביה: לא תחשב ולאכולה ביום השלישי, כי פגול היא. והכי מפרש בובאים (ב"ב). אין הכל חולץ **אלא** אחר העובד - דכתיב: "ומקריב לא יחשב", אבל בעלים במוחשבתן כי מקריב לה כהן. מקום שאין מחשבתה פסלה - כגון חוליה פסולה, חולץ את המחשבה פסולת בהם. ובגמרא מפרש מאי קאמר, דהא מחשבת עבודה זרה פסלה בהו, דהא "ובחי מתיים" איקרו, מה מט אסור בהנאה - אי תקרבת עבודה זרה אסורה בהנאה. **גמרא** והני תנאי - תנא קמא ורבי אליעזר, אית להו דרבי רבי אליעזר ברבי יוסי. כלומר, דשמעיה דתנא קמא דמכשר - לאו משום דאין מחשבתה הולכת כאלא אחר העובד, דאם כן היינו רבי יוסי. אלא כרבי אליעזר ברבי יוסי סבירא להו, טעמיה מפרש ואילי. מרבתי. שהבעלים מפלגין - וטעמא מפרש בובאים בפרק "עבוד שטאי" (סופה, דכתיב: "ומקריב" וגו' ובמבדל ט"ו, אלמא בעליה קרי מקריב, הלכך איתגודו כללי "ומקריב לא יחשב", אם חשב על שחיטת כהן או על זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו - הוי פגול. מיהו תנא קמא - דמכשר. סבר אי הוה שמעיניה בלגז דחשיב על שחיטת בהמה זו לעבודה זרה תוא - אסורה. דמהניא מחשבת בעלים כרבי אליעזר ברבי יוסי. ואי לא שמעיניה דחשיב - סתם מחשבת נכרי לעבודה זרה לא אמרין, זה עובד - משום שחיטת פנים נקט לה, דאפילו בקרבן סבירא להו לרבי יוסי דאין הבעלים מפלגין. ורבי יוסי פליג אתנא קמא ורברי אליעזר. **איכא** דאמרין **אפילו** בדרשמעיניה בלגז דחשיב, פליגי נקט עליה דרבי אליעזר. ואתי להו לתרייהו בעליה בקרבן, כרבי אליעזר ברבי יוסי, וגבי חולץ פליגי. חוץ מפנים - מחשבת עבודה זרה

בחולץ, ממחשבת פיגול בקרבן.

פרט לכלבאים - בן רחל ותייש, שפסול לקרבן, ומרבירא ד"או" דריש ליה. נרמה - עו שלדה מתייש כמותה, ובנה דומה לחלה. **פרט** ליוצא דופן - שקרעה והוציאנה, פעמים שמחה ופעמים שחיה. **שבעה ימים** **פרט** למחוסר זמן - שלא הגיע לשבעה ימים, ואפילו קמו איתו **פרט** לחיוב אמו, ופירש ליה. ורש ליה.

והכי מבי האי יתום? אילימא דפירש ליה, ויהיב דמיה וילדותיה אמיה ולאחר שעה מתה. לעולם תיחזי בתמייה, וכי לעולם צריכה לחיות? והא "תחת אמו" קרינן בידיה והא ליכא למימר דאשמעינן קרינן שחיה אמו כל שבעה. דתניא בתורת כהנים, רבי יוסי הגלילי אומר: מה תלמוד לומר "תחת אמו"? לפי שנאמר

"שבעה ימים ידה עם אמך" שמתה כבו, ויכול כל שבעה? תלמוד לומר "תחת אמו", אי "תחת אמו" יכול אפילו יצא ממנה כשחיה מתה? תלמוד לומר "עם אמך" - שמע ששניהם בעולם אדם, שתחת קרייה אמו, הא כיצד? אפילו נתקיימה לו אמו שעה

אחת והלא "תחת אמו" משמע ליה לרבי יוסי הגלילי חלפיה אמו, שמתה אמו והוא נשאר במקומו. **אלא** אמרת הדר ילדותיה - היינו יוצא דופן, דכל שקרעה והוציא את ולדה, בין מתה ובין חיה - הוי יוצא דופן. וזה פירש לפימה - אמו, כלומר, שבעת מיתתה לידה דרזי הורחם. ואשמעינן קרא דבעינן חיות עד גמר לידה ולאחר לידה מעט, ואי לא - הוה ליה יתום. דעל כרחיה, האי "תחת אמו" - למעט חיה

באמצע גמירא ומתה בגמר לידה אתי. אי אמרת כשלמא - אחר סוף לידה אשמעינן דבעינן חיותא, שיצא כולו מהיים, ולמעט לידה בגמר לידה. היינו - דלא אימעיט ליה מתה בסוף לידה מבי יולד" פרט ליוצא דופן, דהאי נמי לאו יצא דופן הוא כי מתה בגמר לידה. **אלא** אי אמרת לא בעינן חיותא בסוף לידה - וקרא למעטיה מתה באמצע לידה אתא. למה לי קרא מבי יולד

נפקא - דאכתי הוה ליה יוצא דופן אלא שמע מיה: כל מלתא דבעו בה רבנן חיותא, בעינן שיהא חיות בגמר לידה. **פסולה** - אם מסוכנת נפש, הדרבה לעשות כן בהוצאת נפש. נסה - לאו אורחה הבכי, חיותא הוא. ריפורח - צביר מכשבוש. כולחו תגתו - לשון קושיא הוא. כלומר, למה ליה לרבה לאשמעינן דהלכתא הכי? הא סתם מגמתינן היא! **משנה** ורבי אליעזר פוסל - דכיון דבהמה דגוי היא, אף על גב דישראל קחשט - מהניא ביה מחשבת גוי, דסתם מחשבתו לעבודה זרה.

הצר כבד - טרפשא דבכרא, *איגירש"ש בלעז. רבי יוסי קל וחומר - דלא מהניא בה מחשבת בעלים, ורבי ישראל שחיט לה. ומה במקום שפחשבה פסלה -

הכי משנה בובאים (ב"ב). אין הכל חולץ **אלא** אחר העובד - דכתיב: "ומקריב לא יחשב", אבל בעלים במוחשבתן כי מקריב לה כהן. מקום שאין מחשבתה פסלה - כגון חוליה פסולה, חולץ את המחשבה פסולת בהם. ובגמרא מפרש מאי קאמר, דהא מחשבת עבודה זרה פסלה בהו, דהא "ובחי מתיים" איקרו, מה מט אסור בהנאה - אי תקרבת עבודה זרה אסורה בהנאה. **גמרא** והני תנאי - תנא קמא ורבי אליעזר, אית להו דרבי רבי אליעזר ברבי יוסי. כלומר, דשמעיה דתנא קמא דמכשר - לאו משום דאין מחשבתה הולכת כאלא אחר העובד, דאם כן היינו רבי יוסי. אלא כרבי אליעזר ברבי יוסי סבירא להו, טעמיה מפרש ואילי. מרבתי. שהבעלים מפלגין - וטעמא מפרש בובאים בפרק "עבוד שטאי" (סופה, דכתיב: "ומקריב" וגו' ובמבדל ט"ו, אלמא בעליה קרי מקריב, הלכך איתגודו כללי "ומקריב לא יחשב", אם חשב על שחיטת כהן או על זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו - הוי פגול. מיהו תנא קמא - דמכשר. סבר אי הוה שמעיניה בלגז דחשיב על שחיטת בהמה זו לעבודה זרה תוא - אסורה. דמהניא מחשבת בעלים כרבי אליעזר ברבי יוסי. ואי לא שמעיניה דחשיב - סתם מחשבת נכרי לעבודה זרה לא אמרין, זה עובד - משום שחיטת פנים נקט לה, דאפילו בקרבן סבירא להו לרבי יוסי דאין הבעלים מפלגין. ורבי יוסי פליג אתנא קמא ורברי אליעזר. **איכא** דאמרין **אפילו** בדרשמעיניה בלגז דחשיב, פליגי נקט עליה דרבי אליעזר. ואתי להו לתרייהו בעליה בקרבן, כרבי אליעזר ברבי יוסי, וגבי חולץ פליגי. חוץ מפנים - מחשבת עבודה זרה

בחולץ, ממחשבת פיגול בקרבן.

לדידן במוקדשין, כדכתיב (ויקרא ז') "לא תאכל" - קרי ביה: לא תחשב ולאכולה ביום השלישי, כי פגול היא. והכי מפרש בובאים (ב"ב). אין הכל חולץ **אלא** אחר העובד - דכתיב: "ומקריב לא יחשב", אבל בעלים במוחשבתן כי מקריב לה כהן. מקום שאין מחשבתה פסלה - כגון חוליה פסולה, חולץ את המחשבה פסולת בהם. ובגמרא מפרש מאי קאמר, דהא מחשבת עבודה זרה פסלה בהו, דהא "ובחי מתיים" איקרו, מה מט אסור בהנאה - אי תקרבת עבודה זרה אסורה בהנאה. **גמרא** והני תנאי - תנא קמא ורבי אליעזר, אית להו דרבי רבי אליעזר ברבי יוסי. כלומר, דשמעיה דתנא קמא דמכשר - לאו משום דאין מחשבתה הולכת כאלא אחר העובד, דאם כן היינו רבי יוסי. אלא כרבי אליעזר ברבי יוסי סבירא להו, טעמיה מפרש ואילי. מרבתי. שהבעלים מפלגין - וטעמא מפרש בובאים בפרק "עבוד שטאי" (סופה, דכתיב: "ומקריב" וגו' ובמבדל ט"ו, אלמא בעליה קרי מקריב, הלכך איתגודו כללי "ומקריב לא יחשב", אם חשב על שחיטת כהן או על זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו - הוי פגול. מיהו תנא קמא - דמכשר. סבר אי הוה שמעיניה בלגז דחשיב על שחיטת בהמה זו לעבודה זרה תוא - אסורה. דמהניא מחשבת בעלים כרבי אליעזר ברבי יוסי. ואי לא שמעיניה דחשיב - סתם מחשבת נכרי לעבודה זרה לא אמרין, זה עובד - משום שחיטת פנים נקט לה, דאפילו בקרבן סבירא להו לרבי יוסי דאין הבעלים מפלגין. ורבי יוסי פליג אתנא קמא ורברי אליעזר. **איכא** דאמרין **אפילו** בדרשמעיניה בלגז דחשיב, פליגי נקט עליה דרבי אליעזר. ואתי להו לתרייהו בעליה בקרבן, כרבי אליעזר ברבי יוסי, וגבי חולץ פליגי. חוץ מפנים - מחשבת עבודה זרה

בחולץ, ממחשבת פיגול בקרבן.

לדידן במוקדשין, כדכתיב (ויקרא ז') "לא תאכל" - קרי ביה: לא תחשב ולאכולה ביום השלישי, כי פגול היא. והכי מפרש בובאים (ב"ב). אין הכל חולץ **אלא** אחר העובד - דכתיב: "ומקריב לא יחשב", אבל בעלים במוחשבתן כי מקריב לה כהן. מקום שאין מחשבתה פסלה - כגון חוליה פסולה, חולץ את המחשבה פסולת בהם. ובגמרא מפרש מאי קאמר, דהא מחשבת עבודה זרה פסלה בהו, דהא "ובחי מתיים" איקרו, מה מט אסור בהנאה - אי תקרבת עבודה זרה אסורה בהנאה. **גמרא** והני תנאי - תנא קמא ורבי אליעזר, אית להו דרבי רבי אליעזר ברבי יוסי. כלומר, דשמעיה דתנא קמא דמכשר - לאו משום דאין מחשבתה הולכת כאלא אחר העובד, דאם כן היינו רבי יוסי. אלא כרבי אליעזר ברבי יוסי סבירא להו, טעמיה מפרש ואילי. מרבתי. שהבעלים מפלגין - וטעמא מפרש בובאים בפרק "עבוד שטאי" (סופה, דכתיב: "ומקריב" וגו' ובמבדל ט"ו, אלמא בעליה קרי מקריב, הלכך איתגודו כללי "ומקריב לא יחשב", אם חשב על שחיטת כהן או על זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו - הוי פגול. מיהו תנא קמא - דמכשר. סבר אי הוה שמעיניה בלגז דחשיב על שחיטת בהמה זו לעבודה זרה תוא - אסורה. דמהניא מחשבת בעלים כרבי אליעזר ברבי יוסי. ואי לא שמעיניה דחשיב - סתם מחשבת נכרי לעבודה זרה לא אמרין, זה עובד - משום שחיטת פנים נקט לה, דאפילו בקרבן סבירא להו לרבי יוסי דאין הבעלים מפלגין. ורבי יוסי פליג אתנא קמא ורברי אליעזר. **איכא** דאמרין **אפילו** בדרשמעיניה בלגז דחשיב, פליגי נקט עליה דרבי אליעזר. ואתי להו לתרייהו בעליה בקרבן, כרבי אליעזר ברבי יוסי, וגבי חולץ פליגי. חוץ מפנים - מחשבת עבודה זרה

בחולץ, ממחשבת פיגול בקרבן.

לדידן במוקדשין, כדכתיב (ויקרא ז') "לא תאכל" - קרי ביה: לא תחשב ולאכולה ביום השלישי, כי פגול היא. והכי מפרש בובאים (ב"ב). אין הכל חולץ **אלא** אחר העובד - דכתיב: "ומקריב לא יחשב", אבל בעלים במוחשבתן כי מקריב לה כהן. מקום שאין מחשבתה פסלה - כגון חוליה פסולה, חולץ את המחשבה פסולת בהם. ובגמרא מפרש מאי קאמר, דהא מחשבת עבודה זרה פסלה בהו, דהא "ובחי מתיים" איקרו, מה מט אסור בהנאה - אי תקרבת עבודה זרה אסורה בהנאה. **גמרא** והני תנאי - תנא קמא ורבי אליעזר, אית להו דרבי רבי אליעזר ברבי יוסי. כלומר, דשמעיה דתנא קמא דמכשר - לאו משום דאין מחשבתה הולכת כאלא אחר העובד, דאם כן היינו רבי יוסי. אלא כרבי אליעזר ברבי יוסי סבירא להו, טעמיה מפרש ואילי. מרבתי. שהבעלים מפלגין - וטעמא מפרש בובאים בפרק "עבוד שטאי" (סופה, דכתיב: "ומקריב" וגו' ובמבדל ט"ו, אלמא בעליה קרי מקריב, הלכך איתגודו כללי "ומקריב לא יחשב", אם חשב על שחיטת כהן או על זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו - הוי פגול. מיהו תנא קמא - דמכשר. סבר אי הוה שמעיניה בלגז דחשיב על שחיטת בהמה זו לעבודה זרה תוא - אסורה. דמהניא מחשבת בעלים כרבי אליעזר ברבי יוסי. ואי לא שמעיניה דחשיב - סתם מחשבת נכרי לעבודה זרה לא אמרין, זה עובד - משום שחיטת פנים נקט לה, דאפילו בקרבן סבירא להו לרבי יוסי דאין הבעלים מפלגין. ורבי יוסי פליג אתנא קמא ורברי אליעזר. **איכא** דאמרין **אפילו** בדרשמעיניה בלגז דחשיב, פליגי נקט עליה דרבי אליעזר. ואתי להו לתרייהו בעליה בקרבן, כרבי אליעזר ברבי יוסי, וגבי חולץ פליגי. חוץ מפנים - מחשבת עבודה זרה

בחולץ, ממחשבת פיגול בקרבן.

תוספות

לא ילפינן - למימה בעלים אוסרו, אלא כדכתיב קרא (תהלים קז) "זבחי מתים" - שנובח לעבודה זרה. דבפנים הוא כדתיב (במדבר טו) "והקריב המקריב" דבעלים קרי מקריב, אבל בחוץ לא אמרינן הכי. ורבי אליעזר כבר ילפינן - כי"מ מנינו" דבעלים פוסלים מחשבט עבודה זרה בחולין, ואפילו אחר שחט. וגבי רבי אפילו כתמנא, דסתם מחשבט זבחי

לעבודה זרה. זה מחשבט וזה עובד לא אמרין - ד"המקריב לא יחשב" - מקריב אמש קאמה, לזרוק דמה לעבודה זרה - ודאשטת לשם עבודה זרה, שיהיה בדעתו לעבודה בשחטתו - ודברי הכל אסורה, דהא זבחי מתים הוא. אלא בשלא היה מחובין להזית שחטתו זה עבודה לעבודה זרה, אלא שחטה לעצמו על מנת שעובד העבודה זרה בזריקת דמה או בהקטר חלבה. פסולה - אסורה בהנאה. מחשבט מעבודה לעבודה - כחשיבט בשעת עבודה זו על עבודה אחרת. כגון שחישב שחטתה על הוריקה - היא מחשבט לגבי עבודה זרה. דגמרינן חוץ - איסור עבודה זרה. מפנים - ממחשבט פיגול של פנים, שהשוחט על מנת לזרוק דם למזרח או להקטיר אומרוץ למזח - זהו עיקר פיגול. שחטה לשמה - בהטאת מימיה, דכל שאר זבחים ששריו שלא לשמן, אבל חטאת ששחטה שלא לשמה פסולה. וכן פסח ששחטתו שלא לשמן. ואם שחט החטאת לשמה לזרוק דמה שלא לשמה, רבי יוחנן אמר פסולה - דגמרינן מחשבט פסול שלא לשמה ממחשבט פיגול, דעיקרו מעבודה לעבודה. וצריכא - לאשמועינן בתרומיהוה מלוקת דרבי יוחנן שמי, רבי שמעון. דאי איתמא בהא - מילתא קמרייתא דהשוחט את הבהמה. כהן - קמרייתא ליקיש - דאין מחשבטין. פנים מפנים - פסול דחטאת שלא לשמה מפניגול. אלא זבחה דעבודה זרה דמיתסרא - בהנאה, כדאמרינן במסכת עבודה זרה (ט"ב), תקרובת עבודה זרה מיקרי "זבחי מתים", כדכתיב: "זיבאלו זבחי מתים" ותהלים קז, מה מת אסור בהנאה - אף תקרובת עבודה זרה אסורה בהנאה. ומת אפיה מנלך דאסור בהנאה? איתא "שם" "שם", נאמר כאן: "ותמת של מרים" ומבדור כן נאמר להלן: "והערה של ערופה: "וערפוש של את העגלה" ודברים כאן, וזהו עגלה ערופה אסורה בהנאה, כדאמר: שם תהא קבורתה - אף נממא את אסור בהנאה. ומה מת אסור בהנאה - ממחשבת ביה. לכתב דלא רבי יוחנן - אף תקרובת עבודה זרה נמי. אלא שישא - דהאי "אין מחשבט פוסלת בחולין" - מעבודה לעבודה קאמר. שחשבט פוסלת במקרישין - כדפרשית, דעיקר פיגול - מעבודה לעבודה הוא. אלא באותה עבודה בלבד - אם אמר, שחטתה עצמה לעבודה זרה. פנים קשיא לישא ליקיש - דקתני: "מחשבט פוסלת

ר"ש ליקש אמר מותרת - מודה ריש ליקש דחייב מיתה, כדאמרינן בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ט"א), מידי דהוה אמשחתו לה, דהוה מותר, ועובד בסייק, ואין לתמוה: היאך נדרגו? הא דלמא מיימלך ולא זיק דם לעבודה זרה, כדאמרינן בפרק "ארבע מיתות" (שם עמוד ב) דמסית שאמר אלך ואעבד - מיימלך ולא עביד? הכא דהאי א פוסל, כיון דהכא ממשעה, שחטת על מנת לזרוק, ונהי דהכי אפילו ידוע דהאי בשחט ירוק - חייב, דחשיב עובד עבודה זרה בשחטת על מנת לזרוק. ומה שחטת על מנת לזרוק, חייב אלא זבחה עבודה זרה דמיתסרא הכי משכחת לה - תימה: אי חשיב פיגול אף במחשבט בלא דיבור, אם כן משכחת זבחה עבודה זרה דמיתסרא - כדבור, שפירש בפרוש שחטת לעבודה זרה (ס"א), דחייב שבעתן כן ליקש - פירש בקונטרס דלא מצי למימר, קל תומו שלו מפגול, ולא הויה א"ל לומר "פוסלת" אלא "מפגול", ואף על גב דמעינו דקרי ליה לפיגול "פסול", דהניא בפרק שני דזבחים (כ"א), חוץ למקום - פסול ואין חייבין עליו כרת, הכא דאיכא למשע - הוה ליה מיתני "מפגול", כדאמרינן בפרק שני דזבחים (שם) גבי הא דתמן שחובב מפסל בארבעה דברים כו', ודייק בגמרא: דיקא נמי, דקתני "שחובב נפסול" ולא קתני "שחובב מפגול", אבל קשה: אמאי לא נזכר לה בשנינו בעליה? דמדה ריש ליקש דמחשבט מעבודה לעבודה, אמר "הריני שחט על מנת לזרוק דמו לשם פלוני", דפסול, כדאמרינן בפרק שני דזבחים (שם) לכן נראה, וליכא לאוקמי קל וחומר לא במחשבט פיגול אלא בשנינו בעלים, דמה לתרומיהו שכן אינו באותה עבודה, שאם אמר "הריני שחט לשם חן לזמנו או חוץ למקום" או "לשם פלוני" - כשר, כדאמרינן בפרק פסול דזבחים (ט"א), וריבנו ר' זבנאל גריס: פנים לחוץ ליקש לא קשיא, ויזיק לה במחשבט פיגול.

חוץ קשיא לרבי יוחנן - דאם תאמ: ולמא דקאי רבי יוחנן כרבנן, דכי היכי דילפי רבנן חוץ מפנים לענין דה מחשבט וזה עובד, הכי נמי ילפינן לענין דמחשבט מעבודה לעבודה וללשינא בתרא, לימא דקאי כרבי אליעזר ויש לומר: דלגבי זה מחשבט וזה עובד שייך למלקף חוץ מפנים, דגלי רחמנא בפנים דבעלים קרי "מקריב", והוא הדין בחוץ דכתיב (תהלים קז) "זבחי מתים", דאם בעלים מחשבט - חייב וזבחי מתים, כיון דבעלים קרי "מקריב" ופסול, ואין זה אלא גילוי מילתא בעלמא. אבל לענין דמחשבט מעבודה לעבודה - אין אשכחין דילפינן כלל, דהא דמחשבט בפנים - גזירת הכתוב בעלמא הוא.

הא מקמי דשמעיה מרבי יוחנן - תימה: מאי תירוץ הוא זה שמתריץ, שאמר ריש ליקש קודם שלמד המשנה?

ר"ש ליקש אמר מותרת - מודה ריש ליקש דחייב מיתה, כדאמרינן בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ט"א), מידי דהוה אמשחתו לה, דהוה מותר, ועובד בסייק, ואין לתמוה: היאך נדרגו? הא דלמא מיימלך ולא זיק דם לעבודה זרה, כדאמרינן בפרק "ארבע מיתות" (שם עמוד ב) דמסית שאמר אלך ואעבד - מיימלך ולא עביד? הכא דהאי א פוסל, כיון דהכא ממשעה, שחטת על מנת לזרוק, ונהי דהכי אפילו ידוע דהאי בשחט ירוק - חייב, דחשיב עובד עבודה זרה בשחטת על מנת לזרוק. ומה שחטת על מנת לזרוק, חייב אלא זבחה עבודה זרה דמיתסרא הכי משכחת לה - תימה: אי חשיב פיגול אף במחשבט בלא דיבור, אם כן משכחת זבחה עבודה זרה דמיתסרא - כדבור, שפירש בפרוש שחטת לעבודה זרה (ס"א), דחייב שבעתן כן ליקש - פירש בקונטרס דלא מצי למימר, קל תומו שלו מפגול, ולא הויה א"ל לומר "פוסלת" אלא "מפגול", ואף על גב דמעינו דקרי ליה לפיגול "פסול", דהניא בפרק שני דזבחים (כ"א), חוץ למקום - פסול ואין חייבין עליו כרת, הכא דאיכא למשע - הוה ליה מיתני "מפגול", כדאמרינן בפרק שני דזבחים (שם) גבי הא דתמן שחובב מפסל בארבעה דברים כו', ודייק בגמרא: דיקא נמי, דקתני "שחובב נפסול" ולא קתני "שחובב מפגול", אבל קשה: אמאי לא נזכר לה בשנינו בעליה? דמדה ריש ליקש דמחשבט מעבודה לעבודה, אמר "הריני שחט על מנת לזרוק דמו לשם פלוני", דפסול, כדאמרינן בפרק שני דזבחים (שם) לכן נראה, וליכא לאוקמי קל וחומר לא במחשבט פיגול אלא בשנינו בעלים, דמה לתרומיהו שכן אינו באותה עבודה, שאם אמר "הריני שחט לשם חן לזמנו או חוץ למקום" או "לשם פלוני" - כשר, כדאמרינן בפרק פסול דזבחים (ט"א), וריבנו ר' זבנאל גריס: פנים לחוץ ליקש לא קשיא, ויזיק לה במחשבט פיגול.

חוץ קשיא לרבי יוחנן - דאם תאמ: ולמא דקאי רבי יוחנן כרבנן, דכי היכי דילפי רבנן חוץ מפנים לענין דה מחשבט וזה עובד, הכי נמי ילפינן לענין דמחשבט מעבודה לעבודה וללשינא בתרא, לימא דקאי כרבי אליעזר ויש לומר: דלגבי זה מחשבט וזה עובד שייך למלקף חוץ מפנים, דגלי רחמנא בפנים דבעלים קרי "מקריב", והוא הדין בחוץ דכתיב (תהלים קז) "זבחי מתים", דאם בעלים מחשבט - חייב וזבחי מתים, כיון דבעלים קרי "מקריב" ופסול, ואין זה אלא גילוי מילתא בעלמא. אבל לענין דמחשבט מעבודה לעבודה - אין אשכחין דילפינן כלל, דהא דמחשבט בפנים - גזירת הכתוב בעלמא הוא.

הא מקמי דשמעיה מרבי יוחנן - תימה: מאי תירוץ הוא זה שמתריץ, שאמר ריש ליקש קודם שלמד המשנה?

חולין. פרק שני - השוחט דף ט עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - שינוז'ל" תוספות

מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין אלא בשתי עבודות - פירש בקונטרס: בשחיטה ובוריקה דכתיב. וקשה לרבינו יצחק בן אשר: דבוריקה דם לעבודה וזה לא מיתרש לשר, בדומה לקמן בגי דתנאי טייעו דהיבין דירבי לטבחין ישראל ואמר: להו דמא ותרבא לידן ובישרא לידכון, ומסיק דכחדי. הלכה כרבי יוסי דזה מחשב חוב עובר לא אמרינן, ובמה שזרקו דם לעבודה וזה אחרי.

כן לא הייטינו; עוד תניא בהדיא בתוספתא: אם משחטה זרק קם לעבודה וזה והקטיר חלבה לעבודה וזה - זה היה משחטה בקיסרי ולא אמרו בו לא איסור ולה מיתה. ודיעתי משום שהוכיח סופו על תחלתו כדבסמך, אבל בוריקה מיהא לא מיתרסא! וצריך לומר: הני דבמא לא מיתרסא, אם נמאח איתסר. **עד** נכחו לא שר רבנן אלא דם שמענין דחשיב - וללישנא תרמא דלעיל, על כרדך רן שר רבנן אלא בזה מחשב חוב עובר. אבל הכא, אחר עומד ששחט קור אתרי בן עד לעבודה וזה, **אם** היה בן שני כול אובל בתרומה - בפרק "המביא אפס תלוי" (ביתרות כ"ב), מפרש דקסברי שררה. ומעבד כן שרורו לחירות וצריך נט שנתו, ומעבד כן שרורו אובל בתרומה. **כי** לא אתי לידיה אמאי אצוח - חק דבעי בפרק קמא ובבבא מציעא (א"א), תקפה אחז בפיניו דובא ומיקי בשעתן ולבסוף צוח - שפיר בעי רבן לרבי בשעתן רבן לרבנן, הדאי טעמא כי לא אתי לידיה אמאי אצוח" דקסרי תתם, ואיכא טעמא אחרתא דתם, רבנן אמאי אצוח? דהא קא חוי ליה רבנן. **רשבי** וזה - אפילו לא אמר מעות בניו קונות - הכא לא סמכא דעתיה, כיון דמצי מדחי ליה, ואי אלמא הוא - אסור מדרבנן, ואפילו שלא דאמר בפרק שני דבכורות (ג"א) דמשביח בגוי קונה לא מעות.

הא **ועלה לגב ונפל ומה, אמר רבן שמעון בן גמליאל:** אם מעצמו נפל - הרי זה גמ, ואם הרוח דחתה - אינו גמ. **ורלמא שאני התם, דקאמר "כתבו!" אלא אמר רבינא:** משום פבורו דרבן שמעון בן גמליאל דקאמר, **דתניא:** התם נכסיו לאחרים והיו בהן עבדים, ואמר הלך "אי אפשי בהן", אם היה רבו שני בהן - הרי אלו אוכלין בתרומה. **רבן שמעון בן גמליאל אומר:** ציון ששחט הלה "אי אפשי בהן" - כבר זכו בהן ורשיו, והיונן בה: לתנא קמא אפילו עומד וצוח? **אמר רבה, ואיתביא רבי יוחנן:** בצוות מעקרא - דבולי עולמא לא פליגי דלא קנה, בשותח ובסוף צוות - דבולי עולמא לא פליגי דקנה, כי פליגי - שזיכה לו על ידי אחר ושתקו, ולבסוף צוות; תנא קמא סבר: מודשתיק - קננהו, והאי דקא צוות - מיהדר קא הדר ביה. **ורבן שמעון בן גמליאל סבר:** הוכיח סופו על תחילתו, והא דלא צוות מעקרא, סבר: כי לא אתי לידיה אמאי אצוח. **אמר רב יהודה אמר שמואל:** הלכה פרבי יוסי. הנהו טייעו דתתו לציקוניא, והיב דירבי לטבחין ישראל, אמרו להו: דמא ותרבא לידון, משכא ובישרא לידכון. שלחה רב טובי בר רב מתנה לקמיה דרב יוסף: כי האי גוונא מאי? שלח ליה, הכי אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה פרבי יוסי. **אמר ליה רב אחא בר ריה דרב אויא לרב אשי:** לרבי אליעזר, יהיב ליה וזא לטבחין ישראל, מאי? אמר ליה: חוין, אי איניש אלמא הוא דלא קצי מרתי ליה - אסור, ואי לא - אמר ליה: רישוד ותר. **משנה השוחט לשם הרים, לשם גבעות, לשם נמים, לשם נהרות, לשם מדברות - שהיטתו פסולה.** לעלותי שותתין. אבל באיניש אלמא, על כרוח שחיטה אף שבבולי היא, וגי מחשב עליה. **משנה** שנים

מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין, אלא בשתי עבודות - אינו דין שלא יהא הכל הלך אלא אחר השוחט? **תניא בנתיבות דרבי יוחנן:** השוחט את הבהמה לזוח דקמה לעבודה ורה, ולהקטיר חלבה לעבודה ורה - הרי אלו וכו' מתיים; שחטה ואחר כך חישב עליה - זה היה מעשה בקיסרי, ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר. **אמר רב חסדא:** לא אמרו בה איסור - משום פבורו דרבנן, לא היתר - משום פבורו דרבי אליעזר. **ממאי? דלמא עד פאן לא קאמרי רבנן אלא דם שמענין דחשיב, אכל הכא דשמענין דחשיב - הוכיח סופו על תחילתו!** **אי נמי, עד פאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא גבי נכרי, דסתם מחשבת נכרי לעבודה ורה, אבל ישראל - הוכיח סופו על תחילתו לא אמרינן! אלא אמר רב שיקבי:** לא אמרו בה היתר - משום פבורו דרבן שמעון בן גמליאל. **הי רבן שמעון בן גמליאל? אילמא רבן שמעון בן גמליאל דגישין, דתנן:** הבריא שאמר "כתבו גמ לאשתי" - רצה לשחוק בה, ומעשה בבריא שאמר "כתבו גמ לאשתי" ועלה לגב ונפל ומה, אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו נפל - הרי זה גמ, ואם הרוח דחתה - אינו גמ; והיונן בה, מעשה לסתור?! - הסוין מחספרא, והכי קתני: אם הוכיח סופו על תחילתו - הרי זה גמ ומעשה נמי בבריא שאמר "כתבו גמ לאשתי", ועלה לגב ונפל ומה, אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו נפל - הרי זה גמ, ואם הרוח דחתה - אינו גמ. **ורלמא שאני התם, דקאמר "כתבו!" אלא אמר רבינא:** משום פבורו דרבן שמעון בן גמליאל דקאמר, **דתניא:** התם נכסיו לאחרים והיו בהן עבדים, ואמר הלך "אי אפשי בהן", אם היה רבו שני בהן - הרי אלו אוכלין בתרומה. **רבן שמעון בן גמליאל אומר:** ציון ששחט הלה "אי אפשי בהן" - כבר זכו בהן ורשיו, והיונן בה: לתנא קמא אפילו עומד וצוח? **אמר רבה, ואיתביא רבי יוחנן:** בצוות מעקרא - דבולי עולמא לא פליגי דלא קנה, בשותח ובסוף צוות - דבולי עולמא לא פליגי דקנה, כי פליגי - שזיכה לו על ידי אחר ושתקו, ולבסוף צוות; תנא קמא סבר: מודשתיק - קננהו, והאי דקא צוות - מיהדר קא הדר ביה. **ורבן שמעון בן גמליאל סבר:** הוכיח סופו על תחילתו, והא דלא צוות מעקרא, סבר: כי לא אתי לידיה אמאי אצוח. **אמר רב יהודה אמר שמואל:** הלכה פרבי יוסי. הנהו טייעו דתתו לציקוניא, והיב דירבי לטבחין ישראל, אמרו להו: דמא ותרבא לידון, משכא ובישרא לידכון. שלחה רב טובי בר רב מתנה לקמיה דרב יוסף: כי האי גוונא מאי? שלח ליה, הכי אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה פרבי יוסי. **אמר ליה רב אחא בר ריה דרב אויא לרב אשי:** לרבי אליעזר, יהיב ליה וזא לטבחין ישראל, מאי? אמר ליה: חוין, אי איניש אלמא הוא דלא קצי מרתי ליה - אסור, ואי לא - אמר ליה: רישוד ותר. **משנה השוחט לשם הרים, לשם גבעות, לשם נמים, לשם נהרות, לשם מדברות - שהיטתו פסולה.** לעלותי שותתין. אבל באיניש אלמא, על כרוח שחיטה אף שבבולי היא, וגי מחשב עליה. **משנה** שנים

חולין - לענין עבודה וזה שאין מחשבה פוסלת בזה בארבע עבודות אלא בשנים, בשחיטה ובוריקה. והני הוא דכתיב: (שמות כב) "וזהב לאלהים יחרם," כל אסר נספיקים מדר" (תהלים טז) אבל קבלה והולכה לא כתיב בהו. והקטרה, זה לג עדיכא בעבודה וזה, מיהו ולא עבודה היא לאפסודי בעבור משום הקטר חלבה לעבודה וזה, היכא דלא נשחטה ולא נורק דמה לעבודה וזה, דהא אפילו בפנים לא מפסיל קרבן אם חישב על אכילת בשר בשעת הקרבן חלבים. ואחר כך חישב עליה - לזרוק דמה או להקטיר חלבה. משום פבורו דרבנן - דאמר: לא אמרינן סתם מחשבת נכרי לעבודה ורה. והאי נמי, אף על גב דאיגליא מילתא משומד הוא, לא אבירי: מסתמא כי שחטה ברישא - לחכי שחטה, דסתם מחשבתו לעבודה וזה לא אמרינן. **אלא לם שמעניא דחשיב** - לא תחלתה ולא סופה. **אלא גבי נכרי** - בדשעת שחטה בחוקת גוי הרה. אבל ישראל - כיון דהוי בחוקתו בשעת שחיטה. הוכיח סופו לא אמרינן - דלמא אחר השחיטה נכנס בו יצר הרע ונתשמד. **רבן שמעון בן גמליאל** - דאמר: הוכיח סופו על תחילתו. **הבריא כתבו גמ לאשתי** - חללה אמר "כתבו ונתנ", והלך לו. **רצה לשחוק בה** - שלא תפציר בו לתת לה גט לפטורה מיבם אם ימות, והפליגה בדרבים. ואין אלו נעשין שלוחו לגרש, הדא לאו אמר "נתנ", לחכי נקט בריא, דאילו מסובן קיימא לן הלכה כרבי שמעון שזורי, דאמר: כותבין ונותנין, דתנן (גיטין ס"ה), בראשונה היו אומרם, הויא קבולו ואמר "כתבו גמ לאשתי", אף על פי שאמר "נתנ" - הרי אלו כותבים ונותנים, שמפני שהיה בהול על מיתתו לא הספיק לגמור דבריו. וחזרו לומר: אי המפשי הויאצא בשיריא. רבי שמעון שזורי אומר: אי המסוכן. ואמר רב חננאל: הלכה כרבי שמעון שזורי. ולא וסת - וכבר כתבו ונתנו העדים שם ולאשתו. **אם מעצמו נפל** - דאי מתחלה היה דעתו לעלות ולפול, יהיה ליה בהול כמסוכן. מעשה לפתור - דא אמרת רישא: רצה לשחוק בה, ולא נתן חילוק בדברו וירלמא שאני תתם דקאמר ברישא "כתבו", והאי קצת הוכחה בתולה, ונפילתו גלוי מילתא בעלמא תולה. **דדאי אמר ברישא "כתבו"** - על מנת ליתן קאמרו, ואמר הלה - שניתנו לו. **אי אפשי** - אין רצוני. **אם היה רבו שני בהן** - זה האומר "אי אפשי בהן" על כרוח שחטו, ויבאכל בתרומה. **ולקמיה דרבנן** ואפילו עומד וצוח?! **כבי** - זכו בהן יורשי ראשון - שהוא ישראל. **אפילו עומד וצוות** - בתמימה. והיבן מצינו וזה בשרה לו על ידי אחר - שמסר שטר המנתה לאחר בפניו. ואמר לו: ובה בשרה זה לשם פלוני. **כרבי יוסי** - דאין הכל הלך אלא אחר השוחט, ואפילו שמענין דחשיב - לא פסול. **טייעו** - ששמעאלים, ואינן אוכלין אלא בשר שחוטם. ואפילו היא מתה מאליה שחט אותה לאוכלה, וכן דרכן. **דירבי** = אילים. **דמא ותרבא לידון** - לעבודה ורה, דמתוך שהיו טרודים בעסקיהן היו נותנין לטבחין ישראל לשחוט ולהפשט. **כרבי יוסי** - ומותרין. **כרבי אליעזר** - דאמר מחשבת נכרי לעבודה ורה, פוסלת שחיטת ישראל אפילו אין לו בה אלא דבר מועט. **יהיב ליה** - גי וזא לטבחין ישראל שבבולי בשר, ואמר לו: כששחטתו הבמתך לן חי בשר, מי מיתרס (כו) בהמה בהכחי? מי אמרינן: כי אמר רבי אליעזר - היכא דהוא אצוחא בהמה בשחטתו מכי ונתנה מעיקר בשר, או שהיתה כולה על גי ונתנה לשראה חוץ ממצר בשר שלה, אבל כי האי גוונא לא. וא דלמא לא שגא? **אי איניש אלמא** - דהאי נמי, ולא מצי ישראל לזרוחיה אם היה רוצה להחזיר לו דיער שלו - אישתבח דקנייה גמורה היא. **ואי לא מצי אמר ליה רישך ותר** - הרי ראשך ורתי הרה, הכה זה על זה או קבל דינך שלך. וכיון דמצי לזרוחי, ואשתבח ככי שחט ישראל לא אדעתא דגוי קשחשו, ואינו נעשה שלוחו על כרוח, דמימר אמר האי ישראל! אי בעינא מהדרות ליה וזהו - הליכך שריא. ואי בעי ידוב ליה. ואת על דקיימא לן (בכורות ג"א). **מעט הגוי קנות ויש לו חוב בה**, מיהו שחטו. **שחט מלס ליה לגוי וישנה עשה שלוחו**, דאמר ליה: לא לעלותי שותתין. אבל באיניש אלמא, על כרוח שחיטה אף שבבולי היא, וגי מחשב עליה. **משנה** שנים

חולין. פרק שני - השוחט דף מ עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

רש"י

שנים אוזוין - זה בראשו וזה בקתו. לשום דבר כשר - לשום סתם. גמרא
ובחי מתים - ליאסר בהנאה, כיון תקרובת עבודה וזה שאסורה כמות, ומת אסור
בהנאה, דנפקא לן מנסבת עבודה וזה (כט,ב) מיתומת שם מרים' ובמדרב כו,
וגמר "שם" "שם" מעגלה דערפה ודרשים כאן. מיכאל ושילשול קפון - כלומר,
לשום גדול שבככל בהריות או לשום קטן

שבכולן. שילשול = תולעת. דאמר לשום
הו - זה אינו עשה עבודה וזה, דכתיב
אלהיהם על ההרים' - עבודת עבודה וזה (מו,ה) הלך
אלהיהם, מנסבת עבודה וזה (מו,ה) הלך
לשמך לא מיקריא ובחי מתים. ומיהו פסולה
למאכל, משום דמיא שחשת עבודה
וזה מיהלפא בה, ובדכנתן לקמן (חולין
מא,ב). השוחט לשום יבד ותיב - שחשתו
פסולה, משום דמי לשוחט קדשים בחוץ.
לדידי דהו - למלאך המנומה על ההרים.
הויא דמיכאל - דלא מחובר הוא. ובעלי
חיים, אף על גב דלא מחובר משום עבודה
וזה, כדקימא לן בתמורה (כט,ב). מדאסר
רחמנא נעבד לגבה - מכלל דלהדיט
שרי, מיהו אלוותו מקרי, כדכתיב (שמות ח):
כי 'זנב חיה ועונת מצרים', וכתיב (ברים
דא) 'וראיאת את השמש ואת הירח ואת
הכוכבים ועל צבא השמים'. היתה בהמת
הביו - לא מביעא שלו, ומיתחיא משום
תקרובת עבודה וזה שבחשית סימן אחד.
דאף על גב דבעלי חיים אן נאסריס להדיט,
לא משום נעבד שעשאו עבודה וזה, לא משום מוקצה שהקצו לתקרובת עבודה
וזה, כדקימא לן בתמורה (כט,ב). מדאסטרין קרא למיטרינו לגבוה, כדתיא
(בבא קמא מ,ב) 'מן הבקר' - להוציא את העובד, 'ומן העזן' - להוציא את
המוקצה, מכלל דלהדיט שרי, מיהו, די בעבד מעשה בנפיהו מיתסרי, כדארמין
בפרק "רבי שמעאל" (עבודה זרה ג,ב). אף על פי שהאומר המשתחוה להקצה
עליו אסרה, חפר בהו ורשיח ורשיח ומערת והתחווה לון - אסרן. רובקע
נמי, אף על גב דאבתי בעלי חיים נינהו - מיתסרי. והאי סימן אחד לאו דוקא,
הדואו הדין לחצי, ובמתנת נמי, אף על גב דפשיטא לן דאין אדם אוסר
דבר שאינו שחי, אשמעינן רב הונא דאסר לה במעשה שלו. ורובצה - אלא אף
מביעיא עומדת, וכשתגביהו הרביצה - קנאה בהבניהו בעשה שלו, אלא אף
על גב דרובצה ולא קנאה אסר לה במעשה. המשתחוה לכהנת חבירו לא אסרה
- אפילו לעבודה, משום מעבד. עשה בה מעשה אסרה - וטעמא ליהן
במסכת עבודה זרה (ג,ב) 'כל הלויס אע"פ הוניה המקף אחו מלכותו במעלו
הבני' ורבי הוימס ב (טס,ו) ואמר ממי: מאי "הבני" - שגונו, דאסרינן בהנאה, ולא
על גב דלאו ידידה הוו, שהיו כלי שרת. השוחט הפאת - לקמיה מפרש מאי
בזח טעמא ונדק. שילש הפאת - בשוגג: משום שבת. ומשום שוחט קדשים
חוץ, ומשום עבודה שרש. השוחט בברת. ומשום מקלקל לא מפטר שבת,
שהוץ מתקנה הוא אצל בני גו, שאבר מן הויז אסור להם. וטעמא כי שחטיס להו

שנים אוזוין פסקין ושוחטין, אחד לשם אחד מפל
אלו ואחד לשם דבר פשר - שהיחטו פסולה. גמרא
פסולה - אין, זכיה מתים - לא. ורמינניהו: השוחט לשום
הרים, לשום גבעות, לשום נהרות, לשום מדברות,
לשום קמה ולבנה, לשום פוכבים ומזלות, לשום
מיכאל הישר הגדול, לשום שילשול קפון - הרי אלו
זכיה מתים! אמר אביו, לא קשיא: הא דאמר להו, הא
דאמר לנדה דהו. דיקא נמי, דתקני הויא דמיכאל
שר הגדול, שמעו מינה. אמר רב הונא: היתה בהמת
חבירו רבוצה לפני עבודה וזה, פיון ששחט מה סימן
אחד - אסרה. סבר לה פי הוי דאמר עולא אמר רבי
יוזנין: אף על פי שהאומר המשתחוה לכהנת חבירו
לא אסרה, עשה מה מעשה - אסרה. אויביה רב
נתקן לרב הונא: השוחט הפאת בשבת בחוץ לעבודה
ורה - חייב שלש הפאות; ואי אמרת פיון ששחט
מה סימן אחד אסרה - אשוחטיו חוץ לא ליחייב,
מתוך

דאף על גב דבעלי חיים לא מיתסרי משום עבודה וזה, לא משום מוקצה שהקצו לתקרובת עבודה
וזה, כדקימא לן בתמורה (כט,ב). מדאסטרין קרא למיטרינו לגבוה, כדתיא
(בבא קמא מ,ב) 'מן הבקר' - להוציא את העובד, 'ומן העזן' - להוציא את
המוקצה, מכלל דלהדיט שרי, מיהו, די בעבד מעשה בנפיהו מיתסרי, כדארמין
בפרק "רבי שמעאל" (עבודה זרה ג,ב). אף על פי שהאומר המשתחוה להקצה
עליו אסרה, חפר בהו ורשיח ורשיח ומערת והתחווה לון - אסרן. רובקע
נמי, אף על גב דאבתי בעלי חיים נינהו - מיתסרי. והאי סימן אחד לאו דוקא,
הדואו הדין לחצי, ובמתנת נמי, אף על גב דפשיטא לן דאין אדם אוסר
דבר שאינו שחי, אשמעינן רב הונא דאסר לה במעשה שלו. ורובצה - אלא אף
מביעיא עומדת, וכשתגביהו הרביצה - קנאה בהבניהו בעשה שלו, אלא אף
על גב דרובצה ולא קנאה אסר לה במעשה. המשתחוה לכהנת חבירו לא אסרה
- אפילו לעבודה, משום מעבד. עשה בה מעשה אסרה - וטעמא ליהן
במסכת עבודה זרה (ג,ב) 'כל הלויס אע"פ הוניה המקף אחו מלכותו במעלו
הבני' ורבי הוימס ב (טס,ו) ואמר ממי: מאי "הבני" - שגונו, דאסרינן בהנאה, ולא
על גב דלאו ידידה הוו, שהיו כלי שרת. השוחט הפאת - לקמיה מפרש מאי
בזח טעמא ונדק. שילש הפאת - בשוגג: משום שבת. ומשום שוחט קדשים
חוץ, ומשום עבודה שרש. השוחט בברת. ומשום מקלקל לא מפטר שבת,
שהוץ מתקנה הוא אצל בני גו, שאבר מן הויז אסור להם. וטעמא כי שחטיס להו
בעלים - דבר שאינו שלו הוי, דשל גבוה הוי.

לדר אבניו אסורין למזבח, מכל מקום צפוי מותר, דילפינן מכלים דלא מיתסרי, כי
רובצה לפני עבודה וזה - פירש בקונטרס: לא מביעיא עומדת, וכשתגביהו הרביצה -
אם אין אדם אוסר רב שאין שלו, דהא גול ולא נתישאלו הבעלים שנידון אינו יכולין להקדישו, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו בשרו בו, ולקמן (מא,א) נמי דאמר רב
נתקמן אין אדם אוסר רב שאינו שלו, ומאי דיקן מנתקנסו? והא מנתקן מימי אנדיהו קניה, כדאמר ב"ביתין" (גיטין פז,ב) אלא דאין בהכי לא חשיב שלו, ואינו
קפו לו אלא להחיות בו אסריס, אלא ראה נדה קר לרבותא, דאף על גב דלא ררביעה ליה עשה לא ררביעה ליה כל - אסרה.
לפני עבודה וזה - אין לפרש: דוקא לפני עבודה וזה, וכריב יודקן רב בבא דאמר לקמן (חולין מא,א): אין מנסכין יין אלא לפני עבודה וזה, והוא הדין שאר עבודות. ודיאיה דדוקא
לענין נסוך קאמר, ובכל דוכתא דאיירי בשוחט לא נקט "לפני עבודה וזה", ועוד, דאמאי קרין בסמוך שאחתי חוץ? לא ליחייב, ומתוך כעפ הווא? תרם שכלא שחט לפני
עבודה וזה, לא מיתסרא, ומכל מקום חייב העובד, מיהו דהוה אלוהי אלא דאין, אף על פי שלא בפני עבודה וזה נמי מיתסרא, והוא דנקט הכא "לפני עבודה וזה" - אמאי
נדמלחא נקט. אי נמי, אין דלפני עבודה וזה הוה, אם מנסחא לשם עבודה וזה נתחוב אף על פי שלא פירש, וכגון שהוה ישראל משוגמ. והשתא מצי למימר דנקט רובצה, דלא מיתסרא
הרביצה לפני עבודה וזה - הוואי לשם עבודה וזה נתחוב, אלא אפילו רובצה כבר, כיון דישראל משוגמ הוא, ושוחט לפני עבודה וזה - מתחוב לעבודה וזה. כי הא דאמר עולא
דאמר בסמוך, ועולא מעשה כל דהו קתם ביהוה דרבו הונא לא מצי לפרושי מעשה רבה, וזהו על כרחין מעשה כל דהו קאמר, דאין סימן אחד בעי, אם כן הוה אף על פי
לפרושי. והייב שחטא - לא נתת למינאי, דאם כן ליתני ארבעה, וכגון שהוה יום הכפורים, אלא בתני אשמעינניו, חידוש, ולענין שבת חייב אף על פי שלא יתקן אלא להרביצה
מיד אבר מן הויז, כדאמר בפסחים בפרק "אלו דברים" (עג,א). ובחוצ לעבודה וזה הוי חידוש, כדמוכח בשמעתא. ואם תאמר: ואמאי חייב משום שחטי חוץ? ופי' אלו אינו מתקבל בפנים,
דטעמא הנין ליהא אלא ביחיד, ואין קרבן יחיד קרב בשבתו ויש לומר: כיון דאם זרק הוציא, דבאשכחן בפרק שני דביצה (ג,ב) אכל בני עזרת ששחטן שלא לשמן או שלא למנן
יש - על להחיות משום שחטי חוץ. בדפרק "השוחט והמעלה" (ובחים קט,א) מרבינן מקרא לחייב בחוץ, על גב דתפסולין שאם עלו לא ידו. ואף על גב דארוה ואת בנו בחוץ פטור
משום מחוסר מום, שבת לא חשיב מחוסר מום, דאין הוה לא חשיב מחוסר מום, ודין הוה לא עשה דחיה יחיד ודחה לא תעשה רשבה.

לדר אבניו אסורין למזבח, מכל מקום צפוי מותר, דילפינן מכלים דלא מיתסרי, כי
רובצה לפני עבודה וזה - פירש בקונטרס: לא מביעיא עומדת, וכשתגביהו הרביצה -
אם אין אדם אוסר רב שאין שלו, דהא גול ולא נתישאלו הבעלים שנידון אינו יכולין להקדישו, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו בשרו בו, ולקמן (מא,א) נמי דאמר רב
נתקמן אין אדם אוסר רב שאינו שלו, ומאי דיקן מנתקנסו? והא מנתקן מימי אנדיהו קניה, כדאמר ב"ביתין" (גיטין פז,ב) אלא דאין בהכי לא חשיב שלו, ואינו
קפו לו אלא להחיות בו אסריס, אלא ראה נדה קר לרבותא, דאף על גב דלא ררביעה ליה עשה לא ררביעה ליה כל - אסרה.
לפני עבודה וזה - אין לפרש: דוקא לפני עבודה וזה, וכריב יודקן רב בבא דאמר לקמן (חולין מא,א): אין מנסכין יין אלא לפני עבודה וזה, והוא הדין שאר עבודות. ודיאיה דדוקא
לענין נסוך קאמר, ובכל דוכתא דאיירי בשוחט לא נקט "לפני עבודה וזה", ועוד, דאמאי קרין בסמוך שאחתי חוץ? לא ליחייב, ומתוך כעפ הווא? תרם שכלא שחט לפני
עבודה וזה, לא מיתסרא, ומכל מקום חייב העובד, מיהו דהוה אלוהי אלא דאין, אף על פי שלא בפני עבודה וזה נמי מיתסרא, והוא דנקט הכא "לפני עבודה וזה" - אמאי
נדמלחא נקט. אי נמי, אין דלפני עבודה וזה הוה, אם מנסחא לשם עבודה וזה נתחוב אף על פי שלא פירש, וכגון שהוה ישראל משוגמ. והשתא מצי למימר דנקט רובצה, דלא מיתסרא
הרביצה לפני עבודה וזה - הוואי לשם עבודה וזה נתחוב, אלא אפילו רובצה כבר, כיון דישראל משוגמ הוא, ושוחט לפני עבודה וזה - מתחוב לעבודה וזה. כי הא דאמר עולא
דאמר בסמוך, ועולא מעשה כל דהו קתם ביהוה דרבו הונא לא מצי לפרושי מעשה רבה, וזהו על כרחין מעשה כל דהו קאמר, דאין סימן אחד בעי, אם כן הוה אף על פי
לפרושי. והייב שחטא - לא נתת למינאי, דאם כן ליתני ארבעה, וכגון שהוה יום הכפורים, אלא בתני אשמעינניו, חידוש, ולענין שבת חייב אף על פי שלא יתקן אלא להרביצה
מיד אבר מן הויז, כדאמר בפסחים בפרק "אלו דברים" (עג,א). ובחוצ לעבודה וזה הוי חידוש, כדמוכח בשמעתא. ואם תאמר: ואמאי חייב משום שחטי חוץ? ופי' אלו אינו מתקבל בפנים,
דטעמא הנין ליהא אלא ביחיד, ואין קרבן יחיד קרב בשבתו ויש לומר: כיון דאם זרק הוציא, דבאשכחן בפרק שני דביצה (ג,ב) אכל בני עזרת ששחטן שלא לשמן או שלא למנן
יש - על להחיות משום שחטי חוץ. בדפרק "השוחט והמעלה" (ובחים קט,א) מרבינן מקרא לחייב בחוץ, על גב דתפסולין שאם עלו לא ידו. ואף על גב דארוה ואת בנו בחוץ פטור
משום מחוסר מום, שבת לא חשיב מחוסר מום, דאין הוה לא חשיב מחוסר מום, ודין הוה לא עשה דחיה יחיד ודחה לא תעשה רשבה.

לדר אבניו אסורין למזבח, מכל מקום צפוי מותר, דילפינן מכלים דלא מיתסרי, כי
רובצה לפני עבודה וזה - פירש בקונטרס: לא מביעיא עומדת, וכשתגביהו הרביצה -
אם אין אדם אוסר רב שאין שלו, דהא גול ולא נתישאלו הבעלים שנידון אינו יכולין להקדישו, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו בשרו בו, ולקמן (מא,א) נמי דאמר רב
נתקמן אין אדם אוסר רב שאינו שלו, ומאי דיקן מנתקנסו? והא מנתקן מימי אנדיהו קניה, כדאמר ב"ביתין" (גיטין פז,ב) אלא דאין בהכי לא חשיב שלו, ואינו
קפו לו אלא להחיות בו אסריס, אלא ראה נדה קר לרבותא, דאף על גב דלא ררביעה ליה עשה לא ררביעה ליה כל - אסרה.
לפני עבודה וזה - אין לפרש: דוקא לפני עבודה וזה, וכריב יודקן רב בבא דאמר לקמן (חולין מא,א): אין מנסכין יין אלא לפני עבודה וזה, והוא הדין שאר עבודות. ודיאיה דדוקא
לענין נסוך קאמר, ובכל דוכתא דאיירי בשוחט לא נקט "לפני עבודה וזה", ועוד, דאמאי קרין בסמוך שאחתי חוץ? לא ליחייב, ומתוך כעפ הווא? תרם שכלא שחט לפני
עבודה וזה, לא מיתסרא, ומכל מקום חייב העובד, מיהו דהוה אלוהי אלא דאין, אף על פי שלא בפני עבודה וזה נמי מיתסרא, והוא דנקט הכא "לפני עבודה וזה" - אמאי
נדמלחא נקט. אי נמי, אין דלפני עבודה וזה הוה, אם מנסחא לשם עבודה וזה נתחוב אף על פי שלא פירש, וכגון שהוה ישראל משוגמ. והשתא מצי למימר דנקט רובצה, דלא מיתסרא
הרביצה לפני עבודה וזה - הוואי לשם עבודה וזה נתחוב, אלא אפילו רובצה כבר, כיון דישראל משוגמ הוא, ושוחט לפני עבודה וזה - מתחוב לעבודה וזה. כי הא דאמר עולא
דאמר בסמוך, ועולא מעשה כל דהו קתם ביהוה דרבו הונא לא מצי לפרושי מעשה רבה, וזהו על כרחין מעשה כל דהו קאמר, דאין סימן אחד בעי, אם כן הוה אף על פי
לפרושי. והייב שחטא - לא נתת למינאי, דאם כן ליתני ארבעה, וכגון שהוה יום הכפורים, אלא בתני אשמעינניו, חידוש, ולענין שבת חייב אף על פי שלא יתקן אלא להרביצה
מיד אבר מן הויז, כדאמר בפסחים בפרק "אלו דברים" (עג,א). ובחוצ לעבודה וזה הוי חידוש, כדמוכח בשמעתא. ואם תאמר: ואמאי חייב משום שחטי חוץ? ופי' אלו אינו מתקבל בפנים,
דטעמא הנין ליהא אלא ביחיד, ואין קרבן יחיד קרב בשבתו ויש לומר: כיון דאם זרק הוציא, דבאשכחן בפרק שני דביצה (ג,ב) אכל בני עזרת ששחטן שלא לשמן או שלא למנן
יש - על להחיות משום שחטי חוץ. בדפרק "השוחט והמעלה" (ובחים קט,א) מרבינן מקרא לחייב בחוץ, על גב דתפסולין שאם עלו לא ידו. ואף על גב דארוה ואת בנו בחוץ פטור
משום מחוסר מום, שבת לא חשיב מחוסר מום, דאין הוה לא חשיב מחוסר מום, ודין הוה לא עשה דחיה יחיד ודחה לא תעשה רשבה.

א' הכי נאי איריא חטאת לשמענין וכו' - לפירוש שני שבקנטרס, דלרב הונא פריך, ודאי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו - אתי שפיר דנקט חטאת, לאפוקי שלמים שהם שלו, צריך לומר דכבר השתא דאתאי רבבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הן, דלרבנן לא חשיב שום וכו' שלו, כדמוכח בחילום בפרק ברוך (קיד.א.) דפריך: בשלמא רובע - שחקידו קישבוטין רובע, אלא

מקדשה ונעבר הכי משבחת לה? הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ומשבו: בקדשים קלים ואלא רבבי יוסי הגלילי, משמע דלרבנן אתי אדם ויכול לאסור. ומגידו קשה לפירוש זה, דבסמוך פריך מהדייא ברייתא לרב נחמן דאמר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ודייק מדיאקונין בחטאת העוף, טעמא דחטאת העוף, אבל רוב לאסור. ומאי קשיא? הא מתוקמא שפיר בחטאת בהמה, ונקט חטאת לאפוקי שלמים ושנא מתחלה ניוזא ליה בחטאת בהמה, כל כהנה דלא אסיק אירתייא שניא חטאת העוף והוצי קנה פגום. אבל שפיר מסתבר ליה שניא חטאת העוף, דאי בחטאת בהמה, ונקט חטאת לאפוקי שלמים - היה ליה למנקט עולה, בדריש בקנטרס. לא היא חטאת תיובתיה, דכתיב מינא מעשה רבה - תימה: פירוש ראשון שבקנטרס, שלא להקשות דהכי נאי הונא מדקדק: שמתעב? וכו', אם כן ידבי מינא למימר מעשה רבה? הא על כרחך, מדיקט חטאת דייקנין מיניה שיעטא לרב הונא דמעשה כל דהו ושמא יש לומר, דהא דנקט חטאת לאשמעינן דאף על גב דקניא ליה לכפרה, אפילו הכי לא חשיב כדרייה לאסרה במעשה כל דהו. רב נחמן רב עמרם רבי יצחק אמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו - ומסבכת עבודה זרה פקח "רבי ישמעאל" (ד.נא.) אמליתיה דעולא דלעיל, דאמר להו רב נחמן: אלא כהרנא ברב הרנא לא שמעתיך בבבל - לאו משום דסבר כרב הונא. אלא כלומר, לא הודעתו שום חידוש, שכבר השמעינו זה רב הונא. ואם תאמר: שבעידא (עבודה זרה נ"ב.) דעל גב לחנוזא ודוה חמרא דלונא, שדא ביה גז דיא חשיב ביה, ואתא מריה דחמרא ושקליה ברייתיה ושדייה לונא, ורטיסין חתם: איקלע בר נחמן למחוזא אסריה דברשא, אמאי אסרייה הוא? אמאי אדם אוסר דבר שאינו שלו, ולמסקנא דקאמר: אפילו למאן דאמר אוסר אדם דבר שאינו שלו - הני מילי גז, ורב נחמן מינא סבר כותבא קמא. ניוזא, אבל למאי דסלקא דעתך דאתי רב נחמן כרבי יהודה ולא תנתא קמא, קשה.

הוא עובדה, דאי אינו עובדה אלא בגמור וזבחה, אמאי איכפל לאשמעינן עוף? בבהמה נמי חילוי היאי פירכא לאו לאותובי לרב הונא נקט לה, דכי מדלית רב הונא מוכא, ותימא אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא בגמור מעשה - איכא למיפריך דהא חטאתי אחרתא הוא. אלא אמר מי זוטרא - איכא למיפריך דהא חטאתי אחרתא הוא. ומשום הכי נקט חטאת העוף דמשום גמור וזבחה אחו, דאי גנא וכו' - ליכא לחיוביה דמיתר בתחילת שחיטה, ופקע שני קדשים מיניה כרב הונא. אבל עשה ששבחת שלש חטאות, ובגון שהיה חצי קנה פגום והוסוף עליו כל שהוא, דמתכשר בפנים, ומחייב עליה משום שחיטת חוץ, וחייבו חוץ, ומעשה כל דהו דעברדה זרה, ונשילת נשמה דשבת - בהדי חרדי אתו. אי לא דאמר רב הונא (כו') סימן אחד - ואסדיה דעולא, דמעשה כל דהו אמר. לא היא חטאת תיובתיה - דעולא, מירשאי כי היה סלקא דעתך דבהמה קאי, דאיכא למימר: מעשה רבה קאמר עולא, דהיינו גמור מעשה, אי לאו דאמר רב הונא חטאת תיובתיה - ואפילו היה אמר: מעשה כל דהו אסר כבהמתה. לא חייב חטאת תיובתיה - אפילו בדוהה דעתך ברשאי. דבהמה קאי. דחבריה לא מצי אסר - והיא חטאת דכתיב הוא. דקני ליה לכפרה - שהבעלים מתכבדין בה. לישנא אחרתא: אי הכי, דבגמור וזבחה הוא עובדה, מאי איריא חטאת, דמשמע דאיכפל תנא לאשמעינן מידי דלית ליה חלק בו, שהבעלים שוחטין אותה והיא כולה לכתיב? ליתני וכו', ולדשומע: אפילו שלמים חתן שלו מחייב שלש חטאות, דהא לא פקע שם קדשים מעיה דע גמור וזבחה ומדיקט חטאת, שמוע מינה: עובד עבודה זרה בתר חטאת שחיטת קאמר, ומשום טעמא דחטאת אין שלו, ולא מצי אסר בעטותה וזטא, דאילו שלמים הוא - אסר בעטותה וזטא, ומכל מקום לרב הונא, קדיא, דהא מדיקט חטאת שמוע מינה: טעמא ותנא - משום דבר שאינו שלו לא אסרו אלא אמר מר זוטרא: לעולם בעובד בתחלת זבחה, ולא תיקשי לרב הונא, שדא בחטאת העוף קאי, ורובצי קנה פגום. דבהווא מעשה כל דהו דאייתסרא ביה אחייבי משום שחיטת חוץ. והיינו דקני חטאת - משום דאיכא בעוף, ועולה לא מצי למינקט, משום דאפילו בעוף בעיני שני סימנין. לא היא חטאת תיובתיה - דמאי "מעשה" דעולא - מעשה רבה. ולא היה מיצטרף ליה לאוקמי בחטאת העוף, דהאי דנקט חטאת אלא תנא זבחה משום דאילו שלמים, כפי דרידה גנבה הוה - ומתסרי בעטותה כל דהו, וליכא חיוב שחיטת חוץ, אבל חטאת אלא למיטרע דע גמור שחיטה, דאיכא מעשה רבה. ולשון זה נראה בעיני, דהכי מסתבר לישנא דתלמודא, דלרב הונא לחודיה קמויבי: דחבריה לא מצי אסר - במעשה כל דהו. ולהכי תנא חטאת, דכהנים היא, דאילו שלמים - כדריה גנבה, ומיתסרי בחטאת כל דהו. כדרייה ניוזא - ואפילו זכוי קנת דלא מיטרס. אי אדם אוסר דבר שאינו שלו - אפילו בגמור מעשה, ואתא דמפרשי: במעשה כל דהו. דאי, דאם כן לא הוי מנסך תיובתיה, דהא מעשה גמור הוה, ולקמן מוכיח להו ממנסך. אי חטאת - על כרחיך בחטאת העוף, דרבנן אלא תנא זבחה, ואף על פי דלחך רבנן לא מצי למיזנין וכו', דכפי דשלימין דרידה גנבה - והוי מיתסרי בתחלת חטאת, ותו ליכא חיוב שחיטת חוץ, עיל גנא חטאת הוה דבר שאינו שלו, ולא מיטרס, ולא פקע שם קדשים מיניה - אפילו בה, מדלא נקט עולה דשכיח ולא הוי נמי דידיה, דמדיד דאיתיה ועיב בסימן אחד - דאי אשמעינן משום סימן אחד דעוף הוא, ורובצי קנה פגום, כדאמרן.

מתקן בעפר הוא - דכיון דנאסר משום עבודה זרה - פקע שם קדשים מינה ונעשית של עבודה זרה, ועפרא בעלמא היא, ותו לא מחייב עליה משום שחיטת חוץ, ואף על גב דאמרשן בה פירקין (חולין כ"ט.ב.) שחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים חייבי, שהיי עשה בה מעשה חטאת העוף בחוץ - ליכא לבמה דבגמור חסין קנה בהדי חרדי איתור עובדת זרה

מתקן בעפר הוא! אמר רב פפא: הכא חטאת העוף עסקינו, דכולהו בהדי חרדי קאתי. מפרי רב הונא קמאן אמרה לשמעניה - מעולא, ועולא מעשה כל דהו קאמר! - אלא באומר בגמור וזבחה הוא עובדה. אי הכי, מאי איריא חטאת? לאשמעינן וכו'! אלא אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא: הכי במאי עסקינו - כגון שהיה חצי קנה פגום והוסוף עליו כל שהוא וגמרו, דכולהו בהדי חרדי קאתין. אמר רב פפא: אי לאו דאמר רב הונא סימן אחד, לא הוויא חטאת תיובתיה, מאי מעשה? מעשה רבה, ואמר רב פפא: אי לאו דאמר רב הונא בקמת רבו, לא הוויא חטאת תיובתיה, מאי מעמא? דרייה מצי אסר, דחבריה לא מצי אסר. פשיטא! מזה דתימא: כיון דקני ליה לכפרה - כדרייה דמי, קא משמע לך, (ענין סימן) רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי: אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. מתיבי: השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודה זרה - חייב שלש חטאות, ואוקמינן בחטאת העוף וכו' חצי קנה פגום; מעמא דחטאת העוף הוא, דכולהו בהדי חרדי קאתין, אבל

קאמר, דהא סימן אחד שחיטת עבודה זרה לאו גמור מעשה הוא, הלכך על כרחך סימן אחד רב הונא לאו דקא, דהוא חרץ לחצי סימן, ואפילו מוקמת לה בחטאת העוף הוי תיובתיה: מכי שחט בה פורתא - פקע שם קדשים מינה, וחייבו שחיטת חוץ ליתיה דגמור סימן, וחתיק עפר הוא אלא - אפילו בחטאת בהמה מתוקמא. ובאומר: איני רוצה לעבוד עבודה זרה שחיטתו זו עשתי. דהשתא לא פקע שם וזבחה עמו, ומתיביב בחולוהו. אי הכי - דעממא ושחיטת עובדה. לאו משום סימן אחד דחטאת העוף הוא, אלא באומר בגמור וזבחה הוא עובדה. מאי איריא חטאת - דנקט? ליתני: "שחטת את הזבח", דמשמע כל זבחים! ומדיקט חטאת, דאיתיה גמי בעוף - שמע מינה בחטאת העוף קאי. ועולה וכו' למינקט, משום דעולא חטאת, וכו' חטאת העוף בעי שני סימנין, ולאו באומר בגמור וזבחה הוא עובדה, דאי אינו עובדה אלא בגמור וזבחה, אמאי איכפל לאשמעינן עוף? בבהמה נמי חילוי היאי פירכא לאו לאותובי לרב הונא נקט לה, דכי מדלית רב הונא מוכא, ותימא אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא בגמור מעשה - איכא למיפריך דהא חטאתי אחרתא הוא. אלא אמר מי זוטרא - איכא למיפריך דהא חטאתי אחרתא הוא. ומשום הכי נקט חטאת העוף דמשום גמור וזבחה אחו, דאי גנא וכו' - ליכא לחיוביה דמיתר בתחילת שחיטה, ופקע שני קדשים מיניה כרב הונא. אבל עשה ששבחת שלש חטאות, ובגון שהיה חצי קנה פגום והוסוף עליו כל שהוא, דמתכשר בפנים, ומחייב עליה משום שחיטת חוץ, וחייבו חוץ, ומעשה כל דהו דעברדה זרה, ונשילת נשמה דשבת - בהדי חרדי אתו. אי לאו דאמר רב הונא (כו') סימן אחד - ואסדיה דעולא, דמעשה כל דהו אמר. לא היא חטאת תיובתיה - דעולא, מירשאי כי היה סלקא דעתך דבהמה קאי, דאיכא למימר: מעשה רבה קאמר עולא, דהיינו גמור מעשה, אי לאו דאמר רב הונא חטאת תיובתיה - ואפילו היה אמר: מעשה כל דהו אסר כבהמתה. לא חייב חטאת תיובתיה - אפילו בדוהה דעתך ברשאי. דבהמה קאי. דחבריה לא מצי אסר - והיא חטאת דכתיב הוא. דקני ליה לכפרה - שהבעלים מתכבדין בה. לישנא אחרתא: אי הכי, דבגמור וזבחה הוא עובדה, מאי איריא חטאת, דמשמע דאיכפל תנא לאשמעינן מידי דלית ליה חלק בו, שהבעלים שוחטין אותה והיא כולה לכתיב? ליתני וכו', ולדשומע: אפילו שלמים חתן שלו מחייב שלש חטאות, דהא לא פקע שם קדשים מעיה דע גמור וזבחה ומדיקט חטאת, שמוע מינה: עובד עבודה זרה בתר חטאת שחיטת קאמר, ומשום טעמא דחטאת אין שלו, ולא מצי אסר בעטותה וזטא, דאילו שלמים הוא - אסר בעטותה וזטא, ומכל מקום לרב הונא, קדיא, דהא מדיקט חטאת שמוע מינה: טעמא ותנא - משום דבר שאינו שלו לא אסרו אלא אמר מר זוטרא: לעולם בעובד בתחלת זבחה, ולא תיקשי לרב הונא, שדא בחטאת העוף קאי, ורובצי קנה פגום. דבהווא מעשה כל דהו דאייתסרא ביה אחייבי משום שחיטת חוץ. והיינו דקני חטאת - משום דאיכא בעוף, ועולה לא מצי למינקט, משום דאפילו בעוף בעיני שני סימנין. לא היא חטאת תיובתיה - דמאי "מעשה" דעולא - מעשה רבה. ולא היה מיצטרף ליה לאוקמי בחטאת העוף, דהאי דנקט חטאת אלא תנא זבחה משום דאילו שלמים, כפי דרידה גנבה הוה - ומתסרי בעטותה כל דהו, וליכא חיוב שחיטת חוץ, אבל חטאת אלא למיטרע דע גמור שחיטה, דאיכא מעשה רבה. ולשון זה נראה בעיני, דהכי מסתבר לישנא דתלמודא, דלרב הונא לחודיה קמויבי: דחבריה לא מצי אסר - במעשה כל דהו. ולהכי תנא חטאת, דכהנים היא, דאילו שלמים - כדרייה גנבה, ומיתסרי בחטאת כל דהו. כדרייה ניוזא - ואפילו זכוי קנת דלא מיטרס. אי אדם אוסר דבר שאינו שלו - אפילו בגמור מעשה, ואתא דמפרשי: במעשה כל דהו. דאי, דאם כן לא הוי מנסך תיובתיה, דהא מעשה גמור הוה, ולקמן מוכיח להו ממנסך. אי חטאת - על כרחיך בחטאת העוף, דרבנן אלא תנא זבחה, ואף על פי דלחך רבנן לא מצי למיזנין וכו', דכפי דשלימין דרידה גנבה - והוי מיתסרי בתחלת חטאת, ותו ליכא חיוב שחיטת חוץ, עיל גנא חטאת הוה דבר שאינו שלו, ולא מיטרס, ולא פקע שם קדשים מיניה - אפילו בה, מדלא נקט עולה דשכיח ולא הוי נמי דידיה, דמדיד דאיתיה ועיב בסימן אחד - דאי אשמעינן משום סימן אחד דעוף הוא, ורובצי קנה פגום, כדאמרן.

חולין. פרק שני - השוחט דף מא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטוטנזלץ)"

חטופות

1 **כיון** דקאי ליה לכפרה כדרידה דמיא - ואז דפרך בפרק בתרא דובחים (קיד,א):
 2 מוקצה ועבד אינו שלו הוא, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ומוקי לה בקדשים
 3 קלים - היינו כרב הונא לדלעיל. דלהני אמוראי דבאב מתוקמא אף בחטאת, כדרידה
 4 דמיא.
 5 **הא** שמע שנים אוחזין בסכין ושושטין בו -

6 משמע הכא דרב הונא ועולא דלעיל
 7 (מ,א) אסרין אף להדיוט. דרך דשנינו אוחזין,
 8 והקאי דרבי יהודה בן בתרא, ורבנן דבסמוך -
 9 איירי אף להדיוט, ומשמע דלדידהו גימא
 10 השתא, הא דמייתי ראייה בפרק "רבי
 11 ישמעאל" (עבודה זרה ג,ה) מכלים שהוחזקו
 12 המלך אחז, דתמר, "הכנסנו" - שגזזם
 13 והקדישו אתריהם חרות, יהו אסרין אף להדיוט
 14 ותימה: דהתם לעיל בההוא פירקא (עבודה זרה
 15 ג,ב) בני מנייה רבי יוסי בן שאול מרבי: כלים
 16 שנשמשו בהן בבית חזני, מדו שנתפשו בהו
 17 בבית המוקדש אליבא דרמי דאמר עבודה זרה
 18 הוא - לא תביעי לך, דהשתא להדיוט אסירי
 19 בו, ומסקא דארקין, ויריש ליה מקרא
 20 ד"הכנסנו" שנתנו שגזזו. מהו ראייה היזא? הים אסירי
 21 אף להדיוט כלים שהוחזקו אחז, והך דבית חזני
 22 שרו להדיוט, למאן דאמר ולאן לעבודה זרה
 23 הוא ויש להדיוט, דקרא "דכל הכלים" ודאי איירי
 24 לגבהו, ומייתי מנייה ראייה, דבין
 25 דאסירי, אף על פי שלא עשה בהן אחז שום
 26 שניו אלא שנשמשו בהן לעבודה זרה, אם בן
 27 היבא דעבדי מעשה גמור, שמתחיל לשוחט
 28 דבהמה - אית לן למימר דאסר אפילו
 29 להדיוט.

30 **הא** שמע אמרתי והתנסקר בו -
 31 למאן דאמר ב"הניוק" (גיטין ג,ב) נסקר
 32 ממש פרץ, ואם תמרו: ומאי קא משני דאית
 33 ליה שותפות בגוה? הא אמר התם: למאן דאמר
 34 דתנסך ממע, לא תביעי מיערב, משום
 35 הדיינו ממע, וכיון דאוביניה דאית ליה שותפות
 36 בגוה, ולא אסר לה חזקו חזקו אלא משום שמערב
 37 בשלו, ואם בן הא אבתי היינו מדמעו ויש לומר:
 38 דמכל מקום קא משמע לן דאף על גב דחיבי
 39 מינה - לא אמרין קם ליה דבריה מנייה,
 40 כדאמרין התם: ואי לא תנא מנייה שמערב
 41 דבריה מועט לא מיידיב, **לאו** כל במיך
 42 שחאסר יידי לא אונסי - תימה: דשמענא הבא
 43 דרבי יהודה בן בתרא שרי לזבני לכל בו

44 שירצה, משמע דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ובמסכת עבודה זרה פרק "רבי ישמעאל"
 45 (ט,ט) משמע דלא שרי לזבני אלא להחזו גוי ונסכיה. דמינה מייתי ראיא אהא דקאמר
 46 התם: האי גוי נסכיה לחמירי דירשאל, אף על גב דאסר בהו, למשקל דמי מהחזא
 47 גוי נסכיה שרי, דקמלא קליהו יש לומר, דהכי מייתי חזקו, דכיון דרבי יהודה בן בתרא
 48 שרי לזבניה לכל גוי שירצה, דרבנן נמי דפלגי עליה שרי לזבניה להחזו גוי נסכיה
 49 **בישראל** משומד - פירש כונתיה, דהוי הדין דהוה מצו לאוקומי דאית ליה
 50 שותפות בגוה, דבדקאום לעיל. וקשה: דאם בן אמאי הדין וקשה קומי שבת תריץ?
 51 אלא רבא, דאף על גב דאית ליה שותפות בגוה, מבתי איאט לזבניה לצערייה מקביון,
 52 **הכא** נמי בישראל משומד - להך אמוראי הוה מצו למימר ב"הניוק" (גיטין ג,ב):
 53 מנסך הדינו שנעב בו.

54 **אין** שוחטין לוחך גומא - אמר רבינו תנן דהיינו גומא חזק, דתראה מבקבל דם
 55 לעבודה זרה, וקשה: דאם על גב ערשה לו לוחך חזק, לזבניה לזבניה לזבניה לזבניה
 56 חצרו ולפיכך טוב לזוהר מלשוחט אפילו לוחך גומא שאינו נקיה.
 57 **ובשוק** לא יעשה כן - אף על גב דאמר רב (שבת ד,ה) כל במקום שאסרו הכזבים מפני
 58 מראית העין אפילו עושה חריים אסור - היינו כמו שחזקו בחמה אבל לא
 59 כנגד העינים, שאם היו רואים אותו עושה כן בציעתא חזקו כחשד כמו בשוק, אבל כאן
 60 הרהוא שיעושה בביתו אמר: לנכר חצרו הוא עושה, ומיהו, בירושלמי יש דרך משנה פליג אורב מהדיא, ונראה שאין התלמוד שלנו סובר כן, מדלא הקשה ממתניתין לרב כמו
 61 שחוקשה מזוה בעובדא, ומשנה תנאי היא בפירקא דבבא אשה' (שם ט,ה), וכל הנוה דפירך לרב בפירקא קמא דמסכת עבודה זרה (י,ב). מי שתפירו לו מעותיו לפני עבודה זרה, וישב
 62 לו כרין ברגלו, ומשני להו, קאמר בירושלמי דפליגי ארבי. ויהא דאמר בפרק "אף על פי" (תבותא ט,א) צינור שעלו בו כקשקשים בשבת - ממעבו ברגלו בציעתא בשבת ואינו חושש
 63 - בהתווא נמי מיהו רב ולא שייך שם חשד, דהא מררייתא שרי למעבו כשתחלה בשבת.

1 **אבל** זבח - דבר הוזהב בסכין, הדיינו בהמה, דעוף - מלוק הוא, ואי אין
 2 **אדם** אוסר דבר שאינו שלו **מאי איריא** - דתני עוף? אפילו בהמה נמי,
 3 דהוא לא פקע שם קדשים מניניה! ומיהו, איהו מיידיב משום עובד עבודה
 4 זרה, דמכל מקום, אף על גב דלא מיתירא מפלח פלחא, כיון דקניא ליה
 5 **לכפרה** - שרתי הבעלים ומתכפרים בה.

6 **כדידה דמיא** - הלכך לא מצו למיתני שום
 7 זבח, דאילו ערלה מכפרת אשעה, ושתא
 8 ואש על חטאים, ושלימט ושתא קדשים
 9 לקיים דידיה נבחה. להכי נקט עוף ובחצי קנה
 10 פגום, דמיידיב בשחיטת חוץ בההוא פורתא
 11 דמיתסר ביה. אחר לשום אחר מכל אלו
 12 אפילו בהמה דלא רידיה, אלא אדיך
 13 ששחטו עובד דבר כשר. **הטבטבא** - שרתות
 14 של חבירו, והמדמע - תרומה בחולין של
 15 חבירו, ומחול להו, דמביעי ליה לזבניהו
 16 לכתביה ברמי תרומה, הדיינו כוול, דלא חזו
 17 אלא לכתביה. **ומנסך** - בין של חבירו
 18 לעבודה זרה, בשוגג - שלא ידע שהיא
 19 תרומה, ולא ידע שהוא נסך בניסוך זה,
 20 או סבור ין עליו הוא. **פסור** מלשם -
 21 ואף על גב דמייק בשוגג חייב, כדקיימא לן
 22 (בבא קמא כז,א) אדם מועד לעולם, בין
 23 ער בין ישן בין שוגג בין שחט, הכא חזק
 24 שאינו ניכר הוא, ולא מצינו חזק, ובמיד
 25 חזק לשלם, דקנסוה רבנן, ומשום דקם
 26 ליה דבריה מנייה לא מפיטרי, ואף על גב
 27 דחייב מיתה משום עבודה זרה, ואפילו לא
 28 התייר בו, ולא מלשחט קיימא לן (תבותב
 29 ד,ב): חייבי מיתות שוגגין פטורין מלשלם
 30 - הכא חייב אפילו אתרו ביה, כדבאוקמא
 31 טעמא במסכת גיטין (ט,ב): משעה דאגבדיה
 32 על מנת לאוסרו מיידיב מלשמו, ומתחייב
 33 בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך, שניכר -
 34 כשכר ידו לתוכו לעבודה זרה, **שלא בפני**
 35 **עבודה זרה** - רבותא אשמעינן, אסור
 36 אף אף בהתאה, דאדם אוסר דבר שאינו
 37 שלו, ועוד שיכול לומר לו - אפילו ניסכו
 38 לעבודה זרה, **אית כל הישן** בו - דאין
 39 אדם אוסר דבר שאינו שלו, **לאונסי** - על
 40 כרתי, שחאסרו, ורב נחמן רב עשרם רב
 41 **יצחק אמרי** לך - הא דרב הונא תוקים
 42 כמנאי, דהא רבי יהודה בן בתרא פליג, אבל
 43 כמנאי אית דין לא תוקים כמנאי, דאין אמרין
 44 שפיר אפילו אדם קמא, דאפילו לדרידה דאדם אוסר - אבל
 45 ישראל - לצעורי לחריבי עביה, ואין דעתו לעבודה זרה, בישראל משומד -
 46 והוא הדין דמצו לאוקמא בדאית ליה שותפות בגוה, דראוקמיה אינהו לעיל
 47 השתא מיהא, כיון דאיתנין לרב גוי אוסר, כמקמיה לזבניה ואלבא תנאי
 48 קמא, התרו בו - בישראל, שלא ישחט לעבודה זרה, ושחט לאחר שקבל
 49 התראה, וקודם לכן לא היה בחוקת משומה. **מא** - מי אסר או לא, קבלת
 50 התראה שמתירין בו, הוי יודע שאתה מותר על כך, והתורה אמרה שאתה
 51 חייב מיתה, והוא אמר: וידע אני, ועל מנת כן אני עושה שאתה. והבי אמרין.
 52 בסנהדרין (מא,א): "מות יומת" - עד שיתיר עצמו למיתה. **משנה** לתוך ימים
 53 - דלא לימירא לשרא דימא קא שחיט, ולא לתוך הכלים - שלא יאמרו:
 54 מקבל על גב לעבודה זרה הוא, לתוך עונה של מים - גומא, כמו "עוגיות
 55 לנפים" דמערב (ב,א), לשון מורי, לישנא אחרינא: לתוך העוגיל, והיא ארתי.
 56 **ובפסיגה** - יכול לשחוט על גב הכלים, והדם שותת לתוך הים שלא ללכלך
 57 את הספינה, ולא מיהו שחוט לתוך ימים. **אבל עושה גומא** - משמע: שחט
 58 לתוכה, ובגמרא אית דאמר אף שוחטין לגומא וטעמא דגומא - משום
 59 שחט

60 הרהוא שיעושה בביתו אמר: לנכר חצרו הוא עושה, ומיהו, בירושלמי יש דרך משנה פליג אורב מהדיא, ונראה שאין התלמוד שלנו סובר כן, מדלא הקשה ממתניתין לרב כמו
 61 שחוקשה מזוה בעובדא, ומשנה תנאי היא בפירקא דבבא אשה' (שם ט,ה), וכל הנוה דפירך לרב בפירקא קמא דמסכת עבודה זרה (י,ב). מי שתפירו לו מעותיו לפני עבודה זרה, וישב
 62 לו כרין ברגלו, ומשני להו, קאמר בירושלמי דפליגי ארבי. ויהא דאמר בפרק "אף על פי" (תבותא ט,א) צינור שעלו בו כקשקשים בשבת - ממעבו ברגלו בציעתא בשבת ואינו חושש
 63 - בהתווא נמי מיהו רב ולא שייך שם חשד, דהא מררייתא שרי למעבו כשתחלה בשבת.

ורבי שמעון מכשיר - פירש הקטרס: ולא חייש למראית העין. ורבינו יצחק בן אשר מפרש: דלא שייך כלל לרבי שמעון מראית העין. דדומה במקדש על מנת לשחוט בחוץ. ורבי שמעון טעמיה, ומפרש בפרק "חרי עליו עשרון" מנחות (ט"א, ט"ב) "חרי עליו עולה על מנת שאקריבה בבית חנוני" - יקריבה לבית המקדש. רבי שמעון אומר: ואיך זה עולה. וטעמא - שכל התנדב בן המתנדבים. כדתנן בפרק "המנחות והנסכים" (שם (ט"א, ט"ב)) "חרי עליו מנחה להביא מן השעריך" הו', רבי שמעון פוטר, שלא התנדב בדרך המתנדבים. והדאית מנא בתוספתא אוך רבנא: רבי שמעון מכשיר, שאין כוונתו בזה מתנדב. אמר רבי שמעון: ומה אם אמר "חרי עליו עולה לשחטה בעבר הירדן" שחטא עולה היא? **והוא** לא אמר לשחטה - שחטא - לא אם אמר "לשם חטאת", ואפילו אם אמר "חרי זו חטאת" - לא אמר כלום. בדאמרין בפרק קמא נדרים (א, ט).

אימר נדר בענינא - ולעיל דלא חיישין שמא יש לו זבח בתוך ביתו בענינא. דאית ליה קלא. שרגיל להודיע שלא יבואו לידו מעלה. **לא** שנו אלא שאין לו אשה - מה שהקשה בקטנרס: אי שאין לו אשה, למה לו למתניה "זה הכלל" - פשיטא. למאי נהי ליה? של כוונתו "אין אשה" - היינו שאין הוא יודע אם יש לו אשה אם לאו. וכן "זה זבח" דלעיל. אבל כדוד דאין לו לא אינטרין.

הדרן עלך הכל שוחטין

לשם פסח, **לשם תודה** - שחיתו פסולה, ורבי שמעון מכשיר. **שנים** אוהוין בספין ושוחטין, **אחד** לשום **אחד** מכל אלו **ואחד** לשום **דבר פשר** - שחיתו פסולה. השוחט לשם הפסח, **לשם אשם ונדא**, לשם בכור, לשם מעשר, לשם המורה - שחיתו פשרה. **זה הכלל**: **כל דבר שנידר ונידב** - השוחט לשמו אסור, ושאינו נידר ונידב - השוחט לשמו פשר. **גמרא** "השוחט לשם עולה". אשם תלוי בר נידר ונידב הוא? אמר רבי יוחנן: הא מני? רבי אלעזר היא, דאמר: מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. פסח בר נידב ונידב הוא? ומנא קביעא ליה! אמר רבי אושעיא: שאני פסח, הואיל והתפרשתו כל השנה פסלה. אמר רבי ינאי: לא שנו אלא תמימים, **אבל בעלי דומין** - מידע ידעו, ורבי יוחנן אמר: אפילו בעלי דומין, ומנין דלמי ליה מיד? **אמובא** אלא ידעו. "השוחט לשם חטאת". אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא מהחייב חטאת, **אבל מחייב חטאת** - אימא: לשום חטאתו הוא עושה. והא לא קאמר "לשם חטאתי"! אמר רבי אבהו: פאומר "לשם חטאתי", "לשם המורה". אמר רבי אלעזר: לא שנו אלא שאין לו זבח בתוך ביתו, אבל יש לו זבח בתוך ביתו - אימא אמורי אמיר ביה. והא לא קאמר "לשם המורה וכן"! אמר רבי אבהו: פאומר "לשם המורה וכן". **זה הכלל**: לאתווי מאי? לאתווי עולת נזיר, דמהו דתימא: הא לא נדר - אימר נדר בענינא. ושאינו נידר ונידב. לאתווי עולת יולדת. אמר רבי אלעזר: לא שנו אלא שאין לו אשה, אבל יש לו אשה - אימר לשמה הוא עושה. והא לא קאמר "לשם עולת אשתי"! אמר רבי אבהו: פאומר "לשם עולת אשתי" - פשיטא!

יחקה את המזיגין. גמרא "אין שוחטין לא לתוך" וכו'. **מאי שנא לתוך ימים דלא** - דאמר: לשחטא דימא קא שחיט, לתוך עונה של מים גמי אמר: לכוונתא קא שחיט! אמר רבא: בעערים שנו. "אין שוחטין לגומא" וכו'. והא אמרת: אין שוחטין לגומא כלל! אמר אבוי: רישא בגומא שבשוק. אמר ליה רבא, והא מוקחני סיפא: ובשוק לא יעשה בן, מפלל דרישא לאו בשוק עסקין! אלא אמר רבא, הכי קאמר: אין שוחטין לגומא כל עקר; והרצפה לנקר חצרו כיצד הוא עושה? עושה מקום חוץ לגומא ושוחט, וקם שותת יולדת לגומא; ובשוק לא יעשה בן, שלא יחקה את המזיגין. תנאי כוותיה דרבא: היה מתלך בספינה ואין לו מקום בפספינה לשחוט - מוציא ידו חוץ לפספינה ושוחט, וקם שותת יולדת על דופני הפספינה. ואין שוחט לגומא כל עקר, והרצפה לנקר חצרו כיצד הוא עושה? עושה מקום חוץ לגומא ושוחט, וקם שותת יולדת לגומא; ובשוק לא יעשה בן, משום שאמר: "ובחפתיהם לא תלכו", ואם עשה בן - צריך בדיקה אחריו. **משנה** השוחט לשם עולה, לשם זבחים, לשם אשם תלוי,

שהוא חוק המזיגין לעבודה זרה. יחקה את המזיגין - יחיקו ירידהם בחוקיהם, "יחקה" לשון חוק. **גמרא** לכונתא - פרוצין שלו הנראה במים. עבורין - לא מיכר בהו בבואו. והאמרת אין שוחטין לגומא - והדר תני: אבל עושה גומא כל עיקר - ואפילו בבית, דמזיחי במינות. ודמזיחי לגומא. **לנקר** - לנקות. **מקום** - חרין קטן. **ובשוק** - לא יעשה - שאין אדם חש לנקר את השוק. **בדיקה אחריו** - שמא חזק הוא לעבודה זרה, וידבולו מפתו ומזיגו. **משנה** השוחט - חולין בתוך עולה - דכיון דבאה גבדר ובגדבה, הוראה אומר: עכשיו הוא מקדש ושוחטה לעולה, וקדשים בתוך מותרים. וגזור רבנן עליה פסול. וכן כלמים וכו'. **אשם תלוי** - בא אדם עליו פסול. וכן שחיט כגון שחי חתיכות לפניו ואכל אחת מהן, ובאו עדים ואמרו: אחת מהן של זבח חיהו. ואין ידוע איזו אבל שוחט ואחרות עמו בידו, כסבור בשבט על אשתי, ותחלה ולא ידע למחר על איזו מהם בא, שהיו שתיקו במטה והוא לא היה יודע - מביא אשם תלוי, להניח על הסיריך עד שבידו אף, אם חטא אדם - מביא חטאת. ובגמרא פירי, והא לאו נדר ונידב הוא, והוראה יודע שאין בדבריו כלום, שאין שם אשם תלוי אלא אם כן היה מחייב, והוא קלא אית ליה ופסח נמי בגמרא פירי. **ורבי שמעון מכשיר** - לא חייש למראית העין. **אשם ודאי** - אשם גולות, והיינו נשבע עשה לבפירת מנזן, אשם מעילות, אשם שפחה הרופא, ועל שם שאשם תלוי בא על ספקו קרי להו לחני "אשם ודאי". לשם בכור ולשם מעשר - מידע ידעו דשקר הוא, דבכור ולשם מעשר ידעי מקמי הכי, דאילו היה שעתא לאו בני פארש ניהו. **גמרא**: השתא מקדש להו. זה הכלל - בגמרא מפרש לאתווי מאי, דאין שחיבתו לבולוה. **גמרא** לא נידר ונידב הוא - בתמימה. **כל יום** - שבכל יום הוא עומד בספק חטאת, ולכן נוקט שמא חטא. ומצינו שהכשיר הכותוב ספק חטאת ליקרב ולא יאכל הכיב דהחוטא ספק חטאת בעדים. והיא נמי סהדי דכל יומא ספק חטאת קאי. **וימנא קביעי** ליה - בערב הפסח, הלכך מידע ידעו דדברי רוח חזק הואיל והתפרשתו כל השנה - כל ימות השנה רמי דהפרישו ולתניחו עד מנחה, הלכך השתא נמי אמרי: השתא פסולה, וקשיתי פסח בשאר ימות השנה. וקיימאן לו דשלמי הוא, ואימתי שקשתי שלמים בתוך ואכל להו, פירע ידעו. **דמשקח**, ולא נפק חורבה מניה. **דרמי מידא אמובא** - שהיא נכסה בגמרא או מניט ולא חזו ליה, וסברי חם הוא. לא שנו אלא שאני מחייב חטאת - דהא לא שנו אלא חטאת הוא, והוא קלא אית ליה, דמי שבא לידו דבר בעירה בשוגג אינו מחפה עליה, כדי שיתבייש ומתכפר לו. אבל מחייב חטאת - מאן דחזו סבר: לשם חטאת הוא מפרשה עכשיו. והא לא קאמר לשם חטאתי - דמשמע שאני יחייב, אלא: "לשם חטאת", ומשמע לשון נדר, ומידע ידעו דאין בדבריו כלום. **דבשלמא** דבר הנדר ונידב איבא למימר: השתא מקבל לה עליה בשעת הפרשה, ולא בעי למימר "לשם עולתי", אבל הוא, כל כמה דלא אמר "לשם חטאתי" לא משמע על אותה שאני מחייב: פאומר לשם חטאתי - אפילו ואמר "לשם חטאתי" מידע ידעו דמשקח. שאין לו זבח - וליכא למימר: השתא עבדי לה תמורה. **דבמאי מימא דהא** דהא ליכא למיגור מאן דחזו סבר שי לו זבח אחר, וההוא קלא אית ליה. **אימר אמורי אמיר ביה** - ומאן דחזו סבר: השתא מימר לה, בהך אמירה דבשעת שחיטה, ואף על גב דלא מוקף לה בהדי זבח - חיליל עלה שם תמורה, דתנן בתמורה (ב"א), "תחת חטאת, תחת עולה שיש לו בבית", היה לו - דבריו קיימין, ותנן לא קאמר לשם תמורת בתי - דלחזו משמעו שמימרה בר, אלא "לשם תמורת" ומשמע דבשמו בעל לשווי תמורה. והוא איתא, ויהי ויהי, והא איבא דמימר לה בזבת, דתנן בתמורה (ב"א), "תחת חטאת" - תחת עולה" - לא אמר כלום. **לשם המורה וכן** - ואשם שוחטין דהוא דאין לו זבח, שער, ולא חיישין מילא מאן דחזו סבר דאית ליה, מאי טעמא? דהא יהיה ליה - מידע ידעו דעין. **עולת נזיר** - דאי אמר: "הריני שוחט לשם עולת נזיר" - פסולה, דמאן דחזו סבר: נדר הוא, והשתא קמפרשי ושחית לה. ואף על גב דנזיר נידר ונידב הוא, דעל ידי נדר הוא בא, אי לא היה תני "זה הכלל" לאתווי - לא שמעין ליה מעולה דרישא. **דמהו דתימא** - ליכא למחשך לחורבה, דמידע ידעו דהא לא נדר. **קא משמעין** לו - דמימר אמרי: דלמא נדר בענינא זה שלמים יום, שהוא סתם גולות, ובשלמים יום לא מיכררא מילתיה לשבניו. **לאתווי עולת יולדת** - שאם אמר "לשם עולת יולדת" - כשרה, דמידע ידעו דהשתא לא נדר לה, וכדמפרשי: בשמן יולדת, וישלם. **מהו דתימא** - כלומר: אינטרין רבי אלעזר שמוענין שי יש לו אשה - פסולה, אף על גב דאמר רבי אלעזר לעיל בגמרא. **תמורה**.

דלא אמרי אינשי: השתא מפרשי לה, דהשתא אית, והא לא חשו ברבן דלמא מאן דחזו סבר מחייב חטאת הוא, דהוא קלא אית ליה, דמי שבא לידו דבר בעירה בשוגג אינו מחפה עליה, כדי שיתבייש ומתכפר לו. אבל מחייב חטאת - מאן דחזו סבר: לשם חטאת הוא מפרשה עכשיו. והא לא קאמר לשם חטאתי - דמשמע שאני יחייב, אלא: "לשם חטאת", ומשמע לשון נדר, ומידע ידעו דאין בדבריו כלום. **דבשלמא** דבר הנדר ונידב איבא למימר: השתא מקבל לה עליה בשעת הפרשה, ולא בעי למימר "לשם עולתי", אבל הוא, כל כמה דלא אמר "לשם חטאתי" לא משמע על אותה שאני מחייב: פאומר לשם חטאתי - אפילו ואמר "לשם חטאתי" מידע ידעו דמשקח. שאין לו זבח - וליכא למימר: השתא עבדי לה תמורה. **דבמאי מימא דהא** דהא ליכא למיגור מאן דחזו סבר שי לו זבח אחר, וההוא קלא אית ליה. **אימר אמורי אמיר ביה** - ומאן דחזו סבר: השתא מימר לה, בהך אמירה דבשעת שחיטה, ואף על גב דלא מוקף לה בהדי זבח - חיליל עלה שם תמורה, דתנן בתמורה (ב"א), "תחת חטאת, תחת עולה שיש לו בבית", היה לו - דבריו קיימין, ותנן לא קאמר לשם תמורת בתי - דלחזו משמעו שמימרה בר, אלא "לשם תמורת" ומשמע דבשמו בעל לשווי תמורה. והוא איתא, ויהי ויהי, והא איבא דמימר לה בזבת, דתנן בתמורה (ב"א), "תחת חטאת" - תחת עולה" - לא אמר כלום. **לשם המורה וכן** - ואשם שוחטין דהוא דאין לו זבח, שער, ולא חיישין מילא מאן דחזו סבר דאית ליה, מאי טעמא? דהא יהיה ליה - מידע ידעו דעין. **עולת נזיר** - דאי אמר: "הריני שוחט לשם עולת נזיר" - פסולה, דמאן דחזו סבר: נדר הוא, והשתא קמפרשי ושחית לה. ואף על גב דנזיר נידר ונידב הוא, דעל ידי נדר הוא בא, אי לא היה תני "זה הכלל" לאתווי - לא שמעין ליה מעולה דרישא. **דמהו דתימא** - ליכא למחשך לחורבה, דמידע ידעו דהא לא נדר. **קא משמעין** לו - דמימר אמרי: דלמא נדר בענינא זה שלמים יום, שהוא סתם גולות, ובשלמים יום לא מיכררא מילתיה לשבניו. **לאתווי עולת יולדת** - שאם אמר "לשם עולת יולדת" - כשרה, דמידע ידעו דהשתא לא נדר לה, וכדמפרשי: בשמן יולדת, וישלם. **מהו דתימא** - כלומר: אינטרין רבי אלעזר שמוענין שי יש לו אשה - פסולה, אף על גב דאמר רבי אלעזר לעיל בגמרא. **תמורה**.

תוספות

אלו טרפות - אי גיסינן 'אלו' - נחא. ואי גיסינן 'אולו' - רבי לפרש דקאי אפלוטא דרבי ישב ורבי עקיבא וחולין לבא. וחדה לו רבי עקיבא דנבלה. או קאי אבל הני 'שחיטתו פסולה' דלעיל. הוה פסול שאדע בשחיטה הוה נבלה. וקאמר הבא: ואלו הן טרפות. **ניקב** חלב לבית חללו - בשאר נקובי אי איצטרך למיתני 'לבית חללו'. שהן דקין פשיטא שאשך חושב בתי חללו.

ניקב לבית חללו. אבל לב שהווא עם, סלקא דערך שאם ניקב בעומק שהווא חשוב נקב. וניטל חלב הריאה הודקין לא איצטרך למיתני, דבכלל נקובים הוא. דאף על גב דבטרול אמר בגמרא 'חולין נהא, דניטל כשר וניקב טרפה, בכל הני נקובים דחנא פשיטא דכל שכן ניטל.

וינקבה הקורה נמי נראה דכל שכן ניטל דטרפיה. ומכלל מקום ניטלה הכבד ולא שחיתרי הימנה כלום איצטרך, דאפשר להיות דניטל כל הכבד ולא המרה. שניטל כל בשר הכבד ונשאר המרה בדוקה בגדי הכבד והסמפונות. והא דתנן 'חולין נהא' גבי ואלו שפרותו ניקב חלב ולא לבית חללו - צריך לומר דמהכא לא הוה שמעינן, דהוה אמרינא: הוא חזין סמוך לבית חללו. דסופו דעבד עדי בית חללו. והא דקתני: ניקבה הוגרית כשרה - היינו משום דבעי למיתני: נסדקה ונשרה השדרה ולא נפסק החוט שלה. איצטרך. דאי מהכא הוה אמרינא או דא לא אתא אי נמי, הוה אמרינא דבעיא תרתי. קא משמע לן דבשות תלי מילתא. וניטל הכבד ולא שחיתרי הימנה כוזה פריך בגמרא (חולין גזא). וישא לסיפא. **או** שחיסה - מפרש בגמרא ומתב. או או שחיסה מבפנים. ולמאן דאמר סחרון מבפנים לא שמיא סחרון מפרש: ניקבה - לרבנן, או שחיסה - לרבי שמעון, דאמר: עד שתניקב לבית הסמפונות, ולסחרון כל שדואו מודה. **דרובת** תני - גבי טרפות עוף הוא שייך למיתני, אלא משום רבי יהודה תנא ליה הכא. **דרובת** תני - גיסינן ורובתא (פרק שלשין) ובערך 'וערך גין דין וכן סוף הפייט בסליחות: 'ותחלת ישראלי תהיה הגם נבן אפרוחים קרוצים'. וטעמא לא משום דסופו לעיבק, דאם כן בכלל נקובה היא. ומתאי טעמא לא תני במתניתין דמאי לידותא דמאי לבשרא. אלא טעמא דרובתא - שהארם שרוף וסופו למות. **זאת** החיה מלמד שתפס הקדוש ברוך הוא כל מין חיות ודריאה מנחת - הוא דלא חזי ליה ב'הוקמין רבה' (מנחות כטא). גבי שלשה ירבים שנתקשה משה. מותרת ראש חדש ושרצים, ולא חשיב נמי הא דאמר במדרש: כמין מטבע שאל הראה הקדוש ברוך הוא למשה, דכתיב: 'זה יתנו' - שמא לא חשיב אלא מדי דנתקשה. **זאת** גני, אף על פי שדריאו לא נתקשה בהן, אלא שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן סופר פשוט. ליהוה הקדוש ברוך הוא דלתיקון היטב ולתודיע ישראל. וכן הכא, לדריאו שלשילא אינו היא אסורה ואינו הוא מותרת.

מהו דתימא **אם איתא** דילדה קלא הוה ליה - ומידע דיעי דמשקר. קא משמע לן - רבי אלעזר דאימר אפולי אפולי. לשנא אחרינא: הא דרבי אלעזר ורבי אבהו לא גיסינן. והכי גרסינן: לאתיי עולה יולדת. מהו דתימא אימא יולדת, קא משמע לן **אם איתא** דאדילת קלא אית לה. ובשמי שאשך מתוקמין בתמינתין. ואיצטרך לתנא למתניה ב'זה הכלל'.

דמהו דתימא: נידוש לה למאן דחוי, סבר בביענא אולדי, קא משמע לן. זה שמעתי, עיקר הווא, חדא - דהא לא אמרו והאי 'מהו דתימא' בלא הך שמעתיא דאמוראי, ד"לא שאנר' דלעיל - אמתניתין ד"זה הכלל" קמא אמרו: מהו דתימא, ואורחא דגמרא לשימר "מהו דתימא" אבלל דמתניתין, ועוד, שאנר לא אשה למא לה למתניה "זה הכלל" לאתיי? פשיטא, למאי נידוש לה.

הדרן עלך השוטה

אלו טרפות בקמה: נקובת הוושט, ופסוקת המרה. ניקב קרום של מוח, ניקב חלב לבית חללו, נשברה השדרה ונפסק החוט שלה, ניטל הכבד ולא נשתירי הימנו כלום. הריאה שניקבה או שחיסרה: רבי שמעון אומר: עד שתניקב לבית הסמפונות. ניקבה הנקבה, ניקבה המרה, ניקבו התיקין. הכרס הנקימת שניקבה או שניקרה רוב החיצונה; רבי יהודה אומר: הגדולה טפה ותקטנה ברוקה; הקסם ובית הכסות שניקבו לחיץ. נקלה מן הגנב נשתברו רוב צלעותיה. ודרוסת הוואב; רבי יהודה אומר: דרוסת הוואב בפקה, ודרוסת ארי בגסה, דרוסת הגין בעוף תניק, ודרוסת הגס בעוף תנס. זה הכלל: כל שאין כמותו חיה - מרפה. **זמרא אמר רבי שמעון בן לקיש: רמו למרפה מן התורה מניין? - **ויבשר בשדרה מרפה לא תאכלו!** **אף**, רמו למרפה שאינה חיה מן התורה מנין, דקתני סיפא, **זה הכלל: כל שאין כמותו חיה מרפה - מפלל המרפה אינה חיה, מניא לן? דכתיב: 'זאת החיה אשר תאכלו'** - חיה אכול, שאינה חיה לא תיכול, מפלל המרפה לא חיה. ולמאן דאמר מרפה חיה מניא ליה? - **נפקא ליה מ'זאת החיה אשר תאכלו'** - **זאת החיה אכול, חיה אחרת לא תיכול, מפלל המרפה חיה. ואידך, האי 'זאת' מאי עובד ליה? - מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: 'זאת החיה אשר תאכלו' - מלמד שתפס הקדוש ברוך הוא מפל מין ומין והרואה לו למשה, ואמר לו: זאת אכול וזאת לא תיכול. ואידך נמי, מפעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל! - אין הכי נמי. - **אלא מרפה חיה מניא ליה? - נפקא ליה מאידך תנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: 'בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל' - אלו שמונה עשרה מטרפות שצאמו למשה כמיני. ותו ליפא? והא איפא בכג"ר ושב שמעתתא!******

הדרן עלך השוטה

משנהאלו טרפות - כל נקב במשה.

פסוקה - לרובה ברובא. לבית חללו - ואם לא הגיע לחלל קתני סיפא (חולין נהא) דכשרה. נשברה השדרה ונפסק החוט - חדא היא, וטרפות דידה משום חוט הווא. ונשרה השדרה דקתני - מירא דמילתא נקט, ופסיקת חוטה על ידי פבירת שדרה היא. **או שחיסה** - בגמרא (חולין מזב). היינו נקב סמפונות - עוקבות קטנות המפחשטות בתוך הריאה שהם נובע בה כשחוטכים אותה. הכרס הנקימת - בגמרא (חולין גז) מפרש. **ניקבה** - במשה. רוב החיצונה - בגמרא (חולין גז) מפרש. וירולה וקטנה - לא גסה ודקה קאמר, אלא על (שורן) קטן ושורן גדול, אם נקרע נפח ששור אף על גב דלא אי חיה רובא. **המסם** - צינפיי"ל. ובית הסמפונות - עוף הכרס שקרוין "צינפיי"ל עשוי ככובע וקרוי בית הכסות. והמסס מחובר בו, וסביב סביב לחיבורים כשאתה מבידיל יש דופן לזה ודופן לזה, ובאמצע חן שופכי זה לתוך זה. והמאכל נכנס מבית הכסות להמסס, וממהסס לקבה, וממהקבה לדקין. שניקבו לחיץ - שתניקב נראה מבוהין, וכגון שניקבו או זה או זה שלא בבוהין שיתרין. לאפוקי שניקבו במקום חיצון שבו דופנותיהן, והנקב הולך מחללו של זה לחללו של זה. נפלח מן הגז - שרחתה מיד - טרפה. אף על פי שאין שבר נראה בו, וחושיין שנתרסקו ותנפרקו אבריה, ואין טעם בטרפות. שדלכה למשה מסיני הן. ובגמרא (חולין גזא). נמי שאם שהתה נמתא לער שוטה - כשרה, ואף על פי שלא עמדה. נשתברו רוב צלעותיה - בלא שום פגליה - טרפה. ובגמרא (חולין גזא), מפרש שמי רוב. **דרוסת הוואב** - שהכה בפרניו ומטיל בה ארס הטרפה. בודקה, אבל בוסה - לא אלים יהיה למקיליה. ודרוסת ארי בוסה - לכל שכן בודקה. ותנא קמא סבר: אלים יהיה דואב למקיליה נמי לגסה. **הנין** *אשפרוירי. בעוף חרק - צפרים ויונים. ודרוסת הגם -**אוטוטיירי. בעוף הגם - אוזות ותרנגולים. זה הכלל - בגמרא (חולין נהא) מפרש לאתיי מאי. כל שאין כמותו חיה, סלקתה מכה שאין בהמה לקיה דוגמתה אריאה לחיות. **זמרא וכשר בשדרה מרפה** - ואף על גב דליפנין מיעיה בלעמא (מכות יא) בשר קרשים שיצא חוץ ממהצתה. מכל מקום "טרפה" משמע טרפה ממש. **אלא** - מנין לטרפה שאין סופה לחיות. לפרושי שחיתא דקתני: כל שאין כמותו חיה טרפה, אלאמא טרפה אינה חיה. **זאת חיה**. קרי ביה: **זאת חיה**. ולמאן דאמר **טרפה חיה** - לקמן בפרקין (חולין גזא). אמרו לה הריבה מתקיימת שוטה ושולש שנים. **זאת החיה** - "זאת" מיעוטא הוא, והכי משמע: זאת - סתם בהמות שהן חיות אכול. **חיה אחרת** - כגון טרפה, דאף על פי שהיא חיה - לא תאכל. ובין החיה אשר לא תאכל - אף על פי שהיא - לא תאכל. שמונה עשרה טרפות - לאו מקרא קמישמתמי, אלא הלכה למשה מסיני הוה. ותו ליפא? והא איפא בכג"ר ושב שמעתתא! בשלמא

ודא

והיא איכא בהמה שנחתה גליליה - תימה: דלא פריך מניטל צומת הגידים, והוא בהדיא בפרק "בהמה המקשה" (חולין ע.א.) דטרפתו ויש לומר דהוי בכלל בהמה שנחתכו רגליה.

ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטרפה - וסיפא דייק רב יהודה, דקתיני גבי גולגולת: כמה חסרון בגולגולת? בית שמאי

אומרים: כמלא מקדה, ובית הלל אומרים: כדי שישל סן הוי וימות. אלמא דבשיטור מיתה חשיב חסרון, ולבית חשיב דרב יהודה בהדי משנת - משום דבמתניתין דייק, ולא חשב לה בהדי שמעתא כדחשיב מלתא דרב עירא אף על גב דאמתניתין אתמר, ואם תאמר, אמאי לא פריך נמי: האי אגולגולת, וכן דרב יהודה מאלוהו קאי ואמר רבנן, תמי דרב יהודה לא קאי אגולגולת, ודסקא דעתין חסרון דגולגולת הוי עם הקרום, ובבמה מיטרא מילתא בחסרון לחודיה, אבל אדם דאית ליה גולגולת בעי הקרום גולגולת עם נקבת הקרום. והא דאמר בעירובין (ג.ב.) דחשיב תרי צומי דסחרי אהדידי כגון שררה וגולגולת - וכן שררה נקט גולגולת. אי נמי, לענן טרפות אדם קאי "וכן לטרפה" נמי אגולגולת, ומשכחת ביה חומרא וקולא, חומרא - לענן חורג את גולגולת, וקולא - לענן פרוץ בברא או טרף תוך גופו, ששען שאין העצב חרף לחייהם אם קבל, ולענן עשה חבירו טרף. ומידו קשה: דבסמוך גבי דאמר רבי יוסי רבי יהודה ניקבה המרה טרפה, דמקשו ליה רבנן מאיב, משמע דאין טרפה מיטרא כ"ך, כגון פ. אדם, ועד לקנן (חולין מז.ב.) גבי אדומה וירוקה כשרה מיייתי מדרי נחן שבאת לפניו אשה שמלה את בנה כ"ב, אלמא מאי דהיי בההיא ח"י נמי בבבא? והיי דהוא לפרש, חסרון גולגולת, אלא הקרום, וטרפה - לפי סוף הקרום ליפסק, ולבית חלל פריך בגולגולת, דהא קתיני לה: ניקב הקרום של מוח, אבל אי אפשר לפרש כן, שיהי רב בני אדם הקרום שניטל מגולגולת שלחם יותר ממלא מקדה ועדיין חייה, ונראה, חסרון הגולגולת הוי עם נקבת קרום העליון, דחוק תהא ליפסק, אבל חלל חסרון עצם, אם ניקב קרום העליון - אין ספק תהא ליפסק, וכן בבבמה איכא למאן דאמר (חולין מד.א.) תהא נמי, ואפילו למאן דאמר: קרינא עילא אף על גב דלא איכא חסרון הקרום התחתון קשה חזק כן אדם לבהמה, ולא מטעם עילא, אלא משום נקבת העליון, ובבמה התחתון, ח"י יותר ממוע, ומשום חלל בעי חסרון עצם עם נקבת העליון, ובבמה התחתון, ח"י צריך חסרון עצם עם העליון, אבל דבר ששוה בהו ובה - אין לחלק ביניהן כ"ל. **אפי' חלל ועייל חיה** - ולמאן חסרון מנפיק ח"י, וחסרון המתניתין - לרבי שמעון, דלרבתו גבי ככל נקבת חולין (מ.ב.), עריך לומר דהך סוגיא כרבי שמעון, ולרבתו גבי אלא שבע שטרי, **מנינין** שגולגולת ברובן טרפה - פריש רבנו חננאל, דלמאי דמסיק לקמן (חולין מד.א.) מוקי כל באיפוקה אפוקיה, נדלדלו היינו שפטרנו חי מוח. **אמר** שמואל צילע קרע עליון טרפה - לקמן (חולין נב.א.) פליג עליה: רב זכאי ואמר: נעקר - ברוב צד אחד, ונעקבה - ברוב שני צדיו, והא נתק ספי מילתיה דשמואל משום אינך דאמר, גולגולת שנחתכה ובשר החופה את רוב הכרס, ואם תאמר, לרבי יוחנן דאמר ההם: כן נעקרו בן נשתבר ברוב שני צדיו - חסר לחו משמנה עשרה טרפות, דליכא למחשבניהו בתריה, כיון דבזה ובהו צריך רוב שני צדיו: ויש לומר: דמכל מקום תרתי נינהו, שזו עקרה וזו נטולה.

הך חסרון - כל שצמקה ריאה שלו ונתקשה בחיות של דקל, מחמת היא חרופת אדם בקולו, ופעמיש צצומקת מקולו וברד, היא בדיי שמיט הדרשא בריא, אבל בדיי אתו לו חד הרדא בריא, מרה מאן קתיני לה - חסרון ניקבה המרה במניינא דשמונה עשרה טרפות במתניתין - יחידאה היא, ורבי יוסי רבי יהודה קתיני לה לקמן בפרקין (חולין מג.א.) בשמעתין, ורב דבי רבי שמעון לית ליה מרה, ואפיק מרה ועייל חרופתא, בוקא דאמנא - קולית הידי. ושה פרוכיתא - שקפץ ממקומו, חור שבעתא אליה שהוא תתוב בו, ולקמן (חולין נז.ב.) מסיים: והוא דאיעבל ניבי, בוקא - כמו בוכנא, עגול ראשו ותתוב בחור, כעלי זה התתוב בחור המתבשה, לקתה כבוליא אחת - וכל שפשיחין, ולקמן (חולין נח.א.) מסיים ח"ו, והוא דמיטקא למקום חריץ, אבל ניקב מרפה - ולקמן (חולין נח.ב.) מפרש: ניקב בעליונו מקום שהיא עבה, אבל בקולשהי כשרה, נדלדלו - נחלשו בבמה מקומות ומתברין כאן מעט וכאן מעט. נעקרה צילע - אף על גב דתנן במתניתין: נשתבר רוב צלעותיה, וכן נשתבר - התיש בעין רובא, אבל נעקרה צילע את שמעקרה עד חצי חוליותה כדמפרש לקמן (חולין נב.א.) טרפה, וגולגולת שנחתכה - שהותכה מכות רבות ולא נפתחה ולא ניקב הקרום, אם רובה נתכסה - טרפה. נתכסה = *דומיניצ"י* בלעז, ובשר החופה את רוב הכרס - זהו קרום עם המני *צנפציא* כפחותין את הבמהה חותכין את הבמהה לרוריך הבמהה וזה נראה. והאי דקרי ליה חופה את רוב הכרס ולא קרי ליה חופה את הכרס - משום שמיטו הכרס נתבן חתך צלעות החזה והסותו, ורובו מנוסה בבשר. כרס - *צנפציא* לבה, כלא תי בהסותו והסר. ואם נקער רובו של בשר כנגד הכרס אף על גבי דכי משעת להוואו קרע לגבי כוליה בשר הוי מיעוטא, שהרי אותו בשר מחזיק כל בני המעים הולך עד הירכים - לא משערין אלא במה שבנגד הכרס, ואם מיקרע רובא ההוא - טרפה, ושמואל לא סבירא ליה כמאן דפרשי לקמן (חולין נ"ב.) ח"ו בהיציגה דמתניתין דהיינו בשר החופה את רוב הכרס, דאם כן מה אתא שמואל לאשמועינן, ואידו מפרש במתניתין לקמן במילתא אחריתא. נקובי תמניא - ווי חשבת להמסת ובית הכסות בחז, ומדלת לה למרה - אכתי פשו לחו תמניא נקובי במתניתין, פסוקי תריין - גרגרת וחוט, דרב עירא - ניקב הטוול.

בשלמא לתנא דידן, התנא - תנא, ורשייר - אתיא ב"ה הכללי; אלא לתנא דבי רבי ישמעאל דאמר שמונה עשרה טרפות, והו ליפא? והא איפא: בקמה שנתחבו רגליה מן הארפוכיה ולמעלה - מרפחה - סבר ליה פרבי שמועון בן אלעזר, דאמר: יוכלה היא ליפוח ולחיות. אף על גב דיכולה ליפוח ולחיות, למאן קאמר? לתנא דבי רבי ישמעאל; תנא דבי רבי ישמעאל טרפה תיה סבירא ליה! אלא סבר לה פרבי שמועון בן אלעזר, דאמר: בשרה היא, והאיפא: חסרון בשרה, התנן: כמה חסרון בשרה? בית שמאי אומרים: שתי חוליות, וביה הלל אומר: אחת, ואמר רב יהודה אמר שמואל: וכן למרפחה - תהסם ובית הכסות! דקא חשיבת ליהו בתרמי - חשיבניהו בחדא, אפיק חרדא ועייל חרדא. והאיפא גלודה! - סבר לה פרבי מאיר דבכשוי. והא איפא חרותא! - מרה מאן קתיני? ליה רבי יוסי פרבי יהודה, אפיק מרה ועייל חרותא. והאיפא שב שמעתתא! דאמר רב מתנא: האי בוקא דאמנא דישף מוכותיה - מרפחה, ואמר רביש בר פפא משמיה דרב: לקתה כבוליא אחת - מרפחה. ותנן: ניטל הפחול - בשרה; ואמר רב עירא משמיה דרבא: לא שנו אלא ניטל, אבל ניקב - מרפחה. ואמר רבה בר בר חנה אמר שמואל: סימנים שגולגולתו ברובן - מרפחה. ואמר רבה בר רב שילאי אמר רב מתנא אמר שמואל: נעקרה צילע מעוקרה - טרפה, וגולגולת שנחתכה ברובה, ובשר הוה, חשיבניהו בחדא, אפיק שב ועייל שב - אי הכי, פסוקי נמי תרי הוה, חשיבניהו בחדא, בצר להו חרדא! ועוד, דרב עירא משמיה דרבא אמר נקוביהו היא! אלא

היא חרופת - כל שצמקה ריאה שלו ונתקשה בחיות של דקל, מחמת היא חרופת אדם בקולו, ופעמיש צצומקת מקולו וברד, היא בדיי שמיט הדרשא בריא, אבל בדיי אתו לו חד הרדא בריא, מרה מאן קתיני לה - חסרון ניקבה המרה במניינא דשמונה עשרה טרפות במתניתין - יחידאה היא, ורבי יוסי רבי יהודה קתיני לה לקמן בפרקין (חולין מג.א.) בשמעתין, ורב דבי רבי שמעון לית ליה מרה, ואפיק מרה ועייל חרופתא, בוקא דאמנא - קולית הידי. ושה פרוכיתא - שקפץ ממקומו, חור שבעתא אליה שהוא תתוב בו, ולקמן (חולין נז.ב.) מסיים: והוא דאיעבל ניבי, בוקא - כמו בוכנא, עגול ראשו ותתוב בחור, כעלי זה התתוב בחור המתבשה, לקתה כבוליא אחת - וכל שפשיחין, ולקמן (חולין נח.א.) מסיים ח"ו, והוא דמיטקא למקום חריץ, אבל ניקב מרפה - ולקמן (חולין נח.ב.) מפרש: ניקב בעליונו מקום שהיא עבה, אבל בקולשהי כשרה, נדלדלו - נחלשו בבמה מקומות ומתברין כאן מעט וכאן מעט. נעקרה צילע - אף על גב דתנן במתניתין: נשתבר רוב צלעותיה, וכן נשתבר - התיש בעין רובא, אבל נעקרה צילע את שמעקרה עד חצי חוליותה כדמפרש לקמן (חולין נב.א.) טרפה, וגולגולת שנחתכה - שהותכה מכות רבות ולא נפתחה ולא ניקב הקרום, אם רובה נתכסה - טרפה. נתכסה = *דומיניצ"י* בלעז, ובשר החופה את רוב הכרס - זהו קרום עם המני *צנפציא* כפחותין את הבמהה חותכין את הבמהה לרוריך הבמהה וזה נראה. והאי דקרי ליה חופה את רוב הכרס ולא קרי ליה חופה את הכרס - משום שמיטו הכרס נתבן חתך צלעות החזה והסותו, ורובו מנוסה בבשר. כרס - *צנפציא* לבה, כלא תי בהסותו והסר. ואם נקער רובו של בשר כנגד הכרס אף על גבי דכי משעת להוואו קרע לגבי כוליה בשר הוי מיעוטא, שהרי אותו בשר מחזיק כל בני המעים הולך עד הירכים - לא משערין אלא במה שבנגד הכרס, ואם מיקרע רובא ההוא - טרפה, ושמואל לא סבירא ליה כמאן דפרשי לקמן (חולין נ"ב.) ח"ו בהיציגה דמתניתין דהיינו בשר החופה את רוב הכרס, דאם כן מה אתא שמואל לאשמועינן, ואידו מפרש במתניתין לקמן במילתא אחריתא. נקובי תמניא - ווי חשבת להמסת ובית הכסות בחז, ומדלת לה למרה - אכתי פשו לחו תמניא נקובי במתניתין, פסוקי תריין - גרגרת וחוט, דרב עירא - ניקב הטוול.

חולין. פרק שלישי – אלו טרפות דף מג עמוד א – מותר מהדרות "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רמג רש"י

הֲנָךְ דַּאֲפַקְתָּ לֹא תִפּוֹק – ואם תאמר: למאן דלית ליה קמח (חולין דג.ה.) הדיא דרב מנאן דבוקא דאמא, מאי ניהו שמונה עשרה טרפות? וש לומר: דבאיבעול ניבי הוה טרפה לבדלו עלמא. ואם תאמר: לעילא דאמר בסמוך שמונה מיני טרפות יש, ולית ליה דרביש בר פפא, מאי ניהו שמונה עשרה טרפות? ויש לומר: דניטל צומת הגידין חשיב טרפה, ולרביש הויא בכלל בחתכו ובכלל. ועוד קשה: למאן דאמר נקדע רוב חיצונה והוה בשר החופה את רוב הכרס, חסר דלו חרא, הדבא חשיב להו בתרתיה לכן נראה, דעולא ההיא דלמקב סביר במתניתין, ולית ליה שמונה עשרה טרפות? ויתנן דרובא דגא דאמר: אלו טרפות" הוואק, ואתא "אלו" למעשיש דרב מתנא אף על גב דדמיא לנטילה במתניתין, וכל שכן דרביש, ולא דמיא כלל להנך במתניתין, ולית ליה שמונה עשרה טרפות נאמרו למשה מסיני. ומצי לממר נמי דלית ליה בשר החופה בתרתיה. ואם תאמר: ובי היכי דחשיב תרי פסוקי כחרא, אם כן למה שחסרה וחסרון דשרתי חשיב כחודו? ויש לומר: לפי דאין שיעורן שוה, דחסרון דריאה בכל שווא, וחסרון דשררה פלוגתא בית שמאי ובית הלל אי נמי לפי שזו בבשר הזה בעצמו. ואם תאמר: נקדע רוב החיצונה ובשר החופה את רוב הכרס נמי נחשוב כחודו? ויש לומר: דרוב החיצונה הוא בשר אלו, ומה שחופה את רוב הכרס אינו רוב. ואם תאמר: ובשר שסבנד רוב הכרס. ואם תאמר: באמאי לא חשיב חסרון הגברת דהוי כבאסיר? ויש לומר: דטעמא דחסרון משום דסופה ליפק, חדיי רוב.

יִפְלַח כְּלוּתוֹ מִי קָא חִי – פרשה בקובנטס: דהאי לקותא הוא. וקשה: דמנא ליה דהאי לקותא דאיוב הוי לקותא דהויא ביה טרפה? והאי איבא לקותא דכשרה, בדאמר למקב (חולין ג.ה.) מילאי מוגולא טרפה. מי זכיס כשרה? אלא הכי פריך: "יפלא כלויתו" מי קא חיי בכל רפואה? והא קאמר למקב (חולין דג.ה.) דמחו בבליותא וסגליה, ואי דרוו ליה סמא חיי, ואיוב לא למעניש שעשע לו סמא רפואה?

והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה – אף על גב דסיפא דמתניתין (חולין דג.ה.) ד"אלו כשרות" מסייע ליה, מכל מקום פריך: מנא דמאי אולמתיך סממא מכל סממא. כדפירש בקובנטס. ואי משום שהאחרון הוא עיקר במקום שיש סדר למשנה, כלן כדרא מסכתא. מכל מקום פריך משנה ד"אלו טרפות" ר"אלו כשרות" – כחרא בבא חשיב ואין סדר. והרב רבינו יעקב מאורלייניש"ש תירץ דהכי פריך. והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, ועל כרחך סממא ד"אלו כשרות" לאו סממא מעלייתא היא, דאי סממא מעלייתא היא – אמאי איצטריך רבי יוחנן לומר הלכה כמתוה דאמר רבי יוחנן חרא זימנא דהלכה כסתם משנה?

דהיא
למסק
מִינֵי מַרְפֹּת נֶאֱמָרוּ לֹא לְמַשֶּׁה בְּסִינֵי: נִקְוָה וּפְסוּקָה, נְטוּלָה וְחִסְרוּת, קְרוּעָה וְדוּרְסָה, נְפִילָה וְשִׁבּוּרָה; לְאִפְסוּקֵי לְקוּתָא דְרִכִּישׁ בַּר פֶּפְאָ. אֲמַר חֵיָא בַר רַבָּא: שְׂמֵנָה מְרֹפֹת יֵשׁ בְּנִקְוָבָה; אִם תֹּאמְרוּ: תִּשְׁעָ – מֵרָה רַבִּי יוֹסֵי בְרַבִּי יְהוּדָה קָתְנִי לָהּ, תִּתְנֵיָא: נִיקְוָה הַשְּׂבִיבָה, יִנְקוּבֵי הַדְּקִים – טְרַפָּה; רַבִּי יוֹסֵי בְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִף נִיקְוָה הַמְּרָה. (הלכות חבר כוית מרה וקורקבן סימן) אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלֵכָה בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָאֵי אֲחֲדָרוּ לֵיהּ חֲתִירָה לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה? "יִשְׁפֹּךְ לֶאֱרָץ מִרְיָה" וְעָדִין אִיבֹב קִיָּים! אָמַר לָהֶם: אִין מְכֻרִין מַעֲשֵׂה נִסִּים. דָּאֵי לָא תִּמְאֵה הֵב, "פִּלַח כְּלוּתוֹ וְלֹא יְחַמּוּל" מִי קָא חֵיָּ? אֲלָא נִיָּסָא שְׂאֵנִי, דְּכִתְבִּי: "יִקַּח אֶת נַפְשׁוֹ שְׂמֹר", הֲכָא נְמִי נִיָּסָא שְׂאֵנִי. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלֵכָה בְּרַבִּי הָאֹמֵר פְּזִית. וְמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֵכִי? וְהָאֹמֵר רַבָּה בַר בַּר חֵנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלֵכָה כְּסִתְמָה מַשְּׁנָה; וְתִנְנִי: נְיִפְלָה הַכְּבֵד וְלֹא נְשִׁמְתִּיר הַיְמִנָה פְּלוּם, הֵא נְשִׁמְתִּיר – כְּשֵׁרָה אִף עַל גַּב דְּלֵא הֵו פְּזִית! – אֲמֹרָאֵי נִיְנְהוּ וְאִלְבָּא דְרַבִּי יוֹחָנָן. דָּאֲמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵרָה שְׂנִיקְוָה יְקַבֵּד סִתְמִתָּה – כְּשֵׁרָה. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נִיקְבֵי הַתְּקוּרְקָן יְכִיס שְׁלוֹ קִיָּים – כְּשֵׁר. אִיבְעִיָא לָהּ: נִיקְבֵי תִפְסִים וְקוּרְקָן קִיָּים, מָאֵי? תִּשְׂאֵר אָמַר: דָּאֲמַר רַב יוֹחָנָן: נִיקְבֵי זֶה – כְּשֵׁרָה. וְנִיקְבֵי זֶה – לְמִיָּמֵר: וְנִיקְבֵי לָבָן, נִיקְבֵי זֶה בְּלֵא – זֶה – כְּשֵׁרָה. לְמָהּ לֵי לְמִיָּמֵר: חִיצוֹן אֲדוּם וְנִיקְבֵי לָבָן? – דָּאֵי חֲלִיף מְרַבָּה. אִבְעִיָא לָהּ: יִנְקוּבֵי שְׂנִיָּהֶם לֹא שְׁלֵא כְּנַנְדָּה, הָהּ; מַהוּ? אָמַר מַר זְוּנְרָא מַשְׁמִיָּה דְרַב פֶּפְאָ: בּוּשֵׁיטָ – כְּשֵׁר, בְּקוּרְקָן פְּסוּל. מִתְקִיף לָהּ רַב אִשִּׁי: אֲדַרְבָּה, וְחֵשֶׁת דְּאִקְלָה בִּיהּ וּפְעִיָא בִּיהּ – רוּת, נְמָרָא לִיהּ וּפְשֵׁטָה לָהּ; וּמִנְן דְּמִיתְגַּדְרִין בְּהַדִּי הַדְּרִי: קוּרְקָן דְּמִינֵה נִיָּתִי, בְּרַקְיָא קָאוּ! אָמַר לִיהּ רַב אָהָא בְּרִיהּ דְרַב יוֹסֵף לְרַב אִשִּׁי: הֵכִי אֲמִירִין מַשְׁמִיָּה דְּמַר זְוּנְרָא, דָּאֲמַר מַשְׁמִיָּה דְרַב פֶּפְאָ כְּוֹתוּף. וְאָמַר רַבָּה: קְרוּם שְׁעָלָה מִחֲמַת מַכָּה בּוּשֵׁיטָ – אִינוּ קְרוּם. וְאָמַר רַבָּה: וְחֵשֶׁת אִין לֹא בְּרִיקָה מִכְּפִיָּין אֲלָא בְּפִיָּין, לְמָאֵי נִקְפָּא מִיָּנְהָ?

כדרבנן – לא תיפוק – בהמה שנחתכו וגליה והגולדה. סבירא ליה לתנא דבי רבי ישמעאל. וחשיב נקובי וחק דרב עירא בחוד, והתין פסוקי חרד, ומשכחת להו שפיר. וכל הך טרפות דמינן למקב (חולין מ.א.) בריאה, כגון חליף דאנוי, ודמיא לבשרא ולבעיתא, ואטום בריאה – כוליהו בכללי.

יראה שניקבה או חסרהה ניהוה חליף – היינו חסרה ממקום שהיא ראייה להיות שם. והנך חזותא – לקותא ניהוה, וכל לקותא סופה לינקב, והויא לך נקובה. וחליף פשוט קרוימס דוושט – שניהם נטולים ממקום שהן ראוין להיות, ואין לך נקובה גדולה מזה. נטולה – ניטלה הכבד. נפולה – נפלה מן הגח. וגלודה כבד כלל נטולה, נגיטל עורה. והתנא וגליה בכלל חסרה, ושף מרובתיה בכלל נטולה. וכן גדלדלו סימנים, ועקרת זעלע, וחביסת מוגולת – בכלל שבורה. ובשר החופה – היינו קרועה. ליקותא ליקותא רוביש – כדוליא; שאינה בכלל אלו, ופליג עולא עליה. ואם תאמר: ישנה בכלל נקובה, היכי דאמרין בליקתא דריאהו? וואו מילתא היא, דהוה ליה ניקובה הכוליא, ולא ניבא למאן דאמר, דאפילו רביש מודי דניקבה הכוליא כשרה, ובליקותא הוא ודטרף. שמונה מיני שרפות בנקובה – נקבות הוושט חסרוס העלב והיריא והקיבה והדקיין, וקרס הפנימי והמסס ובית הכסות חרא הוא, דאז תמניא. ואם תאמר תשע – יש, דלא איבא נמי מרה – והיא חזיתא דהיא ולית להלכא כותיה. ודרב עירא לית ליה לחזיא. יפלא כלויתו – היינו לקותא, וטרפה. אין מכוירין מעשה נסים – לחזיא ראייה מהן. רק את נפש שמור – מכות מות הכהן, ולכן נצטווה לשמור נפשו, כדאמרין ב"שעטות" (בבא בתרא ט.א.). גדול צערו כש שטן משל איוב, במל לאומר לעבדה שבור חבתי ושמו ינה. תלכה כרבי האומר כבוית – דבעינן כוית שיוו בניטל הכבד. ופלוגתא היא בפרקין (חולין מ.א.) דרמינן סתמי דמתניתין אהדי, דתני רישא: אלו טרפות – ניטל הכבד ולא נשתייר ממנה כלום, הא נשתייר – כשרה, ואף על גב דליכא כוית. והדר תני: אלו כשרות – ניטל הכבד ונשתייר ממנה כוית. ומוקמינן לה כתנאי. והכא מייית ליה משום שמעתתא דרבי יצחק בר יוסף משמיה דרבי יוחנן. והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה – והא נמי סממא היא. אמאי אולמא דסיפא מרשא? אמר רבי יוחנן – ורבי יצחק סבר דלא כיל רבי יוחנן לממר הלכה כסתם משנה, אלא דהא דסבירא ליה אמר ביה הלכה כסתם משנה. ולא אמר רבי יוחנן אחרניא שנהדי. והיא דאיבא תרי סממי דסרתן שחיה, אי איבא טעמא לאלומי חרא מחברתיה, כי הדיא שנתרדו "אחד דיני ממונות" (לד.ב.) – אולי רבי יוחנן בתרה, ואי לא – מספקא ליה ולא קבע בהו, ובהני תרי, אי הוה משכחינן טעמא בהא דרבי יצחק – לא הוה מוקמינן לה באמוראי, ומשום דליכא לאלומי – איצטריך לן לשנויי דרבי יצחק לית ליה האי כללא דרבי יוחנן. וכבר כותבתה – שנקובה במקום דיוקבה כבד, והבוו הכבד סותם את הנקב. כשרה – אפילו לרבי יוסי ברי יהודה. כיס שלו – לקיפה הפנימית. זה שלא כנגד זה – כגון לו למעלה זה למטה. בברקבן פסול – הכי סבירא ליה, משום שהאכל מתאסף שם ומחלחל ונכנס בנקב עד שיצא דרך הכי השני. ופעמי אבי – צועקת, שאף על פי שהקנה מוציא קול, אי אפשר שלא יהא חסרוס מחשט עמו. ואני שמעתיה: פעמי – מוחלחל, מנשד – מנחש, "רשי"ר בלעז, מוהידין – מיתרן – מיוכוני אהדי. אינו קרום – ואם ניקב וחסר, אפילו עלתה בו סתימה עבה – אינה מתקיימת. כדאמרין ביבמות (ע.א.) בכרות שפכה: ניקב פסול, נסתם שוהו פסול שחור להכשרו. הוה – למעשיש קרום שעלה מחמת מכה בריאה, שאינו קרום. וכל נקובי דטרפות לא תמניא להו סתימה, ודסקא בהו לאחר זמן. ולא דמי לריאה שניקבה ורופן סותמתה, ולסתיתמ כבד במרה, ולסתיה דירכיס בחלולתו דלמקב (חולין ג.א.) דהיאא סתימה מעיקרא היא. אין לו בדיקה מבחוץ – לפי שהעור חיצוני אדום, ואין טעם לו בכרת בו.

ההיא ספק דרוסה - פירש בקונטרס: בדבהמה נמי איכא תקנתא. דבשלמא גבי נקב איכא למימר דלמא במקום נקב שחט, אבל גבי דרוסה, כיון דמקומה מאדים - אפילו שחט בה יש היכר במשהו. ולפי מה שפירשתי בפרק שני (חולין כהא) גבי בר ארוא דקאמר: שחטיה לוחשת דלמא במקום נקב שחט, דבספק דרוסה איירי - לא יחכן לומר כן. **ישב לו קוץ בוהט** - פירש בקונטרס:

וקרט דא אין בו מנפנים. ונראה דאין לחוש אפילו יש מנפנים אם אין מבחין, כיון דלא יתיישב שפת הבריא. **קסבר** שלא אין חוששין שמא דרוסה. **לקמן** (חולין גגב) פסקין דחיישין לספק דרוסה, ואם כי ישב לו קוץ בוהט - חוששין גמי שמא דבריא. ואם תמא? ואמאי? נימא: נשחטה הותרה, בדאמרין אפרכה קמא (חולין טא). גבי בא ואב טטל אתי בני מעיים והחזירן כשהן נקובים: וכי תימא, שאני הכא שנווליה ספיקא מתיים - האי אמר בפרק ארבעה אחין? (ספיקא גלב.) ואילו גבי גירושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו לא קנה, פירוש: ומותרת צרת ערוה לשוק בלא הליצה. ומפרש טעמא: משום דאשתו לו בחוקת היתר לשוק עומדת ואל תהא דרוסה מספק. אלמא, השתא דנת עולמה מומקילין לה בחוקת מה שחיהה בני בעלה קודם שרוק וגט לערוה. והבא גמי, כי שחטה בנימניה בחוקת מה שחיהה קודם שנווליה לה ספק דרוסה, והעמידנה בחוקת שאינה דרוסה? ויש לומר: דשאני הכא דדרוסה כשהיא. האי דאמרין לקמן (חולין גגב) גבי ארי שנכנס לבין השורים ונמצא צפורן על גבו שחט אחד מהם, כיון דאיכא למימר גמי ואיכא למימר הכי אוקי תורא אחזקה. רב לטעמיה דאמר אין חוששין לספק דרוסה, אבל למאן דאמר דרוסה לא מוקמינן לה אחזקה - התם גמי דמי לחולין ויהי ברוביתא ארי כמו בספק דרוסה בעלמא. **שאני** התם דאיתוחא איסורא ובהנתיבא אחת ספק של חלב ספק של שומן ואף על גב דלא איתוחא איסורא - לא איתוחא גמי והותרה. איתוחא איסורא היתה בחוקת כשרה. **כשמואל** דאמר לאו מקום שחטה הוא - אפילו למאן דמבשרי בפרק קמא (חולין גא.) הגרים שליש ושחט שני שליש - שאני גרתי ולא מיטרפא במשהו עד דאיכא רובא. **א** כשמואל האי אמר ברובו - אף על גב דשמואל פוסל בריבוי גמי (חולין גא.) הגרים שליש ושחט שני שליש, אלא בחכש בשחטה כגודו ביתרין כשר למליקה - הכא בעי למימר דרבא לא פסיל מהאי טעמא, אלא משום חומרי דרב וחומרי דשמואל. **זיל** שלים דמי תורא למורה - אחי על גב טעה דברב משנה הוא, לא עבדינן חוקי תומרי וסותרי אחרדי - בידים האבילו לכלבים.

ורבי

מטאי לקמיה דרבי אפא, אמר להו: תורא בין לרב בין לשמואל שרי, זילו אמרו ליה לרביה דרב יוסף בר חמא דלשלום דמי תורא לקמיה. אמר מר גריה דרבינא, מותבינא חיובתא כלפי סנאיה דרבא: לעולם הלכתא דרבית ביה הלל, והרופא עלשות דרבית ביה שמאי - עושה, דרבית ביה הלל - עושה; מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל - רשע, לא אמר הכי - רבי אינו אמר כן. **במלכתא** - מקום בית הבלעה קרוי תורבין, סמוך לראש הנקב מאד. **פחות משערתא** - מקום שחלה. **דאתחיל ביה** - שחטה משהו. **דאמר במשהו** - והאי לאו מקום שחטה הוא. **בשמואל** - והוי נקב. בין לרב ובין לשמואל **מישרא שרי** - לרב - מקום שחטה הוא. ושחטה מעלייתא היא. ולשמואל דאמר נקב הוא - דאמר נקובתו ברובו. **רבא בריה דרב בר יוסף** - בר חייא הוא, והוא רבא דכולי גמרא. בר פלוגתיה דאביי. **דמי תורא למריה** - שכבר האבילו לכלבים. דאילו הוה קמן הוה הדר ביה ומשתייה באבילה. דקימא לן (בסנהדרין וא) טעה דברב משנה חוה, והא רבא משנה מפורשת היא. דלא עבדינן חתרי חומרי. **כלפי סנאיה דרבא** - לשנא מעליא, משום דבעי לאותובי "הוכסיל בחושך הולך" וקהלת בן.

לספק דרוסה - כגון הנך דאיכא למיחש להו כדלמאן (חולין גגב.) איהו שחטין ואינהו דאין מקרקרין. ואמרין לקמן (שם): דרוסה שאמרו צריכה בדיקה, ואינה אסורה עד שיאדים כנגד החלל, ובסמינים - עד שיאידמו הסימנים עצמן, ולא שניקב, אלא שהארס מאדים הסימן ומחללה ויורד לחללו. ובוהט אינו ניכר

האדמימות אלא מחללה. שהעור לבן. **ההיא ספק דרוסה וכו'** - אם עוף היה - בודק הקנה תחלה, בדאמרין בפרק שני (חולין כהא.) ושחט הקנה והכשירו ואחר כך בדיק הרושט. ואם הבמה היא - גמי אית בה תקנתא, דבשלמא גבי נקב - איכא למימר דלמא במקום נקב שחט, אבל גבי דרוסה כיון דמקומה מאדים, אפילו שחט בו - יש היכר במשהו. **קורבי היא** - גמי אית בה הארס ונכנס. **להרודי לאביי** - כדי שישאל ישב לו קוץ - כגון שאכל קרוץ ונתחב לתוך הרושט ואינו נראה נקובתו מבחוץ, וקרט דמי אין בה נפנים. **אין חוששין** - שמא קניי ריה דבריא, והוה קרום שעלה מחמת מכה בוהט ואינו קרום. **ואני שמתי:** הבריאי - לשון נקב, כמו "ורבא אותה דברבותם" (ויחזקאל גב.) **מאי שנא מספק דרוסה** - דמשום דעל אריאי בעיניהו אמרין שמא דרט מעצרינן ליה בדיקה וחולין גא. והבא לא אפשר למיבדקה, דנקב משוה בעור חיצון של וושט לא מיכר. **קסבר אין חוששין לספק דרוסה** - דפלוגתא דרב ושמואל היא בפרקין (חולין גגב.) **משיחתיבית** - שאם אבל אחת מתן ואינו יודע איוז היא, דאבא אשם תלוי על הספק. **כחא לא איתוחא איורי** - ששיבת קרוץ בלא נקיבה אין כלום. **שחוטם כסין בדיקה** - דלא איתוחא איסורא אף שחוטם. **אינתיילי ריעותא** - ואי לא איתוחא ברישא - האי אינתיילי לבסוף. **"איתוחן** שייך למימר במידי דמבעיקרא. **"אינתיילי"** שייך לתם במידי דלבסוף. **הכי גרסינן:** **אלא התם הילכתא נמידי לה פסוטה** - בין לענין סומאה ובין לענין שרתה. ואין טעם דברב, ולא אמרין מיניה, דהכי גמירי לה מסוטה במסכת סוטה (כהא) ובפרק קמא גרידא (א.ג.) דמה סוטה סתירתה ברשות היחיד ואסורה הספק - אי ספק סומאה ברשות היחיד ספקו טמא. **נמצאת איתרם** - בלא חתיבה. **חיישין** - שמא שני יתרות נקיבו והבריאי החיצון, ברייתא - הרועת באפר יביעיים. **תורבין חושש** - מקום דבוקב בלתי במשהו - אם שני נקב. **מקום השחיטה הוא** - ואם שחט שם כשרה, הלכך דמי כושט. וכי גמירי הרגמה - בקבה הוא דגמירי, אבל בוהט לא שייכא הרגמה. **ומיחדי** - נפתח פי הנקב כמין פי אמתות. והאי מרחיב לא אחת קאי, אלא אעוגל פי חלל הרושט. **חוכבו ועומד במקומו** - חוששין דן הוא, וכשחוכבתו אותו אינו מרחיב, אבל לצד הראש הוא מתקשה. **דדייש** בעז. **וביזין** - **דדייש**ש, ובכפל פי תורבן בעז חללה ונסתם עוגל פי החלל. **מי**

מובחר

מחומרי בית שמיא מחומרי בית הלל - מפרש בפרק קמא דעירובין (א.א.) בתרי חומרי דסתרן אהרדי, כגון חך דשררה וגולגולת דאפלוז בית שמיא ובית הלל לגבי אהל, דהוו להו בית שמיא לחומרא ואמרי: עד שתחרש שתי חוליות מטמא באהל, ובית הלל לטמא, וקאמרין: וכן לטרפה, דלביב דבית חורא חוליא הוי חסרו וחסר, וליבית שמיא, הוה הוה להו

בית שמיא לקולא ובית הלל לחומרא. ומאן דעבדי טרפות כחומרי בית הלל ובטומאה מחומרי בית שמיא - וכן הוה, דהבא חושב ליה חסרון הובא לא בשרה, והוי ליה חסרון, והני דרבא נמי סתרו אהרדי, דכיון דאמר נקובתו במשנהו - טעמא משום דמקום שחיטה הוא, וחומרי דשמואל - דאמר לאו מקום שחיטה הוא, ואשתבח דסתרן מילתיה דרבא אהרדי. כת קול - בפרק קמא דעירובין (ג.ג.) יצתה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל" דרבי יוחנן - בבבא מציעא "ביוחב" (ט.ט.), מכל מקום קשיא - דכתיב חומרי לא עבדינן! סתם שמעתייה רבי דרבי בתרא רב יהודה הוה אמר להו דבב דרש"א, נתנו בו שינוי - עד כמה הוא כשר לשחיטה. לאו מקום שחיטה הוא - אפילו הכי אמר רב במשנה, מידי דהוה אגרגרת, דבב במקום שחיטה בין שלא במקום שחיטה שוה שיעוריה, כ"ר תפיסת יד - צריך להנייה לצד הראש ולשני אצבעות וארבע, לשון מורי הוקן. ואני שמעתי; דכתיב חודי צפרנים, והראשון גרמא בעינן, וזכי הוא שינוי - לא מקרי תפיסת יד. עד מקום שישעיר - שיש שם שוה שגוררין בסכין מכרס הפנימי. מפח בולט - מיקרי כרס. וקא סלקא דעתך לך כ"ר חושב על בית התורש הווא ולא מדי, ואת אמרת עד מקום שישעיר; דאז עד סוף הוושט כולו מצי שחיט, וכיון דלאו וושט הוא היכי מצי שחיט ביה? אימא טפח בכרס סמוך לוושט - דהיינו טפח ראשון של כרס הוי כרס הפנימי, ונקובתו במשנהו. ולפי שהוא רחב במקום המיצר בין צלעות החזה כתיב ליה פנימי, וכל שאר הכרס קרוי במתניתין היתצונה, ודיוניתו בטרפות רובו. כי קאמר רב - טפח בוושט מקרי כרס. בתורא דמשעיר פ"י - שנקובתו בכרס הווא טפח. ולעולם שחיטה הוי חושב עד מקום הוושט. תורבין הוושט שניטל כולו - לקמיה פרי; והא איבא עיקור סימנים. ותנא תונא - תנא דמתניתין, דפריקן מסייע ליה. תונא - כמה תנא דידן,

ניטל ליה התחתון כשר - וכיון שניטל הלחי נתלשו הסימנים, שבלחי התחתון הם מתורבים. קשיא מותינין - דקתני כשר. הא דאימתיקו אימתיקוי - עיקור סימנים, כשעקר הוושט מן הלחי וכן בהשר. הא דאינום אינומי מעילוי סימנים, שנגמגמ הלחי מן הבהר שמוטל על הסימנים בין הלחי והסימני, דלאו עיקור הוא, שהסימנים מעורין בכשר. אלא לשמואל קשיא - הא דרב פפא. דלדידיה איבא עיקור סימנים, דקאמר: תורבין הוושט שניטל, דמשמע שוהושט לבדו ניתק ונתשל מן הבהר. דאקפל אקפלי" - שנקלף מעל הבהר. אקפל - כמו: ונקלף, ודומה לו "וקפלו את האבנים" דמטבת שטע (לה.ב.). דאיפריק איפריקי - כדבר הנעקר בכח, שנעקר כאן מעט וכאן מעט עד רובו. דאותו מיעוט המחובר אינו מחובר ביהוד, הילכך ראוי חבור הוא, דלא הדר בריא.

שמוקש היה יודע האמת, דאם כן לא אתו פריך מידי ויש לומר: דכי פריך מרובה בר בר חנה הוה מצי למימר: וליתעמך תקשה לך דרבה בר בר חנה גופיה, אלא טרפה הויא, עיקור סימנים היכי משכחת לה?

בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

ורבי יוחנן הוה דאמר אין משגיחין בבית קול - תימה: דקימאן לן בבית הלל משום בית קול, וקימאן לן דרבי אליעזר שמותי הוא, ולא חיישינן בבית קול שפסק כוותיה בפרק "החוב" (בבא מציעא ט.ט.ג.) ויש לומר: דשאני ההם שלא יצתה אלא לכבודו דרבי אליעזר, דאמר: מן השמים יוכיחו. ועוד, דכל דבית הלל מסייע קרא, דכתיב (שמות כג) "וארביי לילחוט", דבית הלל רובא הוה

אלא דמעיקרא מספקא לן משום דבית שמיא מתורדין ספי. אבל בת קול רבי אליעזר - רבנן דפליגי עליה הוו רובא. ואם תאמר, אמאי קאמר הבא? הוא אמר נמי: וישועה היא שאין משגיחין בבית קול; הא אידו לא קאמר אלא אעבודא דרבי אליעזר, ויש אמר נמי לקימאן לבית קול דרבי אליעזר? ויש לומר: דכיון דקאמר "אלא בשמיא היא" - משמע דלא יתיב הדבשם דחכא אן משגיחין בבית קול.

כולה רבי עבדא - הוא דאמרין עליו: רמנין עליה חסרי דרב תולמי: דשמואל - דהיינו למואי דסלקא דעתין, וזוה מצי למימר. כולה כשמואל עבדא, דלאו מקום שחיטה הוא, ואסר נמי בהרגים שלש ושות שני שלישים, אלא נקט כרב משום דקימאן לן כרב באיסורי. **מדקאמר** נהנו בו דכימנא שיעור כו - ולא בעי למימר דנתנו בו שיעור למטה, דמדלא פריש דבריו - מטמאן בין למעלה בין למטה אמר. **ברי** תפיסת יד - פירש

בקטורס: ארבע אצבעות. תימה: דבעוף מאי ופירש רבינו יצחק בן רבינו מאיה: ארבע אצבעות בארמנים גדולים, כמאן ואילך כל חד וחד לפי מה שפוח אזל, ובהלכות גדולות מפרש כדי תפיסת יד - כדקטס איניש בשתי אצבעותיו. ודבריהם דברי קבלה ויש לסמוך עליהם. הוא דקרי לקמן (חולין ג.) גבי הלוחלת תפיסת יד כמאלה דתורא.

דהיינו ארבע אצבעות - הוה נקט "כדי תפיסה" סתם, אבל הבא "כדי תפיסת יד" קאמר, דמשמע: כדי שיוכל לחפס בשתי אצבעות, כד פליגי כל שוהא.

והאיבא עיקור סימנים - לפרוש הקתורטס דפרק קמא (חולין כ.א.) בדביקור סימנים הויא טרפה, תימה: דהיכי פסיטא ליה דהויא טרפה? על כרחך אינה טרפה בתורבין הוושט בנקב בעלמא כמו הוושט עצמו, וכמו כן נילא נישטל כולו שיהוה ובי תימא, כסבריא ליה דגזר גרע משמוטת הגורגרת שטרפה - והו דחוק גדול ועוד, דקא מעי דברובו כשהו, אף על פי דפסוקת הגורגרת תנו; תרובו טרפה.

לפרוש הלכות גדולות פריך שפיר: הוא איבא עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

עיקור סימנים, אף על גבי דלא הויא טרפה בשמוט ז, מכל מקום במה יכשר כיון דאין לו חיתור בשחיטה? ומיזו קשה לפרוש הלכות גדולות, דמאי פריך. והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנודלדלו כרובן טרפה; לפי המקש תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה, דאי טרפה היא חכבי, אם כי מדו עיקור דקימאן לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה ממעלת בוז ומיזו, פסירם גרסי מטיקרא: דלא קשיא (הא דאקפל אקפלי) הוא דאדלדלו אדלדוליה, ויש לומר: שיועד המקש כדמסיק לבסוף, דרבה בר בר חנה איירי דאיפריקו אפריקי כח, כאן מעט וכאן מעט, דלא הדרא בריא והוי טרפה, ועיקור סימנין דלא הוי טרפה - דאקפול אקפוליה נוחת מעל הכרס, ומכל מקום פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשוש דלדולו שחיטת המתוך, וחוזה ומפרש לו דלדולו שאמתייה אינו כשל רבה בר בר חנה. אבל לפרשים גרסי בתר הוא אמר שמואל רובה; לא קשיא, הא דאקפול אקפוליה קשה. וכן קשה לפרוש רבינו תנאל דמפרש ד"אפריקו אפריקי" שנפרדו הסימנין זה מזה, ליבא למימר

רבי לא בשם רבי יוחנן: המקדיש מעשה ידי עצמו בולן – קידש. וחור ותנא: המקדיש מעשה ידי עבדו – יוציא לו מהן פרנסתו. והשאר – הקדש.

הכא את אמר: השאר הקדש. והכא את מר: כולו קדש!

אמר רבי אחא: מצווים ישראל לפרנס בני חורין יותר מעבדים.

לא כן אמר רבי יוחנן: קוטע ידי עבד חבירו – רבו נוטל נזקו צערו ריפוי שבתו בושתו, והלא – יתפרנס מן הצדקה!

אמר רבי אחא: מצווין ישראל לפרנס עבדים קוטעין יותר מן השלימין.

והא רבי יוחנן אכיל קופד ויהיב לעבדיה, שתי חמר ויהיב לעבדיה, וקרי אנפשיה (איוב לד) הלא בכטן עושני עשהו. אמרי: תמן – במידת הדין, ברם הכא – במידת רחמים.

[דף ל"ז ע"א]

הלכה ה' מתני' חרש שוטף וקטן – פגיעתן רעה. החובל בהן – חייב. והן שחבלו באחרים – פטורין. העבד והאשה – פגיעתן רעה. החובל בהן – חייב. והן שחבלו באחרים – פטורין. אבל משלמין לאחר זמן. נתגרשה האשה, ונשתחרר העבד – חייבין לשלם: המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה, והחובל בחברו בשבת – פטור מכלן. מפני שהוא נדון כנפשו. והחובל בעבד כנעני שלו – פטור מכלן.

גמרא תני: והעדים שאמרו מעידים אנו על פלוני שסימא עין עבדו והפיל שינו, שכן תרב אומר, ונמצאו זוממין – משלמין לעבד וכו'.

מן אהן עובדא מימר בן? אמר רבי נסה: וינן דמרון בן, מעידין אנו על פלוני שנכנס תחת ידו שלם, ויצא חבול בשתים – יוצא לחירות בראשונה, ונותן לו דמי שנייה.

הלכה ו' מתני' התוקע לחבירו – נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי: מנה.

סמרו – נותן לו מאתים זוז.

לאחר ידו – נותן לו ארבע מאות זוז.

צָרַם בְּאֲזָנוֹ, תִּלַּשׁ בְּשַׁעְרוֹ, רָקַק וְהִגִּיעַ בּוֹ רֶקֶוּ, הִעֲבִיר טִלְתּוֹ מִמֶּנּוּ, וּפְרַע רֹאשָׁהּ שֶׁל אִשָּׁה בְּשׁוּק – נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זָוִי. וְהִכַּל לְפִי כְבוֹדוֹ.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה:

[דף ל"ז ע"ב]

אֲפִילוּ עֲנִי שְׁבוּיֵי־רֶאֱל – רוֹאִין אוֹתָם כְּאִלוֹ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיִּרְדּוּ מִנְּכֻסֵיהֶן, שֶׁחֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב.

וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁפְּרַע רֹאשָׁהּ שֶׁל אִשָּׁה, וּבָאֵת לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָה, וְחִיבוֹ לִתֵּן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זָוִי. אָמַר לוֹ: רַבִּי, תֵּן לִי זָמַן, וְנִתֵּן לוֹ. שִׁמְרָה עוֹמְדָת עַל פֶּתַח הַצִּירָה, שִׁיבֵר אֶת הַפֶּה בְּפִנְיָהּ, וּבּוֹ כְּאִסֵּר שָׁמֹן. גִּילַת אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִיתָה מְטַפַּחַת וּמִנַּחַת עַל רֹאשָׁהּ. וְהֶעֱמִיד לָהּ עֵדִים, וּבָא לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָה, וְאָמַר לוֹ רַבִּי, לָזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זָוִי?! אָמַר לוֹ: לֹא אֲמַרְתָּ כְּלוּם. שֶׁהַחֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשָּׁאי – פְּטוּר. וְאַחֲרָיִם שֶׁחָבְלוּ בּוֹ – תְּיִיבִין. הַקּוֹצֵץ אֶת נְטִיעָתוֹ וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשָּׁאי – פְּטוּר. אַחֲרָיִם שֶׁקָּצְצוּ נְטִיעוֹתָיו – תְּיִיבִים.

גמרא תְּנִי רַב קֶרְנִי: לְבַעֲיִטָּה – אַחַת, לְרִכּוּבָה – שְׁלֹשָׁה, לְמִסְקָלוֹנְקִית – חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה.

חַד אָמַר בְּשֵׁם רִישׁ לְקִישׁ: הַמְכַיֵּשׁ אֶת הַזָּקֵן – נוֹתֵן לוֹ דָּמֵי בּוֹשָׁתוֹ כִּשְׁלֹם.

חַד בַּר נִשׁ אִיקָפֵד לְרַבִּי יוֹדָה בַּר חֲנִינָה, אֶתָּא עוֹבְדָא קוּמֵי רִישׁ לְקִישׁ, וְקָנְסִיהּ לִיטְרָא וְדָהַב.

רַקַּק וְהִגִּיעַ בּוֹ הַרֹק. עַד הֵיכָן הִגִּיעַ בּוֹ הַרֹק? עַד גּוֹפּוֹ? עַד כְּלָיו?

אֵלָּא רַקַּק וְלֹא הִגִּיעַ בּוֹ הַרֹק מֵהוּ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: הִדָּא אֲמָרָה, הַמְכַיֵּשׁ אֶת הַכִּירוֹ בְּדָכְרִים – פְּטוּר.

תְּנִי רַבִּי אֲבָהוּ קוּמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: הַרְגָּתָה שׁוֹרִי, קִצְצָתָה נְטִיעוֹתַי, וְהִלָּה אֹמְרִי: "אִינִי יוֹדֵעַ" – תְּיִיב.

אָמַר לִיהֵ: הֵן תְּנִיתָה אֵילִין? לְמַקְרִילוֹת לְמַקְבִּילוֹת! אָמַר לִיהֵ: אֲנָא הוּא דְמַעִית וְאִינוּן דְמַרִּין בְּנֵי:

מַעֲיָדִין אֲנִי אִישׁ פְּלוּנִי שֶׁהֲרַג שׁוֹר פְּלוּנִי, וְהִלָּה אֹמְרִי: "אִינִי יוֹדֵעַ" – תְּיִיב.

הלכה ז' מֵתַנִּי' אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ – אִינוּ נִמְחָל לוֹ עַד שֶׁיִּבְקַשׁ מִמֶּנּוּ. שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כ,

ז): וְעַתָּה הֵשֵׁב אִשֶּׁת הָאִישׁ פִּי נָכִיא הוּא. וּמִנֵּיין שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַמוֹחֵל אֲבָדָרִי? שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁם, יז) וַיִּתְּפֹלֵל

אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וְגו'.

גמרא תני, רבי יודה אומר משום רבן גמליאל: הרי הוא אומר (דברים יג, יח): ונתן לך רחמים וגו'. סימן זה יהא בידיך, כל זמן שאת רחמן – המקום מרחם עליך. אינך מרחם – אין המקום מרחם לך. רב אומר: אדם שפירח להבירו, וביקש ממנו ולא קיבלו – יעשה שורת בני אדם ויפייסנו, דכתיב (איוב לג): ישור על אנשים וגו'. ואם עשה כן, מה כתיב תפון? פדה נפשו מעבור בשחת וגו'.

אמר רבי ייסה: הדין דתימר: שלא הוציא לו שם רע, אבל הוציא לו שם רע – אין לו מחילה עולמית.

[דף ל"ז ע"א]

הלכה ח' מתני' האומר: סמא את עיני, קטע את ידי, שבר את רגלי – חייב. על מנת לפטור – חייב. קרע את כסותי, שבר את כדי – חייב. על מנת לפטור – פטור. עשה כן לאיש פלוני, על מנת לפטור – חייב, בין בגופו בין בממונו.

גמרא האומר: סמא עיני שמזיקתני, קטע ידי שמזיקתני – חייב. על מנת לפטור – חייב.

אמר רבי לעזר: בהן שהוא פלאו מתניתא, אבל בהן שהוא כהין – פטור.

מילתיה דרבי לעזר: משום פגם משפחה. ריש לקיש אומר: בהין שהוא כהין הוא מתניתא, אבל בהן שהוא פלאו – חייב.

מילתיה דריש לקיש אומר: ששמין לקרובין בושת.

תני: ישראל שאנסוהו עבדו ונטלו ממנו ממון חבירו, בפניו – פטור. נטל ונתן להם – חייב.

אמר רבי יוסי: הדין דתימר, בשאמר לו ממון סתם. אבל ממון פלוני, אפילו נטל ונתן ביד – פטור:

הדרן עלון פירק החובל

פירק תשיעי

הלכה א' מתני' הגזול עצים, ועשאן בלים. צמר, ועשאו בגדים – משלם בשעת הגזלה. גזל פרה מעפרת, וילדה. רחל מעונה, וגזזה –

[דף ל"ז ע"ב]

משלם דמי פרה מעוברת לילדה, ודמי רחל מעונה להיגזו. גזל פרה, ועיברה אצלו וילדה. ורחל, ונמענה עימו וגזזה – משלם בשעת הגזלה. זה הכלל: כל הגזלנין משלמין בשעת הגזלה.

גמרא הקא את מר: ליבון פשינוי, והקא את מר: אין ליבון פשינוי. הן דתימר ליבון פשינוי – בשעשא צופים. והן דתימר אין ליבון פשינוי – בשעהניחו כמות שהוא. מצינו ליבון בלא צופים. שפא יש צופים בלא ליבון?

אמר רבי יודן: קל הוא שהיקלו בגזלן, שישלם בשעת הגזלה.

גזל שלח וליבנו, אית לך מימר בשעשא צופים! עוד קל הוא שהיקל בגזלן, שיהא משלם בשעת הגזלה.

גזל מריש ובנאו בכירה, בית שפואי אוקרים: וקעקע כל הכירה פולה ויתנינו לו. ובית הלל אומר: יתן לו דמיו מפני תקנת שבים.

ירד להרבה ובנייה שלא ברשות – שמוין לו וידו על התחתונה. בנייה ברשות – שמוין לו וידו על העליונה.

ביקש ליטול אבניו ועציו – אין שומעין לו. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יהושע בן לוי: משום יישוב ארץ ישראל.

רב נחמן בר יצחק שאל: אילו מי שנכנס לחורבתו של חברו ופירק חבילתו לשעה וביקש ליטלו, שפא אין שומעין לו?

[דף ל"ח ע"א]

פיון דשמע דמור רבי יעקב בר אחא: משום יישוב ארץ ישראל, אומר: האמירה.

אלא בנה במקום שאין ראוי לבנות, ונטע במקום שאינו ראוי ליטע – רב אומר: שמוין לו, אלא שמערימין עליו ליכנס לשם בימות החמה ובימות הגשמים. אומר לו: הא תניתה: שמוין לו וידו לתחתונה.

אמר רבי זירא: תדא אמרה: גזל שמינה והכחישא – מהזיר לו את השומן.

אמר רב הסדא: הדיא אמרה גזל פחושא והשמינה – מחזירה בעינה, מפני שעברה אצלו וילדה משלם בשעת הגזילה.

מאן תנייה? רבי יעקב! דתני: זה הפלל שהיה רבי יעקב אומר: כל גזילה שהיא קיימת בעיניה ולא נישתנתית מבריותה – אומר לו הרי שלך לפניך. והגב לעולם משלם בשעת הגזיבה.

הלכה ב' מתני' גזל בהמה והזקינה, עבדים והזקינו – משלם בשעת הגזילה. רבי מאיר אומר: יאמר לו בעבדים – הרי שלך לפניך.

גמרא רב הונא אמר: בשגזל עגל ונעשה שור. אבל גזל שור והזקין – אומר לו הרי שלך לפניך. שמואל אמר: אפילו גזל עגל ונעשה שור – אומר לו הרי שלך לפניך.

תני רב קרנא: ואפילו גנב עגל ונעשה שור, ומכח ומכר – משלם תשלומי ארבעה וחמשה עגל. אמר אבוי דשמואל בר אמי בשם רב יהודה: הלכה כרבי מאיר.

[דף ל"ח ע"ב]

הלכה ג' מתני' גזל מטבע ונסדק, פירות והרקיבו, זין והחמיין – משלם בשעת הגזילה. מטבע ונסדק, תרומה ונטמאת, חמין ועבר עליו תפסת, בהמה ונעבדה בה עבירה, או שנפסלה מעל גבי המזבחה, או שהיתה יוצאה ליסקל – אומר: "הרי שלך לפניך".

גמרא רב הונא אמר: בשפסלתו מלכות. שמואל אמר: בשנסדק ודאי. רבי יודה בן פזי בשם רבי יוסי בר חנינה: והן שהרקיבו מן הבנימה. אבל אם הרקיבו מתולעת – בכריאין הן.

רב הונא אמר: בשפסלתו מלכות. אבל פסלתו מדינה – אומר לו הרי שלך לפניך. שמואל אמר: אפילו פסלתו מלכות – אומר לו הרי שלך לפניך.

רבי יודן לא נחית לבית וועדא. קם עם רבי מנא, אמר ליה: מה חידות הוה לבון בבי מדרשא יומא דיון? אמר ליה: מילה פלן. אמר ליה: ולא מתנייתא היא, תרומה ונטמאת? אמר ליה: תיפתר, בשניטמאת מאליה, ולית שמע מינה כלום.

חילפיי אמר: נשבע לו קודם תפסח – אחר תפסח משלם לו חמין ופה.

אמר רבי מנא: אזלית לקיסרין ואשכחית לרבי הונאה, דדריש לה משום דרבי יעקב בר אחא: אין אית בר נש פליג על חילפיי שאין משלם חמין יפה? הכל מודין בהמין שמשלם חמין יפה.

הלכה ד' מתני' נתן לאמניו לתקו, וקלקלו – הויבין לשלם. נתן לחרש שדה תבה ומגדל לתקו, וקלקלו – הויב לשלם. הפנאי שקבל עליו לסתור את הכתל לסותרו, ושיבר את האבנים או שהזיק – חייב לשלם. היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר – פטור. ואם סחמת הפכה – חייב.

גמרא רב הונא אמר: והוא שקבע בו מסמר האחרון כדי לזפות לכליו.

[דף ל"ט ע"א]

הלכה ה' מתני' נתן צמר לצבע, והקדיחה היותר – נותן לו דמי צמרו. צבעו כאור, אם השבח יותר על ההוצאה – נותן לו את הוצאתה, ואם הוציאה יתרה על השבח – נותן לו את השבח. לצבע לו אדם, וצבעו שחר. שחר, וצבעו אדם – רבי מאיר אומר: נותן לו דמי צמרו. רבי יהודה אומר: אם השבח יותר על הוצאתה – נותן לו את הוצאתה, ויתרה על השבח – נותן לו את השבח.

גמרא רב הונא אמר: שהקדיחו סממניו, אכל הקדיחה יורה – אומר לו הרי שלך לפניך. שמואל אמר: אפילו הקדיחו סממניו – אומר לו: "הרי שלך לפניך".

מהו אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו ההוצאה. בר נש דיהב לחבריה חמשה מיני עמר, וחמשה מיני סממניו, ועשרה מנוי אנריה, אמר ליה: ציבעיה סומק וצבעו אוכם. אמר ליה: אילו צבעתיה סומק הוה טב עשרים וחמשה מנוי. וכדו דצבעתיה אוכם, לית הוא טב אלא עשרין מנוי. את אוכדת דידך, אגא לא אוכד דידי.

אמר רבי יונה: ותשמע מינה, בר נש דיהב לחבריה שמנה דינרין דזבין ליה הימין מטיבךיה וזבן ליה מצפורי. אמר ליה: אילו זבנת לי מטיבךיה הוון עשרין וחמשה מודי. כדון דזבנת מצפורי, ליתנזן אלא עשרין מודיי. את אוכדת דידך, אגא לא אוכד דידי.

תני: הנותן מעות לחבירו ליקח לו חטים ולקח לו שעורים, אם פחתו – פחתו לו. ואם הותירו – הותירו לו.

[דף ל"ט ע"ב]

ותני הורין: אם פהתו – פהתו לו. ואם הותירו – הותירו לשנייה. מאי טעמא דרבי יודן? שלא נתפנין המוכר לזבות אלא לבעל המעות. ולמה חולק עמו? שאסור ליהנות מחבירו.

מעשה, אפילו אמר לו ליקח לו חטים ולקח לו חטים, לא נתפנין המוכר לזבות אלא לבעל המעות. ובשעה שאמר לו ליקח חטים ולקח לו שעורים – לא נתפנין המוכר לזבות אלא ללוקח. וקנים מה בדיה.

אמר רבי נסא: בשעה שקנים שליחותו, לא נתפנין המוכר לזבות לבעל המעות. לא קנים שליחותו נתפנין לזבות ללוקח. ולמה חולק עמו? אמר: הואיל ובאת לו הנזיה מפתח ידו – אף הוא חולק עמו. התיב רבי שמואל בר בא קומי רבי יוחנן: והתנינן: אחד המקדיש נכסיו, ואחד המעריך עצמו – אין לו בכסות אשתו ובניו. אמר לו

[דף מ' ע"א]

עלת על דעתו לומר בכסות אשתו ובניו.

והתנינן: "ערפי עלי! ביון שאמר: "ערפי עלי" – לא קבע לעצמו אלא חמשים סלע.

האומר: "ערפי עלי על מנת שלא לסדר מה שעל אשתי ובני". רבי נסא בשם רבי בון בר הניה: האומר: "ערפי עלי על מנת שלא לסדר מחפץ פלוני" – אין מסדרין לו מאותו החפץ.

רב הושעיה בשם שמואל בר אבא: זאת אומרת: שאין שמין ערכין מן המטלטלין דבר תורה, אלא מדברייהן:

הלכה ו' מתני' הגזל את חבירו שנה פרוטה ונשבע לו – יולכנו אחריו אפילו למדי.

לא יתן לא לבנו ולא לשלוהו. אכל נזמן הוא לשליח בית דין. ואם מת – יחזיר ליוזשיו.

נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש. מחל לו את הקרן ולא מחל לו את החומש. מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות שנה פרוטה בקרן – אינו צריך לילך אחריו.

נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן. מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן. מחל לו על זה ועל זה חוץ משנה פרוטה בקרן – תרי זה צריך לילך אחריו.

נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש – הרי זה משלם חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משנה פרוטה.

וכן בפקדון, או בתשומת יד, או בגזל, או עשק את עמיתו, או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר – הרי זה משלם קרן וחומש ואשם:

[דף מ' ע"ב]

גמרא ביני מתניתא: עד שיתמעט חומש האחרון פחות משנה פרוטה.

אמר רבי יונתן: בנתינת החומש – נעשה חומש קרן. לא אתיא אלא בשעת עדים ובשעת הקרבן:

הלכה ז' מתני' איכן פקדוני? אמר לו: "אבד", משפיעד אני, ואמר: "אמן", והעדים מעידין אותו שאכלו – משלם את הקרן. הודה מעצמו – משלם קרן וחומש ואשם:

איכן פקדוני? אמר לו: "נגנב". משפיעד אני, ואמר אמן, והעדים מעידין אותו שנגנבו – משלם תשלומי כפל. הודה מעצמו – משלם קרן וחומש ואשם.

הגזל את אביו ונשבע לו, ומת – הרי זה משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו. ואם אינו רוצה או שאין לו – לזה ובעלי החוב באין ונפרעין:

גמרא תני: אין מקבלין פקדון מנשים ועבדים וקמנים.

קיבל מאשה – יחזיר לה. מתה – יחזיר לבעלה.

מעבד – יחזיר לו. ואם מת – יחזיר לרבו.

מקטן – יחזיר לו. מת – יחזיר לאביו ועושה בהן סגולה.

וכולן שאמרו בשעת מותן: "ינתנו לפלוני שהן שלו" – יעשה פירוש לפירוש.

רבי זבידא בשם רבי בא בר ממל: ובלבד בעדים. כהדא איתת דרפי בא בר הנא מי דמכא, אמרה: אהן קידושא דברתי, והוא אמר: לית הוא אלא דידי, אתא עובדא קומי רב, אמר: אין אדם מצוי לשקר בשעת מיתה:

[דף מ"א ע"א]

הלקה ח' מתני' האומר לבנו: "קונם שאתה נהנה לי", אם מת – יירשנו. "בתי ובמותי", אם מת – לא יירשנו ויתן לבניו או לאחיו. ואם אין לו – לזוה ובכלי החוב באין ונפרעין.

גמרא אומר רבי ירמיה: תמי הוה תנינן הכא: האומר לבנו: "קונם שאת נהנה לי", אם מת – יירשנו. "בתי ובמותי", אם מת – לא יירשנו. והתני: "בתי", אם מת – יירשנו. "במותי", אם מת – יירשנו. "בתי ובמותי", אם מת – לא יירשנו. מה בין אהן דמר תדא תדא, להן דמר תרתי תרתי?

רב ירמיה ורבי יוסי בן חנינה תריהון אמרין: "קונם לבית זה שאני נכנס בתי ובמותי", בין שאמר: "לבית זה" – אסרו עליו בין בתיים בין לאחר מיתה.

אמר רבי יוסי: תנינן בגזקין מה דלא תנינן בגדרין, "קונם הנני נכסי אילו עלי בתי ובמותי", בין שאמר "אילו" – אסרן עליו בין בתיים בין לאחר מיתה:

הלקה ט' מתני' הגזול את הגר ונשבע לו ומת – תרי זה משלם קרן וחומש לפתנים ואשם למזבח, שנאמר (במדבר ה, ח): "ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וגו'".

היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת, הכסף – ינתן לבניו, והאשם – ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. נתן את הכסף לאנשי משמר ומת – אין היורשין יכולין להוציא מידו, שנאמר (שם): אשר יתן לפתן לו יהיה:

גמרא חילפי ורבי יוסי בר חנינה אומר: דרבי יוסי הגלילי היא. דדריש רבי יוסי הגלילי: במה הכתוב מדבר? בגזול את הגר ונשבע לו ומת – שמשלם קרן וחומש לפתנים ואשם למזבח.

[דף מ"א ע"ב]

ואם אין לאיש גואל, הפטעון כפרה – תיב. יצא זה שאין טעון כפרה.

דריש רבי עקיבה בשבא מזופרין: במה הכתוב מדבר? בגזול את הגר ונשבע לו ומת – שמשלם קרן וחומש לפתנים ואשם למזבח, שנאמר (שם) ואם אין לאיש גואל וגו' – אין לה אדם בישראל שאין לו גואל, אלא: זה הגר.

רב וריש לקיש אמרי: רבי עקיבה היא דאמר: תושב אשמה – בכל מקום:

הלקה י' מתני' נתן את הכסף ליהויריב ואשם לידעיה - יצא. אשם ליהויריב וכסף לידעיה, אם קנים האשם - וקריבוהו בני ידעיה, ואם לאו - יחזיר ויביא אשם אחר. שהמביא גזלו עד שלא הביא אשמו - יצא. אשמו עד שלא הביא גזלו - לא יצא.

נתן את הקרן ולא נתן את החמש - אין החמש מעכב:

גמרא רבי חזקיה אמר: בשתי שבתות פליגינן. רבי יוסי אמר: בשבת אחת.

מאן דמר בשתי שבתות, נתן את הכסף ליהויריב במשמר ידעיה, ואשם לידעיה במשמר יהויריב - יצא.

רבי אומר: אם בדברי רבי יודן, אם הקריבו בני יהויריב את האשם - לא נתכפר להן, אלא יוליך את הכסף מבני ידעיה אל בני יהויריב, ויקריבו בני יהויריב את האשם ויתכפר להן.

[דף מ"ב ע"א]

זאת אומרת: אנשי משמר שזכו במשמר שלא בשבתן - מוציאין אותו מידן.

מאן דמר בשבת אחת פליגינן, נתן את הכסף ליהויריב במשמר ידעיה, אשם לידעיה במשמר יהויריב - לא יצא כו'. זאת אומרת: אנשי משמר שזכו בקרבן בשבתן - אין מוציאין אותן מידן.

ואם עיבר משמר בני יהויריב. ביני מתניתא: ואם היה שעובר לאחר ימים זכו בני יהויריב את האשם - לא נתכפר להן, אלא: יוליך את הכסף מבני ידעיה אצל בני יהויריב, ויקריבו בני יהויריב את האשם ויתכפר להן. זאת אומרת: אנשי משמר שזכו בקרבן בשבתן, נתעצלו ולא הקריבוהו - מוציאין אותן מידן:

הדרן עלה פירק הגזול עצים

פירק עשירי

הלקה א' מתני' הגזול ומאכיל את בניו, ומניח לפניהן - פטורין מלשלם. אם היה דבר שיש בו אחריות נכסים - תיבין לשלם.

אין פורטין לא מתבת המוכסין, ולא מכים של גבאיין. ואין נוטלין מהם צדקה. אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק.

גמרא תני: ישראל שלוח בריבית ועשה תשובה – חייב להחזיר.

[דף מ"ב ע"ב]

מת והניח לפני בניו – עליו הכתוב אומר (איוב כז): יכין וצדיק ילכש.

הניח לפניו פרה או טלית – חייבין להחזיר. אול תנניה לגזיליא. אם היה דבר שיש לו אחריות – חייבין להחזיר.

איזהו דבר שיש לו אחריות? רבי יונתן אומר: בשנהניח לפניו קרקע. ריש לקיש אומר: בשנהניח לפניו גוף הגזילה.

רב אומר: יורש – כמשועבד. בשם שאין מלוה בעדים גובה ממשועבדין – כך אינה גובה מיורשין. שמואל אומר: דאיכני – אינו גובה ממשועבדין, הא מכני חרי – גובה.

ולית היא פליגא על רב? דרב אומר: יורש – כמשועבד, בשם שאין מלוה בעדים גובה ממשועבדים, כך אינה גובה מיורשין.

פטר לה: בשנהניח לפניו קרקע.

ואפילו כשמואל, לית היא פליגא? לא כן אומר שמואל: דאיכני – אינו גובה ממשועבדין!

פטר לה: בשנהניח לפניו גוף הגזילה.

גזל טלית ונתנה לאחר – רבי לעזר בשם רבי תייה אומר: מוציאין מראשון ולא משני.

רבי יוחנן אומר בשם רבי ינאי: מוציאין אף מן השני.

רבי בא בר ממל אומר: אף רבי תייה בדיעתיה, דרבי תייה אומר: מוציאין אף משני.

[דף מ"ג ע"א]

נתחלפו פליו בבית האומן – ושתמש בהן ויצא ויבקש את שלו.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק שִׁישִׁי

א. מי שמת, והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מרבין – הבנים ירשו והבנות זונות ומתפרנסות. כיצד הבנים ירשו? אין אומרים: 'אלו היה אביהם קים היה נותן להם כף וכד'; אלא רואים את אחד כאלו הוא אביהם ונותנים להם. כיצד הבנות זונות ומתפרנסות? אין אומרים: 'אלו היה אביהן קים היה נותן להן כף וכד'; אלא רואין שכנגדן היאך מתפרנסות, ונותנין להן. רבי אומר: כל אחת ואחת נוטלת עשור נכסים. רבי יהודה אומר: אם השיא את בת הראשונה – ינתן לשניה, כדרך שנתן לראשונה. אמרו לו: יש שמשאי את בתו ונוטל מעותיו, ויש שמשאי את בתו, ונותן אחריה מעות. וכן היה רבי יהודה אומר: המשאי את בתו סתם – לא יפחות לה מחמש סלעים, שבראשונה היה לוקח לה כל צרכה.

ב. פסקה להכניס לו שני סלעים, נעשו ששה דינרים, מה שחתן פוסק – פוסק פחות חמש, חוץ ממאתים לכתולה ומנה לאלמנה. פסקה להכניס לו זהב – הרי הוא ככלים. דינרי זהב – הרי הן ככספים. רבי שמעון בן גמליאל אומר: וכן הוא הדבר, במקום שלא נהגו שלא לפרטן דינרי זהב – שמין אותן והרי הן בשווייהן, והזהב – הרי הוא ככלים.

ג. הכניסה לו, בין שום בין כספים, ונתן עיניו לגרשה – היא לא תאמר לו: 'תן לי שומי', והוא לא יאמר לה: 'טלי כספך', אלא נוטלת מה שכתב לה בכתבתה.

ד. פסקה להכניס לו כספים, סלעה נעשה ששה דינרים, חתן מקבל עליו עשרה דינרים למנה לקפת בשמים. אמר רבי יוסי: וכן כל מקום שנהגו שלא לפחות מן השום, ושלא להוסיף על הכספים – אין משנין ממנהג המדינה.

ה. פסקה להכניס לו חמש מאות דינר שום, וכתב לה אלה דינר בכתבתה, אם עשתה קיצתה – נוטלת מה שכתוב לה. ואם לאו – גורע כנגדן שלש דינרין לכל סלע וסלע. פסקה להכניס לו חמש מאות דינרי כספים, וכתב לה אלה דינר בכתבתה, אם עשתה קיצתה – נוטלת מה שכתוב לה, ואם לאו – גורעת כנגדן חמשה דינרין לכל סלע וסלע. הכניסה לו אלה דינר בכתבתה, וכתב לה שום משנים עשר מנה, אם עשתה קיצתה – נוטלת מה שכתוב לה. ואם לאו – לא יפחות לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה.

ו. המשאי את בתו, ופסק עם חתנו שיעמד ערם ויכסנה, אין אומרים: 'יעמוד ערם ויכסנה', אלא מכסה את הראוי לה. וכן המשאיין את היתומה – לא יפחות לה מחמשים דינר, ואם יש בכיס – מפרנסין אותה לפי כבודה.

ז. יתומה שהשיאה אמה או אחיה וכתבו לה מאה או חמשים זוז אף על פי שכתב להן הבעל: 'דין ודברים אין לי עמהם', יכולה היא כשתגדיל להוציא מידם מה שראוי להנתן לה. האיש פוסק על ידי בתו, ואין האשה פוסקת על ידי בתה.

ח. יתום ויתומה שמבקשין להתפרנס – מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום, מפני שהאיש דרכו לחזר על הפתחים ואין האשה דרכה לחזר.

ט. יתום ויתומה שמבקשין לינשא – משיאין את היתומה תחלה, ואחר כך משיאין את היתום; מפני שבשמה של אשה מרבה משל איש. יתום שמבקש לישא – שוכרין לו בית, ומציעין לו מטה, ואחר כך משיאין לו אשה, שנאמר (דברים טו, ח): 'די מחסורו אשר יחסר לו'; די מחסורו – 'זה הבית'. אשר יחסר – 'זה המטה והשלחן'. לו – 'זו אשה'; שנאמר להלן (בראשית ב, יח): 'אעשה לו עזר כנגדו', מה 'לו' האמור להלן – 'אשה', אף 'לו' האמור כאן – 'אשה'.

בגדי ילדה - יוציא ויתן כתבה. רבי יוסי אומר: בעניות שלא נתן קצבה, ובעשירות שלשים יום. הדירה שלא להשאיל נפה וכברה רחים ותנור - יוציא ויתן כתבה, מפני שמשיאה שם רע בשכנותיה. וכן היא שגדרה שלא להשאיל נפה וכברה רחים ותנור - תצא שלא בכתבה, מפני שמשיאתו שם רע בשכנותו.

ד. הדירה שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה - יוציא ויתן כתבה; שלמחר תהא מטלת ואין כל בריה סופנה. היה רבי מאיר אומר: מה תלמוד לומר (קהלת ז, ב): "והחי יתן אל לבו" - דברים של מיתה; עביד - דיעבדון לך. לוי - דילווין לך. ספור - דיספורונך. קבר - דיקברונך, שנאמר (שם): "טוב ללכת אל בית אבל".

ה. הדירה שתהא מטעמת תבשילה לכל אדם, או שתהא ממלאה ומערה לאשפה, ושתאמר לכל אדם דברים שבינו לבניה - יוציא ויתן כתבה; מפני שלא נהג עמה כדת משה וישראל. וכן היא יוצאה וראשה פרוע, יוצאה ובגדיה פרומים, ולבה גס בעבדיה ובשפחותיה ובשכנותיה. יוצאה וטוה בשוק, רוחצת ומרחצת במרחץ עם כל אדם - תצא שלא בכתבה מפני שלא נהגה עמו כדת משה וישראל. רבי יהודה אומר: אם היה יודע בה שמדירה ואינה מקימת - אל ישנה וידירה. רבי יהודה אומר: אם היה יודע בה שאינה קוצה לה חלה - יוציא ויתן אחריה. איזו היא קולנית? כל שמדברת בביתה, וחברותיה שומעין את קולה.

ו. כל אלו נשים שעברו על הדת - צריכות התראה, ויוצאות שלא בכתבה. לא התרה בהן - יוציא ויתן כתבה. כל אלו שאמרו יוציא ויתן כתבה - אין צריך לומר מאתים לבתולה ומנה לאלמנה, אלא יתר על כן, אפלו כתבתה מאה מנה - אבדה את הכל, ונוטלת בלאיות שמוצאה לפניה.

י. המשליש מעות לחתנו לקח בהן שדה לבתו, והיא אומרת: 'יתנו לבעלי מן הארוסין' - יעשה השליש מה שהושלש בידו. 'מן הנשואין' - הרשות בידה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אם היתה קטנה, בין מן הארוסין בין מן הנשואין - יעשה שלישי מה שהושלש בידו. אם היתה גדולה, בין מן הנשואין בין מן הארוסין - הרשות בידו.

יא. האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', וראוין לתן להן סלע - נותנין להם סלע. ואם אמר: 'אל תתנו להם אלא שקל' - אין נותנין אלא שקל. אם אמר: 'אם מתי ירשו אחרים תחתיהן', בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' - אין נותנין להם אלא שקל. 'למזון אשה ובנות' - בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' - נותנין להן סלע. רבן שמעון בן גמליאל אומר: היה רבי מאיר אומר - האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', והן ראוין לטול סלע - נותנין להם שקל, והשאר - מתפרנסין מן הצדקה. וחקמים אומרים: נזונין והולכין עד שיכלו נכסיו, והשאר מתפרנסין מן הצדקה.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פְּרָק שְׁבִיעִי

א. עד שלשים יום יעמיד פרנס, ובכהנת שלשה חדשים; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בישראל, חדש אחד - יקים. שנים - יוציא ויתן כתבה. ובכהן, שנים - יקים. שלשה - יוציא ויתן כתבה.

ב. הדירה שלא טעם אחד מכל המינין, בין מאכל רע בין מאכל יפה, אפלו לא טעמה אותו המין כל ימיה - יוציא ויתן כתבה. אמר רבי יהודה: רוצות בנות ישראל שלא לטעם תבשיל ופרות, ואל יצאו יום אחד מתחת בעליהן.

ג. הדירה שלא תתקשט באחד מכל המינין, אפלו היא ילדה והדירה שלא תלבש בגדי זקנה, אפלו היא זקנה והדירה שלא תלבש

סמוך לצפורי, ואמר לי: עשרים וארבעה מכי שחין הן, וכלן אמרו חכמים: תשמיש קשה להן, ובעלי רהטן קשה מכלן.

מסכת כתבות פּרַק שְׁמִינִי

א. אמר רבי יהודה: אמרו לפני רבן גמליאל - 'הואיל וארוסה אשתו, ונשואה אשתו, מה זו - מכרה בטל, אף זו - מכרה בטל'. אמר להם: 'על חדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עליהם את הישנים?' אמר רבי חנניא בן עקביא: לא כך השיבן רבן גמליאל לחכמים, אלא כך השיבם: - 'לא אם אמרתם בנשואה, שכן הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה, תאמרו בארוסה שאין זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה?'

ב. אמרו לו: 'הרי שנפלו לה נכסים עד שלא נשאת, ונשאת, מהו? אמר להם: אף זו לא תמכר, ואם מכרה ונתנה קיים'. אמרו לו: 'הואיל וזכה באשה - לא יזכה בנכסים'. אמר להם: 'על חדשים אנו בושים, אלא שאתם מגלגלין להביא עלינו את הישנים'; רבותנו חזרו ונמנו בנכסים שנפלו לה עד שלא נשאת, ונשאת, שאם מכרה ונתנה - בטל. ורבי שמעון חולק בין נכסין לנכסין. נכסין הידועין לבעל - לא תמכר, ואם מכרה ונתנה - מכרה בטל, שעל מנת כן נשאה, ושאין ידועין לבעל - לא תמכר, ואם מכרה ונתנה - מכרה קיים. אלו הן שאינם ידועים: כל שיושבת פאן, ונפלו לה נכסים במדינת הים.

ג. היורד לנכסי אשתו, ונתן עיניו לגרשה, אם קדם ותלש מן הקרקע כל שהוא - הרי זה זריז ונשכר. היורד לנכסי שבוי - אין מוציאים אותו מידו, ולא עוד, אלא אפלו שמע שהן ממשמשין ובאין, וקדם ותלש ואכל - הרי זה זריז ונשכר. ואלו נכסי שבוי: כל שהלך אביו או אחיו, או אחד מן המורישין למדינת הים, ושמע בהן שמתו, וירד לנחלה, היורד לנכסי נטושין - מוציאין אותו מידו. אלו הן נכסי נטושין:

ז. המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים, ונמצא עליה נדרים - אינה מקדשת. הלכה אצל חכם והתיר לה את נדרה - הרי זו מקדשת. כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים - תצא שלא בכתבה. הלכה אצל חכם והתיר לה את נדרה - הרי זה יקים, על מנת שאין בה מומין - אינה מקדשת. הלכה אצל רופא ורפאה - הרי זו מקדשת. כנסה סתם ונמצאו בה מומין - תצא שלא בכתבה. באלו נדרים אמרו? דברים שיש בהם ענוי נפש, כגון שנדרה שלא תאכל בשר, ושלא תשתה יין, ושלא ללבש בגדי צבעונין.

ח. כל המומין הפוסלין בכהנים - פוסלין בנשים. יתר עליהן הנשים - ריח הפה, וריח זעה, ושומא שאין לה שער.

ט. האומר לחברו: 'קדש לי בתך זו על מנת שאין בה מומין'. אמר לו: 'בתי זו, חולה היא, שוטה היא, נכפית היא, משעממת היא'; היתה בה מום אחד מהן, וסנפה בין המומין - הרי זה מקח טעות. מומין הללו ומום אחר עמהן - אין זה מקח טעות. מודים חכמים לרבי מאיר במומין שדרךן להולד עמה, שאף על פי שהיא אצל בעלה, אביה צריך להביא ראיה. כנסה סתם ונמצאו בה מומין ונדרים - הרי זה יקים.

י. רבי שמעון בן גמליאל אומר: נסמית עינו, נקטעה ידו, ונשברה רגלו, מומין גדולין הן - יוציא ויתן כתבה. איזהו מקמץ? זה בורסי. ויש אומרים: זה המקמץ צואה. מצרף נחשת - זה המחחרף נחשת מעקרו. רבי יוחנן בן רבי יהודה אומר: בעל פולפוס - זה ריח הפה.

יא. אימתי אמרו 'יוציא ויתן כתבה'? בזמן שהוא רוצה והיא אינה רוצה, היא רוצה והוא אינו רוצה. אם היו שניהם רוצים - יקימו. מכה שחין, ואף על פי ששניהם רוצים - לא יקימו. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מצאני זקן אחד מאנשי ירושלים

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. מי שמת, והניח אשתו שומרת יבם, אפלו הניח נכסים של מאה מנה - אין היורשין יכולין למכור, מפני שכל נכסים אחראין לכתבתה. כיצד יעשה? פונסה ומגרשה, ושוברת לו על כתבתה. הניח אחיו מעות, או שהיה יבמה חייב לבעלה מעות, לא יאמר: 'הואיל שאני יורש החזקתי'. אלא מוציאין מידו, וילקח בהן קרקע והוא אוכל פרות.

ב. הרוצה שתבריח נכסים מבעלה - כותבין שטר פסים לחברו; דברי רבי שמעון בן גמליאל. וחכמים אומרים: מצחק הוא בה, אלא עד שתכתב במתנה מהיום ולכשארצה.

ג. רבי יהודה אומר: לעולם הוא אוכל פירי פרות. הכניסה לו קרקע, ועשתה פרות - הרי הוא פרות. מכר פרות ולקח מהן קרקע ועשתה פרות - הרי הן פרי פרות. רבי שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומרים: אם מתה יירשנה, שהתנה על מה שכתוב בתורה, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל.

ד. מי שמת והניח נכסים ומטלטלין, עבדים ושפחות ושטרות, ויצתה עליו כתבת אשה ובעל חוב, כל הקדם בהם - זכה, והוא נקבר מן הצדקה.

ה. אלו הן יורשין הבאין ברשותה: כל שמכרה להן, או שנתנה להן במתנה, כתב לה: 'גדר ושבועה אין לי עליך' - אין היורשין יכולין להשביעה בדברים שנשתמשה בחיי בעלה. במה דברים אמורים? בזמן שהלכה מקבר בעלה לבית אביה, אבל אם הלכה מקבר בעלה לבית חמיה, אפלו כתב לה: 'גדר ושבועה אין לי עליך' - היורשין יכולין להשביעה בדברים שנשתמשה בהם לאחר מיתת בעלה.

ו. אין האיש משביע את אשתו עד שיושיבנה חנונית, או עד שייעשנה

כל שלא שמעו שמתו, וירד לנחלה. אמר רבי שמעון בן גמליאל: שמעתי שהנטושים כשבוין. היורד לנכסי רטושין - מוציאין אותו מידו. ואלו הן נכסי רטושין: כל שאינו יודע להיכן הלכו, וכלם שמין להם כארס.

ד. וכלן שמין להם בעדידת. אלו הן רטושין: כל שאינו יודע מהיכן הן.

ה. הגנב שנטל מזה ונתן לזה, מה שנטל - נטל, ומה שננתן - נתן. הגזלן שנטל מזה ונתן לזה - מה שננטל - נטל, ומה שננתן - נתן. הירדן שנטל מזה ונתן לזה - מה שננטל - נטל ומה שננתן - נתן. שטר נהר עצים ואבנים וקורות, נטל מזה ונתן לזה, אם נתאשו הבעלים - הרי אלו שלו. ואם היו בעלים מרדפין אחריהן, או שהיו במקום אחר - הרי אלו של בעלים.

ו. הכותב נכסיו לבנו - צריך שיכתב מהיום ולאחר מיתה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אינו צריך, מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו. אמר לו רבי יהודה: והלא אין זמנו של שטר מוכיח עליו אלא משעה שנכתב, אף הכותב נכסיו לבנו, וחזר וקנה נכסים אחרים, כל שלא היה בכלל מתנה ראשונה - הרי הוא של יורשים.

ז. מכר הבן, או שמת האב, אם יש שם נכסים מחברים בקרקע - שמין לו. המקבל שדה מחברו, והיא בית השלחין, או בית האילן. אם יש שם מחברים בקרקע - שמין לו. המקבל שדה מחברו, והגיע שנת השמיטה, אם יש שם מחברין בקרקע - שמין לו. וכלן שמין לו כארס.

ח. היורד לחורבתו של חברו, ובנאה שלא ברשות, כשהוא יוצא אומר: 'תן לי עצי ואבני' - אין שומעין לו, וידו על התחתונה. כיצד ידו על התחתונה? אם השבח יתר על ההוצאה - נותן לו את ההוצאה, ואם ההוצאה יתר על השבח - נותן לו את השבח.

יא. שְׁתֵּי כְּתָבוֹת וְגַט וּמִיתָה - גּוֹבֵה שְׁתֵּי כְּתָבוֹת. גֵּט וּכְתָבָה וּמִיתָה, אִם הֵגַט קִדְּם אֶת הַמִּיתָה - גּוֹבֵה שְׁתֵּי כְּתָבוֹת, אִם הַכְּתָבָה קִדְּמָה אֶת הֵגַט - אֵינוֹ גּוֹבֵה אֲלֵא כְּתָבָה אַחַת, שֶׁהַמְּגִרָשׁ אֶת הָאִשָּׁה וּמְחִזְרָהּ, עַל מְנַת כְּתָבָה הָרֵאשׁוֹנָה הַחִזְרָה. אִם חֲדָשׁ - נוֹטֵל מֶה שְׁחָדָשׁ.

יב. קִטְּן שֶׁהָשִׂיאוֹ אָבִיו - כְּתָבוֹתוֹ קִיָּמָת. מֵת, נוֹטֵלֵת כְּתָבָתָהּ מִנָּה. אִם חֲדָשׁ - נוֹטֵל מֶה שְׁחָדָשׁ. וְכֵן גַּר שֶׁנִּתְגַּיְרָה אֶשְׁתּוֹ עִמּוֹ - כְּתָבָתָהּ קִיָּמָת, שְׁעַל מְנַת כֵּן קִיָּמָה. וְאִם חֲדָשׁ - נוֹטֵל מֶה שְׁחָדָשׁ.

מִסְכַּת כְּתָבוֹת פָּרָק עֶשְׂרִי

א. מִי שֶׁהִיָּה נָשׁוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וְמָת - הָרֵאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשֵּׁנִיָּה, וְיִוְרְשִׁי הָרֵאשׁוֹנָה קוֹדֶמִין לְיִוְרְשֵׁי הַשֵּׁנִיָּה. גֵּרָשׁ אֶת הָרֵאשׁוֹנָה וְהַחִזְרָה אֵלָיו, וְחֲדָשׁ לָהּ כְּתָבָה רֵאשׁוֹנָה - שֶׁל רֵאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשֵּׁנִיָּה. וְיִוְרְשִׁיהָ קוֹדֶמִין לְכְּתָבָה שֵׁנִיָּה שֶׁל רֵאשׁוֹנָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּכְתָבָה! אֲבָל בְּמִזְוֹנוֹת - שְׁתֵּיהֶן שְׁווֹת. הָאִשָּׁה וְהַבְּנוֹת - שְׁתֵּיהֶן שְׁווֹת.

ב. נָשָׂא אֶת הָרֵאשׁוֹנָה וּמָתָה, נָשָׂא אֶת הַשֵּׁנִיָּה וְמָת הוּא, וְהָיָה שֵׁם יֵתֵר דִּינָר - אֵלּוֹ נוֹטֵלִין כְּתָבַת אֲמָן, וְאֵלּוֹ נוֹטֵלִין כְּתָבַת אֲמָן, וְשָׂאָר - חוֹלְקִין. וְאִם אֵין שֵׁם יֵתֵר דִּינָר - שְׁנֵיָהּ וְיִוְרְשִׁיהָ נוֹטֵלִין כְּתָבַת אֲמָן, וְהַשָּׂאָר - חוֹלְקִין בְּשָׂוֶה.

ג. כָּתַב לְזוּן אֶת בַּת אֶשְׁתּוֹ, וְאֶת בֶּן אֶשְׁתּוֹ - הָרִי הֵן כְּבַעַל חוֹב, וְקוֹדֶמִין לְכָל. לֹא יֹאמֵר לָהֶן: 'עָצוּ וְעָשׂוּ מִלֵּאכָה וְאָנִי אֲזוּן אֶתְכֶם', אֲלֵא יוֹשְׁבֵין וּמַעֲלָה לָהֶן מִזְוֹנוֹת. כָּתַב לְזוּן אֶת בַּת אֶשְׁתּוֹ, וְשִׁכְרָהּ לוֹ, לֹא כָּל הַיָּמִינוּ שְׂזִכִּין לְקַטְּן וְאֵין חֲבִין לוֹ.

ד. הָאִשָּׁה שְׂאֲמָרָה: 'מָת בְּעָלִי' - אוֹ נִזְוֵנָת אוֹ נוֹטֵלֵת כְּתָבָתָהּ. 'גֵּרְשֵׁנִי בְּעָלִי' - נִזְוֵנָת עַד כַּדִּי כְּתָבָתָהּ. מֶה בֵּין מִיתָה לְגֵרוּשִׁין? בְּמִיתָה אֵין יְכוּלָה לְהַכְחִישׁ, וּבְגֵרוּשִׁין יְכוּלָה לְהַכְחִישׁ, וְשֶׁתֵּאמַר לוֹ 'גֵּרְשֵׁתָנִי'.

אֲפוֹטְרוֹפוּסָא. הָאִשָּׁה, כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתָבָתָהּ - אֵין הַיִּוְרָשִׁין יְכוּלִין לְהַשְׁבִּיעָה בְּדָבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשָׁה בָהֶן לְאַחַר מִיתַת בְּעָלָהּ; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְחֻכְמִים אֲמֹרִים: בֵּין כָּף וּבֵין כָּף - הַיִּוְרָשִׁין מְשַׁבְּעִין אוֹתָהּ.

ז. אָרִיס, כָּל זְמַן שֶׁהוּא אָרִיס וְיָצָא מֵאָרִיסוֹתוֹ - הָרִי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל אָדָם. שְׁתָּף, כָּל זְמַן שֶׁהוּא שְׁתָּף, יָצָא מִשְׁתַּפּוֹתוֹ - הָרִי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל אָדָם. אֲפוֹטְרוֹפוּס, כָּל זְמַן שֶׁהוּא אֲפוֹטְרוֹפוּס - יָצָא מֵאֲפוֹטְרוֹפּוּסוֹתוֹ - הָרִי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל אָדָם.

ח. 'בֶּן בֵּית' שְׂאֲמָרוֹ, לֹא זֶה הוּא שֶׁנִּכְנָס וְיֹוצֵא, אֲלֵא מְכַנְּס פְּרוֹת וּמוֹצֵא פְּרוֹת. שׁוֹכֵר פּוֹעֲלִין וּפּוֹטֵר פּוֹעֲלִין, לְוָה מִמֶּנּוּ בְּעָרֵב שְׁבִיעִית וּמוֹצֵאֵי שְׁבִיעִית, וּבְשִׁבְעִית נַעֲשֶׂה לוֹ שְׁתָּף, אוֹ אָרִיס - פְּטוּר. אֲבָל נַעֲשֶׂה לוֹ שְׁתָּף אוֹ אָרִיס בְּעָרֵב שְׁבִיעִית, וְלִשְׁבִיעִית וּלְמוֹצֵאֵי שְׁבִיעִית, חֲזוֹר וּלְוָה הַיָּמִינוּ - מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֵּל.

ט. הַפּוֹחַתֵת כְּתָבָה - נִפְרַעַת שְׁלֵא בְּשָׁבוּעָה. כִּיצַד? הֵיתָה כְּתָבָתָה אֶלֶף זוּו, אָמַר לָהּ: 'הִתְקַבַּלְתְּ כְּתָבְתִּיךְ', וְהִיא אוֹמַרַת: 'לֹא הִתְקַבַּלְתִּי, וְאֵינָה אֲלֵא מְנָה' - נִפְרַעַת שְׁלֵא בְּשָׁבוּעָה. נְכַסִּים מְשַׁעֲבָדִין, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְאַחַר מִיתַת בְּעָלָהּ, אֲלֵא אֶפְלוּ בַחֲזֵי בְּעָלָהּ מִנְכָּסֵי יְתוּמִים - אֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִן הַגְּדוּלִים, אֲלֵא אֶפְלוּ מִן הַקְּטַנִּים.

י. הוֹצִיאָה גֵּט וְאֵין עִמָּה כְּתָבָה, בְּתוּלָה גּוֹבֵה מְאֵתִים וְאֶלְמָנָה מְנָה. כְּתָבָה וְאֵין עִמָּה גֵּט - אֵין גּוֹבֵה כְּלוּם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אוֹמַרַת: 'אֲבָד גֵּיטִי', וְהוּא אוֹמַר: 'אֲבָד שׁוֹכְרִי'; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. וְחֻכְמִים אֲמֹרִים: כְּרֵאשׁוֹנָה הֵיוּ אֲמֹרִים: 'הַמוֹצֵא הַכְּתָבָה - צָרִיכָה שְׁתּוֹצֵא עִמָּה גֵּט'. מִן הַסְּכָנָה וְאֵילָךְ, הַתְּקִינוּ: שֶׁתֵּהָא מְקַרְעָתוֹ בְּבֵית דִּין וְגוֹבֵה בּוֹ.

הַעֲשׂוּיָה אֶפּוֹתִיקִי, וְאֶכְלָה וְהוֹצִיאָה הוֹצָאוֹת – שָׁמִין לָהּ מָה שְׁאֶכְלָה, וְשָׁמִין לָזוֹ מָה שֶׁהוֹצִיאָה. אִם שָׁמוּ לָהּ בֵּית דִּין – מָה שְׁשָׁמוּ שָׁמוּ.

ג. שְׁלֹשָׁה שִׁירְדוּ לְשׁוּם, אֶחָד אוֹמֵר בְּמִנְהָ וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּמֵאֵתִים, אֶחָד אוֹמֵר בְּמֵאֵתִים וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּמִנְהָ – בְּטֵל יַחֲדָא בְּמַעֲוָטוֹ. אֶחָד אוֹמֵר בְּמִנְהָ, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלְשִׁים – שָׁמִין אוֹתָהּ בְּמִנְהָ. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר: שָׁמִין אוֹתוֹ תְּשַׁעִים דִּינָר. אַחֲרַיִם אוֹמְרִים: עוֹשִׂין אוֹתוֹ שׁוּמָא בִּינֵיהֶן, וְשָׁמִין אוֹתוֹ שְׁלִישׁ.

ד. אִיזוֹ הִיא אֲגָרַת בְּקֶרֶת? שׁוּם הֵיִתּוּמִים שְׁלִשִׁים יוֹם וְשׁוּם הֵהֲקֻדַּשׁ שְׁשִׁים יוֹם, אֶפְלוּ מְכָרָה שְׁוֵה מִנְהָ בְּמֵאֵתִים, או שְׁוֵה מֵאֵתִים בְּמִנְהָ – מְכָרָה קָיָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שׁוּם הַדִּינָיִם שֶׁפָּחְתּוּ שְׁתּוֹת או הוֹתִירוּ שְׁתּוֹת – מְכָרָן קָיָם.

ה. הִיא שְׁמִכְרָה שְׁוֵה מִנְהָ וְדִינָר בְּמִנְהָ, אֶפְלוּ אוֹמְרֵת: 'אֲנִי אֲחִזִּיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁין' – מְכָרָה בְּטֵל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְכָרָה קָיָם, וְתַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁים, וּבִלְבָד שֶׁתִּשְׁוֶה מְקַצֵּת, לְפִיכָף אִם פָּחְתָהּ או הוֹתִירָה – אִין לָהּ כְּשַׁעוֹר שְׁמִכְרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יְתוּמָה יֵשׁ לָהּ פְּרוֹת.

ו. בֶּן שְׁמֵת אָבִיו, וְאִמּוֹ אוֹמְרֵת: 'יִתְגַּדֵּל אֶצְלִי, הַיּוֹרְשִׁים אוֹמְרִים: 'יִתְגַּדֵּל אֶצְלָנוּ' – אִין מְנִיחִין אוֹתוֹ לְהִתְגַּדֵּל אֶצְלֵ מִי שָׂרְאוּ לַיּוֹרְשִׁין. מַעֲשֵׂה הָיָה בְּאֶחָד וּשְׁחִטּוּהוּ בְּעֶרֶב הַרְּאִשׁוֹן.

ז. הָאִשָּׁה שְׁמֵת בְּעֵלָה – יוֹשֶׁבֶת בְּבֵתִים כְּדָרָךְ שִׁישְׁבָה בְּהֵן בְּחַיִּי בְּעֵלָה, מִשְׁתַּמְשֵׁת בְּעַבְדִּים וּשְׁפָחוֹת, בְּכָלִי כֶסֶף בְּכָלִי זָהָב, כְּדָרָךְ שְׁנִשְׁתַּמְשָׂה בְּהֵן בְּחַיִּי בְּעֵלָה, שְׁכָךְ

י, הַשְׁלֵשָׁה שֶׁהִטִּילוּ לְכִיס, וְנִגְנְבוּ מֵהֵן – מְבִיאִין הַשָּׂאָר לְאִמְצַע, וְחוֹלְקִים. שְׁנַיִם שֶׁהִטִּילוּ לְכִיס, זֶה מֵאָה זֶה מֵאֵתִים, וְעֲשׂוּ פְּרָקְמִטְיָא – שְׁכָרָן לְאִמְצַע. לְקַח זֶה בְּשָׁלוֹ וְזֶה בְּשָׁלוֹ, וְנִתְעַרְבוּ – זֶה נוֹטֵל לְפִי שָׁלוֹ וְזֶה נוֹטֵל לְפִי שָׁלוֹ, יֵצֵא עֲלֵיהֶן שְׁלֹשׁ שְׁטָרוֹת כְּאֶחָד, הַרְּאִשׁוֹן נִשְׁבַּע לְשָׁנִי וְהַשְּׁנִי נִשְׁבַּע לְשָׁלִישִׁי. רֵצָה שְׁנֵי שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַרְּאִשׁוֹן – הַשְּׁלִישִׁי יִכּוֹל לְמַחֹת בְּיָדוֹ. לְוֵה מֵאֶחָד וּמְכַר שְׁדֵהוּ לְשָׁנִי, וְכָתַב בְּעַל חוֹב לְשָׁנִי: 'דִּין וּדְבָרִים אִין לִי עֲלִיד' – אִין הַשְּׁנִי יִכּוֹל לְגַבּוֹת מִן הַרְּאִשׁוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהִנִּיחַ לוֹ מְקוֹם לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ.

ו. גַּר שְׁמֵת וּבְזָבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת נַכְסָיו, וַיִּצְתָהּ עֲלָיו כְּתַבַּת אִשָּׁה וּבְעַל חוֹב – גּוֹבִין מִן הָאֲחֵרוֹן שְׁבָהֶן. אִין לְהֵן – גּוֹבִין מִשְׁלָפְנֵי. אִין לְהֵן – גּוֹבִין מִשְׁלָפְנֵי פְּנֵי.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פְּרָק אֶחָד עֶשֶׂר

א. אֲלֵמְנָה שְׁתּוֹבַעַת כְּתַבְתָּהּ, וְהַיּוֹרְשִׁים אוֹמְרִים לָהּ: 'הִתְקַבְּלַת כְּתַבְתִּיךְ', עַד שְׁלֹא נִשְׂאֵת – הִיא צְרִיכָה לְהִבְיָא רְאִיָּה שְׁלֹא נִתְקַבְּלָה כְּתַבְתָּהּ. מִשְׁנִשְׂאֵת – הֵם צְרִיכִים לְהִבְיָא רְאִיָּה שֶׁנִּתְקַבְּלָה כְּתַבְתָּהּ. מְכָרָה כְּתַבְתָּהּ, מִשְׁכְּנָה כְּתַבְתָּהּ, עֲשֵׂתָהּ כְּתַבְתָּהּ אֶפּוֹתִיקִי – אֶבְדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֶפְלוּ מְכָרָה מְקַצֵּת, אֶפְלוּ מִשְׁכְּנָה מְקַצֵּת, אֶפְלוּ עֲשֵׂתָהּ מְקַצֵּת כְּתַבְתָּהּ אֶפּוֹתִיקִי – אֶבְדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ. וְאִין צְרִיךְ לומר לְאַחַר מִיתַת בְּעֵלָה, אֵלֹא אֶפְלוּ בְּחַיִּי בְּעֵלָה, וְכּוֹתַבַּת: 'אֵלֹו לְכַתְּבָה מְכָרְתִי, וְאֵלֹו לְמְזוֹנוֹת מְכָרְתִי'; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מוֹכְרַת סֶתֶם, לְכָךְ כְּתַךְ יָפָה.

ב. כֶּשֶׁם שְׁאֵלְמְנָה מוֹכְרַת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין, כִּךָּ יוֹרְשִׁיָּה הַבָּאִין בְּרִשׁוּתָהּ מוֹכְרִין שְׁלֹא בְּבֵית דִּין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֲלֵמְנָה מוֹכְרַת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין, וְאִין יוֹרְשִׁיָּה הַבָּאִין בְּרִשׁוּתָהּ מוֹכְרִין שְׁלֹא בְּבֵית דִּין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ אֲלֵמְנָה מוֹכְרַת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין? לִיפּוֹת כַּחַן שֶׁל יְתוּמִים שְׁלֹא תְּכַזְּבוּ אֶת נַכְסֵיהֶם. יְרֵדָה לְשָׁדָה

שְׁלִי, וְסִמְכוּ עַל הַמְקָרָא (שְׁמוֹת כב, ד): "מִיטֵב שְׂדֵהוּ וּמִיטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלֵם".

ג. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ 'בַּעַל חוֹב בְּבִינוּנִית? מִפְּנֵי הַרְמָאִין, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן עֵינּוּ בַשְּׂדֵה חִבְרוּ הִיפָּה, בְּתוֹךְ חִצֵּר חִבְרוּ הִיפָּה, וּמְלֻחָה אוֹתוֹ עָלֶיהָ וְקוֹפֵץ וְנוֹטְלָהּ. אִם כֵּן יִשְׁמוּ לוֹ בְּזוֹבוּרִית? שֶׁלֹּא לַגִּדֵר דְּרָךְ בְּפָנֵי לִוּן, שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם מִבְּקָשׁ לְלוֹוֹת וְאִין אָדָם מְלֻחָהוּ.

ד. כְּתַבְתָּ אִשָּׁה בְּזוֹבוּרִית; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה שָׂאֵמֵר מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: 'כְּתַבְתָּ אִשָּׁה בְּזוֹבוּרִית? יִתֵּר מִמָּה שֶׁהָאִישׁ רוֹצֵה לִישָׂא אִשָּׁה רוֹצֵה לִינְשָׂא. וְעוֹד, בְּשִׁתָּה שֶׁל אִשָּׁה מְרַבָּה יוֹתֵר מִן הָאִישׁ. אִם כֵּן לֹא תִּהְיֶה לָּהּ כְּתַבָּה? אֲלֵא שֶׁהָאִשָּׁה יוֹצֵאת לְרְצוֹנָה וְשֶׁלֹּא לְרְצוֹנָה, וְהָאִישׁ אִין מוֹצֵיא אֲלֵא לְרְצוֹנוֹ.

ה. אִין שָׁם אֲלֵא עֵידִית - בְּלָן גּוֹבִין מִן הָעֵידִית. בִּינוּנִית - בְּלָן גּוֹבִין מִן הַבִּינוּנִית. זְבוּרִית - בְּלָן גּוֹבִין מִן הַזְבוּרִית, עֵידִית וּבִינוּנִית - הַנְּזָקִין שְׁמִין לְהֵן בְּעֵידִית. בַּעַל חוֹב וּכְתַבְתָּ אִשָּׁה בְּבִינוּנִית, עֵידִית זְבוּרִית - הַנְּזָקִין שְׁמִין לְהֵן בְּעֵידִית וּבַעַל חוֹב וּכְתַבְתָּ אִשָּׁה בְּזוּרִית. בִּינוּנִית וְזוּבוּרִית - הַנְּזָקִין וּבַעַל חוֹב בְּבִינוּנִית וּכְתַבְתָּ אִשָּׁה בְּזוּרִית. מְכָרְךָ לְאֶחָד אוֹ לְשִׁלְשָׁה כְּאֶחָד, נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים. הַנְּזָקִין שְׁמִין לְהֵם בְּעֵידִית, בַּעַל חוֹב בְּבִינוּנִית וּכְתַבְתָּ אִשָּׁה בְּזוּבוּרִית. מְכָרְךָ לְשִׁלְשָׁה, זֶה אַחַר זֶה, אֶפְלוּ נִזְקִין מִזְבוּרִית, וּכְתַבְתָּ אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב מִן הָעֵידִית - גּוֹבִין מִן הָאֶחָרֹן שְׁבָהּ. אִין בְּהֵן - גּוֹבִין מִשְׁלֻפְנֵי. אִין בְּהֵן - גּוֹבִין מִשְׁלֻפְנֵי פָּנָיו.

ו. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה שְׂדֵהוּ אֶפְוִתִיקִי לְכְתַבְתָּ כְּלָתוֹ - יָדָה עַל הָעֵלוּנָה. רוֹצֵה - גּוֹבָה מִמֶּנּוּ. רוֹצֵה - גּוֹבָה מִשְׂאָר נִכְסִים.

ז. אֲלֵמְנָה שָׂאֵמֵרָה: 'אִי אֶפְשִׁי לְזוּז מִבֵּית בַּעְלִי' - אִין הַיּוֹרְשִׁין יְכוּלִין לַעֲכָב עַל יָדָה,

כּוֹתֵב לָהּ: 'תְּהֵא יִתְבָּא בְּבֵיתִי, וּמִתְזַנֵּי מִנְכָסִי, כָּל יוֹמֵי מַגֵּר אֲרַמְלוּתִיךָ בְּבֵיתִי'.

ח. הָאוֹמֵר: 'תִּנּוּ בֵּית אֲרַמְלוּת לְבֵתִי' - בֵּית לְפָלוּנִי לִישָׁב בּוֹ וְנִפְל - הַיּוֹרְשִׁים חִיבִין לְבָנוּתוֹ. 'בֵּית זֶה בֵּית אֲרַמְלוּת לְבֵתִי' - 'בֵּית זֶה לְפָלוּנִי לִישָׁב בּוֹ' וְנִפְל - אִין הַיּוֹרְשִׁים חִיבִין לְבָנוּתוֹ. הָאוֹמֵר: 'תִּנּוּ בֵּית אֲרַמְלוּת לְבֵתִי' - אִין נוֹתֵנִין לָּהּ אֲלֵא אִם כֵּן קָבְלָה עָלֶיהָ לִישָׁב בְּתוֹכוֹ, וְיְכוּלִין הַיּוֹרְשִׁין לַעֲכָב עַל יָדָה, שְׂמָא תִשְׁפִּירְנוּ לְאַחַר, לְפִיכָךְ אִם מֵתָה - הֵן יוֹרְשִׁין אוֹתָהּ.

ט. הַמְלֻחָה אֶת חִבְרוּ עַל גְּבֵי חִבְלָה, וְאֶבְדָּה חִבְלָה - גּוֹבָה מִשְׂאָר נִכְסִים. אִם אָמַר לָּהּ 'עַל מְנַת', שְׂאִין לָךְ פְּרַעוֹן אֲלֵא מְזָה, אִין גּוֹבִין מִשְׂאָר נִכְסִים. הָעוֹשֶׂה שְׂדֵה אֶפְוִתִיקִי לְכְתַבְתָּ אִשָּׁה וְשִׁטְפָה נִהַר - גּוֹבָה מִשְׂאָר נִכְסִים, אִם אָמַר לָּהּ 'עַל מְנַת שְׂאִין לָךְ פְּרַעוֹן אֲלֵא מְזָה' - אִין גּוֹבָה מִשְׂאָר נִכְסִים.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁהִיתָה כְּתַבְתָּה אֲצֵל אַבִּיךָ - הִיתָה קְלָה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ, הַתְּקִין שְׁמַעוֹן בֵּן שְׁטַח: שֶׁתִּהְיֶה כְּתַבְתָּה אֲצֵל בַּעְלָהּ, וְכוֹתֵב לָּהּ: 'כָּל נִכְסִים דְּאִית לִי אֶחְרָאִין וְעִרְבָאִין לְכְתַבְתִּיךָ דָּא'.² אִין עוֹשִׂין כְּתַבְתָּ אִשָּׁה מִן הַמְטַלְטְלִין, מִפְּנֵי תְקוּן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי מָה תְקוּן הָעוֹלָם יִשׁ בְּזוֹ? אֲלֵא לְפִי שְׂאִין לָּהּ קַצְבָּה.

ב. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַנְּזָקִין שְׁמִין לְהֵם בְּעֵידִית? מִפְּנֵי הַגְּזוּלָנִין וּמִפְּנֵי הַחֲמֻסָּנִין, שֶׁיִּהְיֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר: מִפְּנֵי מָה אָנִי גּוֹזֵל? מִפְּנֵי מָה אָנִי חוֹמֵס? שְׁלֵמְחָר הָרִי בֵּית דִּין שְׁמִין לוֹ שְׂדֵה יָפָה

¹ תְּהֵא יוֹשְׁבַת בְּבֵיתִי וְתִהְיֶה נְזוּנִית מִנְכָסִי, כָּל יְמֵי מַגְוֵרִי אֲלֵמְנוּתִיךָ בְּבֵיתִי.

² כָּל הַנְּכָסִים שְׁנִישׁ לִי אֶחְרָאִים וְעִרְבִים לְנִכְסִים שֶׁל כְּתַבְתִּיךָ זֶה.

שָׁכַף הוּא כְּבוֹדוֹ שֶׁל בַּעֲלָהּ. אֲמַרְהָ: 'אֵי אֲפָשִׁי לְזוֹז מִבֵּית אָבָא' - כּוֹלֵינִי הַיּוֹרְשִׁין לְעֵכָב עַל יָדָהּ, שָׁכַף הִיא בְּרַכַּת הַבַּיִת מְרַבָּה.

ח. כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ - גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ לְעוֹלָם, וְכָל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ - גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ עַד עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנִים, שִׁישׁ בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנִים שֶׁתַּעֲשֶׂה טוֹבָה כְּנֶגֶד כְּתַבְתָּהּ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי שְׁמַעְיָאל אוֹמֵר: שְׁלִשִׁים שָׁנָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ - גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ לְעוֹלָם. וְכָל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ - גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ עַד עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנִים. וְכֵן יוֹרְשִׁים הַבָּאִים בְּרִשׁוּתָהּ - מוֹכְרִים כְּתַבְתָּהּ עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנִים. בַּעֲלֵי חוֹב גּוֹבִין לְעוֹלָם, אֵף עַל פִּי שְׂאִין מִשְׁכִּירִין.

ט. מִי שֶׁהִלֵּךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וּבָא, וְאִשְׁתּוֹ תוֹבַעַת מְזוֹנוֹת, אִם אָמַר: 'הוֹצִיא לָהּ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְמְזוֹנוֹתֶיהָ' - הָרִשׁוֹת בִּידוֹ, וְאִם פָּסְקוּ לָהּ בֵּית דִּין, מֵה שֶׁפָּסְקוּ - פָּסְקוּ.

י. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלְקוּ אֲדָמוֹן וְחֻכְמִים, עַל מֵה שֶׁפָּסַק לָהּ אָבִיהָ, שֶׁהִיא יְכוּלָה לֹאמֹר: 'אָבָא פָּסַק עָלַי, מֵה אֲנִי יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת? אוֹ כֵּנֶס אוֹ פְּטוֹר'. עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל שֶׁפָּסְקָה הִיא לַעֲצָמָה, שֶׁאֲדָמוֹן אוֹמֵר: יְכוּלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר: 'סְבוּרָה הֵייתִי שֶׁאָבָא נֹתֵן לִי, עַכְשָׁו שְׂאִין אָבָא נֹתֵן לִי, מֵה אֲנִי יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת? אוֹ כֵּנֶס אוֹ פְּטוֹר'. אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: רוּאָה אֲנִי אֵת דְּבָרֵי אֲדָמוֹן. הַפּוֹסֵק מַעוֹת לְבִתּוֹ, הַקְּטָנָה, וּפְשַׁט אֵת הַרְגֵּל - כּוֹפִין אוֹתוֹ לְתֵן, שֹׁזְכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.

יא. שֶׁלֶשׁ אֲרָצוֹת לְנִשְׁוֹאִין - יְהוּדָה וְעַבְרָה הַיִּרְדֵּן וְהַגְּלִיל. בְּמֵה דְבָרִים אֲמֹרִים? בְּזִמְנֵן שֶׁהָיָה מִיְהוּדָה וְאָרֶס מִיְהוּדָה, מְגִלִיל וְאָרֶס אִשָּׁה מְגִלִיל אֲבָל אִם הָיָה מִיְהוּדָה, וְאָרֶס אִשָּׁה מְגִלִיל - כּוֹפִין אוֹתָהּ לְצִאתָהּ, שֶׁעַל מְנַת כֵּן נִשְׁאַהּ. אִם אָמַר פְּלוֹנִי

מִיְהוּדָה: 'נִשְׁאַתִּי אִשָּׁה מְגִלִיל' - אִין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְצִאתָהּ. 'בְּגִלִיל' - כּוֹפִין אוֹתוֹ לְצִאתָהּ.

יב. מוֹצִיאִין מְעִיר שְׂרָבָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְעִיר שְׂרָבָה יִשְׂרָאֵל, וְאִין מוֹצִיאִין מְעִיר שְׂרָבָה יִשְׂרָאֵל לְעִיר שְׂרָבָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. הוּא רוֹצֵה לְבֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִיא אֵינָה רוֹצֵה לְבֹא - כּוֹפִין אוֹתָהּ לְבֹא. הִיא רוֹצֵה לְבֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהוּא אֵינּוּ רוֹצֵה - כּוֹפִין אוֹתוֹ לְבֹא. הוּא רוֹצֵה לְצִאת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִיא אֵינָה רוֹצֵה - אִין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְצִאתָהּ. הִיא רוֹצֵה וְהוּא אֵינּוּ רוֹצֵה - כּוֹפִין אוֹתוֹ לְצִאתָהּ.

יג. הַמוֹצִיא שְׂטֵר בְּבַל - גּוֹבִין עָלָיו כֶּסֶף בְּבַל. בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - גּוֹבִין עָלָיו כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הֵיךְ כְּתוּב סֵתָם, אִם מוֹצִיאֻוּ בְּבַל - גּוֹבָה עָלָיו כֶּסֶף בְּבַל, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - גּוֹבָה עָלָיו כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הֵיךְ כְּתוּב עָלָיו כֶּסֶף סֵתָם - הֵרִי זֶה גּוֹבָה. כָּל זְמַן שִׁירְצָהּ, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּכַתְּבַת אִשָּׁה.

יד. נִשָּׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגִרְשָׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - נֹתֵן לָהּ כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגִרְשָׁה בְּבַל - נֹתֵן לָהּ כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּבַל וְגִרְשָׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - נֹתֵן לָהּ כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּתַבַּת אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב כַּמְקוֹם הַנִּשְׁוֹאִין. חֲמִשָּׁה סְלָעִים שֶׁל בֶּן, שְׁלִשִׁים שֶׁל עֶבֶד, חֲמִשִּׁים שֶׁל אוֹנֶס וְשֶׁל מִפְתָּהּ, וּמֵאָה שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע - כָּלֶם, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּבַל - גּוֹבָה עָלֵיהֶן כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כֶּסֶף שְׁדַבְּרָה בּוֹ תוֹרָה בְּכָל מְקוֹם - זֶה כֶּסֶף צוּרִי. אֵיזָה כֶּסֶף צוּרִי? זֶה כֶּסֶף יְרוּשְׁלָמִי.

וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמַלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

וַיִּשְׁלַח לָהֶם אֲנָשִׁים וַיְתַרּוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ כָּל נַשְׂיָא בָהֶם:

וַיִּשְׁלַח לָהֶם גּוֹבְרִין וַיֵּאֱלָלוּן יַת אֶרְעָא דְכְנַעַן דְאַנָּא נְהִיב לְבַנְי יִשְׂרָאֵל גּוֹבְרָא חַד גּוֹבְרָא חַד לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוּהִי תִשְׁלַחוּן כָּל רַבָּא דְבַהוּן:

וַיִּשְׁלַח לָהֶם אֲנָשִׁים – לְמַה נִּסְמְכָה פְּרֻשַׁת מְרָגְלִים לְפְרֻשַׁת מְרָגְלִים לְפִי שְׁלִקְתָּה עַל עֶסְקֵי דְבַה, שְׁדַבְּרָה בְּאַחִיָּה, וּרְשָׁעִים הִלְלוּ רָאוּ וְלֹא לְקַחוּ מוֹסֵר. שְׁלַח לָהֶם – לְדַעְתָּה: אָנִי אֵינִי מְצַנֶּה לָהֶם; אִם תִּרְצֶה – שְׁלַח. לְפִי שְׁבָאוּ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ: "נִשְׁלַחְהָ אֲנָשִׁים לְפְנֵינוּ", כִּמְהָ שְׁנָאָמַר: "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כְּלַכְּם" וְגוֹמַר. וּמֹשֶׁה נִמְלַךְ בְּשִׁכְנִיָּה. אָמַר: אָנִי אֲמַרְתִּי לָהֶם שֶׁהִיא טוֹבָה, שְׁנָאָמַר: "אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעַנֵי מִצְרַיִם" וְגוֹמַר; סִיָּהֶם שְׁאַנִי נֹתֵן לָהֶם מְקוֹם לְטַעוֹת בְּדַבְּרֵי הַמְּרָגְלִים, לְמַעַן לֹא יִירָשׁוּהָ.

וַיִּשְׁלַח אֶתְּם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל-פִּי י-הוָה כְּלָם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:

וַיִּשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר דְּפָאָרָן עַל מִימְרָא דִּינִי כּוּלְהוּן גּוֹבְרִין רִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אַנּוּן:

עַל פִּי ה' – בְּרִשְׁוֹתוֹ, שְׁלֹא עֵכָב עַל יְדוֹ. כְּלָם אֲנָשִׁים – כָּל "אֲנָשִׁים" שֶׁבְּמִקְרָא – לְשׁוֹן חֲשִׁיבוֹת; נְאוּתָהּ שְׁעָה כְּשֵׁרִים הָיוּ.

וַאֲלֵה שְׁמוֹתֵם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זִפּוֹר:

וְאֵלִין שְׁמֵהֶתְהוּן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זִפּוֹר:

לְמַטֵּה שְׁמֵעוֹן שְׁפֹט בֶּן-חֹרִי:

לְשִׁבְטָא דְשְׁמֵעוֹן שְׁפֹט בֶּר חוֹרִי:

לְמַטֵּה יְהוּדָה פֶּלֶב בֶּן-יִפְנֵה:

לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה פֶּלֶב בֶּר יִפְנֵה:

לְמַטֵּה יִשָּׁשׁכָר יִגָּאֵל בֶּן-יוֹסֵף:

לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשׁכָר יִגָּאֵל בֶּר יוֹסֵף:

לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁע בֶּן-נוּן:

לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֶׁע בֶּר נוּן:

לְמַטֵּה בְנִמֵּן פִּלְטִי בֶן-רְפוּא:

לְשִׁבְטָא דְבְנִמֵּן פִּלְטִי בֶּר רְפוּא:

לְמַטֵּה זְבוּלֹן גְּדִיאֵל בֶּן-סוּדִי:

לְשִׁבְטָא דְזְבוּלוֹן גְּדִיאֵל בֶּר סוּדִי:

לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶן-סוּסִי:

לְשִׁבְטָא דִּיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גְּדִי בֶּר סוּסִי:

לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן-גַּמְלִי:

לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בֶּר גַּמְלִי:

לְמַטֵּה אֲשֶׁר סְתוּר בֶּן-מִיכָאֵל:

לְשִׁבְטָא דְאַשֶׁר סְתוּר בֶּר מִיכָאֵל:

לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן-נֶפְסִי:

לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶּר נֶפְסִי:

לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן-מְכִי:

לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מְכִי:

וַאֲלֵה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שְׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאֶרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁע בֶּן-נוּן יְהוֹשֻׁעַ:

אֵלִין שְׁמֵהֶת גּוֹבְרִיָּא דְשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁע בֶּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁע וְגוֹמַר – הִתְפַּלֵּל עָלָיו: יְהִי יוֹשִׁיעָה מֵעַצַּת מְרָגְלִים.

וַיִּשְׁלַח אֶתְּם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּיאָמֶר אֱלֹהִים עָלָיו זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִיתֶם אֶת-הָהָר:

וַיִּשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא דְכְנַעַן וַאֲמַר לְהוּן סְקוּ דָּא בְּדְרוּמָא וַתִּסְקוּן לְטוּרָא:

עָלָיו זֶה בְּנֹגֵב – הוּא הִנֵּה הִפְסֵלֶת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; שְׁכֹן דְרָף הַמְּגָרִים, מְרָאִים אֶת הִפְסֵלֶת תַּחְלָה, וְאַחַר כֵּף מְרָאִים אֶת הַשֹּׁבַח.

וּרְאִיתֶם אֶת-הָאֶרֶץ מֵה-הָוּא וְאֶת-הָעֵם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הִתְחַנַּק הוּא הִרְפָּה הַמְעַט הוּא אִם-רָב:

וַתַּחְזוּן יַת אֶרְעָא מָּא הִיא וְיַת עַמָּא דִּיתִיב עָלֶה הִתְקִיף הוּא אִם תִּלְשׁ הַזַּעִיר הוּא אִם סִגִּי:

את הארץ מה הוא – יש ארץ מגדלת גבורים, ויש ארץ מגדלת חלשים; יש מגדלת אוכלוסין, ויש ממעטת אוכלוסין. התנזק הוא הרפה – סימן מסר להם: אם בפרזים יושבין – תזקום הם, שסומכין על גבורתם; ואם בערים בצורות הם יושבין, חלשים הם.

ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם רעה ומתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי אם במבצרים: ומא ארעא דהוא יתיב בה הטבא היא אם בישא ומא קרניא דהוא יתיב בהון הבפצחין אם בפרכין:

הבמחנים – תרגומו: "הבפצחין"; פרסין פצוחין ופתוחין מאין חומה. הטובה הוא – במענות ותהומות טובים ובריאים.

ומה הארץ השמנה הוא אם רזה הישבה על אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים: ומא ארעא העתירא היא אם מספינא האית בה אילנין אם לא ותמקפון ותסבון מאבא דארעא ויומיא יומי בכורי ענבין:

היש בה עץ – אם יש בהם אדם פשר שיגן עליהם בזכותו. בכורי ענבים – ימים שהענבים מתבשלין בכפור. שני

ויצעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת: וסליקו ואלילו ית ארעא ממדברא דצין עד רחוב למטי חמת:

ממדבר צן עד רחב לבא חמת – הלכו בגבוליה בארץ וברחב כמין 'אם' הלכו רוח גבול דרומי ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב, כמו שצננה משה: "עלו זה בנגב"; דרך גבול דרומית מזרחית, עד הים, שהים הוא גבול מערבי. ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת, שהוא אצל הר הקר במקצוע מערבית צפונית, כמו שמפרש בגבולות הארץ בפרשת 'אלה מסעי'.

ויצעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צעו מצרים: וסליקו בדרומא ואתו עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני גברא וחברון שבע שנים אתבניאת קדם טאגיס דמצרים:

ויבא עד חברון – פלב לבדו הלך שם; ונשמש על קברי אבות, שלא? הא נסת לחבריו להיות בעצתם. וכן הוא אומר: "ולו אתן את הארץ אשר דרך בה", וכתוב: "ויתנו לכלב את חברון". שבע שנים נבנתה – אפשר שבנה חם את חברון לכנען בנו הקטן קדם שיבנה את צעו למצרים בנו הגדול אלא שהיתה מבנה בכל טוב על אחד משבעה בצעו. ובא להודיע שבח של ארץ ישראל, שאין לה טרשין בארץ ישראל יותר מחברון; לפיכך הקצוה לקברות מתים. ואין לה מעלה בכל הארצות כמצרים, שנאמר: "כגן ה' בארץ מצרים". וצעו היא המעלה שבארץ מצרים, ששם מושב המלכים, שנאמר: "כי היו בצעו שריו". והיתה חברון טובה ממנה שבעה חלקים.

ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים ומן התאנים: דענבין חד ונטלוהי באריחא בתרין ומן רמוניא ומן תיניא:

זמורה – שוכת גפן, ואשכול של ענבים תלוי בה. וישאהו במוט בשנים – ממשמע שנאמר "וישאהו במוט", איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות. הא כיצד שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה, ואחד רמון. יהושע וכלב לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם – להוציא דבה נתפנונו: כשם שפריה משנה, כך עמה משנה. ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם, צא ולמד מאכנים שהקימו בגלגל: הרימו להם איש אבן אחת על שכמו והקימוה בגלגל, ושקלום רבותינו, משקל כל אחת ארבעים סאה; וגמירי, טונא דמדלי אינש על כתפה אינו אלא שלישי משאוי ממשאוי שמסיעין אותו להרים.

למקום שהוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל: לאתרא ההוא קרא נחלא דאתפלא על עיסק אתפלא דקצו מתמן בני ישראל:

וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום: ותבו מלאללא ארעא מסוף ארבעין יומין:

וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום – והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא, ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום, הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב; והם הלכו ארפה ורחבה אלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שיגזר עליהם יום לשנה, קצר לפניהם את הדרך.

וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עַדְתַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאֲרָן קְדָשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דָּבָר וְאֶת-כָּל-הַעֲדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרֵי הָאָרֶץ:

וַאֲזָלוּ וְאָתוּ לֹת מֹשֶׁה וּלֹת אַהֲרֹן וּלֹת כָּל כְּנֻשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִדְבָּרָא דְפָאֲרָן לְרַקֵּם וְאִתִּיבוּ יְתַהוּן פְּתַגְמָא וְיַת כָּל כְּנֻשְׁתָּא, וְאִתְזַיְאוּנוּ יַת אַבָּא דְאַרְעָא:

ויילכו ויבאו – מהו וילכו להקיש הליכתו לביאתו: מה ביאתו בעצה רעה, אף הליכתו בעצה רעה. וישיבו אתם דבר – את משה ואת אהרן.

וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֵנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֵה-פְרִיָהּ:

וְאִשְׁתַּעִיאוּ לִיהּ וַאֲמָרוּ אֶתִּינָא לְאַרְעָא דְשָׁלַחְתָּנָא וְאִף עֲבָדָא חֵלֶב וּדְבַשׁ הִיא וְדִין אַבָּא:

זבת חלב ודבש – כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו, אין מתקנים בסופו.

אֶפְסֵי כִי-עָזוּ הָעָם הַיּוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהַעֲרִים בְּצִרּוֹת גְּדֹלַת מְאֹד וְגַם-יִלְדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם:

לְחוּד אַרְי תְּקִיף עֲמָא דִּיתִיב בְּאַרְעָא וְקִרְנִיא פְּרִיכּוֹן רְבִרְבּוֹן לְחַדָּא וְאִף בְּנֵי גִבְרָא חֲזִינָא תַמּוּן:

בצרות – לשון חזק. ומרגומו: "פריכון", לשון בירניות עגלות; ובלשון ארמי, "פריף" – עגל.

עֲמֻלָּק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַגִּבְגֵּב וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:

עֲמֻלְקָא יְתִיב בְּאַרְע דְּרוּמָא וְחַתָּאי וַיְבוּסָאי וְאֲמֹרָאי יְתִיב בְּטוּרָא וְכְנַעֲנָאָה יְתִיב עַל יַמָּא וְעַל פִּיף יַרְדֵּנָא:

עמלק יושב וגומר – לפי שנקוו בעמלק כבר, הנפירוהו מרגלים כדי ליראם. ועל יד הירדן – "יד" – כמשמעו: אצל הירדן, ולא תוכלו לעבר.

וַיִּהְיֶה כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֶיהָ נַעֲלֶהָ וַיַּרְשֵׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:

וְאַצִּית כָּלֵב יַת עֲמָא לְמֹשֶׁה וַאֲמַר מָסַק נָסַק וְנִירַת יַתָּה אַרְי מִיכָּל נַכוּל לָהּ:

ויהי כלב – השתיק את כלם. אל משה – לשמע מה שינדבר במשה. צנח ואמר: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם השומע היה סבור שפא לספר בגנותו; ומתוך שהיה בלבם על משה בשביל דברי המרגלים, שתקו כלם לשמע גנותו. אמר: והלא קרע לנו את היס, והוריד לנו את המן, והגיד לנו את השליו. עלה נעלה – אפלו בשמים, והוא אומר: עשו סלמות ועלו שם, נצליח בכך דבריו. ויהי – לשון שתיקה; וכן: "הס כל בשר"; "הס כי לא להנפיר". כן דרך בני אדם, הרוצה לשמק אגדת אנשים אומר: שי"ט

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חֲזַק הִוא מִמֶּנּוּ:

וְגוֹבְרִיא דְסִלְיקוּ עֲמִיהּ אָמְרוּ לֹא נַכוּל לְמָסַק לִנְת עֲמָא אַרְי תְּקִיף הִוא מִמֶּנָּא:

חזק הוא ממנו – כביכול כלפי מעלה אמרו.

וַיִּצְיֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלַת יוֹשְׁבֵיהָ הִוא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוֹת:

וְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא דְאַלִּילוּ יַתָּה לֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אַרְעָא דְעֲבַרְנָא בַּהּ לְאַלְלָא יַתָּה אַרְעָא מְקַטְלָא יַתְּבַהָא הִיא וְכָל עֲמָא דְחֲזִינָא בְּגוּוֹה אַנְשֵׁין דְּמִשְׁחָן:

אכלת יושביה – בכל מקום שעברנו, מצאנום קוברי מתים. והקדוש ברוך הוא עשה לטובה, כדי לטרדם באבלם, ולא יתנו לב לאלו. אנשי מדות – גדולים וגבוהים, וצריף למת להם מדה; כגון גלית: "גבהו שש אמות ונרת". וכן: "איש מדון", "איש מדה".

וַשָּׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים וְנָהְיָ בְּעֵינֵינוּ בַּחֲגָבִים וְכֵן הִינּוּ בְּעֵינֵיהֶם:

וְתַמּוּן חֲזִינָא יַת גִּבְרִיא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבְרִיא וְהוּינָא בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּמַצִּיחַ וְכֵן הוּינָא בְּעֵינֵיהוּן:

הנפילים – ענקים, מבני שמחזאי וענאל, שנפלו מן השמים בימי דור אנוש. וכן היינו בעיניהם – שמענו אומרים זה לזה: נמלים יש בכרמים כאנשים. ענק – שמעניקים חמה בקומתו.

וַתִּשָּׂא כָּל-הָעֲדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהִוא:

וְאַרְימַת כָּל כְּנֻשְׁתָּא וַיַּהֲבוּ יַת קְלַהוּן וַיְכּוּ עֲמָא בְּלִילָיָה הַהִוא:

כל העדה – סנהדראות.

וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵם כָּל-הָעֲדָה לֹא-מִלְתָּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא-מִתְּנוּ:

וְאַתְרַעְמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ לַהוּן כָּל כְּנֻשְׁתָּא לֹוי דְּמִיתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אוּ בַּמִּדְבָּרָא הַזֶּה לֹוי דְּמִיתָנָא:

וְלִמָּה יִי-הִנְהַיְתָה מִבְּיַד אֱלֹהֵי-הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹל בְּחֶרֶב וְנִשְׁבָּנוּ וְנִטְפְּנוּ יְהִי לִבְזֵי הַלְוָא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִמָּה: וְלִמָּה יִי מַעֲיֵל יִתְנָא לְאַרְעָא הַדָּא לְמַפְל בְּחֶרֶב נִשְׁבָּא וְנִשְׁנָא וְנִטְפְּלָנָא יְהוֹן לְבָזָא הִלָּא טָב לָנָא דְנָתוּב לְמִצְרָיִם:

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוּבָה מִצְרָיִמָּה: וַאֲמָרוּ גְבַר לְאַחֻוּהִי נִמְנֵי רִישָׁא וְנָתוּב לְמִצְרָיִם:

נתנה ראש – פתרגומו: "נמני רישא", נשים עלינו מלך. ורבותינו פשו, לשון עבודת אלילים.

וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהַל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפְיֵהוּן קָדָם כָּל קְהֵלָא כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר-נֹון וְכָלֵב בֶּר-יִפְנֵה מִן-הַתְּרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בַגְדֵיהֶם: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נון וכלב בר יפנה מן מאללי ארעא בנעו לבושיהון:

וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד: וַאֲמָרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אַרְעָא דְעַבְרָנָא בַּהּ לְאַלְלָא יְתֵה טָבָא אַרְעָא לְחָדָא לְחָדָא:

שלישי

אִם-תִּפְּצוּ בְּנוֹי-יְהוָה וְהָבִיִּיא אֶתְנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִוא זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: אִם רענא בנא מן קדם יי וניעיל יתנא לארעא הדיא ויתנה לנא ארעא דהיא עבדא חלב ודבש:

אֲךָ בִּי-הוֹיָה אֶל-תִּמְרָדוֹ וְאַתֶּם אֶל-תִּירָאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֵנוּ הֵם סָר צֵלָם מֵעֲלֵיהֶם וַי-הִנֵּה אֶתְנוּ אֶל-תִּירָאָם: בָּרַם בְּמִימְרָא דִּי לָא תִמְרָדוּן וְאַתּוּן לָא תִדְחִלוּן מִן עַמָּא דְאַרְעָא אַרִי בִידְנָא מְסִירִין עַדָּא תוֹקֶפְהוּן מִנְהוּן וּמִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָנָא לָא תִדְחִלוּן מִנְהוּן:

אל תמרדו – ושוב ואתם אל תיראו. כי לחמנו הם – נאכלם פלחם. סר צלם – מגנם וחקקם; פשרים שבהם מתו, איוב, שקהי מגן עליהם. דבר אחר: צלו של המקום סר מעליהם.

וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרָגוּם אַתֶּם בְּאַבְנִים וּכְבוֹד י-הוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַאֲמָרוּ כָל כְּנִשְׁתָּא לְמַרְגָּם יְתֵהוּן בְּאַבְנֵיָא וַיִּקְרָא דִּי אַתְגְּלִי בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לרגום אתם – את יהושע וכלב. וכבוד ה' – הענן ירד שם.

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהָ וְנִאֲצַנִּי הָעַם הַזֶּה וְעַד-אַנְהָ לֹא-יִאֲמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: וַאֲמַר יי למשה עד אמתי יהוון מרגזין קדמי עמא הדין ועד אמתי לא יהימנון במימרי בכל אתיא דעבדית ביניהון:

עד אנה – עד היכן. ונאצני – גריזוני. בכל האתות – בשביל כל הנסים שעשיתי להם; הנה להם להאמין ששיכולת בנידי לקיים הבטחתי.

אֲכַנּוּ בְּדָבָר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאַעֲשֵׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גְּדוֹל וְעַצוּם מִמֶּנּוּ: אֲמַחֲזִינוּן בְּמוֹתָא וְאַשִׁיחִינוּן וְאַעֲבִיד יְתָךְ לְעַם רַב וְתִקִּיף מִנְהוּן:

ואורשנו – , לשון תרוכין. ואם תאמר: מה אעשה לשבועת אבות ואעשה אתך לגוי גדול, שאתה מנרעם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרָיִם כִּי-הִעֲלִיתָ בְּכַתְּבָה אֶת-הָעַם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ: וַאֲמַר מֹשֶׁה קָדָם יי וישמעון מצראי דאסיקתא בחילך ית עמא הדין מביניהון:

ושמעו מצרים – ושמעו את אשר פהרגם. כי העלית – 'כי' משמש בלשון 'אשר': והם ראו את אשר העלית בכחך הגדול אותם מקרבם, וכשישמעו שאתה הורגם – לא יאמרו שחטאו לך, אלא יאמרו שכנגדם יכלתם להלחם, אבל כנגד יושבי הארץ לא יכלתם להלחם. וזו היא –

וַיִּמְרוּן לִיתֵיב אַרְעָא הַדָּא דְשָׁמְעוּ אַרִי אַתְּ יי שְׂכִינְתָּךְ י-הוָה בְּקִרְבֵּי הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִינִן בְּעִינֵי נִרְאָה אֶתְהּ וַיִּמְרוּן אֶל-יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתְהּ י-הוָה בְּקִרְבֵּי הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִינִן בְּעִינֵי נִרְאָה אֶתְהּ וַיִּמְרוּן לִיתֵיב אַרְעָא הַדָּא דְשָׁמְעוּ אַרִי אַתְּ יי שְׂכִינְתָּךְ יי שְׂרִיָּא בְּגוֹ עַמָּא הַדָּן דְּבַעֲיִנְהוּן חִזּוּ שְׂכִינַת יְקַרְךָ יי

י-הוֹה וַעֲנַנְךָ עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמִד עֲנֹן אֶתְּהָ הַלֵּךְ וּבְעִמָּד עֲנֹן אֶתְּהָ הַלֵּךְ וְעִנַּנְךָ עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמִד עֲנֹן אֶתְּהָ הַלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמוּד אֶשׁ לַיְלָה: קְדַמְיָהוּן בִּימָמָא וּבַעֲמוּדָא דְאִישְׁתָּא בְּלִילְיָא: וְעִנַּנְךָ מִטַּל עֲלוּיָהוּן וּבַעֲמוּדָא דְעִנַּנָּא אֶתְּ מְדַבֵּר

וְאָמְרוּ אֵל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת – כִּמוֹ 'עַל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת'. וְמָה יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶם מִה שְׂאֵמֹר בְּסוֹף הָעֲנָנִים: "מִבְּלַתִּי יִכְלַת ה'", בְּשִׁבִיל שֵׁ"שׁ שְׁמָעוּ כִּי אֶתְּהָ ה'" שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם וְעִין בְּעֵין אֶתְּהָ נִרְאָה לָהֶם, וְהַכֵּל בְּדַבְּרָךְ חֶבֶה, וְלֹא הִכִּירוּ בְּךָ שְׂנֵאתָקָה אֶהְבַּתָּךְ מִקֵּם עַד הַנְּהָ.

וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹלִים וְתִקְטִיל יָת עֲמָא הָדִין כְּגוֹבְרָא חַד וַיִּמְרוּן עִמָּמְיָא אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִעְךָ לֵאמֹר: דְּשָׁמְעוּ יָת שְׁמִיעַ גְּבוּרְתָּךְ לְמִימַר:

וְהִמַּתָּה אֶת הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד – פִּתְאֵם; וּמִתּוֹךְ כְּךָ, וְאָמְרוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שְׁמִעְךָ וְגוֹמַר.

מִבְּלַתִּי יִכְלַת י-הוֹה לְהַבִּיא אֶת־הָעַם הַזֶּה אֶל־ הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֶם בַּמִּדְבָּר: מִדְּלִית יוֹכְלָא קְדָם יי לְאֶעְלָא יָת עֲמָא הָדִין לְאֶרְעָא דְקַיִים לְהוֹן וְקַטִּילְנוּן בַּמִּדְבָּרָא:

מִבְּלַתִּי יִכְלַת וְגוֹמַר – לְפִי שְׂוִישְׁבֵי הָאָרֶץ חֲזָקִים וְגִבּוּרִים, וְאִינוּ דוֹמָה פְּרַעַה לְשַׁלְשִׁים וְאֶחָד מְלָכִים; וְזֹאת יֹאמְרוּ עַל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת. מִבְּלַתִּי יִכְלַת – מִתּוֹךְ שְׁלֹא הָיָה יִכְלַת בְּיָדוֹ לְהַבִּיאֵם, שְׁחָטֶם. יִכְלַת – שֵׁם דְּבָר הוּא.

וְעַתָּה יִגְדַל־נָא כַח א-דְּנִי כַּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר: וְכַעַן סִגִּי כַעַן חִילָא קְדַמְךָ יי כְּמָא דְמִלִּילְתָּא לְמִימַר: וְגִדַל נָא כַח א-דְּנִי – לַעֲשׂוֹת דְּבוּרְךָ. כַּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר – וְמָהוּ הַדְּבוּר –

י-הוֹה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נִשְׂא עֲוֹן וּפְשָׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פְלִיד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בְּנִים עַל־שַׁלְשִׁים וְעַל־ רַבְעִים: יי מִרְחִיק רְגֵזוּ וּמִסְגִּי לְמַעַבְד טְבוּן שְׂבִיק לְעִוְנוֹ וְלִמְרוּד סִלַּח לְדַתְיָבִין לְאוּרִיתִיָּה וְלְדָלָא תְיָבִין לֹא מְזַכִּי מִסְעַר חוֹבֵי אָבָהוֹן עַל בְּנִין מְרַדִּין עַל דָּר תְּלִיתַי וְעַל דָּר רַבִּיעֵיָּא:

ה' אֶרֶךְ אַפַּיִם – לְצַדִּיקִים וְלְרָשָׁעִים. כְּשַׁעֲלָה מִשָּׁה לְמִרוֹם, מְצָאוּ מִשָּׁה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְכוּתֵב: "ה' אֶרֶךְ אַפַּיִם". אָמַר לוֹ: לְצַדִּיקִים אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אָמַר לוֹ: רָשָׁעִים יֹאבְדוּ אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲסִידָךְ, שְׂתַצְטַרְךָ לְדַבֵּר. כְּשִׁחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבַמְרַגְלִים, הִתְפַּלֵּל מִשָּׁה לְפָנָיו בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְהִלָּא אֶמְרָתְךָ לִי: לְצַדִּיקִים אָמַר לוֹ, וְהִלָּא אֶתְּהָ אֶמְרָתְךָ: אָמַר לְרָשָׁעִים. וְנִקְהָ – לְשָׁבִים. לֹא יִנְקָה – לְשֹׁאֵינָן שְׂבִים.

סִלַּח־נָא לְעִוְנוֹ הָעַם הַזֶּה כְּגִדְלָא חֶסֶדְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׂאֶתְהָ לְעַם הַזֶּה מִמְצָרִים וְעַד־הַנְּהָ: שְׂבוּק כַעַן לְחוֹבֵי עֲמָא הָדִין כְּסִגִּיאֹת טְבוּתָךְ וְכַמָּא דְשִׁבְקַתָּא לְעַמָּא הָדִין מִמְצָרִים וְעַד כַעַן:

וַיֹּאמֶר י-הוֹה סִלַּחְתִּי כְּדַבְּרָךְ: וְאָמַר יי שְׂבִיקִית כְּפִתְגָמְךָ: כְּדַבְּרָךְ – בְּשִׁבִיל מִה שְׂאֶמְרָתְךָ, פֶּן יֹאמְרוּ: "מִבְּלַתִּי יִכְלַת ה'".

וְאוּלָּם חִי־אֲנִי וַיִּמְלָא כְבוֹד־י-הוֹה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ: וְבָרַם קַיִים אָנָּא וּמְלִיאָ יִקְרָא דִּי יָת כָּל אֶרְעָא: וְאוּלָּם – כִּמוֹ: 'אֲבָל זֹאת אֶעֱשֶׂה לָהֶם'. חִי אֲנִי – לְשׁוֹן שְׂבוּעָה: כְּשֵׁם שְׂאֲנִי חִי וְכַבּוּדִי יִמְלָא אֶת כָּל הָאָרֶץ, כְּךָ אֶקְיָם לָהֶם, "כִּי כָל הָאֲנָשִׁים הַרְוֹאִים" וְגוֹמַר "אִם יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ"..

כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת־כְּבֹדִי וְאֶת־אֶתְּמִי אֲשֶׁר־ עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עָשָׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: אָרִי כָל גּוֹבְרִיא דַחְזוּ יָת יִקְרִי וְיָת אֶתְנָתִי דְעַבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּרָא וְנִסִּיאֹו קְדַמִּי דְנֹן עָשָׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימַרִּי:

וַיִּנְסוּ – כְּמִשְׁמָעוֹ. זֶה עָשָׂר פְּעָמִים – שְׁנַיִם בְּיָם, וְשְׁנַיִם בְּמֹן, וְשְׁנַיִם בְּשִׁלּוֹ וְכוּ', כְּדֹאִיתָא בְּמַסְכַּת עֲרִכְוִן. אִם יִרְאוּ – לֹא יִרְאוּ..

אִם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם וְכָל־ מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ: אִם יִחְזוּן יָת אֶרְעָא דְקַיִימִית לְאַבְהָתָהוּן וְכָל דְאַרְגִּיזוּ קְדַמִּי לֹא יִחְזוּנָה:

וְעַבְדֵי כָלֵב עֲקֵב הִיטָּה רִיחַ אַחֲרַת עֲמוֹ וַיִּמְלָא אַחֲרֵי וְהִבִּיאֲתוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שְׁמָה וַתִּרְעוּ יוֹרְשָׁנָה: וְעַבְדֵי כָלֵב חֲלָף דַּחְזוּ רִיחַ אוּחְרֵי עֲמִיָּה וְאֲשִׁלִּים בְּתַר דַּחְלָתִי וְאֶעֱלִינָיָה לְאֶרְעָא דְעָאֵל לְתַמָּן וּבְנֹוּהִי יוֹרְתֵנָה:

רִיחַ אַחֲרַת – שְׁתֵּי רִיחוֹת, אַחַת בְּפֶה וְאַחַת בְּלֵב. לְמַרְגְּלִים אָמַר: אֲנִי עִמְכֶם בְּעֵצָה, וּבְלַבּוֹ הָיָה לֹמַר הָאֶמֶת. וְעַל דִּי כֹן הָיָה בּוֹ פֶּתַח לְהַשְׁתִּיקֶם, כִּמוֹ שְׁנֹאֲמַר: "וַיִּהְיֶה כָלֵב", שְׁהִיוּ סְבוּרִים שְׂיֹאמַר כְּמוֹתָם. זֶהוּ שְׁנֹאֲמַר בְּסִפְרֵי הַזֶּה: "וְאֲשַׁב אוֹתוֹ דְּבָר כַּאֲשֶׁר עִם לְכַבִּי", וְלֹא כַּאֲשֶׁר עִם

פי. וַיִּמְלֵא אֶחָדִי – וַיִּמְלֵא אֶת לְבוֹ אֶחָדִי, וְזֶה מִקְרָא קָצֵר. אֲשֶׁר בָּא שְׁמָה – סְבִרוֹן תַּנְמֵן לוֹ. יוֹרֶשְׁנָה – כְּמִרְגוּמוֹ: "יִתְרַכְנֶה"; יוֹרִישׁוּ אֶת הַעֲבָדִים וְאֶת הַעַם אֲשֶׁר בָּהּ. וְאִין לְתַרְגְּמוֹ 'יִרְתִּינָה' אֵלָּא בְּמָקוֹם 'יִרְשְׁנָה'.

וְהָעֲמֻלָּקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְּקֵי מְחָר פָּנּוּ וְסָעוּ לְכֶם וְהַמְדַבֵּר דָּרָךְ יִם־סוּף:
וְעַמְּלֻקָּא וְכְנַעְנָא יְתִיב בְּמִישְׂרָא מְחָר אֲתַפְּנוּ וְטוּלוּ לְכוּן לְמַדְבְּרָא אוּרַח נִמָּא דְסוּף:

וְהָעֲמֻלָּקִי וְגוֹמֵר – אִם תִּלְכוּ שָׁם יִהְרָגוּ אֶתְכֶם, מֵאֲחַר שְׂאִינֵי עַמְּכֶם. מְחָר פָּנּוּ – לְאַחֲרֵיכֶם, וְסָעוּ לְכֶם וְגוֹמֵר.

רביעי

וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
וּמְלִיל יֵי עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמִימֵר:

עַד־מָתִי לַעֲדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת־תְּלֻזוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:
עַד אֲמַתִּי לְכַנְשֵׁתָא בְּשֵׁתָא הָדָא דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי יְת תוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ הַדְמִי:

לַעֲדָה הָרְעָה וְגוֹמֵר – אֵלּוּ הַמְּרַגְלִים; מִכָּאן לַעֲדָה שֶׁהִיא עֲשָׂרָה. אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים – אֶת יִשְׂרָאֵל עָלַי. אֶת תְּלֻזוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה – הַמְּרַגְלִים מְלִינִים אוֹתָם עָלַי, שְׁמַעְתִּי.

אָמַר אֱלֹהִים חִי־אֲנִי נְאֻם־יְ-הוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאֲזְנֵי בְּנֵי אֲעֻשֶׂה לְכֶם:
אִימֵר לְהוֹן קִיִּים אָנָּא אָמַר יֵי אִם לֹא כְּמָא דְמְלִילְתוֹן הַדְמִי כֹן אַעֲבִיד לְכוּן:

חִי אֲנִי – לְשׁוֹן שְׁבוּעָה: אִם לֹא וְגוֹמֵר כֹּן אַעֲשֶׂה, כְּכַיִּכּוֹל אֵינִי חִי. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם – שְׁבֻכְשֻׁתְּם מִמֶּנִּי "אוֹ בְּמַדְבַּר הִנֵּה לוֹ מִתְּנוּ".

בְּמַדְבַּר הִנֵּה יִפְלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקַדְיֶכֶם לְכָל־מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי:
בְּמַדְבְּרָא הַדִּין יִפְלוּן פְּגָרֵיכוֹן וְכָל מִנְּיָכוֹן לְכָל חוּשְׁבְּנָכוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיִלָּא דְאַתְרַעְמַתוֹן עָלַי:

וְכָל פְּקַדְיֶכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם – כָּל הַנְּמֻנָה לְכָל מִסְפָּר שְׂאֲתֶם נִמְנִין בוֹ, כַּגּוֹן לְצִאת לְצִבָּא וְלַתַּת שְׁקָלִים – כָּל הַמְּנֻיִים לְכָל אוֹתוֹן מִסְפָּרוֹת וְמוֹתוֹ. וְאֵלּוּ הֵן: מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְגוֹמֵר, לְהוֹצִיא שְׁבֻטוֹ שֶׁל לוֹי, שְׂאִין פְּקוּדֵיהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִים.

אִם־אַתֶּם תִּבְּאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יְדֵי לִשְׁכֹּן אֶתְכֶם בָּהּ בִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְתָּה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן:
אִם אַתּוֹן תִּיעַלּוּן לְאַרְעָא דְקִיִּימִית בְּמִימְרֵי לְאַשְׂרָאָה יִתְכוּן בַּהּ אֶל־לְהִיֵן כָּלֵב בֶּר יִפּוּנָה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן:

וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבוֹ יִהְיֶה וְהִבִּיאֲתִי אֲתָם וְנָדַעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ:
וְטַפְּלָכוֹן דְאַמְרַתוֹן לְבִזָּא יְהוֹן וְאַעִיל יְתִהוֹן וְיִחְזוּן יְת אַרְעָא דְקַצְתוֹן בַּהּ:

וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְלוּ בְּמַדְבַּר הַזֶּה:
וּפְגָרֵיכוֹן דִּילְכוֹן יִפְלוּן בְּמַדְבְּרָא הַדִּין:

וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם – כְּמִרְגוּמוֹ: "דִּילְכוֹן". לְפִי שְׂדֵבֵר עַל הַבְּנִים לְהַכְנִיסָם לְאַרְצָא, וּבִקְשׁ לִזְמֵר: 'אַתֶּם תְּמוֹתוּ', נוֹפֵל לְשׁוֹן זֶה כָּאן, לִזְמֵר אַתֶּם.

וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רָעִים בְּמַדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תָּתֶם פְּגָרֵיכֶם בְּמַדְבַּר:
וּבְנֵיכוֹן יְהוֹן מְאַחֲרִין בְּמַדְבְּרָא אַרְבַּעִין שָׁנִין וְיִקְבְּלוּן יְת חוּבִיכוֹן עַד דִּיסוּפוּן פְּגָרֵיכוֹן בְּמַדְבְּרָא:

אַרְבָּעִים שָׁנָה – לֹא מֵת אֶחָד מֵהֶם פְּחוֹת מִבֶּן שְׁשִׁים; לְכֹד נִגְזֵר אַרְבָּעִים, כְּדִי שְׂיִהְיוּ אוֹתָם שֶׁל בְּנֵי עֶשְׂרִים מְגִיעִין לְכָלֵל שְׁשִׁים. וְשָׁנָה רַאשׁוֹנָה הִיְתָה בְּכָלֵל; וְאַף עַל פִּי שֶׁשְׂקֻמָּה לְשִׁלּוּם הַמְּרַגְלִים לְפִי שְׂמִשְׁעֵשׂוּ אֶת הָעֶגְל – עֲלֵתָה גְזֵרָה זוֹ בְּמִתְשַׁבְּהָ, אֵלָּא שְׂהִמְתִּין לָהֶם עַד שְׂתִּתְמַלֵּא סְאֲתָם. וְזֶהוּ שְׂנֵאמֵר: "וּבִיּוֹם פְּקַדִּי", בְּמִרְגְּלִים, "וּפְקַדְתִּי עָלֵיהֶם חֲטָאֲתָם". וְאַף כָּאן נֵאמֵר: תִּשְׂאוּ אֶת זְנוּתֵיכֶם, שְׂתִי עֲזוּנוֹת, שֶׁל עֶגְל וְשֶׁל תְּלוּנָה. וְחָשִׁב לָהֶם בְּמִנְּן חֲטָאֲתָם מִקְצַת שָׁנָה כְּכֹלֵה; וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁנַת שְׁשִׁים, מֵתוּ אוֹתָם שֶׁל בְּנֵי עֶשְׂרִים. וְנִשְׂאוּ אֶת זְנוּתֵיכֶם – כְּמִרְגוּמוֹ, "וְיִקְבְּלוּן יְת חוּבִיכוֹן".

בְּמִסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תִּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּדְעַתֶּם אֶת־תְּנוּאַתִּי:
בְּמִנְּן יוֹמֵיָא דְאַלִּילְתוֹן יְת אַרְעָא אַרְבַּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשֵׁתָא יוֹמָא לְשֵׁתָא תְּקַבְּלוּן יְת חוּבִיכוֹן אַרְבַּעִין שָׁנִין וְתִדְעוּן יְת דְאַתְרַעְמַתוֹן עָלַי:

אַתְּ תְּנוּאַתִּי – שְׂהִנִּיאֲוֹתָם אֶת לְבַבְכֶם מֵאַחֲרֵי. 'תְּנוּאַה' – לְשׁוֹן הַסֵּרָה, כְּמוֹ: "כִּי הִנֵּיא אֲבִיָּה אֲתָה".

**אָנִי יְ-הוָה דְּבָרְתִי אִם-לֹא | זֹאת אֲעֲשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה
הָרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשָׁם
יָמָתוּ:**
אָנָּה יְיָ גִזְרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא אַעֲבִיד לְכָל כְּנֻשְׁתָּא
בְּשִׁתָּא הָדָא דְאַזְדַּמְנוּ עָלַי בְּמִדְבָּרָא הַדִּין יְסוּפוּן וְתַמְוּן
יָמוּתוּן:

**וַהֲאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשׁוּבוּ
וַיְגִלִּינוּ עִלְיָו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:**
וַגּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יְת אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ
עֲלוּהֵי יְת כָּל כְּנֻשְׁתָּא לְאַפְקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא:

וַיָּשׁוּבוּ וַיְגִלִּינוּ עִלְיָו – וּכְשִׁשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ, הִרְעִימוּ עִלְיָו אֶת כָּל הָעֵדָה בְּהוֹצֵאת דָּבָה; אוֹתָם אָנָּשִׁים וַיָּמָתוּ. כָּל הוֹצֵאת דָּבָה – לְשׁוֹן חֲנוּךְ
דְּכָרִים, שְׁמַלְקִיחִים לְשׁוּם לְאֶדָם לְדַבֵּר בּוֹ, כְּמוֹ: "דוֹכַב שְׁפָתַי יִשְׁנִים". וַיִּשְׁנֶה לְטוֹבָה, וַיִּשְׁנֶה לְרָעָה; לְכַף נְאֻמַּר כָּאֵן: "מוֹצִיאֵי דַבַּת הָאָרֶץ
רָעָה", שְׁנֵשׁ דָּבָה שְׁהִיא טוֹבָה. דָּבָה – פֶּרְלֵדִי"ץ בְּלַעַז.

**וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצֵאֵי דַבַּת-הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה
לִפְנֵי יְ-הוָה:**
וּמִיתוּ גּוֹבְרִיא דְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא בְּמוֹתָנָא
הָדָם יְיָ:

בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי ה' – בְּאוֹתָהּ מִיתָה הִהְיוּנָה לָהֶם, מִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה. הֵם חָטְאוּ בְּלִשׁוֹן, וּנְשַׁמְרַב לְשׁוּם עַד טְבוּרָם, וְתוֹלְעִים יוֹצֵאִים מִלְשׁוּנָם
כְּבֵאִין לְתוֹךְ טְבוּרָם; לְכַף נְאֻמַּר: בַּמַּגֵּפָה, וְלֹא נְאֻמַּר 'בַּמַּגֵּפָה'. וְזֶהוּ לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הִרְאוּהָ לָהֶם עַל פִּי מְדוּתֵי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהוּא
מוֹדֵד מִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה.

**וַיְהוֹשֻׁעַ בּוֹ-נֹון וְכָלֵב בּוֹ-יִפְנֶה חֵיו מִן-הָאֲנָשִׁים
הֵהֱם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ:**
וַיְהוֹשֻׁעַ בְּרִי נֹון וְכָלֵב בְּרִי יִפְנֶה אֶת-קִימֵימוּ מִן גּוֹבְרִיא
הָאֲנָוּן דְאַזְלוּ לְאַלְלָא יְת אַרְעָא:

וַיְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב חֵיו וְגוֹמֵר – מַה תְּלַמּוּד לֹמַר: חֵיו מִן הָאֲנָשִׁים הֵהֱם אֵלָא מְלַמֵּד שְׁנִטְלוּ חֲלָקִים שֶׁל מְרַגְלִים בְּאָרֶץ, וְקָמוּ תַחֲתֵיהֶם לְחַיִּים.

**וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:**
וּמְלִיל מֹשֶׁה יְת פְּתַגְמִיא הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאִתְאַבְּלוּ עִמָּא לְחֻדָּא:

**וַיִּשְׁכְּמוּ בִבְקָר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשֵׁי-הָהָר לֵאמֹר הַנָּנוּ
וְעִלְיָנוּ אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְ-הוָה כִּי חֲטֵאנוּ:**
וְאַקְדִּימוּ בְּצַפְרָא וְסִלְיָקוּ לְרִישׁ טוּרָא לְמִימַר הָא
אַנְחָנָא סְלָקִין לְאַתְרָא דְאַמַּר יְיָ אַרִי חֲבָנָא:

אֶל רֹאשׁ הָהָר – הוּא הַדְּרֹךְ הָעוֹלָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַנָּנוּ וְעִלְיָנוּ אֶל הַמְּקוֹם – לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁר אָמַר ה' – לְתַתָּה לָנוּ, שֶׁם נַעֲלָה. כִּי
חֲטֵאנוּ – עַל אֲשֶׁר אָמַרְנוּ: "הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִמָה".

**וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַה זֶּה אַתֶּם עוֹבְרִים אֶת-פִּי יְ-הוָה
וְהוּא לֹא תַצְלַח:**
וְאַמַּר מֹשֶׁה לְמָא דְנָן אַתּוּן עֹבְרִין עַל גִּזְרֵת מִימְרָא
דִּי יְיָ וְהִיא לֹא תַצְלַח:

וְהוּא לֹא תַצְלַח – זוֹ שְׂאֵתֶם עוֹשִׂים, לֹא תַצְלַח.

**אֶל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְ-הוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגַּפוּ לִפְנֵי
אֵיבֵיכֶם:**
לֹא תִסְקוּן אַרִי לִית שְׁכִינְתָּא דִּי בִינִיכוּן וְלֹא תַמְבְּרוּן
הָדָם בְּעִלְי דְבִיכוּן:

**כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שֵׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בְּתוֹרָב כִּי-
עֲלִיכּוֹן שְׁבַתְּם מֵאַחֲרַי יְ-הוָה וְלֹא-יִהְיֶה יְ-הוָה
עִמָּכֶם:**
אַרִי עֲמַלְקָא וְכְנַעְנָא תַמְוּן קְדַמִּיכוּן וְתַפְלוּן בְּתוֹרָבָא
אַרִי עַל כּוֹן תַּבְתּוּן מִבְּתַר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא
דִּי בְּסַעֲדָכוּן:

כִּי עַל כּוֹן שְׁבַתְּם – כְּמוֹ 'עַל אֲשֶׁר שְׁבַתְּם', כְּלוּמַר: 'כִּי זֹאת תְּבֵא לָכֶם עַל אֲשֶׁר שְׁבַתְּם' וְגוֹמֵר.

**וַיַּעֲפְלוּ לְעֵלּוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאַרְוֹן בְּרִית-יְ-הוָה
וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ מִקְרֵב הַמַּתְנֶה:**
וְאַרְשַׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוּרָא וְאַרְוֹן קִימָא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא
עָדוּ מִגּוֹ מִשְׁרִיתָא:

וַיַּעֲפְלוּ – לְשׁוֹן חֲזָקוּ; וְכוּ: "הִנֵּה עֲפָלָה", אִינְגְרִי"שׁ בְּלַעַז, לְשׁוֹן עֲזוּת; וְכוּ: "עֲפָל בַת צִיּוֹן"; "עֲפָל נְבִסָּן". וּמְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא מְפָרְשׁוּ לְשׁוֹן
אַפְל: הֵלְכוּ חֲשָׁכִים, שְׁלֹא בְרִשׁוֹת.

**וַיִּרְדַּ הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּפְּחוּ
וַיִּבְתְּרוּם עַד-הַתְּרָמָה:**
וַנְּחַת עֲמַלְקָא וְכְנַעְנָא דִּיתִיב בְּטוּרָא הַהוּא וּמְחֻבּוּן
וַיִּטְרְדוּנוּן עַד תְּרָמָה:

וַיִּבְתְּרוּם – כְּמוֹ: "וַנְּאֻלַּת אֹתוֹ טְחוּן"; מִכָּה אַחַר מִכָּה. עַד הַתְּרָמָה – שֶׁם הַמְּקוֹם נִקְרָא עַל שֵׁם הַמְּאָרֶע.

וַיִּזְכֹּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימֵר:

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-
אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם:

כִּי תָבֹאוּ – בַּשּׁוּר לָהֶם שְׂיִכְנְסוּ לְאֶרֶץ.

וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לִי-הוָה עֲלֶה אוֹ-זָבַח לְפִלֵא-נֹדֵד אוֹ
בְּנֹדֶה אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִית גִּיחַת לִי-הוָה מִן-
הַבֶּקֶר אוֹ מִן-הַצֶּאֱזָן:

וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה – אִין זֶה צוּוִי; אֵלֵא: קִשְׁתּוּבֹאוּ שָׁם, וּתַעֲלֶה עַל לִבְכֶּכֶם לַעֲשׂוֹת אִשָּׁה לִה'. רִית גִּיחַת – נַחַת רוּחַ לְפָנַי. לְפִלֵא נֹדֵד אוֹ בְּנֹדֶה
– או שְׁתַּעֲשׂוּ הָאִשָּׁה בְּשִׁבִיל חוֹבַת מוֹעֲדֵיכֶם שְׁחִיבְתֵי אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּמוֹעֵד.

וְהַקָּרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לִי-הוָה מִנְחָה סֵלֶת עֲשׂוּיוֹן
בְּלוֹל בְּרִבְעִית הַהֵיזֶן שָׁמֶן:

וְהַקָּרִיב הַמִּקְרִיב – תִּקְרִיבוּ נְסֻכִים וּמִנְחָה לְכָל בְּהֵמָה: הַמִּנְחָה כְּלִיל, וְהַשָּׁמֶן נִבְלָל בְּתוֹכָהּ, וְהֵיזֶן לְסַפְלִים; כְּמוֹ שְׂשֻׁנִינוּ בְּמִסְכַּת סִפָּה.

וַיִּזְנוּ לְנֹסֵף רִבִיעִית הַהֵיזֶן תַּעֲשֶׂה עַל-הַעֲלָה אוֹ לְזָבַח
לִפְּשֵׁי הָאֶחָד:

לִפְּשֵׁי הָאֶחָד – עַל כָּל הָאֵמֹר לְמַעַל הוּא מוֹסֵב, עַל הַמִּנְחָה וְעַל הַשָּׁמֶן וְעַל הַזֶּיֶן.

אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֲשָׂרִים בְּלוּלָה
בְּשָׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵיזֶן:

אוֹ לְאֵיל – וְאִם אֵיל הוּא. וְרִבּוֹתֵינוּ דָרָשׁוּ, "או" לְרִבּוֹת אֶת הַפְּלִגִּס לְנֹסְפֵי אֵיל.

וַיִּזְנוּ לְנֹסֵף שְׁלִשִׁית הַהֵיזֶן תִּקְרִיב רִית-גִּיחַת לִי-הוָה:
קָדָם יי:

חמישי

וְכִי-תַעֲשֶׂה בּוֹ-בֶקֶר עֲלֶה אוֹ-זָבַח לְפִלֵא-נֹדֵד אוֹ-
שְׁלָמִים לִי-הוָה:

וְהַקָּרִיב עַל-בּוֹ-הַבֶּקֶר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלִשָׁה עֲשָׂרִים
בְּלוֹל בְּשָׁמֶן תְּצִי הַהֵיזֶן:

וַיִּזְנוּ תִקְרִיב לְנֹסֵף תְּצִי הַהֵיזֶן אִשָּׁה רִית-גִּיחַת
לִי-הוָה:

אִשָּׁה רִית – אִינוּ מוֹסֵב אֵלֵא עַל הַמִּנְחָה וְהַשָּׁמֶן, אֲבָל הֵיזֶן אִינוּ אִשָּׁה, שְׂאִינוּ נֹתֵן עַל הָאֵשׁ.

כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאֵיל הָאֶחָד אוֹ-לְשֵׁה
בְּכַבְשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:

אוֹ לְשֵׁה – בֵּינָן שְׁהוּא בְּכַבְשִׁים, בֵּינָן שְׁהוּא בְּעִזִּים. כִּכָּשׁ וְשֵׁה קְרוּיִים בְּתוֹף שְׁנֹתָם; אֵיל – בֶּן שְׁלִשָׁה עָשָׂר חֳדָשׁ יוֹם אֶחָד.

כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כִכָּה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם:
כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ – כַּמִּסְפָּר הַבְּהֵמוֹת אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לְקָרְבָּן, כִּכָּה תַעֲשׂוּ נְסֻכִים לְכָל אֶחָד מֵהֶם, כַּמִּסְפָּר שֶׁל בְּהֵמוֹת מִסְפָּרָם שֶׁל נְסֻכִים.

כִּל-הָאֶזְרַח יַעֲשֶׂה-כִכָּה אֶת-אֵלֶּה לְהַקָּרִיב אִשָּׁה
רִית-גִּיחַת לִי-הוָה:

כִּל יַצִּיבֵא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֵלָיו לְקָרְבָּא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוֵא קָדָם יי:

וְכִי־יִגְוֹר אֶתְכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחַח לִי־הִנֵּה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בְּן יַעֲשֶׂה: וְאָרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכֶן גֵּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכֶן לְדַרְיִכֶן וְיַעֲבִיד קוֹרְבֶן דְּמַתְּקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ כְּמָא דְּתַעֲבָדוּן בְּן יַעֲבִיד:

הַקְהֵל תִּקַּח אֶתְּת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר תִּקַּח עִוְלָם לְדַרְתֵּיכֶם כְּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְיָ־הַהוּא: קְהֵלָא קִימָא חַד לְכוּן וּלְגֵיּוֹרֵיָא דִּיתְגַּיֵּירוּן קִימָא עַלְמָא לְדַרְיִכֶן כְּוַתְּכוּן גֵּיּוֹרָא יְהִי קָדָם יְיָ:

כְּכֶם כַּגֵּר – כְּמִוְתְּכֶם, כּוֹ גֵר. וְכוּן דְּרָדָא לְשׁוֹן עֲבָרִית: "כְּגֹן ה' כַּאֲרִץ מִצְרַיִם", כּוֹ אֲרִץ מִצְרַיִם; "כְּמוֹנֵי כְּמוֹדָא כְּעַמֵּי כְּעַמֵּדָא".

תוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר אֶתְכֶם: אוֹרֵיָתָא חַדָּא וְדִינָא חַד יְהִי לְכוּן וּלְגֵיּוֹרֵיָא דִּיתְגַּיֵּירוּן עִמָּכֶן:

שישי פְּרִשְׁת הַחֲלָה

וַיְדַבֵּר יְיָ־הוּא אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ומְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמַּרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבִאכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה: מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעַלְכוּן לְאֶרְעָא דְאַנָּא מַעִיל יִתְכוּן לְתַמָּן:

בְּבִאכֶם אֶל הָאָרֶץ – מִשְׁנֵה בִיאָה זֹו מִפְּל בִיאוֹת שְׁבַתוֹרָה; שְׁבַכְלוּן נְאֻמַּר: "כִּי תִבְאוּ", "כִּי תִבְאוּ", לְפִיכָד פְּלוֹן לְמַדוֹת זֹו מִזֹּו, וְכִינֹן שְׁפָרַט לָד הַכְּתוּב בְּאַחַת מֵהוֹן שְׁאִינְהָ אֵלָא לְאַחַר יְרֻשָׁה וְיִשִּׁיבָה, אַף פְּלוֹן כּוֹ. אֲבָל זֹו – נְאֻמַּר בְּהַ בְּבִאכֶם: מִשְׁנֵכְסוּ בְּהַ וְאָכְלוּ מִלְחָמָה נְתַתְּבוּ בְּחֻלָּה.

וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלְחָמָה הָאָרֶץ תִּרְיִמוּ תְרוּמָה לִי־הוּא: וְיִהִי בְּמִיכְלָכוּן מִלְחָמָא דְאַרְעָא תְּפָרְשׁוּן אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ:

רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּלָּה תְּרִימוּ תְרוּמָה כְּתוּמָת גֵּרְךָ כֹּן תְּרִימוּ אֹתָהּ: רֵישׁ אֲצוֹתְכוּן תִּלְתָּא תְּפָרְשׁוּן אֶפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְּמְפָרְשׁוּן מִן אֲדָרָא כֹּן תְּפָרְשׁוּן יְתָה:

רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם – כְּשִׁתְּלוּשׁוּ כְּדִי עֲרִיסוֹתֵיכֶם שְׁאַתֶּם רְגִילִין לְלוּשׁ בְּמִדְבָּר, וְכִמְהָ הִיא "וַיִּמְדוּ בְּעַמֵּר", "עַמֵּר לְגִלְגַּלְתָּ" – תְּרִימוּ מִרְאשִׁיתָה, כְּלוּמַר: קָדָם שְׁתֵּאכְלוּ מִמְּנָה – רֵאשִׁית חֻלְקָה, חֻלָּה אַחַת מִמְּנָה תְּרִימוּ תְרוּמָה לְשֵׁם ה'. חֻלָּה – טוֹרְטִי"ל בְּלַעְזוּ. כְּתוּמָת גֵּרְךָ – שְׁלֵא נְאֻמַּר בְּהַ שְׁעוֹר, וְלֹא כְּתוּמָת מַעֲשֵׂר שְׁנַאמַר בְּהַ שְׁעוֹר. אֲבָל חֻקִּים נְתַנוּ שְׁעוֹר, לְבַעַל הַבַּיִת – אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה, וְלַנְּחֻתוֹם – אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וְשִׁמוֹנָה.

מִרְאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לִי־הוּא תְרוּמָה לְדַרְתֵּיכֶם: מְרִישׁ אֲצוֹתְכוּן תִּתְּנוּן קָדָם יְיָ אֶפְרָשׁוּתָא לְדַרְיִכֶן: מִרְאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם – לְמָה נְאֻמַּר לְפִי שְׁנַאמַר: "רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם", שׁוּמַע אָנִי רֵאשׁוּנָה שְׁבַעסוֹת תִּלְמוּד לֹוּמַר מִרְאשִׁית, מְקַצְתָּה וְלֹא כְּלָה. תִּתְּנוּ לַה' תְרוּמָה – לְפִי שְׁלֵא שְׁמַעְנוּ שְׁעוֹר לְחֻלָּה, נְאֻמַּר תִּתְּנוּ, שְׁיִהָא בְּהַ כְּדִי נְתַיְנָה.

וְכִי תִשְׁגֹּו וְלֹא תַעֲשֹׂו אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְיָ־הוּא אֶל־מֹשֶׁה: וְאָרִי תִשְׁתְּלוּן וְלֹא תַעֲבָדוּן יְתָ כָּל פְּקוּדֵיָא הָאֵלִין דְּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה:

וְכִי תִשְׁגֹּו וְלֹא תַעֲשֹׂו – עֲבוּדָה נְרָה הִנְתָּה בְּכָלֵל כָּל הַמִּצְוֹת, שְׁהַצְּבִיר מְבִיאִין עֲלֵיהָ פֵר; נִהְרִי הַכְּתוּב מוֹצִיאָה כְּאִן מְכַלְלוּ, לְדוּן כְּפֵר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר לְחַטָּאת. וְכִי תִשְׁגֹּו וְגוּמַר – בְּעֲבוּדָה נְרָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר. אוֹ אִינוּ אֵלָא בְּאַחַת מִכָּל הַמִּצְוֹת תִּלְמוּד לֹוּמַר: אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה, מִצְוָה אַחַת שְׁהִיא כְּכָל הַמִּצְוֹת. מָה הָעוֹבֵר עַל כָּל הַמִּצְוֹת, פּוֹרֵק עַל וּמְפָר בְּרִית וּמְגַלָּה פְּנִים, אֶף מִצְוָה זֹו, פּוֹרֵק בְּהַ עַל וּמְפָר בְּרִית וּמְגַלָּה פְּנִים; וְאִיזוּ זֹו עֲבוּדָה נְרָה. אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה – "אֲנֹכִי" וְ"לֹא יִהְיֶה לָד" מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁמַעְנוּם; "אַחַת דִּבֶּר אֶ־לְהִים שְׁתִּים זֹו שְׁמַעְתִּי".

אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ־הוּא אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ־הוּא וְהִלָּאָה לְדַרְתֵּיכֶם: יְתָ כָּל דְּפַקִּיד יְיָ לְכוּן בִּידָא דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפַקִּיד יְיָ וְלִהְלָאָה לְדַרְיִכֶן:

אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה וְגוּמַר – מַגִּיד שְׁכָל הַמוּדָה בְּעֲבוּדָה נְרָה, כְּכּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה וּבְכָל מָה שְׁנַתְּנָבֹאוּ הַנְּבִיאִים, שְׁנַאמַר: מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְהִלָּאָה.

וְהָיָה אִם מַעֲיַנִּי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשַׁגְּגָה וְעֲשֹׂו כָל־הָעֵדָה פֶּר בְּוִבְקָרְ אֶתְדָ לְעֵלָה לְרִית נִיחַח לִי־הוּא וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כְּמִשְׁפָּט וְשְׁעִיר־עֲזִים אֶתְדָ לְחַטָּת: וְיִהִי אִם מַעֲיַנִּי כְּנִשְׁתָּא אֶתְעֲבִידַת לְשִׁלוּ וְיַעֲבָדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בְּר תוֹרִי חַד לְעַלְתָּא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ וּמִנְחָתִיהָ וְנִסְפִיהָ כְּדַחְזִי וְצַפִּיר בְּר עֲזִין חַד לְחַטָּתָא:

אם מעיני העדה נעשתה לשגגה – אם מעיני העדה נעשתה עברה זו על ידי שוגג; כגון ששגגו והורו על אמת מן העבודות, שהיא מותרת לעבד עבודה זרה בכף. לחטת – חסר אל"ף, שאינו כשאר חטאות. שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה, החטאת קודמת לעולה, שנאמר: "ואת השני יעשה עולה"; וזו – עולה קודמת לחטאת.

וכפר הפהן על-כל-עדת בני ישראל ונסלח להם פי-שגגה הוא והם הביאו את-קרבנם אשרה-לי-הוה וחסאתם לפני-י-הוה על-שגגתם: ויכפר כהנא על כל פנשתא דבני ישראל וישתביק להון ארי שלותא היא ואנון איתאיו ית קורבנהון קורבנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון:

הביאו את קרבנם אשרה לה' – זה האמור בפירוש, הוא פר העולה. וחסאתם – זה השעיר.

ונסלח לכל-עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם פי לכל-העם בשגגה: וישתביק לכל פנשתא דבני ישראל ולגיריא דיתגירון ביניהון ארי לכל עמא בשלותא:

שביעי

פרשת חטא היחיד

ואם-נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עזו בת-שנתה לחטאת: ואם אנש חד יחוב בשלו ויקריב עזא בת שמה לחטאתא:

תחטא בשגגה – בעבודה זרה. עז בת שנתה – שאר עברות, יחיד מביא כשבה או שעירה; וכזו – קבע לה שעירה.

וכפר הפהן על-הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני-י-הוה לכפר עליו ונסלח לו: ויכפר כהנא על אנש דאשתלי במחביה בשלו קדם יי לכפרא עלוהי וישתביק ליה:

האזרח בבני ישראל ולגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה: וציבא בבני ישראל ולגיריא דיתגירון ביניהון אורייתא חדא יהי לכוון לדיעביד בשלו:

והנפש אשר-תעשה ביד רמה מן-האזרח ומן-הגר את-י-הוה הוא מגדף ונקרתה הנפש ההוא מקרב עמה: ואנש דינעביד בריש גלי מן יציבא ומן גיריא קדם יי הוא מרגיז וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה:

ביד רמה – במזיד. מגדף – מחרף, כמו: "והנתה חרפה וגדופה"; "אשר גדפו נערי מלך אשור". ועוד דרשו רבותינו: מכאן למכרף את השם, שהוא בכרת.

פי דבר-י-הוה בזה ואת-מצותו הפך הפכת תפכת הנפש ההוא עונה בה: ארי על פתגמא דיי בסר וית פקודוהי אנשי אשתיצאה וישתיצי אנשא ההוא חוביה ביה:

דבר ה' – אזכרת עבודה זרה מפי הגבורה, והשאר מפי משה. עונה בה – בזמן שעונה בה, שלא עשה תשובה.

ויהיו בני-ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת: ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו – בגנותן של ישראל דבר הכתוב, שלא שמרו אלא שבת ראשונה; ובשניה – בא זה וחללה.

ויקריבו אתו המצאים אתו מקושש עצים אל-משה ואל-אהרן ואל כל-העדה: וקריבו יתיה דאשפחו יתיה כד מגביב אעין לות משה ולות אהרן ולות כל פנשתא:

המצאים אתו מקושש – שהתרו בו, ולא הניס מלקושש, אף שמצאוהו והתרו בו.

ויגייחו אתו במשמר פי לא פרש מה-יעשה לו: ואסרו יתיה בבית מטרא ארי לא אתפרש להון מא דינעבדון ליה:

פי לא פרש מה יעשה לו – לא היו יודעים באיזו מיתה ימות; אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה.

ויאמר י-הוה אל-משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל-העדה מחוץ למחנה: ואמר יי למשה אתקטלא יתקטיל גוברא רגומו יתיה באבניא כל פנשתא מברא למשריתא:

רגום – פיישנ"ט בלעז, וכן "הלוד", אלנ"ט; וכן "זכור" ו"שמור".

וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מַחֻץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ
אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת פֶּאֶשֶׁר צִנֵּה י-הוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ – מִפְּאֵן שְׁבִית הַסְּקִילָה חוּץ וַרְחוּק מִבֵּית דִּין.

וַאֲפִיקוּ יָתִיב כָּל כְּנֻשָׁתָא לַמַּבְרָא לַמְּשֻׁרְיָתָא וַרְגָּמוּ
יָתִיב בְּאֲבָנֵיָא וּמִית כְּמָא דְּפִקִּיד יֵי יָת מֹשֶׁה:

וַאֲמַר יֵי לַמֹּשֶׁה לַמִּימַר:

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּימַר לְהוֹן וַיַּעֲבְדוּן לְהוֹן
כְּרוֹסְפָדִין עַל כְּנָפֵי כְּסוּתֵהוֹן לְדַרְיָהוֹן וַיִּתְּנוּן עַל
כְּרוֹסְפָד כְּנָפָא חוּטָא דְּתַכְלִיתָא:

דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם
צִיצִת עַל־כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדַרְתָּם וַנִּתְּנוּ עַל־צִיצִת
הַכְּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:

וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִת – עַל שֵׁם הַפְּתִילִים הַתְּלוּיִים בָּהֶם, כְּמוֹ: "וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי". דְּבָר אַחֵר: צִיצִת – עַל שֵׁם "וַיִּרְאִיתֶם אֹתוֹ", כְּמוֹ: "מִצִּיץ
מִן הַחֲרָבִים". תְּכֵלֶת – צָבַע יָרֵק שֶׁל חֲלֹזָן.

וַיְהוֹן לְכוּן לְכְרוֹסְפָדִין וַתַּחֲזוּן יָתִיב וַתַּדְּכְרוּן יָת כָּל
כְּרוֹסְפָדִין דִּי וַתַּעֲבְדוּן יָתִיב וְלֹא תַטְעוּן בְּתַר הַרְהוּר
לְכָכוּן וּבְתַר חִיזוּ עֵינֵיכֹון דְּאַתּוּן טַעוּן בְּתַרְיָהוֹן:

וַהֲיָה לָכֶם לְצִיצִת וַיִּרְאִיתֶם אֹתוֹ וַזְכַּרְתֶּם אֶת־כָּל־
מַצֻּוֹת י-הוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרַי
לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:

וַזְכַּרְתֶּם אֶת כָּל מַצֻּוֹת ה' – שְׁמַנְן גִּימְטְרִיא שֶׁל צִיצִית – שֵׁשׁ מְאוֹת, וְשִׁמּוֹנָה חוּטִים וְחֻמְשָׁה קְשָׁרִים, הָרִי תְּרִי"ג. וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם
– כְּמוֹ "מִתּוֹר הָאָרֶץ". הַלֵּב וְהַעֵינַיִם הֵם מְרַגְּלִים לַגּוֹף וּמְסַרְסְרִים לוֹ אֶת הַעֲבָרוֹת: הַעֵינַיִם רוֹאֶה, וְהַלֵּב חוֹמֵד, וְהַגּוֹף עוֹשֶׂה אֶת הַעֲבָרָה.

בְּדִיל דְּתַדְּכְרוּן וַתַּעֲבְדוּן יָת כָּל כְּרוֹסְפָדִין וַתַּחֲזוּן קְדִישִׁין
קְדָשִׁים לֹא־לְהִיכֶם:

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מַצֻּוֹתַי וְהִיִּיתֶם
קְדָשִׁים לֹא־לְהִיכֶם:

אַנָּא יֵי אֲלֵהֲכוּן דְּאַפִּיקִית יָתְכוּן מֵאַרְעָא דְּמַצְרַיִם
לְמַהוּי לְכוּן לְאַלֵּה אַנָּא יֵי אֲלֵהֲכוּן:

אֲנִי י-הוָה אֶל־לְהִיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֹא־לְהִיכֶם אֲנִי י-הוָה אֶל־לְהִיכֶם:

אֲנִי ה' – נֶאֱמַן לְשֵׁלֶם שְׂכָר. אֶל־לְהִיכֶם – נֶאֱמַן לְהַפְרַע. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם – עַל מִנַּת כּוֹן פְּדִיתִי אֶתְכֶם, שְׁתַּקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם גְּזוּרֹתַי. אֲנִי ה' אֶל־
לְהִיכֶם – עוֹד, לְמָה נֶאֱמַר שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ יִשְׂרָאֵל: מִפְּנֵי מָה אָמַר הַמְּקוֹם לֹא שִׁנְעַעְשָׂה וְנִטַּל שְׂכָר אֲנִי לֹא עוֹשִׂים וְלֹא נוֹטְלִים שְׂכָר עַל כְּרִחְכְּכֶם אֲנִי
מִלְּפָכֶם; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אִם לֹא בְּיַד חֲזַקָה" וְגוֹמַר "אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם". דְּבָר אַחֵר: לְמָה נֶאֱמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם אֲנִי הוּא שְׁהַבְחַנְתִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טָפָה
שֶׁל בְּכוֹר לְשִׂאֵינָה שֶׁל בְּכוֹר; אֲנִי הוּא עֲתִיד לְהַבְחִין וְלְהַפְרַע מִן הַתּוֹלָה קְלָא אֵילָן בְּבִגְדוֹ וְאוֹמֵר: תְּכֵלֶת הִיא. וּמִיִּסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן
הַעֲמַקְתִּי: לְמָה נִסְמְכָה פְּרִשַׁת מְקוֹשֶׁשׁ לְפָרֶשֶׁת עֲבוּדָה זָרָה לֹמַר שֶׁהַמְּחַלְלֵל אֶת הַשַּׁבָּת, כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה; שְׂאֵף הִיא שְׁקוּלָה כְּכֹל הַמַּצְוֹת. וְכֵן
הוּא אוֹמֵר בְּעֶזְרָא: "וַעֲלֵה הַר סִינַי וַתִּתֵּן לָהֶם מִשְׁפָּטִים יִשְׂרָאֵל וְתוֹרוֹת אֲמַת" וְכוּלֵיהּ, "וְאֵת שַׁבַּת קִדְשָׁךְ הוֹדַעְתָּ לָהֶם". וְאַף פְּרִשַׁת צִיצִית,
לְכַף נִסְמְכָה לְאַלּוֹ, לְפִי שְׂאֵף הִיא שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמַּצְוֹת, שְׁנֵאמַר: "וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מַצְוֹתַי". עַל כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם – כְּנֶגֶד "וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל
כְּנָפֵי נְשָׁרִים". "עַל אַרְבַּע כְּנָפֹת", וְלֹא בְּעֵלַת שְׁלֵשׁ, וְלֹא בְּעֵלַת חֲמִשׁ; כְּנֶגֶד אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֵלָה שְׁנֵאמַרוּ בְּמִצְרַיִם: "וְהוֹצֵאתִי",
"וְהַצַּלְתִּי", "וְגֵאלְתִּי", "וְלִקְחַתִּי". פְּתִיל תְּכֵלֶת – עַל שֵׁם שְׁכּוּל בְּכוֹרוֹת; תְּרַגּוּם שֶׁל שְׁכּוּל, "תְּכֵלָא". וּמִפְּתֵם הִיָּתָה בְּלִילָה, וְכֵן צָבַע הַתְּכֵלֶת
דוֹמָה לְרִקִיעַ הַמְּשֻׁחָר לְעַת עָרֵב. וְשִׁמּוֹנָה חוּטִים שְׁבָה, כְּנֶגֶד שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁשָּׁהוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁעָצָאוּ מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁאֲמָרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם.

כה «בן-עשרים ותמש שנה מלך אמציהו ועשרים ותשע שנה מלך בירושלם ושם אמו יהועדן מירושלים: וייעש הישר בעיני יהוה רק לא בלבב שלם: ויהי כאשר חזקה הממלכה עליו ויהרג את-עבדיו המפים את-המלך אביו: ואת-בניהם לא המית כי כפתוב בתורה בספר משה אשר-צוה יהוה לאמר לא-ימותו אבות על-בנים ובנים לא-ימותו על-אבות כי איש בחטאו ימותו: ויקבץ אמציהו את-יהודה ויעמידם לבית-אבות לשרי האלפים ולשרי המאות לכל-יהודה ובנימן ויפקדם למבן עשרים שנה ומעלה וימצאם שלש-מאות אלה בחור יוצא צבא אחז רמח וצנה: וישפר מישראל מאה אלה גבור חיל במאה כפר-כסף: ואיש הא-להים בא אליו לאמר המלך אל-יבוא עמך צבא ישראל כי אין יהוה עם-ישראל כל בני אפרים: כי אם-בא אתה עשה חזק למלחמה וכשילך הא-להים לפני אולב כי יש-פח בא-להים לעזור ולהכשיל: ויאמר אמציהו לאיש הא-להים ומה-לעשות למאת הפך אשר נתתי לגדוד ישראל ויאמר איש הא-להים יש לי-הוה לתת לך הרבה מזה: ויבדילם אמציהו להגדוד אשר-בא אליו מאפרים ללכת למקומם ולחר אפם מאד ביהודה וישובו למקומם בחרי-אף: ואמציהו התחזק וינהג את-עמו וילך גיא המלח ויך את-בני-שעיר עשרת אלפים: ויעשרת אלפים חיים שבו בני יהודה ויביאום לראש הסלע וישליכום מראש-הסלע וכלם נבקעו: ובני הגדוד אשר השיב אמציהו מלכת עמו למלחמה ויפשטו בערי יהודה משמרון ועד-בית חורון ויפו מהם שלשת אלפים ויבזו בנה רבה: ויהי אחרי בוא אמציהו מהפוח את-אדומים ויבא את-א-להי בני שעיר ויעמידם לו לא-להים ולפניהם ישפתוה ולהם יקטר: ויחר-אף יהוה באמציהו וישלח אליו נביא ויאמר לו למה דרשתי את-א-להי העם אשר לא-הצילו את-עמם מייד: ויהי בדברו אליו ויאמר לו הליועץ למלך נתנוך חדל-לך למה יפוך ויתחל

הנביא ויאמר ידעתי כי-יעץ א-להים להשחיתך כי-עשית זאת ולא שמעת לעצתי: ויועץ אמציהו מלך יהודה וישלח אל-יואש בן-יהואחז בן-יהוא מלך ישראל לאמר לכה נתראה פנים: וישלח יואש מלך-ישראל אל-אמציהו מלך-יהודה לאמר החזת אשר בלבנון שלח אל-הארז אשר בלבנון לאמר תנה-את-בתך לבני לאשה ותעבר חית השדה אשר בלבנון ותרמס את-החזת: ואמרת הגה הפית את-אדום ונשאך לבך להכביד עתה שבה בביתך למה תתגרה ברעה ונפלת אתה ויהודה עמך: ולא-שמע אמציהו כי מהא-להים היא למען תתם ביד כי דרשו את א-להי אדום: ויפעל יואש מלך-ישראל ויתראו פנים הוא ואמציהו מלך-יהודה בבית שמש אשר ליהודה: וינגף יהודה לפני ישראל וינסו איש לאהלו: ואת אמציהו מלך-יהודה בן-יואש בן-יהואחז תפש יואש מלך-ישראל בבית שמש ויביאהו ירושלם ויפריץ בחומת ירושלם משער אפרים עד-שער הפונה ארבע מאות אמה: וכל-הזקב והפסח ואת כל-הפלים הנמצאים בבית-הא-להים עם-עבד אדום ואת אוצרות בית המלך ואת בני התערכות וישב שמרון: ויחזי אמציהו בן-יואש מלך יהודה אחרי מות יואש בן-יהואחז מלך ישראל חמש עשרה שנה: וילתר דברי אמציהו הראשנים והאחרונים הלא הגם פתובים על-ספר מלכי-יהודה וישראל: ושמעת אשר-סר אמציהו מאחרי יהוה ויקשרו עליו קשר בירושלם וינס לבישה וישלחו אתריו לכישה ומיתהו שם: וישאהו על-הסוסים ויקברו אתו עם-אבתיו בעיר יהודה:

כו «ויקחו פל-עם יהודה את-עזיהו והוא בן-שש עשרה שנה וימליכו אתו תחת אביו אמציהו: והוא בנה את-אילות וישיבה ליהודה אחרי שקב-המלך עם-אבתיו: בן-שש עשרה שנה עזיהו במלכו וחמשים ושתים שנה מלך בירושלם ושם אמו יכליה מן-ירושלם: ויעש הישר בעיני יהוה ככל אשר-עשה אמציהו

אָבִיו: הַיְהִי לְדָרֶשׁ אֶל־לֵהִים בִּימֵי זְכַרְיָהוּ הַמְּבִינִן
בְּרֵאת הָאֱלֹהִים וּבִימֵי דָרְשׁוּ אֶת־יְהוָה הַצְּלִיחוּ
הָאֱלֹהִים: וַיֵּצֵא וַיִּלְחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּפְרֹץ אֶת־
חֹמַת גֹּת וְאֶת חֹמַת יבְנֵה וְאֶת חֹמַת אֲשְׁדּוּד
וַיבְנֶה עָרִים בְּאֲשְׁדּוּד וּבַפְּלִשְׁתִּים: וַיִּשְׁעֲזָרוּ
הָאֱלֹהִים עַל־פְּלִשְׁתִּים וְעַל־הָעַרְבִים הַיֹּשְׁבִים
בְּגֹר־בְּעַל וְהַמְּעוֹנִים: וַיִּתְּנוּ הָעַמּוֹנִים מִנְחָה
לְעֹזִיָּהוּ וַיִּלְךְ שָׁמוֹ עַד־לְבֹוא מִצְרַיִם כִּי הִחְזִיק
עַד־לְמַעְלָה: וַיִּבֶן עֹזִיָּהוּ מַגְדָּלִים בִּירוּשָׁלַם עַל־
שַׁעַר הַפְּנֵה וְעַל־שַׁעַר הַגִּיא וְעַל־הַמִּקְצוֹעַ
וַיִּחְזַקֵם: וַיִּבֶן מַגְדָּלִים בַּמִּדְבָּר וַיַּחְצֵב בְּרוֹת רַבִּים
כִּי מִקְנֵה־רֵב הָיָה לוֹ וּבִשְׁפִלָּה וּבִמִישׁוֹר אַפְרַיִם
וְכַרְמֵים בְּהָרִים וּבַכְּרָמֶל כִּי־אָהַב אֲדָמָה הָיָה:
וַיְהִי לְעֹזִיָּהוּ חֵיל עֲשֵׂה מִלְחָמָה יוֹצֵאֵי צָבָא
לְגָדוּד בַּמִּסְפָּר פְּקָדָתָם בִּיַד יַעֲיָאֵל הַסּוֹפֵר
וּמַעֲשִׂיָהוּ הַשׁוֹטֵר עַל יַד־חַנְנִיָּהוּ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ:
כֹּל מִסְפָּר רֵאשֵׁי הָאֲבוֹת לְגִבּוֹרֵי חֵיל אֲלָפִים
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: וְעַל־יָדָם חֵיל צָבָא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אַלְף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת עוֹשֵׂי מִלְחָמָה
בְּכַח חֵיל לְעֹזֵר לְמֶלֶךְ עַל־הָאוֹיֵב: וַיִּכְּן לָהֶם
עֹזִיָּהוּ לְכָל־הַצָּבָא מַגְנִים וּרְמָחִים וְכוּבָעִים
וְשָׂרִינּוֹת וּקְשָׁתוֹת וּלְאַבְנֵי קִלְעִים: וַיַּעֲשֵׂה
בִירוּשָׁלַם חֲשִׁבְנוֹת מַחֲשָׁבֹת חוֹשֵׁב לַהֲלוֹת עַל־
הַמַּגְדָּלִים וְעַל־הַפְּנּוֹת לִירוּא בַחֲצִים וּבְאַבְנִים
גְּדֹלוֹת וַיֵּצֵא שָׁמוֹ עַד־לְמַרְחֹק כִּי־הִפְּלִיא לְהַעֲזֹר
עַד כִּי־חֲזַק: וַיִּכְחַזְקוּתוֹ גְּבָה לְבוֹ עַד־לְהַשְׁתִּית
וַיִּמְעַל בִּי־הוֹה אֶל־לֵהִיו וַיִּבְא אֶל־לֵהִיכֹל יְהוָה
לְהַקְטִיר עַל־מִזְבֵּחַ הַקְּטֹרֶת: וַיִּבְא אַחֲרָיו עֲזַרְיָהוּ
הַכֹּהֵן וְעַמּוֹ פְּהַגִּים לִי־הוֹה שְׁמוֹנִים בְּנֵי־חֵיל:
וַיַּעֲמָדוּ עַל־עֹזִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־לָךְ
עֹזִיָּהוּ לְהַקְטִיר לִי־הוֹה כִּי לַפְּהַגִּים בְּנֵי־אַהֲרֹן
הַמִּקְדָּשִׁים לְהַקְטִיר צָא מִן־הַמִּקְדָּשׁ כִּי מַעֲלָת
וְלֹא־לָךְ לְכַבּוֹד מִי־הוֹה אֶל־לֵהִים: וַיִּזְעַף עֹזִיָּהוּ
וּבִיָּדוֹ מִקְטֹרֶת לְהַקְטִיר וּבִזְעָפוֹ עִם־הַכֹּהֲנִים
וְהַצָּרְעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים בְּבֵית יְהוָה
מַעַל לְמִזְבֵּחַ הַקְּטֹרֶת: וַיִּסְּפוּ אֵלָיו עֲזַרְיָהוּ כֹהֵן
הָרֵאשִׁי וְכָל־הַכֹּהֲנִים וְהִנֵּה־הוּא מְצַרֵעַ בְּמִצְחוֹ
וַיִּבְהַלּוּהוּ מִשָּׁם וְגַם־הוּא נִדְחָף לְצֵאת כִּי נִגְעוּ

יְהוָה: וַיְהִי עֹזִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ מְצַרֵעַ | עַד־יוֹם מוֹתוֹ
וַיֵּשֶׁב בֵּית הַחֲפְשִׁית מְצַרֵעַ כִּי נִגְזַר מִבֵּית יְהוָה
וַיּוֹתֵם בְּנוֹ עַל־בֵּית הַמֶּלֶךְ שׁוֹפֵט אֶת־עַם הָאָרֶץ:
וַיִּלְתֵּר דְּבָרֵי עֹזִיָּהוּ הָרֵאשִׁנִים וְהָאַחֲרָנִים כְּתָב
יִשְׁעִיָּהוּ בֶן־אֲמוּץ הַנְּבִיא: וַיִּשְׁכַּב עֹזִיָּהוּ עִם־
אַבְתָּיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־אַבְתָּיו בַּשָּׂדֶה הַקְּבוּרָה
אֲשֶׁר לְמַלְכִים כִּי אָמְרוּ מְצוּרֵעַ הוּא וַיִּמְלֹךְ יוֹתֵם
בְּנוֹ תַחְתָּיו:

כֹּז בֶן־עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יוֹתֵם בְּמֶלְכוֹ וְשֵׁשׁ־
עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ יְרוּשָׁה בַת־
צְדוּקָה: וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
עֹזִיָּהוּ אָבִיו וְכֹל לֹא־בָא אֶל־הִיכֹל יְהוָה וְעוֹד
הָעַם מִשְׁחִיתִים: הוּא בְּנֵה אֶת־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה
הָעֲלִיּוֹן וּבַחֹמַת הָעֶפְלָה בְּנֵה לְרֵב: וְעָרִים בְּנֵה
בְּהַר־יְהוּדָה וּבְחֲרָשִׁים בְּנֵה בִירוּשָׁלַם וּמַגְדָּלִים:
וְהוּא גִלְחָם עִם־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּחְזַק עֲלֵיהֶם
וַיִּתְּנוּ־לוֹ בְּנֵי־עַמּוֹן בַּשָּׁנָה הַהִיא מֵאָה כֶּסֶף־כֶּסֶף
וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים פְּרִים חֲטִיִּם וְשִׁעוּרִים עֶשְׂרֵת
אֲלָפִים זֹאת הֵשִׁיבוּ לוֹ בְּנֵי עַמּוֹן וּבַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה
וְהַשְּׁלִישִׁית: וַיִּתְחַזַּק יוֹתֵם כִּי הִכִּין דָּרְכָיו לִפְנֵי
יְהוָה אֶל־לֵהִיו: וַיִּלְתֵּר דְּבָרֵי יוֹתֵם וְכָל־מִלְחָמָתוֹ
וּדְרָכָיו הֵגַם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מֶלְכֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיְהוּדָה: בֶן־עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְּמֶלְכוֹ
וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם: וַיִּשְׁכַּב יוֹתֵם
עִם־אַבְתָּיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּגִיד וַיִּמְלֹךְ אַחַז
בְּנוֹ תַחְתָּיו:

כַּח בֶן־עֲשָׂרִים שָׁנָה אַחַז בְּמֶלְכוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה
שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְלֹא־עָשָׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי
יְהוָה כְּדָגִיד אָבִיו: וַיִּלְךְ בְּדָרְכֵי מֶלְכֵי יִשְׂרָאֵל
וְגַם מִסְכּוֹת עָשָׂה לְבָעָלִים: וְהוּא הַקְּטִיר בְּגִיא
בֶן־הֵגַם וַיִּבְעַר אֶת־בְּנָיו בְּאֵשׁ כְּתַעֲבוֹת הַגּוֹלִים
אֲשֶׁר הִרְיֵשׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּזְבַּח
וַיִּקְטֹר בַּכְּמֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן:
וַיִּתְּנָהוּ יְהוָה אֶל־לֵהִיו בִּיַד מֶלֶךְ אַרְם וַיִּכּוּ־בּוֹ
וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבַנָּה גְּדוֹלָה וַיִּבְיֵאוּ דָרְמָשֶׁק וְגַם
בִּיַד־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נָתַן וַיִּדְּבּוּ מִפָּה גְּדוֹלָה: וַיִּתְּרֵג
פְּקָח בֶן־מְלִיָּהוּ בִיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֲלָף

ביום אחד הכל בני-חיל בעזבכם את-י-הנה א-להי אבותם: ויהרג זכרי | גבור אפרים את-מעשלהו בן-המלך ואת-עזריקם נגיד הבית ואת-אלקנה משנה המלך: וישבו בני-ישראל מאחיהם מאתים אלה נשים בנים ובנות וגם-שלל רב בזו מהם ויביאו את-השלל לשמרון: ושם היה נביא לי-הנה עזד שמו ויצא לפני הצבא הבא לשמרון ויאמר להם הנה בחמת י-הנה א-להי-אבותיכם עלי-יהודה נתנם בידיכם ותהרגו-בם בזעף עד לשמים הגיע: ועתה בני-יהודה וירושלם אתם אמרים לכפוש לעבדים ולשפחות לכם הלא רק-אתם עמכם אשמות לי-הנה א-להיכם: ועתה שמעוני והשיבו השבילה אשר שביתם מאחיהם כי תרון אף-י-הנה עליכם: ויקמו אנשים מראשי בני-אפרים עזריהו בן-יהוחנן ברכיהו בן-משלמות ויחזקיהו בן-שלם ועמשא בן-חזלי עלי-הבאים מן-הצבא: ויאמרו להם לא-תביאו את-השבילה הנה כי לאשמת י-הנה עלינו אתם אמרים להסיר עלי-חטאתנו ועל-אשמתנו כי-רבה אשמה לנו ותרון אף על-ישראל: ויעזב החלוץ את-השבילה ואת-הבנה לפני השרים וכל-הקהל: ויקמו האנשים אשר-נקבו בשמות ויחזיקו בשבילה וכל-מעמיהם הלבישו מן-השלל וילבשו וינעלו ויאכלו וישקו ויסכמו וינהלו בתמרים לכל-כושל ויביאום רתו עיר-התמרים אצל אחיהם וישבו שמרון: בבעת ההיא שלח המלך אחז על-מלכי אשור לעזר לו: ויעז אדומים באו ויכו ביהודה וישבו-שבי: ופלשתים פשטו בערי השפלה והנגב ליהודה וילכדו את-בית-שמש ואת-אילון ואת-הגדרות ואת-שוכו ובנותיה ואת-תמנה ובנותיה ואת-גמזו ואת-בנותיה וישבו שם: כי-הכניע י-הנה את-יהודה בעבור אחז מלך-ישראל כי הפריע ביהודה ומעול מעל בי-הנה: ויבא עליו תלגת פלנאסר מלך אשור ויצר לו ולא תזקו: כי-חלק אחז את-בית י-הנה ואת-בית המלך והשרים ויתן למלך אשור ולא לעזרה לו: ובעת הצר לו ויוסף למעול בי-הנה הוא המלך אחז: ויזבח

לא-להי זרמשק המפים בו ויאמר פי א-להי מלכי-ארם הם מעזרים אתם להם אנבח ויעזרוני והם היו-לו להכשילו ולכל-ישראל: ויאסף אחז את-פלי בית-הא-להים ויסגר את-דלתות בית-י-הנה ויעש לו מזבחות בכל-פנה בירושלם: ובכל-עיר ועיר ליהודה עשה במות לקטר לא-להים אחרים ויכעס את-י-הנה א-להי אבותיו: ויגדר דבריו וכל-דרכיו הראשנים והאחרונים הנם פתובים על-ספר מלכי-יהודה וישראל: וישפכ אחז עם-אבותיו ויקברהו בעיר בירושלם פי לא הביאהו לקברי מלכי ישראל וימלך יחזקיהו בנו תחתיו:

כט יחזקיהו מלך בן-עשרים וחמש שנה ועשרים ותשע שנה מלך בירושלם ושם אמו אביה בת-זכריהו: ויעש הישר בעיני י-הנה ככל אשר-עשה דניד אביו: הוא בשנה הראשונה למלכו בתדש הראשון פתח את-דלתות בית-י-הנה ויחזקם: ויבא את-הכהנים ואת-הלויים ויאספם לרחוב המזרח: ויאמר להם שמעוני הלויים עתה התקדשו וקדשו את-בית י-הנה א-להי אבותיכם והוציאו את-הנדה מן-הקדש: כי-מעלו אבותינו ועשו תרע בעיני י-הנה א-להינו ויעזבהו ויסבו פניהם ממשכן י-הנה ויתנו-ערף: גם סגרו דלתות האולם ויכבו את-הנרות וקטרת לא הקטירו ועלה לא-העלו בקדש לא-להי ישראל: ויהי קצף י-הנה על-יהודה וירושלם ויתנם לזעוה לשמה ולשרקה פאשר אתם ראים בעיניכם: והנה נפלו אבותינו בחרב ובנינו ובנותינו ונשינו בשבי על-זאת: עתה עם-לכבי לחרות ברית לי-הנה א-להי ישראל וישב ממנו תרון אפו: בני עתה אל-תשלו פי-בכם בחר י-הנה לעמד לפניו לשרתו ולהיות לו משרתים ומקטרים: ויקמו הלויים ממת בן-עמשי ויואל בן-עזריהו מן-בני הקהל ומן-בני מררי קיש בן-עבדי ועזריהו בן-יהלאל ומן-הגרשני יואח בן-זמה ועדן בן-יואח: ומן-בני אליצפן שמרי ויעיאל ומן-בני אסף זכריהו

וּמִתְנַהֵּוּ: וּמִן־בְּנֵי הַיָּמִן יִחְיֶה וְשִׁמְעִי וּמִן־בְּנֵי
יְדוּתוֹן שְׁמַעְיָה וְעִזְיָאֵל: ^טוַיֹּאסְפוּ אֶת־אֲחֵיהֶם
וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבֵאוּ כַּמִּצְוֹת־הַמֶּלֶךְ בְּדַבְרֵי יְ-הוָה
לְטַהֵר בַּיִת יְ-הוָה: ^יוַיָּבֵאוּ הַפְּהַנִּים לִפְנֵימָה בַּיִת־
יְ-הוָה לְטַהֵר וַיּוֹצִיאוּ אֶת כָּל־הַטְּמֵאָה אֲשֶׁר מִצְאוּ
בַּהֵיכַל יְ-הוָה לַחֲצַר בַּיִת יְ-הוָה וַיִּקְבְּלוּ הַלְוִיִּם
לְהוֹצִיא לְנַחֲל־קִדְרוֹן חוּצָה: ^{יא}וַיִּחְלּוּ בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ
הָרֵאשׁוֹן לְקֹדֶשׁ וּבַיּוֹם שְׁמוֹנֶה לַחֲדָשׁ בָּאוּ לְאוֹלָם
יְ-הוָה וַיִּקְדְּשׁוּ אֶת־בַּיִת־יְ-הוָה לַיָּמִים שְׁמוֹנֶה
וּבַיּוֹם שְׁשֵׁה עָשָׂר לַחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן כָּלוּ: ^{יב}וַיָּבֵאוּ
פְּנִימָה אֶל־חֲזַקְיָהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ טַהַרנוּ אֶת־כָּל־
בַּיִת יְ-הוָה אֶת־מִזְבַּח הָעוֹלָה וְאֶת־כָּל־כְּלָיו וְאֶת־
שְׁלֹתוֹ הַמַּעֲרֹכֶת וְאֶת־כָּל־כְּלָיו: ^{יג}וְאֵת כָּל־הַכֵּלִים
אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אִחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעַלּוֹ הַכְּבוֹ
וְהַקִּדְּשָׁנוּ וְהִנֵּם לִפְנֵי מִזְבַּח יְ-הוָה: ^{יד}וַיִּשְׁכַּם
יִחְזַקְיָהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאסֹף אֶת שְׂרָי הָעֵיר וַיַּעַל בַּיִת
יְ-הוָה: ^{טו}וַיָּבֵיאוּ פָּרִים־שִׁבְעָה וְאֵילִים שִׁבְעָה
וּכְבָּשִׂים שִׁבְעָה וְצִפְרִי עֲזִים שִׁבְעָה לַחֲטָאת עַל־
הַמִּמְלָכָה וְעַל־הַמִּקְדָּשׁ וְעַל־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לְבְנֵי
אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים לְהַעֲלוֹת עַל־מִזְבַּח יְ-הוָה:
^{טז}וַיִּשְׁחֲטוּ הַבָּקָר וַיִּקְבְּלוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקוּ
הַמִּזְבֵּחַה וַיִּשְׁחֲטוּ הָאֵלִים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחַה
וַיִּשְׁחֲטוּ הַכְּבָשִׂים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחַה: ^{יז}וַיִּגְשׁוּ
אֶת־שְׂעִירֵי הַחֲטָאת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַקֹּהֵל וַיִּסְמְכוּ
יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם: ^{יח}וַיִּשְׁחֲטוּם הַכֹּהֲנִים וַיִּחַטְּאוּ אֶת־
דָּמָם הַמִּזְבֵּחַה לְכַפֵּר עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לְכָל־
יִשְׂרָאֵל אָמַר הַמֶּלֶךְ הָעוֹלָה וְהַחֲטָאת: ^{יט}וַיַּעֲמֵד
אֶת־הַלְוִיִּם בַּיִת יְ-הוָה בְּמִצְלָתֵם בַּגְּבֻלִים
וּבְכַנְרֹת בְּמִצְנֹת דָּנִיד וְגַד תִּזְהֵ־הַמֶּלֶךְ וַנְתַּן הַנְּבִיא
כִּי בִנְדִי־הַנָּה הַמִּצְוָה בִּנְד־נְבִיאָיו: ^כוַיַּעֲמְדוּ
הַלְוִיִּם בְּכָל־יְדֵי דָוִד וְהַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת: ^{כא}וַיֹּאמֶר
חֲזַקְיָהוּ לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה לְהַמִּזְבֵּחַ וּבָעֵת הַחֵל
הָעוֹלָה הַחֵל שִׁיר־יְ-הוָה וְהַחֲצֹצְרוֹת וְעַל־יְדֵי כָּל־
דָּנִיד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל: ^{כב}וְכָל־הַקֹּהֵל מִשְׁתַּחֲוִים
וְהַשִּׁיר מְשׁוֹרֵר וְהַחֲצֹצְרוֹת מְחַצְרִים הַכֹּל עַד
לְכָלוֹת הָעֹלָה: ^{כג}וּכְכָלוֹת לְהַעֲלוֹת כָּרְעוּ הַמֶּלֶךְ
וְכָל־הַנְּמַצְאִים אִתּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ: ^{כד}וַיֹּאמֶר יִחְזַקְיָהוּ
הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לְלוֹיִם לְהַלֵּל לִי־הוָה בְּדַבְרֵי דָוִד

וְאָסַף חֲזִיזָה וַיְהַלְלוּ עַד־לְשֹׁמְחָה וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ:
^{כה}וַיַּעַן יִחְזַקְיָהוּ וַיֹּאמֶר עַתָּה מִלֵּאֲתֶם יִדְכַם לִי־הוָה
גָּשׁוּ וְהִבִּיאוּ זְבָחִים וְתוֹדֹת לְבַיִת יְ-הוָה וַיָּבִיאוּ
הַקֹּהֵל זְבָחִים וְתוֹדֹת וְכָל־גְּדִיב לֵב עֲלוֹת: ^{כז}וַיְהִי
מִסְפַּר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִבִּיאוּ הַקֹּהֵל בָּקָר שִׁבְעִים
אֵילִים מֵאֵה כְּבָשִׂים מֵאַתִּים לְעֹלָה לִי־הוָה כָּל־
אֵלֶּה: ^{כח}וְהַקִּדְּשִׁים בָּקָר שֵׁשׁ מֵאוֹת וְצֹאן שְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים: ^{כט}רַק הַפְּהַנִּים הָיוּ לְמַעַט וְלֹא יָכְלוּ
לְהַפְּשִׁיט אֶת־כָּל־הָעֲלוֹת וַיִּחְזַקְיָהוּ אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם
עַד־כָּלוֹת הַמִּלְאכָה וְעַד יִתְקַדְּשׁוּ הַפְּהַנִּים כִּי
הַלְוִיִּם יִשְׂרָי לָבַב לְהַתְקַדֵּשׁ מִהַפְּהַנִּים: ^לוְגַם־עֹלָה
לָרֶב בְּחֻלְבֵי הַשְּׁלָמִים וּבַגְּסָכִים לְעֹלָה וּתְכוּן
עֲבוֹדַת בַּיִת־יְ-הוָה: ^{לא}וַיִּשְׁמַח יִחְזַקְיָהוּ וְכָל־הָעָם
עַל הַהַכִּיָּן הַזֶּה לֵהִים לָעַם כִּי בִפְתָאֵם הָיָה הַדְּבָר:
ל ^{לב}וַיִּשְׁלַח יִחְזַקְיָהוּ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה וְגַם־
אֲגָרוֹת כְּתַב עַל־אֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה לְבֹא לְבַיִת־
יְ-הוָה בִּירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לִי־הוָה אֶ־לְהִי
יִשְׂרָאֵל: ^{לד}וַיִּזְעַץ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְכָל־הַקֹּהֵל
בִּירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי: ^{לה}כִּי לֹא
יָכְלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעֵת הַהִיא כִּי הַכֹּהֲנִים לֹא־הִתְקַדְּשׁוּ
לְמִדֵּי וְהָעָם לֹא־נֹאסְפוּ לִירוּשָׁלַם: ^{לו}וַיִּישֶׁר הַדְּבָר
בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּבְעֵינֵי כָּל־הַקֹּהֵל: ^{לז}וַיַּעֲמִידוּ דָבָר
לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר־שִׁבְעָה וְעַד־דָּן
לְבֹא לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לִי־הוָה אֶ־לְהִי־יִשְׂרָאֵל
בִּירוּשָׁלַם כִּי לֹא לָרֶב עָשׂוּ פֶּסַח: ^{לח}וַיִּלְכוּ הָרָצִים
בְּאֲגָרוֹת מִיַּד הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה
וּכְמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אֶל־
יְ-הוָה אֶ־לְהִי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב אֶל־
הַפְּלִיטָה הַנְּשֹׂאֶרֶת לָכֶם מִכָּפֶר מִלְכֵי אֲשׁוּר: ^{לח}וְאֶל־
תְּהִיוּ פֹאבֹתֵיכֶם וּכְאֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מָעַלּוּ בִי־הוָה
אֶ־לְהִי אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּתְּנֶם לְשִׁמָּה כְּאֲשֶׁר אַתֶּם
רֹאִים: ^לעַתָּה אֲלִי־תִקְשׁוּ עֲרַפְכֶם פֹּאבֹתֵיכֶם תְּנוּ־
יָד לִי־הוָה וּבָאוּ לְמִקְדָּשׁוֹ אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ לְעוֹלָם
וְעַבְדוּ אֶת־יְ-הוָה אֶ־לְהִיכֶם וַיֵּשֶׁב מִכֶּם תְּרוֹן אִפּוֹ:
^{לא}כִּי בְשׁוּבְכֶם עַל־יְ-הוָה אֲחֵיכֶם וּבְנִיכֶם לָרַחֲמִים
לִפְנֵי שׁוֹבֵיהֶם וּלְשׁוֹב לְאַרְצָהּ תִּזְאָת כִּי־תִגְוֹן וְרַחֲמוּ
יְ-הוָה אֶ־לְהִיכֶם וְלֹא־יִסִּיר פָּנָיִם מִכֶּם אִם־תִּשׁוּבוּ
אֵלָיו: ^{לב}וַיְהִיו הָרָצִים עֹבְרִים מְעִיר מְעִיר לְעִיר בְּאַרְצֵי־

אֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְעַד־זַבְלוֹן וַיְהִי מִשְׁחִיקִים
עֲלֵיהֶם וּמִלְעָגִים בָּם: «אֲדָ־אֲנָשִׁים מֵאֲשֶׁר וּמְנַשֶּׁה
וּמִזַּבְלוֹן גָּבְעוּ וַיָּבֵאוּ לִירוּשָׁלַם: גַּם בִּיהוּדָה
הֵיטָה יָד הָאֱלֹהִים לְתַת לָהֶם לֵב אֶחָד לַעֲשׂוֹת
מִצְוַת הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים בְּדָבָר יְהוָה: וַיֵּאֲסֹפוּ
יְרוּשָׁלַם עִם־רַב לַעֲשׂוֹת אֶת־תֵּג הַמִּצְוֹת בַּחֲדָשׁ
הַשָּׁנִי קָהֵל לְרַב מֵאֵד: וַיִּקְּמוּ וַיִּסְרוּ אֶת־
הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וְאֵת פְּלֵי־הַמִּקְטָרוֹת
הַסִּירוּ וַיִּשְׁלִיכוּ לַגַּחַל קִדְרוֹן: וַיִּשְׁחָטוּ הַפֶּסֶח
בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֲדָשׁ הַשָּׁנִי וְהַפְּהֵגִים וְהַלִּוּיִם
נִקְלְמוּ וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבִיאוּ עֲלוֹת בַּיִת יְהוָה:
וַיַּעֲמְדוּ עַל־עַמֻּדָם כַּמִּשְׁפָּטִים כַּתּוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ־
הָאֱלֹהִים הַפְּהֵגִים זִרְקִים אֶת־הַדָּם מִיַּד הַלִּוּיִם:
וַיִּיֶרְבֹּת בַּקָּהֵל אֲשֶׁר לֹא־הִתְקַדְּשׁוּ וְהַלִּוּיִם עַל־
שְׁחִיטַת הַפֶּסֶחִים לְכָל־לֹא טָהוֹר לְהַקְדִּישׁ לִי־הַהוּה:
כִּי מִרְבִּית הָעָם רִבַּת מֵאֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשְׁשַׁכָּר
וּזַבְלוֹן לֹא הִטְהָרוּ כִּי־אָכְלוּ אֶת־הַפֶּסֶח בְּלֹא
כַּכְּתוּב כִּי הַתְּפִלָּל יִחְזַקְיָהוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר יְהוָה
הַטּוֹב יִכְפַּר בְּעַד: כָּל־לִבָּבוּ הַכִּין לְדָרוֹשׁ
הָאֱלֹהִים יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וְלֹא פָטְהֶרַת
הַקְדָּשׁ: וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶל־יִחְזַקְיָהוּ וַיִּרְפָּא אֶת־
הָעָם: וַיַּעֲשׂוּ בְּגִי־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַם
אֶת־תֵּג הַמִּצְוֹת שִׁבְעַת יָמִים בְּשִׁמְחָה גְדוּלָה
וּמְהִלָּלִים לִי־הוּה יוֹם בְּיוֹם הַלִּוּיִם וְהַפְּהֵגִים
בְּכָל־יַעַז לִי־הַהוּה: וַיִּזְדָּבַר יִחְזַקְיָהוּ עַל־לֵב כָּל־
הַלִּוּיִם הַמִּשְׁפִּילִים שְׂכָל־טוֹב לִי־הוּה וַיֵּאֲכְלוּ אֶת־
הַמִּוֶּעֵד שִׁבְעַת הַיָּמִים מִזִּבְחֵיהֶם זָבְחֵי שְׁלָמִים
וּמִתְנַדִּים לִי־הַהוּה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: וַיַּיַּעֲצוּ כָל־
הַקָּהֵל לַעֲשׂוֹת שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ
שִׁבְעַת־יָמִים שִׁמְחָה: כִּי חִזְקִיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
הָרִים לַקָּהֵל אֶלֶף פָּרִים וְשִׁבְעַת אֲלָפִים צֹאן
וְהַשָּׂרִים הָרִימוּ לַקָּהֵל פָּרִים אֶלֶף וְצֹאן עֶשְׂרֵת
אֲלָפִים וַיִּתְקַדְּשׁוּ כַהֲנָנִים לְרַב: וַיִּשְׁמְתוּ כָל־
קָהֵל יְהוּדָה וְהַפְּהֵגִים וְהַלִּוּיִם וְכָל־הַקָּהֵל הַבָּאִים
מִיִּשְׂרָאֵל וְהַגָּרִים הַבָּאִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
וְהַיּוֹשְׁבִים בִּיהוּדָה: וַתְּהִי שִׁמְחָה־גְדוּלָה
בִּירוּשָׁלַם כִּי מִיַּי שְׁלָמָה בּוֹ־דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
לֹא כָזָאת בִּירוּשָׁלַם: וַיִּקְּמוּ הַפְּהֵגִים הַלִּוּיִם

וַיִּבְרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּשְׁמַע בְּקוֹלָם וַתָּבוֹא תְּפִלָּתָם
לְמַעַן קְדָשׁוּ לְשָׁמַיִם:
לא וְכִכְלוֹת כָּל־זֹאת יֵצְאוּ כָל־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים
לְעָרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּרוּ הַמִּצְבּוֹת וַיִּגְדְּעוּ הָאֲשָׁרִים
וַיִּנְתְּצוּ אֶת־הַבַּמֹּת וְאֶת־הַמִּזְבְּחוֹת מִכָּל־יְהוּדָה
וּבְנֵימָן וּבְאֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה עַד־לְכֹלָה וַיָּשׁוּבוּ כָּל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְאֲחֻזָּתוֹ לְעָרֵיהֶם: וַיַּעֲמֵד
יִחְזַקְיָהוּ אֶת־מַחְלְקוֹת הַפְּהֵגִים וְהַלִּוּיִם עַל־
מַחְלְקוֹתָם אִישׁ | פָּפִי עֲבַדְתוּ לַפְּהֵגִים וְלַלִּוּיִם
לְעֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְשֵׁרֶת וְלַהֲזֹת וְלַהֲלֵל בְּשַׁעֲרֵי
מִתְנַוֹת יְהוָה: וּמִנֵּת הַמֶּלֶךְ מִן־רִכּוּשׁוֹ לְעֹלוֹת
לְעֹלוֹת הַבֶּקֶר וְהָעֶרֶב וְהָעֲלוֹת לְשַׁבְּתוֹת וְלַחֲדָשִׁים
וְלַמַּעֲדִים כַּכְּתוּב בַּתּוֹרַת יְהוָה: וַיֵּאֲמֶר לָעַם
לִי־שָׁבִי יְרוּשָׁלַם לְתַת מִנֵּת הַפְּהֵגִים וְהַלִּוּיִם לְמַעַן
יִחְזְקוּ בַתּוֹרַת יְהוָה: וַכְּפָרִץ הַדְּבָר הִרְבּוּ בְּגִי־
יִשְׂרָאֵל רֵאשִׁית דָּגָן תִּירוֹשׁ וַיֵּצְהָר וַיִּזְבֹּשׁ וְכָל־
תְּבוּאֹת שָׂדֵה וּמַעֲשֵׂר הַכֹּל לְרַב הִבִּיאוּ: וּבְגִי
יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה גַּם־הֵם
מַעֲשֵׂר בֶּקֶר וְצֹאן וּמַעֲשֵׂר קְדָשִׁים הַמִּקְדָּשִׁים
לִי־הוּה אֱלֹהֵיהֶם הִבִּיאוּ וַיִּתְּנוּ עֲרֻמוֹת עֲרֻמוֹת:
בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי הִתְלוּ הָעֲרֻמוֹת לְיִסּוּד וּבַחֲדָשׁ
הַשְּׁבִיעִי כָלוּ: וַיָּבֵאוּ יִחְזַקְיָהוּ וְהַשָּׂרִים וַיִּרְאוּ
אֶת־הָעֲרֻמוֹת וַיִּבְרְכוּ אֶת־יְהוָה וְאֵת עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל: וַיִּגְדַּרְשׁ יִחְזַקְיָהוּ עַל־הַפְּהֵגִים וְהַלִּוּיִם
עַל־הָעֲרֻמוֹת: וַיֵּאֲמֶר אֲלֵינוּ עֲזָרְיָהוּ הַפֶּהֶן הָרֵאשׁ
לְבֵית צְדוֹק וַיֵּאֲמֶר מֵהַחֵל הַתְּרוּמָה לָבִיא בֵית־
יְהוָה אֲכֹל וְשָׂבֹעַ וְהוֹתֵר עַד־לְרוֹב כִּי יְהוָה
בָּרַךְ אֶת־עַמּוֹ וְהַנּוֹתֵר אֶת־הַהֶמְוֵן הַזֶּה: וַיֵּאֲמֶר
יִחְזַקְיָהוּ לְהַכִּין לְשָׁכוֹת בְּבֵית יְהוָה וַיִּכְנִינוּ:
וַיָּבִיאוּ אֶת־הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַקְדָּשִׁים
בְּאֻמוֹנָה וְעֲלֵיהֶם נִגִּיד כְּנַנְיָהוּ הַלִּוִי וְשִׁמְעִי אֲחִיהוּ
מִשְׁנָה: וַיַּחֲיֵאל וְעֲזַרְיָהוּ וְנַחַת וַעֲשָׂהאֵל וַיִּרְיָמוֹת
וַיּוֹזְבֵד וַאֲלִיאֵל וַיִּסְמְכֻהוּ וּמַחַת וּבְנֵיהוּ פְקִידִים
מִיַּד כְּנַנְיָהוּ וְשִׁמְעִי אֲחִיו בְּמִפְקֵד יִחְזַקְיָהוּ הַמֶּלֶךְ
וְעֲזַרְיָהוּ נִגִּיד בֵּית־הָאֱלֹהִים: וַיְקוּרָא בּוֹ־יִמְנָה
הַלִּוִי הַשּׁוֹעֵר לְמִזְבְּחָה עַל גְּדָבוֹת הָאֱלֹהִים לְתַת
תְּרוּמַת יְהוָה וְקְדָשֵׁי הַקְדָּשִׁים: וְעַל־יָדוֹ עָדָן
וּמְנַיָּמָן וַיִּשׁוּעַ וְשִׁמְעִיָהוּ אֲמָרְיָהוּ וְשִׁכְנַנְיָהוּ בְּעָרֵי

הַפְּהַנִּים בְּאַמוּנָה לְתַת לְאַחִיָּהֶם בְּמַחְלָקוֹת פְּגָדוֹל
פְּקָטוֹ: ^טמִלְבָּד הִתְיַחֵשׁ לְזִכְרֵיהֶם מִכֶּן שְׁלוֹשׁ
שָׁנִים וְלִמְעַלָּה לְכָל־הֵבֵא לְבֵית־יְ-הוָה לְדַבְר־יְוֹם
בְּיוֹמוֹ לַעֲבוֹדָתָם בְּמִשְׁמְרוֹתָם כְּמַחְלָקוֹתֵיהֶם:
וְיֵאת הִתְיַחֵשׁ הַפְּהַנִּים לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם וְהַלְוִיִּם
מִכֶּן עֹשְׂרִים שָׁנָה וְלִמְעַלָּה בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם
בְּמַחְלָקוֹתֵיהֶם: ^יוְלִהְיֵיחֵשׁ בְּכָל־טַפָּם נְשִׂיהֶם
וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְכָל־קֶהֱל כִּי בְּאַמוּנָתָם
יִתְקַדְּשׁוּ־קֹדֶשׁ: ^{יא}וְלִבְנֵי אֶהְרֹן הַפְּהַנִּים בֶּשׁ־לִי
מִגֵּרֵשׁ עָרִיהֶם בְּכָל־עִיר וְעִיר אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְּבוּ
בְּשֵׁמוֹת לְתַת מְנוֹת לְכָל־זָכָר בְּפִהַנִּים וְלְכָל־
הִתְיַחֵשׁ בְּלוּיִם: ^{יב}וַיַּעַשׂ כְּנִצְאָת יִחְזַקִּיהוּ בְּכָל־
יְהוּדָה וַיַּעַשׂ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר וְהָאֱמֻת לִפְנֵי יְ-הוָה
אֶ־לִהְיוֹ: ^{יג}וּבְכָל־מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר־הִחֵל | בְּעִבוֹדָת
בֵּית־הָאֱ-לֹהִים וּבַתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה לְדָרֵשׁ לֹא־לִהְיוֹ
בְּכָל־לִבָּבוֹ עֹשֶׂה וְהִצְלִיחַ:

הלכות שבת פרק יז

מריח אחת.

יז, א מבוי שיש לו שלושה פותלים, הוא הנקרא מבוי כתוב; ומבוי שיש לו שני פותלים בלבד זה פנגר זה, והעם נכנסין ברוח זו ויוצאין בשפנגדה הוא הנקרא מבוי מפלש.

יז, ב היאך מתירין מבוי הסתום עושה לו ברוח רביעית לחי אחד, או עושה עליו קורה, ודין. ותחשב אותה קורה, או אותו לחי, כאלו סתם רוח רביעית, ויעשה רשות היחיד ויהיה מתר לטלטל בכלו: שדין תורה, בשלוש מחצות בלבד מתר לטלטל, ומדברי סופרים היא, הרוח הרביעית; ולפיכך די לה בלחי, או קורה.

יז, ג והיאך מתירין מבוי מפלש עושה לו צורת פתח מפאן, ולחי או קורה מפאן. ומבוי עקום, תורתו כמפלש.

יז, ד מבוי שהוא שונה מתוכו ומדרון לרשות הרבים, או שונה לרשות הרבים ומדרון לתוכו אינו צריך לא לחי ולא קורה, שחרי הוא מבדל מרשות הרבים.

יז, ה מבוי שצדו אחד פלה לים, וצדו אחד פלה לאשפה שלרבים אינו צריך פלום: שאשפה שלרבים אינה עשויה להתפנות, ואין חוששין שמא יעלה הים שרטון.

יז, ו מבוי מפלש שהיה פלה לאמצע רחבה שלרבים אם לא היה מבון פנגר פתח הרחבה חרי זה בסתום, ואין צריך מצד הרחבה פלום. אבל אם היה פלה לצדדי הרחבה, אסור; ואם היתה שליחיד, אף לאמצעה אסור פעמים בונה מצד אחד, ונמצא פלה לצדה שלרחבה.

יז, ז אין המבוי נתר בלחי או קורה, עד שיהיו בתים וחצרות פתוחות לתוכו, ויהיה ארפו מארבע אמות ומעלה, ויהיה ארפו יתר על רחבו; אבל מבוי שארפו ברחבו, חרי הוא כחצר, ואינו נתר אלא בשני לחיים משני רוחותיו כל לחי במשחו, או בפס רחב ארבעה

יז, ח חצר שארפה יתר על רחבה חרי היא כמבוי, ונתרת בלחי או קורה. ומבוי שאין בתים וחצרות פתוחות לתוכו, כגון שלא היה בו אלא בית אחד או חצר אחת, וכן מבוי שאין בארפו ארבע אמות אינו נתר אלא בשני לחיים, או בפס ארבעה.

יז, ט מבוי שאין ברחבו שלושה טפחים אינו צריך לא לחי ולא קורה, ומתר לטלטל בכלו: שכל פחות משלושה, חרי הוא פלבוד. מבוי שהבשירו בקורה אף על פי שמתר לטלטל בכלו פרשות היחיד, הזרק מתוכו לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכו פטור, שהקורה משום חפר היא עשויה. אבל אם הבשירו בלחי הזרק מתוכו לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכו חיב, שהלחי חרי הוא כמחצה ברוח רביעית.

יז, י שני פותלים פרשות הרבים, והעם עוזברים ביניהם כיצד מכשיר ביניהם: עושה דלתות מפאן ודלתות מפאן, ואחר כך יעשה ביניהם רשות היחיד. ואינו צריך לנעל הדלתות, אבל צריך שיהיו ראויות להנעיל; היו משקעות בעפר, מפנה אותן ומתקנן להנעיל. אבל צורת פתח, או לחי וקורה אינן מועילין בהכשר רשות הרבים.

יז, יא מתר לטלטל במבוי תחת הקורה, או בין הלחיים. בפנה דברים אמורים, בשחיה סמוך לרשות הרבים; אבל אם היה סמוך לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה, או בין הלחיים, עד שיעשה לחי אחר להתיר תוך הפתח: שחרי מצא מין את מינו, ונעור.

יז, יב בכל עושין לחיים אפלו בדבר שיש בו רוח חיים, ואפלו באסורי הנדה: עבודה זרה עצמה או אשרה, שעשה אותה לחי פשר, שהלחי עביו כל שהוא. גבה הלחי, אין פחות

מַעֲשֵׂה טַפְחִים; רָחַב וְעָבִיר, כֹּל שֶׁהוּא.

יִזְנֶה כִּבְל עוֹשֵׂי קוֹרָה; אֲבָל לֹא בַּאֲשֶׁרָה, לְפִי שֵׁישׁ לְרַחֵב הַקּוֹרָה שְׁעוֹר, וְכֹל הַשְּׁעוֹרִין, אֲסוּרִים מִן הָאֲשֶׁרָה. וְכֵן רַחֵב הַקּוֹרָה, אֵין פְּחוּת מִטַּפַּח; וְעָבִיר, כֹּל שֶׁהוּא וְהוּא שְׁתַּחֲיָה בְּרִיאָה לְקַבֵּל אֲרִיחַ, שֶׁהוּא חֲצִי לְבִנְה שְׁלֹשָׁלֹשָׁה טַפְחִים עַל שְׁלֹשָׁה טַפְחִים. וּמַעֲמִידֵי קוֹרָה, צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ בְּרִיאִין כִּדֵי לְקַבֵּל קוֹרָה וְחֲצִי לְבִנְה.

יִזֵּד בְּמָה יִחְיָה פֶתַח הַמְּבוּי, וְיִחְיָה דֵי לְהַבְשִׁירוֹ בְּלַחֵי אִו קוֹרָה גְּבוּהוֹ, אֵין פְּחוּת מַעֲשֵׂה טַפְחִים וְלֹא יִתֵּר עַל עֲשָׂרִים אַמָּה; וְרַחֲבוֹ, עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שְׁלֹא הָיָה לוֹ צוּרַת פֶּתַח; אֲבָל אִם הָיָה לוֹ צוּרַת פֶּתַח אֲפִלּוֹ הָיָה גְּבוּהַ מֵאַחַ אַמָּה, אִו פְּחוּת מַעֲשֵׂה טַפְחִים, אִו רַחֵב מֵאַחַ אַמָּה הָרִי זֶה מִתֵּר.

יִזְטוּ וְכֵן אִם הָיָה בַּקּוֹרָה שְׁלֹמְבוֹי כִּינור וְצִינור, עַד שֶׁיִּהְיוּ הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בְּהַ אֵת עַל פִּי שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מַעֲשָׂרִים אַמָּה, כְּשֶׁרָה: שֶׁהַקּוֹרָה מִשׁוּם הַכֵּר עֲשׂוּיָה, וְאִם הִיָּתָה לְמַעַלָּה מַעֲשָׂרִים, אֵינָה נִכְרַת; וְאִם יֵשׁ בָּהּ צִינור וְכִינור מִסְתַּכְּלִים בָּהּ, וְנִמְצָא שָׁם הַכֵּר.

יִזְטוּ מְבוּי שֶׁהָיָה גְּבוּהוֹ מִן הָאָרֶץ עַד קְרַקְעִית קוֹרָה עֲשָׂרִים אַמָּה, וְעָבִי הַקּוֹרָה לְמַעַלָּה מַעֲשָׂרִים כְּשֶׁר; הָיָה גְּבוּהוֹ יִתֵּר מַעֲשָׂרִים, וְכֹא לְמַעַטוֹ בַּקּוֹרָה שְׁמֹנִיחַ אֹתָהּ לְמַטָּה צָרִיף לְחִיּוֹת בְּרַחֲבָה טַפַּח. הָיָה גְּבוּהוֹ פְּחוּת מַעֲשָׂרָה חֹזֵק בּוֹ מִשְׁנֵי אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמַעֲמִיק כִּדֵי לְהַשְׁלִימוֹ לַעֲשֵׂרָה.

יִזְנֶה נְפִרִין בּוֹ פְּרִצָּה מִצִּדוֹ כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ אִם נִשְׂאֵר עוֹמֵד בְּרֹאשׁוֹ פֶּס רַחֵב אַרְבַּעַה טַפְחִים, מִתֵּר: וְהוּא שְׁלֹא תִּהְיָה הַפְּרִצָּה, יִתֵּר עַל עֶשֶׂר. וְאִם לֹא נִשְׂאֵר פֶּס אַרְבַּעַה אֲסוּר, אֲלֵא אִם כֵּן הִיָּתָה הַפְּרִצָּה פְּחוּת מִשְׁלֹשָׁה: שְׁכַל פְּחוּת מִשְׁלֹשָׁה כְּלָבוֹד הוּא.

יִזְנֶה נְפִרִין הַמְּבוּי בְּמִלּוֹאוֹ לְחֶצֶר, וְנִפְרָצָה חֶצֶר כְּנֻגְדוֹ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים הָרִי זֶה אֲסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְבוּי מִפְּלֶשׁ; וְחֶצֶר, מִתֵּרַת שֶׁחֶצֶר שְׂרָפִים בּוֹקְעִין בָּהּ וְנִכְנָסִין בָּזוֹ וְיוֹצְאִין בָּזוֹ, הָרִי הִיא רִשׁוֹת הַיְחִיד גְּמוּרָה.

יִזְטוּ מְבוּי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁבִילִים מִצִּד זֶה וְשְׁבִילִים מִצִּד הָאֲחֵר, שֶׁנִּמְצְאוּ מִפְּלֶשֶׁין לְרִשׁוֹת הַרְבִּים אֵת עַל פִּי שְׂאִינָן מְבוּנִין זֶה כְּנֻגְדוֹ זֶה, הָרִי כֹּל אֶחָד מֵהֵן מְבוּי מִפְּלֶשׁ. וְכִינֻד מִכְּשִׁירִין: עוֹשֶׂה צוּרַת פֶּתַח לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַשְּׁבִילִים שְׁכַבֵּד הָאֶחָד, וְכֵן לְפֶתַח הַגְּדוֹל; וְעוֹשֶׂה לְכֹל הַשְּׁבִילִים שְׁכַבֵּדוֹ הַשְּׁנַי לְחֵי, אִו קוֹרָה.

יִזְכּוּ מְבוּי שְׁכַבֵּדוֹ אֶחָד אַרְבַּע וְצִדוֹ הַשְּׁנַי קָצֵר, מִנְּיַח אֵת הַקּוֹרָה כְּנֻגְדוֹ הַקָּצֵר. הַעֲמִיד לְחֵי בְּחֲצֵי הַמְּבוּי מִחֲצֵי הַמְּבוּי הַפְּנִימִי שֶׁהוּא לְפָנִים מִן הַלְּחֵי, מִתֵּר לְטַלְטֵל בּוֹ; וְחֶצֶר הַחִיצוֹן שֶׁהוּא חוּץ מִן הַלְּחֵי, אֲסוּר.

יִזְכּוּ מְבוּי שֶׁהוּא רַחֵב עֲשָׂרִים אַמָּה עוֹשֶׂה פֶּס גְּבוּהַ עֲשָׂרָה טַפְחִים בְּמִשְׁנֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁהוּא שְׁעוֹר מִשְׁנֵי הַמְּבוּי, וּמַעֲמִידוֹ בְּאַמְצָע; וְנִמְצָא כְּשֵׁנִי מְבוּאוֹת, שֵׁישׁ בְּפֶתַח כֹּל אֶחָד מֵהֵן עֶשֶׂר אַמּוֹת. אִו מִרְחִיק שְׁתֵּי אַמּוֹת מִכְּפֹאֵן, וּמַעֲמִיד פֶּס שְׁלֹשׁ אַמּוֹת, וּמִרְחִיק שְׁתֵּי אַמּוֹת מִכְּפֹאֵן, וּמַעֲמִיד פֶּס שְׁלֹשׁ אַמּוֹת; וְנִמְצָא פֶתַח הַמְּבוּי עֶשֶׂר אַמּוֹת, וְהַצְּדִין הָרִי הֵן כְּסִתּוּמִין, שְׁחֲרֵי עוֹמֵד מִרְבַּח עַל הַפְּרוּץ.

יִזְכּוּ לְחֵי הַכּוֹלֵט מִדְּפָנָיו שְׁלֹמְבוּי, כְּשֶׁר; וְלְחֵי הַעוֹמֵד מֵאַלְיוֹ אִם סְמוּכוֹ עָלָיו מִקְדָּם הַשְּׁפֶת, כְּשֶׁר. וְלְחֵי שֶׁהוּא נִרְאָה מִבְּפָנִים לְחֵי, וּמִבְּחוּץ אֵינּוּ נִרְאָה לְחֵי, אִו שֶׁהָיָה נִרְאָה מִבְּחוּץ לְחֵי, וּמִבְּפָנִים נִרְאָה שֶׁהוּא שׁוֹרָה וְכֹאֵלּוֹ אֵין שָׁם לְחֵי הָרִי זֶה נִדוּן מִשׁוּם לְחֵי. לְחֵי שֶׁהִגְבִּיחוֹ מִן הַקְּרָקַע שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, אִו שֶׁהִפְלִיגוֹ מִן הַכּוֹתֵל שְׁלֹשָׁה לֹא עֲשֶׂה כְּלוּמָה; אֲבָל פְּחוּת מִשְׁלֹשָׁה טַפְחִים כְּשֶׁר, שְׁכַל פְּחוּת מִשְׁלֹשָׁה כְּלָבוֹד. לְחֵי

שהוא רחב הרבה בין שהיה רחבו פחות מחצי רחב המבוי, בין שהיה רחבו כחצי רחב המבוי בשר, ונדון משום לחי; אבל אם היה יתר על חצי רחב המבוי, נדון משום עומד מרבה על הפרוץ.

יז, כג קורה שפרס עליה מחצלת הרי בטלה, שהרי אינה נפרת; לפיכך אם היתה המחצלת מסלקת מן הארץ שלוש טפחים או יתר, אינה מחצת. נעץ שתי יתדות בשני פותלי מבוי מבחוץ, והניח עליהן הקורה לא עשה בלום: שצריך להיות הקורה על גבי המבוי, לא סמוך לו.

יז, כד קורה היוצאה מכותל זה, ואינה נוגעת בכותל השני, וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה, ואין מגיעות זו לזו פחות משלושה, אין צריך להביא קורה אחרת; היה ביניהן שלוש, צריך להביא קורה אחרת.

יז, כה וכן שתי קורות המתאימות, לא בזו לקבל אריח ולא בזו לקבל אריח אם יש בשתיהן כדי לקבל אריח, אינו צריך להביא קורה אחרת. היו אחת למטה ואחת למעלה רואין את העליונה כאלו היא למטה, ואת התחתונה כאלו היא למעלה; ובלבד שלא תהיה עליונה למעלה מעשרים, ולא תחתונה למטה מעשרה; ולא יהיה ביניהן שלוש טפחים, בשרואין אותן שירדה זו ועלתה זו בכונה, עד שיעשו זו בצד זו.

יז, כו היתה הקורה עקומה, רואין אותה כאלו היא פשוטה; עגולה, רואין אותה כאלו היא מרבעת אם היה בהקפה שלוש טפחים, יש בה רחב טפה. היתה הקורה בתוך המבוי, ועקומה חוץ למבוי, או שהיה עקומה למעלה מעשרים, או למטה מעשרה רואין: כל שאלו נטל העקום, וישארו שני ראשיה, אין בין זה

לזה שלוש, אינו צריך להביא קורה אחרת; ואם לאו, צריך להביא קורה אחרת.

יז, כז באר שעשה לה שמונה פסין מארבע זוויות, שני פסין דבוקין בכל זווית הרי אלו במחצה; ואף על פי שהפרוץ מרבה על העומד בכל רוח ורוח, הואיל וארבע הזוויות עומדות, הרי זה מתיר למלאות מן הפור, ולהשקות לבהמה. וכמה יהיה גבה כל פס מהן, עשרה טפחים; ורחבו, ששה טפחים; ובין כל פס ופס, כמלוא שתי רבקות שלארבעה ארבעה בקר, אחת נכנסת ואחת יוצאה שעור רחב זה, אין יתר על שלוש עשרה אמה ושליש.

יז, כח היה במקום אחד מן הזוויות, או בכל זווית מארבעתן, אבן גדולה, או אילן, או תל המתלקט עשרה מתוך ארבע אמות, או חבלה שלקנים רואין: כל שאלו יחלק יש בו אמה לבאן ואמה לבאן בגבה עשרה, נדון משום זווית שיש בה שני פסין. חמשה קנים, ואין בין זה לזה שלוש, ויש בהן ששה טפחים לבאן וששה טפחים לבאן נדונים משום זווית שיש בה שני פסין.

יז, כט מתיר להקריב ארבע הזוויות האלו לבאר והוא, שתהיה פרה ראשה ורבה בפנים מן הפסין ושונה: אף על פי שלא יאחו ראש הבהמה עם הכלי שבו המים, הואיל וראשה ורבה בפנים, מתיר, ואפלו לגמול. היו קרובים יותר מזה אסור להשקות מהן, אפלו לגדי שהוא פלו נכנס לפנים. ומתיר להרחיק כל שהוא, ובלבד שירבה בפנים פשוטים שמניחין אותן בכל רוח ורוח, כדי שלא יהא בין פס לחברו, יתר על שלוש עשרה אמה ושליש.

יז, ל לא התירו הפסום האלו, אלא בארץ ישראל, ולבהמת עולי רגלים בלבד והוא, שיהיה באר מים חיים שלרבים. אבל אדם ירד

לְבָאֵר, וַיִּשְׁתַּה; אוּ יַעֲשֶׂה לוֹ מַחֲצֵה מִקְפַת
לְבָאֵר גְּבוּהָה עֵשְׂרֵה טַפְחִים, וַיַּעֲמֹד בְּתוֹכָהּ
וַיְדַלֶּה וַיִּשְׁתַּה. וְאִם הָיָה הַבָּאֵר רָחֵב הַרְבֵּה,
שָׂאִין אָדָם יָכוֹל לַיְרֹד בּוֹ חֲרִי זֶה יְדַלֶּה וַיִּשְׁתַּה
בֵּין הַפְּסִין.

יז, לֹא וְכֵן בּוֹר הַרְבִּים וּבָאֵר הַיְחִיד, אֶפְלוּ
בְּאֵרֵין יִשְׂרָאֵל אֵין מִמְלֵאִין מִהֶן, אֵלֹא אִם כֵּן
עָשׂוּ לָהֶן מַחֲצֵה גְבוּהָה עֵשְׂרֵה טַפְחִים.

יז, לֵב הַמְּמֵלֵא לְבַהֲמָתוֹ בֵּין הַפְּסִים, מִמְּלֵא
וְנֹתֵן בְּכֹלֵי לְפָנֶיהָ; וְאִם הָיָה אֲבוֹם רֹאשׁוֹ נִכְנָם
לְבֵין הַפְּסִים הָיָה גְבוּהָה עֵשְׂרֵה, וְרָחֵב אַרְבַּעַה
לֹא יִמְלֵא וְיִתֵּן לְפָנֶיהָ, שְׂמֵא יִתְקַלְקַל הָאֲבוֹם,
וַיּוֹצִיא הַדְּלִי לְאֲבוֹם, וְכֵן הָאֲבוֹם לְקַרְקַע רִשׁוֹת
הַרְבִּים: אֵלֹא מִמְּלֵא וְשׁוֹפֵף, וְהִיא שׁוֹתָה
מֵאֲלֵיהָ.

יז, לֵג חֲזוֹרֵק מִרִּשׁוֹת הַרְבִּים לְבֵין הַפְּסִין, חֲיָב:
הַזָּאִיל וַיֵּשׁ בְּכָל זְוִית זְוִית מַחֲצֵה גְמוּרָה, שְׂיֵשׁ
כֹּה גְבוּהָה עֵשְׂרֵה וַיּוֹתֵר מֵאַרְבַּעַה עַל אַרְבַּעַה,
וְחֲרִי הַרְבּוּעַ, גִּפְר וְנִרְאָה נַעֲשֶׂה כֹל שְׂפִינֵיהֶם,
רִשׁוֹת הַיְחִיד; וְאֶפְלוּ הָיָה בְּבִקְעָה, וְאֵין שֵׁם
בִּינֵיהֶם בָּאֵר שְׁחָרִי בְּכָל רוּחַ וְרוּחַ פֶּסַם מִכָּאֵן
וּפֶסַם מִכָּאֵן. וְאֶפְלוּ הָיוּ רַבִּים בּוֹקְעִין וְעוֹבְרִין
בֵּין הַפְּסִין לֹא בְטָלוּ הַמַּחְצוֹת, וְחֲרִי הֵן כְּחֲצֵר
שְׁחָרְבִים בּוֹקְעִין כֹּה; וְחֲזוֹרֵק לְתוֹכּוֹ, חֲיָב.
וּמִתֵּר לְחֻשְׁקוֹת הַבְּהֵמָה בִּינֵיהֶן, אִם הָיָה שֵׁם
בִּינֵיהֶן בָּאֵר.

יז, לֹד חֲצֵר שְׂרָאשָׁה אַחַד נִכְנָם לְבֵין הַפְּסִין
מִתֵּר לְטַלְטַל מִתּוֹכָהּ לְבֵין הַפְּסִין, וּמִפִּין הַפְּסִין
לְתוֹכָהּ; הָיוּ שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, אֲסוּרִין עַד שְׂיַעֲרְבוּ.
וּבְשׁוֹ הַמּוֹם בַּשַּׁבָּת, אֲסוּר לְטַלְטַל בֵּין הַפְּסִין,
שְׂלֹא נִחְשְׁבוּ מַחֲצֵה לְטַלְטַל בְּתוֹכּוֹ, אֵלֹא מִשׁוֹם
הַמּוֹם; כֹּאֵן לוֹ מוֹם בַּשַּׁבָּת, מִתֵּר לְטַלְטַל
בִּינֵיהֶן, שְׂכָל מַחֲצֵה שְׂנַעֲשֶׂת בַּשַּׁבָּת, שְׂמָה
מַחֲצֵה. מְבוּי שְׂנַטְלָה קוֹרְתוֹ אוּ לְחִיו בַּשַּׁבָּת
אֲסוּר לְטַלְטַל בּוֹ, אִם עַל פִּי שְׂנַפְרִין לְכַרְמְלִית.

יז, לֹה אֲכַסְדָּרָה בְּבִקְעָה מִתֵּר לְטַלְטַל בְּכֹלָה, וְאִם
עַל פִּי שְׂחִיא שְׂלוֹשׁ מַחְצוֹת וְתִקְרָה: שְׂאֵנֵי
רוֹאִין כָּאֵלוּ פִי תִקְרָה יִרְדוּ וְסַתֵּם רוּחַ רְבִיעִית.
וְחֲזוֹרֵק מִרִּשׁוֹת הַרְבִּים לְתוֹכָהּ פְּטוּר, כְּזוֹרֵק
לְמְבוּי סָתוּם שְׂיֵשׁ לוֹ קוֹרָה. בֵּית אוּ חֲצֵר
שְׂנַפְרִין קָרִין זְוִית שְׂלָה בְּעֵשֶׂר אַמּוֹת, חֲרִי זֶה
אֲסוּר לְטַלְטַל בְּכֹלוֹ אִם עַל פִּי שְׂכָל פְּרָצָה שְׂחִיא
עַד עֵשֶׂר אַמּוֹת כְּפִתָּה, אֵין עוֹשִׂין פִּתָּח בְּקָרִין
זְוִית; וְאִם הָיְתָה שֵׁם קוֹרָה מְלַמְעָלָה עַל אַרְבֵּי
הַפְּרָצָה רוֹאִין אוֹתָהּ שְׂיִרְדָּה וְסַתְמָה, וּמִתֵּר
לְטַלְטַל בְּכֹלוֹ.

יז, לֹו הָאֲצַבֵּעַ שְׂמִשְׁעָרִין כֹּה בְּכָל מְקוֹם, הִיא
רָחֵב הַגָּדֵל שְׂלִיד; וְהַטְּפָה, אַרְבַּע אַצְבָּעוֹת. וְכָל
אַמָּה הָאֲמוּרָה בְּכָל מְקוֹם, בֵּין בַּשַּׁבָּת בֵּין
בַּסֶּפֶה וּכְלָאִים הִיא אַמָּה בֵּת שְׂשֵׁה טַפְחִים.
וּבְעַמּוּם מִשְׁעָרִין בְּאַמָּה בֵּת שְׂשֵׁה טַפְחִים
דְּחֻקוֹת זֹו לְזוֹ, וּבְעַמּוּם מִשְׁעָרִין בְּאַמָּה בֵּת
שְׂשֵׁה טַפְחִים שׁוֹחֲקוֹת וְרוֹזְחוֹת; וְזֶה וְזֶה,
לְחַמְיֹר. פִּיֶּצֶד: מוֹשֵׁף מְבוּי, בְּאַרְבַּע אַמּוֹת
שׁוֹחֲקוֹת; וְגִבְהוֹ, עֵשְׂרִים אַמָּה עֲצֵבוֹת; רָחֵב
הַפְּרָצָה, עֵשֶׂר אַמּוֹת עֲצֵבוֹת. וְכִיּוֹצֵא כֹּה,
לְעִנֵין סֶפֶה וּכְלָאִים.

הַלְּבוֹת שַׁבָּת פִּרְקַ יח

יח, אַ המּוֹצֵיא דְבַר מִרִּשׁוֹת הַיְחִיד לְרִשׁוֹת
הַרְבִּים, אוּ מִרִּשׁוֹת הַרְבִּים לְרִשׁוֹת הַיְחִיד אֵינֵן
חֲיָב, עַד שְׂיּוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂעוֹר שְׂמוֹעִיל כְּלוּם;
וְאֵלוּ הֵן, שְׂעוֹרֵי הַחֻצָּאָה. הַמוֹצֵיא אֶבְלֵי אָדָם
כְּגַרְגְּרַת, וּמַצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה; וְהוּא שְׂיִהְיָה
כְּגַרְגְּרַת מִן הָאֶבֶל עֲצֵמוֹ, חוּץ מִן חֻקְלָפִים
וְחַנְרַעֲנִין וְחַעֲקָצִין וְחַסְפִּין וְחַמְרָסִין.

יח, ב, יִין, כְּדֵי רַבַּע רְבִיעִית; וְאִם הָיָה קְרוֹשׁ,
כְּזֵית. חֲלָב בְּהֵמָה טְהוֹרָה, כְּדֵי גְמוּיָה; וְחֲלָב
טְמֵאָה, כְּדֵי לְכַחַל עֵין אַחַת. חֲלָב אִשָּׁה וְלֶכֶן
בִּיצָה, כְּדֵי לִתֵּן בְּמִשְׁיִפָּה. שְׂמֵן כְּדֵי לְסוּף אֶבֶר
קָטָן, שְׂחִוָא אַצְבָּע קִטְנָה שְׂלִרְגֵל קָטָן כֵּן יוֹמוֹ.

טל, כְּדֵי לְשׁוֹף אֶת הַקְּלוּרִית; וְקְלוּר, כְּדֵי לְשׁוֹף
בְּמִים. וּמִים, כְּדֵי לְרַחֵץ פְּנֵי מְדוּכָה. דְּבִשׁ, כְּדֵי
לְתַן עַל כָּל רֹאשׁ הַכֶּתִית. דָּם, וְשָׂאֵר כָּל
הַמְשָׁקִים, וְכָל הַשׁוֹפְכִין כְּדֵי רְבִיעִית.

יְהִי תֶבֶן תְּבוּאָה, כְּמִלּוֹא פִי פָּרָה. תֶּבֶן
קִטְנִיּוֹת, כְּמִלּוֹא פִי גָמֶל. וְאִם הוֹצִיא תֶּבֶן
קִטְנִיּוֹת לְהֵאכִילוֹ לְפָרָה, כְּמִלּוֹא פִי פָּרָה חֵיב:
שָׂאכִילָה עַל יְדֵי חֶדְחֵק, שְׂמָה אֲכִילָה. עֲמִיר,
כְּמִלּוֹא פִי טָלָה. עֲשָׂבִים, כְּמִלּוֹא פִי גְדִי. עֲלֵי
שׁוֹם וְעֲלֵי בַצְלִים אִם הָיוּ לַחִים, כְּגֵרָגֶרֶת מִפְּנֵי
שֶׁחַן אֲכָלִי אָדָם; וַיִּבְשִׁים, כְּמִלּוֹא פִי גְדִי. וְאִין
מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְחַמֵּר שְׂפָחָן, אֲבָל
מִצְטָרְפִין לְקַל שְׂפָחָן. פִּינֵד: הוֹצִיא תֶּבֶן
תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת אִם יֵשׁ בְּשֵׁנֵיהֶם כְּמִלּוֹא פִי
פָּרָה, פְּטוּר; כְּמִלּוֹא פִי גָמֶל, חֵיב. וְכֵן כָּל
פְּיוּצָא בָּזָה, לְעֵנִין הַשַּׁבָּת.

יְהִי הַמּוֹצִיא עֲצִים כְּדֵי לְבַשֵּׁל כְּגֵרָגֶרֶת
מִבִּיצַת הַתְּרַנְגוּלִים, טְרוּפָה בְּשֶׁמֶן וְנִתְוַנָּה
בְּאַלְפֶס. הַמּוֹצִיא קִנְהָ, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת קִלְמוֹס
הַמַּגִּיעַ לְרֹאשֵׁי אֲצִבְעוֹתָיו; וְאִם הָיָה עָבָה אוֹ
מֶרְסֵם, שְׂעוּרוֹ בְּעֲצִים.

יְהִי הַמּוֹצִיא תְּבֻלִין, כְּדֵי לְתַבֵּל פִּינֵצָה;
וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. פְּלִפְלֵת, כָּל שְׁחוּא. עֲטָרָן,
כָּל שְׁחוּא. רִיחַ טוֹב, כָּל שְׁחוּא. רִיחַ רָע, כָּל
שְׁחוּא. מִינֵי בְּשָׂמִים, כָּל שֶׁחַן. אֲרָגְמָן טוֹב, כָּל
שְׁחוּא. בְּתוּלַת חוֹרֵד, אַחַת. מִינֵי מִתְכּוֹת
הַקִּשּׁוּיִם כְּגוֹן נַחֲשֵׁת וּבְרֻזֶל, כָּל שֶׁחַן. מַעֲפָר
הַמְזוּבָּח, וּמֵאֲבֵנֵי הַמְזוּבָּח, וּמִמַּקֵּן סְפָרִים,
וּמִמַּקֵּן מִטְפָּחוֹתֵיהֶן כָּל שֶׁחַן, מִפְּנֵי שֶׁמִּצְנִיעִין
אוֹתָם לְגַנְיָזָה. גַּחְלֵת, כָּל שְׁחוּא; וְהַמּוֹצִיא
שְׁלֵחָבַת, פְּטוּר.

יְהִי הַמּוֹצִיא זְרַעֲנֵי גִנְהָ שְׂאִינָן נְאֻכְלִין לְאָדָם,
שְׂעוּרָן פְּחוֹת מִכְּגֵרָגֶרֶת מְזֻרַע קְשׁוּאִין, שְׁנִים;
וּמְזֻרַע חֲדָלוּעִין, שְׁנִים; מְזֻרַע פּוֹל הַמְצָרִי,
שְׁנִים. הַמּוֹצִיא סִבִּין, כְּדֵי לְתַן עַל פִּי כּוֹר

שְׁלִצוּרְפֵי זָהָב. הַמּוֹצִיא מֶרְסֵן אִם לְאֲכִילָה,
שְׂעוּרוֹ כְּגֵרָגֶרֶת; לְבַחְמָה, שְׂעוּרוֹ כְּמִלּוֹא פִי
גְדִי; לְצִבְיָעָה, כְּדֵי לְצַבֵּעַ בְּגַד קִטָּן. לוֹלֶבֶי זְרָדִין
וְחֲחֵרוֹבִין עַד שְׁלֵא יִמְתִּיקוּ, כְּגֵרָגֶרֶת;
וּמִשְׂיִמְתִּיקוּ, כְּמִלּוֹא פִי גְדִי. אֲבָל חֲלוּף וְחֲחֵרְדֵל
וְחֲתֵרְמוֹסִין וְשָׂאֵר כָּל הַנִּכְבָּשִׁין בֵּין שְׂיִמְתִּיקוּ
בֵּין שְׁלֵא יִמְתִּיקוּ, כְּגֵרָגֶרֶת.

יְהִי הַמּוֹצִיא גֶרְעִין אִם לְאֲכִילָה, חֶמֶשׁ; וְאִם
לְחֶסֶקָה, חֲרִי חֵן בְּעֲצִים; וְאִם לְחֶשְׁבוֹן, שְׁתִּים;
וְאִם לְזִרְיָעָה, שְׁתִּים. הַמּוֹצִיא אֲזוּב לְאֲכִילָה,
כְּגֵרָגֶרֶת; לְבַחְמָה, כְּמִלּוֹא פִי גְדִי; לְעֲצִים,
כְּשְׂעוּר הָעֲצִים; לְחֲזֵה, כְּשְׂעוּר הַחֲזֵה.

יְהִי הַמּוֹצִיא קִלְפֵי אֲגוּזִין, וּקִלְפֵי רְמוּנִים,
אֲסִטִּים, וְפּוּצָה, וְשָׂאֵר הַצּוֹבְעִין כְּדֵי לְצַבֵּעַ בְּחֵן
בְּגַד קִטָּן, כְּסִבְכָה שְׂמִנְיָחִין הַפְּנוֹת עַל רֹאשֵׁיהֶן.
וְכֵן הַמּוֹצִיא מִי רִגְלִים בֵּין אֲרָבָעִים יוֹם, אוֹ נֶתֶר
אֲלֶכְסַנְדְּרִיָה, אוֹ בּוּרִית, קִימוּנִיא, וְאַשְׁלָג,
וְשָׂאֵר כָּל הַמְּנַקִּין כְּדֵי לְכַבֵּס בְּחֵן בְּגַד קִטָּן,
כְּסִבְכָה. הוֹצִיא סַמְמָנִין שְׂרוּיִין, כְּדֵי לְצַבֵּעַ
בְּחֵן הַגְּמָה לְאוּרָה.

יְהִי הַמּוֹצִיא דִּין עַל הַקְּלָמוֹס, שְׂעוּרוֹ כְּדֵי
לְכַתֵּב מִמְּנוֹ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת; אֲבָל אִם הוֹצִיא
חֲדָיו בְּפִנֵי עֲצָמוֹ, אוֹ בְּקִסְתַּת צְרִיף שְׂיִחָה כּוֹ
יֵתֵר עַל זֶה, כְּדֵי שְׂיַעֲלָה מִמְּנוֹ עַל הַקְּלָמוֹס כְּדֵי
לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. הָיָה בְּקִסְתַּת כְּדֵי אוֹת
אַחַת, וּבְקִלְמוֹס כְּדֵי אוֹת אַחַת, אוֹ בְּדִין לְכַדוֹ
כְּדֵי אוֹת אַחַת, וּבְקִלְמוֹס כְּדֵי אוֹת אַחַת חֲרִי
זֶה סִפְקָה. הוֹצִיא שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וּכְתַבְנָן כְּשֶׁחַוָּא
מִחֲלָה, חֵיב בְּתִיבְתָן, זֶה הִיא הַנְּחָתָן. הוֹצִיא
אוֹת אַחַת וּכְתַבְתָּהּ, וְחָזַר וְהוֹצִיא אוֹת שְׁנִיָּה
וּכְתַבְתָּהּ פְּטוּר, שְׂפָכֵר חֶסֶד הָאוֹת הָרֵאשׁוֹנָה.

יְהִי הַמּוֹצִיא כַּחַל בֵּין לְרְפוּצָה בֵּין לְתַבְשִׁיט,
כְּדֵי לְכַחַל עֵין אַחַת; וּבְמַקוֹם שְׂאִין דְּרָכָן
לְחֶתְקֶשֶׁט אֵלָּא בְּכַחֲלֵת שְׁתֵּי עֵינָיִם, וְהוֹצִיא
לְחֶתְקֶשֶׁט עַד שְׂיִוִּצִיא כְּדֵי לְכַחַל שְׁתֵּי עֵינָיִם.

זפת וגפרית, כדי לעשות נקב. שעוה, כדי לתן על פי נקב קטן. דבק, כדי לתן בראש השבשבת. רבב, כדי למשח תחת רקיק פסלע. יחיא המוציא אדמה, כדי לעשות חותם האגרת. טיט, כדי לעשות פי פור. זבל או חול דק, כדי לזבל פרשה. חול גם, כדי לערב עם מלוא פה שלפידין סיד. הרסית, כדי לעשות פי פור שלצורפי זהב. שער, כדי לגבל טיט לעשות פי פור שלצורפי זהב. סיד, כדי לסוד אצבע קטנה שבפנות. עפר ואפר, כדי לכסות דם צפור קטנה. צרור אבן, כדי לזרק בבהמה ותרגיש והוא, משקל עשרה זוזים. חרס, כדי לקבל בו רביעית.

יחיב המוציא חבל, כדי לעשות און לקפה. גמיי, כדי לעשות תלוי לנפה ולכברה. הוצין, כדי לעשות און לכפיפה מצרית. סיב, כדי לתן על פי משפך קטן שליין. מוכין, כדי לעשות פדור פאגוז. עצם, כדי לעשות תרוד. זכוכית כדי לגרד בה ראש הפדכד, עד שיפצע שתי נימות פאחת.

יחיג המוציא שתי נימין מזנב הסוס ומזנב הפרה, חיב. הוציא אחת מן הקשה שבחזיר, חיב. נצרי דקל, וחקן חוטי העץ שתיים; חורי דקל, וחקן קלפי החריזת אחת. מצמר גפן, ומצמר פלה, וצמר גמלים וארנבים וחייה שפנים, ושאר כל הנטוין כדי לטוות חוט ארף ארבעה טפחים. המוציא מן הפגה, או מן השק, או מן העור פשעורן לטמאה, כך שעורן להוצאה: הפגה, שלזשה על שלזשה; השק, ארבעה על ארבעה; העור, חמשה על חמשה.

יחיד המוציא עור שלא נתעבר פלל, אלא עדין הוא רך שעורו, כדי לצור משקלת קטנה שמשקלה שקל. חיה מלוחה, ועדין לא נעשה בקמה ולא בעפצא שעורו, כדי לעשות קמיע. חיה עשוי בקמה, ועדין לא נתעבר בעפצא

שעורו, כדי לכתב עליו את הקט. נגמר עבודו שעורו, חמשה על חמשה.

יחמו המוציא קלף מעפר, כדי לכתב עליו פרשת שמע עד ובשעריה. דוכסוסטום, כדי לכתב עליו מזוזה. ניר, כדי לכתב עליו שתי אותיות שלקשר המוכסין, שחק גדולות מאותיות שלנו. המוציא קשר מוכסין חיב, אף על פי שפכר הראהו למוכס ונפטר בו: שחרי ראיה הוא לעולם. המוציא שטר פרוע, וניר מחוק כדי לכרד על פי צלוחית קטנה שלפליטון; ואם יש בלבן שלו, כדי לכתב שתי אותיות שלקשר מוכסין, חיב.

יחמו המוציא בהמה חיה ועוף אף על פי שחק חיים, חיב. אבל אדם חי, אינו משאוי; ואם חיה פפות או חולה, המוציא אותו חיב. והאשה מדדה את בנה, בזמן שנוטל אחת ומניח אחת.

יחיו המוציא תינוק חי, וכיס תלוי בצוארו חיב משום הפיס, שאין הפיס טפלה לתינוק; אבל אם הוציא את הגדול, אף על פי שהוא מלפש בכליו וטבעותיו בידו פטור, שהכל טפלה לו. היו פליו מקפלין על כתפו הנשוא אותו, חיב.

יחיה המוציא חגב חי, כל שהוא; ומת, פגורגרת. צפרת פרמים, בין חיה בין מתה כל שהוא, מפני שמצניעין אותה לרפואה; וכן כל פיוצא בה. המת, והנבלה, והשרין פשעור טמאתן, כך שעור הוצאתן: מת ונבלה, בבית; ושרין, בעדשה.

יחיט חיה שם פיות מצמצם, והוציא ממנו פחצי זית חיב, שחרי הועיל פמעשיו: שנתמעט השעור מלטמא. אבל אם הוציא פחצי זית מפיות ומחצה, פטור. וכן כל פיוצא בזה, בשאר הטמאות.

יחב פמה דברים אמורים שאיננו חיב אלא על

הוצאת פשעור, פשהוציא סתם; אבל המוציא לזרע, או לרפואה, או להראות ממנו הגמה, ולכל פיוצא בזה חייב בכל שהוא.

יה, כב המצניע דבר לזריעה, או לרפואה, או לדגמה, ושכח למה הצניעו, והוציא סתם חייב עליו בכל שהוא, שעל דעת מחשבה ראשונה הוציא; ושאר האדם, אין חייבין עליו אלא בפשעורו. זרק זה שהוציא כבר לתוך האוצר אף על פי שמקומו נפר, כבר בטלה מחשבתו הראשונה; לפיכך אם חזר והכניסו, אינו חייב עד שיכניס פשעור.

יה, כב דבר שאין דרך בני אדם להצניעו ואינו ראוי להצניע, כגון דם הגדה אם הצניעו אחד והוציאו, חייב; ושאר האדם, פטורין עליו, שאין חייבין אלא על הוצאת דבר הכשר להצניע, ומצניעין כמזהו.

יה, כב המוציא חצי שער, פטור; וכן כל העושה ממלאכה מן המלאכות חצי שער, פטור. הוציא חצי שער והניחו, וחזר והוציא החצי האחר חייב; ואם קדם והגביה החצי הראשון, קדם הנחת החצי השני נעשה כמי שגשרה, ופטור. הוציא חצי שער והניחו, וחזר והוציא חצי אחר והעבירו על הראשון בתוך שלושה חייב, שהמעביר כמי שגח על גבי משהו; אבל אם זרקו אינו חייב, עד שיגביה שם על גבי משהו.

יה, כב המוציא חצי שער, וחזר והוציא חצי שער בהעלם אחד לרשות אחת, חייב. לשתי רשויות, אם יש ביניהן רשות שחייבין עליה פטור; היתה ביניהן פרמלית חרי הן ברשות אחת, וחייב חטאת.

יה, כב המוציא פחות מפשעור, וקדם שיניחו נתפח וחזר פשעור, וכן המוציא פשעור, וקדם שהניח צמק וחזר פחות מפשעור פטור.

יה, כב המוציא פגורגרת לאכילה, וצמקה קדם

הנחה, וחשב עליה לזריעה או לרפואה, שאינו צריך שערור חרי זה חייב, כמחשבתו שלעת הנחה. הוציא פחות מפגורגרת לזריעה, וקדם הנחה חזר וחשב לאכילה פטור; ואם תפחה קדם הנחה ונעשת פגורגרת קדם שימלך עליה לאכילה, חייב, שאפילו לא חשב, היה מתחייב על מחשבת ההוצאה.

יה, כב המוציא פגורגרת לאכילה, וצמקה וחזרה ותפחה קדם הנחה חרי זה ספק אם נדחה, או לא נדחה. זרק פזית אכלין לבית טמא, והשלים פזית זה לאכלים שהיו שם ונעשה הכל בפניעה חרי זה ספק אם נתחייב על פזית, מפני שהשלים השער לענין טמאה, או לא נתחייב.

יה, כב המוציא פחות מפשעור אף על פי שהוציאו בכלי, פטור; שהכלי טפלה לו, ואין פוגתו להוצאת הכלי, אלא להוצאת מה שבתוכו, וחרי אין בו פשעור. לפיכך אם הוציא אדם חי שאינו פחות במטה פטור אף על המטה, שהמטה טפלה לו. וכן כל פיוצא בזה. המוציא קפת הרובלים אף על פי שיש בה מינין הרבה, ואפילו הוציאן בתוך פשו אינו חייב אלא אחת: שם הוצאה אחד הוא.

הלכות שבת פרק יט

יט, א כל פלי המלחמה, אין יוצאין בהן בשבת. ואם יצא אם היו פלים שהן דרך מלבוש, כגון שריון וכובע ומגפנים שעל הרגלים חרי זה פטור; ואם יצא בפלים שאינן דרך מלבוש, כגון רמח וסוף וקשת ואלה ותרים חרי זה חייב. יט, ב אין יוצאין בסנדל מספר, שפמרו לחוקו; ואפילו פיוס טוב, גזרו שלא יצא בו. ומתיר לצאת באבנט שיש עליו חתפות קבועות שלכסף ושלזהב, כמו שהמלכים עושין, מפני שהוא תכשיט, וכל שהוא תכשיט מתיר; והוא שלא יהא רפוי שמא יפל ברשות הרבים, ויבוא להביאו.

יט, ט טפעת שיש עליה חותם מתכשיטי האישה, ואינה מתכשיטי האשה; ושאין עליה חותם מתכשיטי אשה, ואינה מתכשיטי האישה. לפיכך אשה שיצאת בטפעת שיש עליה חותם, ואיש שיצא בטפעת שאין עליה חותם חיבין. ומפני מה הן חיבין, והרי הוציאו אותן שלא בדרך המוציאין, שאין דרך האיש להוציא באצבעו אלא טפעת הראויה לו, וכן האשה אין דרכה להוציא באצבעה אלא טפעת הראויה לה: מפני שפעמים נותן האיש טפעתו לאשתו להצניעה בפית, ומנחת אותה באצבעה בעת הולכת, וכן האשה נותנת טפעתה לבעלה לתקנה אצל האמן, ומניח אותה באצבעו עד חנות האמן; ונמצאו שהוציאו אותן בדרך שדרבן להוציאו, ולפיכך חיבין.

יט, ד לא תצא אשה בטפעת שאין עליה חותם, אף על פי שהיא מתכשיטיה: גזרה שמוא הוציאה ברשות הרבים להראות לתברותיה, בדרך שהנשים עושות תמיד; ואם יצאת בה, פטורה. אבל האיש, מתר לצאת בטפעת שיש עליה חותם, מפני שהוא תכשיט, ואין דרכו להראות; ונחגו כל העם, שלא יצאו בטפעת כלל.

יט, ה אשה שיצאת במחט נקובה, חיבת; והאיש, פטור. ואיש שיצא במחט שאינה נקובה, חיב; והאשה, פטורה מפני שהיא מתכשיטיה, ואינה אסורה, אלא גזרה, שמוא תראה לחברותיה. זה הכלל: כל הוציא בדבר שאינו מתכשיט, ואינו דרך מלבוש, והוציאו בדרך שמוציאין אותו דבר חיב; וכל הוציא בדבר שהוא מתכשיט, והיה רפוי ואפשר שיפל במחרה ויבוא לחביאו ברשות הרבים, וכן אשה שיצאת בתכשיטין שדרבה לשלף אותן ולהראותן הרי אלו פטורין; וכל דבר שהוא תכשיט, ואינו נופל ואין דרכה

להראותו הרי זה מתר לצאת בו. לפיכך אצורה שמניחין בזרוע או בשוק, יוצאין בה בשפת; והוא שתהיה דבוקה לבשר, ולא תשמש. וכן כל פיוצא בזה.

יט, ו לא תצא אשה בחוטי צמר, או בחוטי פשתן, או ברצועות הקשורין לה על ראשה שמוא תחלין אותן בשעת טבילה, ותעבירם ברשות הרבים. ולא בציץ שמנחת בין עיניה; ולא בלחיים שלזרב שיורדין מן הציץ על לחיה, בזמן שאינן תפורין זה בזה; ולא בעטרת שלזרב שמנחת בראשה; ולא בפכלים שיוציאין בהן הפנות ברגליהן, כדי שלא יפסעו פסיעה גסה: כל אלו, אסורין לצאת בהן שמוא יפלו, ותביאן בידה.

יט, ז לא תצא אשה בקטלה שבצוארה, ולא בנזמי האף; ולא בצלוחית שלפליטון הקבועה על זרועה; ולא בפנים הקטן העגול שמניחין בו שמן הטוב, והוא הנקרא פוכלת; ולא בפאה שלשער שמנחת על ראשה, כדי שתראה בעלת שער הרבה; ולא בכבול שלצמר, שמקפת אותו סביב לפניו; ולא בשן שמנחת בפיה, במקום שן שנפל; ולא בשן שלזרב שמנחת על שן שחור או אדם שיש בשניה אבל שן שלכסם מתר, מפני שאינו נפר. כל אלו, אסורין לצאת בהן שמוא תחלין, ותראה לחברותיה.

יט, ח כל שאסרו חכמים לצאת בו לרשות הרבים, אסור לצאת בו אפלו בחצר שאינה מערבת: חוץ מכבול ופאה שלשער, שמותר לצאת בהן לחצר כדי שלא תתגנה על בעלה. והיוצאת בצלוחית שלפליטון שאין בה בשם כלל, חיבת.

יט, ט יוצאה אשה בחוטי שער הקשורים לה על ראשה מפני שהמים באין בהן ואינן הוציאו, אינה הולצתן אם ארעה לה טבילה, עד שנגזר,

שָׁמַע תְּבִיאָם בְּרִשׁוֹת הָרָבִים: בֵּין שְׁחִירֵי
הַחוּטִין שָׁלָה, בֵּין שְׁלַח־כִּרְתָּהּ, בֵּין שְׁלַבְהֶמָה.
וְלֹא תֵצֵא הַזְקֵנָה בְּשִׁלְיִלָּהּ, שְׁשָׁבַח הָן לָהּ,
וְשָׁמַע תַּחֲלִין וְתִרְאֵם לַחֲבֵרוֹתֶיהָ; אֲבָל יִלְדָהּ,
יִוצְאָה בַחוּטֵי זְקֵנָה. וְכָל שְׁחִירֵי אֲרִיג, יִוצְאָה
בּוֹ עַל רֵאשִׁיתָּ.

יֵטִי יִוצְאָה אִשָּׁה בַחוּטִין שְׁבַצְוֹאֲרָה מִפְּנֵי
שְׂאִינָה הַזְּקֵנָה עֲצֻמָּה בָּהֶן, אֵינָן הוֹצְעִין; וְאִם
הָיוּ צְבוּעִין אֲסוּרִים, שָׁמַע תִּרְאֵה אוֹתָן
לַחֲבֵרוֹתֶיהָ. וְיִוצְאָה אִשָּׁה בְּכִלִּיל שְׁלֹזָהב
בְּרֵאשִׁיתָּ, שְׂאִין יִוצְאָה בּוֹ אִלֵּא אִשָּׁה חֲשׂוּבָה
שְׂאִין דְּרַפָּה לַחֲלִין וְלַחֲרָאוֹת; וְיִוצְאָה בְּעִין
וּבְלַחֲוִים שְׁלֹזָהב, בְּזִמָּן שֶׁהֵן תְּפֹרִין בְּסִבְכָּה
שְׁעַל רֵאשִׁיתָּ, בְּדִי שְׁלֹא יִפְלוּ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא
בְּזֹה.

יֵטִי, יֵא יִוצְאָה אִשָּׁה בְּמוֹךְ שְׁבַצְוֹנָה וְהוּא,
שְׂיִחִיָּה קָשׁוּר בְּאֻזָּה; וּבְמוֹךְ שְׁבַסְנִדְלָה וְהוּא,
שְׂיִחִיָּה קָשׁוּר בְּסִנְדְלָה; וּבְמוֹךְ שְׁתִּתְקִינָה
לְנִדְתָּהּ, וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינֵי קָשׁוּר, וְאֵפְלוּ עֲשִׂתָּה
לֹא בֵית יָד שְׂאִם נָפַל, אֵינָה מְבִיאָה אוֹתוֹ מִפְּנֵי
מְאִיסוֹתָיו.

יֵטִי, יֵב וְיִוצְאָה בְּכַלְפָּל, וּבְגִרְגָר מְלַח, וּבְכָל דְּבַר
שְׁתִּתָּן לְתוֹךְ פִּיהָ מִפְּנֵי רִיחַ הַפֶּה; וְלֹא תִתֵּן
לְכַתְחֻלָּהּ, בַּשָּׁבֶת. וְיִוצְאֹת הַנָּשִׁים בְּקִסְמוֹן
שְׁבַצְוֹנִיָּהוּ, וּבְרַעְלוֹת שְׁבַצְוֹאֲרָן אוֹ שְׁבַכְסוֹתָן,
וּבְרִידֵי הַפְּרוּף. וּפּוֹרְפֵת בַּתְחֻלָּה בַּשָּׁבֶת עַל
הָאֶבֶן וְעַל הָאֲגוּז, וְיִוצְאָה; וְלֹא תַעֲרִים וְתַפְרֵף
עַל הָאֲגוּז, בְּדִי לְהוֹצִיאָו לְבִנָּה הַקָּטָן. וְכֵן לֹא
תַפְרֵף עַל הַמַּטְבֵּעַ לְכַתְחֻלָּהּ, מִפְּנֵי שְׂאִסוּר
לְטַלְטְלוֹ; וְאִם פָּרְפָה, יִוצְאָה בּוֹ.

יֵטִי, יֵג יִוצְאָה אָדָם בְּקִיסָם שְׁבַשְׁנִין וְשְׁבַסְנִדְלוֹ,
לְרִשׁוֹת הָרָבִים, וְאִם נָפַל, לֹא יַחְזִיר; וּבְמוֹךְ
וּבְסַפּוּג שְׁעַל גְּפֵי הַמַּפָּה, וּבְלִבְד שְׁלֹא יִכְרֵף
עֲלֵיהֶן חוּט אוֹ מְשִׁיחָה, שְׁחָרֵי חוּט וְהַמְשִׁיחָה
חֲשׂוּבִין אֲצִלוֹ, וְאֵינָם מוֹעִילִין לַמַּפָּה. וְיִוצְאָה

בְּקִלְפַת הַשּׁוּם, וּבְקִלְפַת הַפִּצֵל שְׁעַל הַמַּפָּה;
וּבְאֲגָד שְׁעַל גְּפֵי הַמַּפָּה, וְקוֹשְׁרוֹ וּמִתִּירוֹ
בַּשָּׁבֶת; וּבְאֲסְפְּלוֹנִית, וּמְלֻגְמָה, וְרִטְיָה שְׁעַל
גְּפֵי הַמַּפָּה; וּבְסֻלַּע שְׁעַל גְּפֵי הַצְּנִית, וּבְבִיצַת
הַחֲרָגוּל, וּבְשֵׁן הַשּׁוּעַל, וּבְמִסְמָר הַצְּלוּב, וּבְכָל
דְּבַר שְׁתוּלִין אוֹתוֹ מִשּׁוּם רְפוּאָה וְהוּא
שְׂאִימָרוֹ הָרוֹפְאִים, שְׁחִירֵי מוֹעִיל.

יֵטִי, יֵד יִוצְאָה אִשָּׁה בְּאֶבֶן תְּקוּמָה, וּבְמִשְׁקַל
אֶבֶן תְּקוּמָה שְׁנֵת בֵּין וְשָׁקְלוֹ לְרְפוּאָה; וְלֹא אִשָּׁה
עֲבָרָה בְּלִבָּהּ, אִלֵּא שְׂאֵר הַנָּשִׁים שְׁמַע תַּתְעַבֵּר,
וְתַפִּיל. וְיִוצְאִין בְּקִמְיַע מְמַחָה. וְאִי זֶה הוּא
מְמַחָה זֶה שְׂרַפָּא שְׁלוּשָׁה בְּנֵי אָדָם, אוֹ שְׁעֲשִׂהוּ
אָדָם שְׂרַפָּא שְׁלוּשָׁה בְּנֵי אָדָם בְּקִמְיַעִין אַחֲרֵים.
וְאִם יֵצֵא בְּקִמְיַע שְׂאִינֵי מְמַחָה פְּטוּר, מִפְּנֵי
שְׁחִיּוּצָיו דְּרַף מְלַבּוּשׁ. וְכֵן הוֹצְאָ בַתְּפִלִּין,
פְּטוּר.

יֵטִי, טוּ מִי שֵׁישׁ בְּרַגְלוֹ מַפָּה, יִוצֵא בְּסִנְדְלָה יְחִידִי
בְּרַגְלוֹ הַבְּרִיאָה; וְאִם אֵין בְּרַגְלוֹ מַפָּה, לֹא יֵצֵא
בְּיָחִיד. וְלֹא יֵצֵא קָטָן בְּמִנְעַל גְּדוּל, אֲבָל יִוצֵא
הוּא בְּחִלּוּק גְּדוּל. וְלֹא תֵצֵא אִשָּׁה בְּמִנְעַל רְפוּי,
וְלֹא בְּמִנְעַל חֲדָשׁ שְׁלֹא יֵצֵא בּוֹ שְׁעָה אַחַת
מִבְּעוֹד יוֹם. וְאֵין הַקָּטָע יִוצֵא בְּקַב שְׁלוֹ.
אֲנִקְטָמִין שְׁלֵעִין אֵין יִוצְאִין בָּהֶן בַּשָּׁבֶת, מִפְּנֵי
שְׂאִינֵי מְדַרְבֵּי הַמְּלַבּוּשׁ; וְאִם יֵצֵאוּ, פְּטוּרִין.

יֵטִי, טז יִוצְאִין בְּפִקְרִיז וּבְצִפָּה שְׁבַרְאִשִׁי בְּעֲלֵי
חֲטָטִין. אֵימְתִי בְּזִמָּן שְׁצַבְעוֹן וּכְרָסָן, אוֹ שְׂאִינָה
בָּהֶן שְׁעָה אַחַת מִבְּעוֹד יוֹם; אֲבָל אִם לֹא עֲשִׂה
בָּהֶן מַעֲשֵׂה, וְלֹא יֵצֵא בָּהֶן קֹדֶם הַשָּׁבֶת אֲסוּר
לְצֵאת בָּהֶן.

יֵטִי, יז יִוצְאִין בְּשֵׁק עֲבָה, וּבְסִנּוּס עֲבָה,
וּבִירִיעָה, וּבְחִמִּילָה מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים; אֲבָל לֹא
בְּתַבָּה, וְלֹא בְּקַפָּה, וְלֹא בְּמַחְצֵלַת מִפְּנֵי
הַגְּשָׁמִים. הַפֶּר וְהַפְּסֵת אִם הָיוּ רַפִּין וְדָקִין כְּמוֹ
הַבְּגָדִים מִתֵּר לְהוֹצִיאָן מִנְּחִין עַל רֵאשׁוֹ
בַּשָּׁבֶת, דְּרַף מְלַבּוּשׁ; וְאִם הָיוּ קָשִׁין חָרֵי הָן

במשאוי, ואסורין.

יט, יח יוצאין בזוגין הארוגין בפגדים. ויוצא העבד פחותם שלטיט שבצוארו; אבל לא פחותם שלמתכת, שמא יפל ויביאנו. המתעטף בטליתו, וקפלה מפאן ומפאן בידו או על פתפו אם נתפון לקבץ כנפיו, כדי שלא יקרעו או שלא יתלכלכו אסור; ואם קבצן להתנאות בהו, כמנהג אנשי המקום במלבושן מתר.

יט, יט היוצא בטלית מקפלת ומנחת על פתפו, חיב. אבל יוצא הוא בסודר שעל פתפו, אף על פי שאין נימה קשורה לו באצבעו; וכל סודר שאינו חופה ראשו ורבו, אסור לצאת בו. היתה סבנית קצרה שאינה רחבה, קושר שני ראשיה למטה מכתפיים; ונמצאת כמו אבנט, ומתר לצאת בה.

יט, כ מתר להתעטף בטלית שיש בשפתיה מלל, אף על פי שהן חוטין ארוכין, ואף על פי שאינן נואי לטלית מפני שהן בטלים לגבי הטלית, ואינו מקפיד עליהן בין היו בין לא היו. לפיכך היוצא בטלית שאינה מצניצת בהלפתה, חיב מפני שאותן החוטין חשובין הן אצלו, ודעתו עליהן, עד שישלים הסרוגו, ויעשו ציצית. אבל טלית המצניצת בהלפתה מתר לצאת בה, בין ביום בין בלילה: שאין הציצית הגמורה משאוי, אלא חרי היא מנואי הפגד ומטכסיסיו כמו האמרה וביוצא בה. ואלו היו חוטי הציצית שהיא מצניצת בהלפתה משאוי היתה חיב היוצא בה אפלו ביום השבת, שאין מצות עשה שאין בה פרת דוחה שבת.

יט, כא לא יצא החיט בשבת, במחט התחיבה לו בכגדו; ולא נגור, בקיסם שבאזנו; ולא גרדי, באירא שבאזנו; ולא סורק, במשיחה שבצוארו; ולא שלחני, בדינר שבאזנו; ולא צבע, ברגמה שבאזנו. ואם יצא פטור, אף על

פי שיצא דרך אמנותו: מפני שלא הוציא בדרך המוציאין.

יט, כב הזב שיצא בפנים שלו חיב, מפני שאין דרך פים זה להוציאו אלא בדרך הזאת: ואף על פי שאינו צריך לגוף החוצאה, אלא כדי שלא יתלכלכו בגדיו שהמלאכה שאינה צריכה לגופה, חיב עליה.

יט, כג המוציא תפלין בשבת ברשות הרבים, פיצד הוא עושה: לובשן בדרך, מניח שלראש בראשו ושליד בידו, ונכנס, וחולצן בפית; וחוזר ויוצא ולובש זוג שני וחולצו, עד שיכניס את פלן. ואם היו הרבה, ולא נשאר מן היום כדי להכניסן דרך מלבוש חרי זה מחשיך עליהם, ומכניסן במוצאי שבת. ואם היה בימי השמד, שמתירא לישוב ולשמרון עד הערב מפני הגוים מכסן במקומו, ומניחן וחולן.

יט, כד היה מתירא להחשיך עליהן מפני הלסטים נוטל את פלן פאחת, ומוליכן פחות פחות מארבע אמות, או נותנן לחברו בתוך ארבע אמות וחברו לחברו, עד שמגיע לחצר החיצונה. פמה דברים אמורים, בשחיו בהן רצועותיהן, וחיו מקשרין קושר תפלין שודאי תפלין הן; אבל אם לא היו רצועותיהן מקשרות, אינו נזקק להן.

יט, כה המוציא ספר תורה יושב ומשמרו, ומחשיך עליו; ובסכנה מניחו וחולן לו. ואם היו גשמים יורדין, מתעטף בעור, וחוזר ומכסה אותו, ונכנס בו.

יט, כו לא יצא החיט במחטו בידו, ולא הלבלר בקלמוסו, ערב שבת, סמוך לחשכה שמא ישבת, ויוציא. וחיב אדם למשמש בכגדו, ערב שבת עם חשכה שמא יהיה שם דבר שכות, ויצא בו בשבת. ומתר לצאת בתפלין, ערב שבת עם חשכה הואיל וחיב אדם

למשמש בתפלויו בכל עת, אינו שזכחן. שכה ויצא בהן לרשות הרבים, ונזכר שיש לו תפלויו בראשו מכסה את ראשו עד שמוגיע לביתו, או לבית המדרש.

הלכות שבת פרק כ

כ, א אסור להוציא משא על הפהמה בשבת, שנאמר "למען ינוח, שורך וחמורך" אחד שור ואחד חמור, ואחד כל בהמה ותייה ועוף. ואם הוציא על הפהמה אף על פי שהוא מצוה על שבותתה אינו לוקה, לפי שאסורו בא מפלל עשה; לפיכך המחמר אחר בהמתו בשבת, והיה עליה משאוי פטור.

כ, ב והלוא לאו מפרש בתורה, שנאמר "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובחמורך" שלא יחרש בה, וכיוצא בחרישה; ונמצא לאו שנתן לאזהרת מיתת בית דין, ואין לוקין עליו.

כ, ג אסור לישראל להשאיל או להשפיר בהמה גסה לגוי שלא יעשה בה מלאכה בשבת, והרי הוא מצוה על שבותת בהמתו; ואסרו חכמים למכור בהמה גסה לגוי, שמא ישאיל או ישפיר. ואם מכר קונסין אותו עד עשרה בדמיה, ומחזירה; ואפלו שבורה, אין מוכרין. ומתיר לו למכור על ידי סרסור, שהסרסור אינו משאיל ואינו משפיר.

כ, ד ומתיר למכור להם סוס שאין הסוס אלא לרכיבת אדם, לא למשאוי, ורחוי, נושא את עצמו. ובדרה שאסרו למכור לגוי, כך אסרו למכור לישראל החשוד למכור לגוי. ומתיר למכור להם פרה לשחיטה, ושוחט אותה בפניו; ולא ימכר סתם, אפלו שור שלפטים שמא ישחה אותו, ויעבד בו.

כ, ה מקום שנחגו למכור להן בהמה דקה, מוכרין; מקום שנחגו שלא למכור, אין מוכרין. ובכל מקום, אין מוכרין להם חיה גסה, כמו

שאין מוכרין להם בהמה גסה אלא על ידי סרסור.

כ, ו מי שהחשיך בדרה, ולא היה עמו נכרי שיתן לו ביסו, והיתה עמו בהמה מניח ביסו עליה פשהיא מהלכת, וכשתרצה לעמד נוטלו מעליה, כדי שלא תעמד והוא עליה, עד שלא תהיה שם לא עקירה ולא הנחה. ואסור לו להנחיגה, ואפלו בקול, כל זמן שהפוס עליה, כדי שלא יהיה מחמר בשבת. וגזרת חכמים היא, שלא יניח ביסו על גבי בהמה, אלא אם אין עמו נכרי.

כ, ז היה עמו חרש שוטה וקטן, מניח ביסו על החמור, ואינו נותנו לאחד מהן, מפני שחן אדם מישראל. היה עמו חרש ושוטה, ואין עמו בהמה נותנו לשוטה; שוטה וקטן, נותנו לשוטה; חרש וקטן, נותנו לאי זה מהן שירצה. לא היתה עמו בהמה, ולא נכרי, ולא אחד מפל אלו מהלך בו פחות פחות מארבע אמות. ואפלו מציאה שפאה לידו, מהלך בה פחות פחות מארבע אמות; אבל קדם שתבוא לידו אם יכול להחשיך עליה, מחשיך; ואם לאו, מוליכה פחות פחות מארבע אמות.

כ, ח מתיר למשך את הפהמה במתג ורסן שולה לרשות הרבים והוא שתהיה ראיה לאותו הרסן, כגון שיר לפוס ואפסר לגמל וחטם לגאקה וסוגר לפלב. אבל אם הוציא בהמה במתג שאין משתמרת בו, כגון שקשר חבל בפיו הסוס, או במתג שאינה צריכה לו אלא משתמרת בפחות ממנו, כגון שהוציא חמור בשיר שלסוס או חתול בסוגר חרי זה משאוי; שכל שמירה מעלה או שמירה פחותה, משאוי היא לה.

כ, ט לא יקשר גמלים זה בזה, וימשך; אפלו היו קשורין מערב שבת, אינן נמשכין בשבת. אבל מכנים הוא חבלים לתוך ידו והוא, שלא

יֵצֵא חֶבֶל מִתַּחַת יָדוֹ טַפְחָה; וְצָרִיךְ שִׁיחִיָּה הַחֶבֶל שְׂמֹפֵי הַבְּהֵמָה עַד יָדוֹ, גְּבוּהָ מִן הָאָרֶץ טַפְחָה אוֹ יוֹתֵר. וּמִפְּנֵי מַזֶּה לֹא יִמְשֹׁךְ הַגְּמֵלִים הַקְּשׁוּרִים זֶה בְּזֶה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאָה בְּמִי שֶׁמּוֹלִיכֵן לְשׂוֹךְ שְׂמֹוֹכְרִין בּוֹ הַבְּהֵמוֹת אוֹ שֶׁמִּשְׁחֲקִין בָּהֶן שָׂם; וּמִפְּנֵי זֶה, לֹא תֵצֵא בְּהֵמָה בַּזֶּזֶג שֶׁבְּצִוְיָאָרְהָ, וְאִפְלוּ הִיָּה פְקוּקָה, שְׂאִין לוֹ קוֹל.

כִּי לֹא תֵצֵא בְּהֵמָה בַּזֶּזֶג שֶׁבְּכִסּוּתָהּ, וְלֹא בַחֲוָתָם שֶׁבְּצִוְיָאָרְהָ, וְלֹא בַחֲוָתָם שֶׁבְּכִסּוּתָהּ, וְלֹא בְּרִצּוּעָה שֶׁבְּרִגְלָהּ, וְלֹא בַסֵּלֶם שֶׁבְּצִוְיָאָרְהָ. וְאִין חֲמוּר יוֹצֵא בַמְּרֻדְעָת, אֲלֵא אִם בֵּן הִיָּתָה קְשׁוּרָה לוֹ מִעֵרֵב שַׁבָּת. וְלֹא יֵצֵא הַגְּמֵל בַּמְּטֻלְטָלַת הַתְּלוּיָה לוֹ בְּדַבְּשָׁתוֹ אוֹ בַזֶּזֶב, אֲלֵא אִם בֵּן הִיָּתָה קְשׁוּרָה בַּזֶּזֶב וְהוֹטְרָתוֹ; וְלֹא יֵצֵא הַגְּמֵל עֶקוּד יָד, וְלֹא עֶקוּד רֶגֶל. וְכֵן שְׂאֵר כָּל הַבְּהֵמָה.

כִּי אִין הַתְּרַנְגוּלִים יוֹצֵאִין בַּחוּטִין, וְלֹא בְּרִצּוּעוֹת שֶׁבְּרִגְלֵיהֶם. וְאִין הַכִּבְשִׁין יוֹצֵאִין בְּעֵגְלָה שֶׁתַּחַת הָאֱלִיָּה; וְאִין הַכִּבְשׁוֹת יוֹצֵאֹת בְּעֵצִים שֶׁמִּנְיָחִים לָהֶן בַּחֲטָמֵן, כִּדִּי שִׁיתַּעֲטִישׁוּ הַתְּלוּעִין שֶׁבְּמוֹחֵן. וְאִין הָעֵגֶל יוֹצֵא בְּעַל קָטָן שֶׁמִּנְיָחִין לוֹ עַל צִוְיָאוֹ, כִּדִּי שִׁיפְנֵעַ וְיִחַיָּה נוֹחַ לַחֲרִישָׁה. וְלֹא תֵצֵא בְּהֵמָה בַּשֶּׁבֶכָה שֶׁמִּנְיָחִין לָהּ בַּפִּיָּה, כִּדִּי שֶׁלֹּא תִשָּׁךְ אוֹ לֹא תֵאָכֵל. וְלֹא תֵצֵא הַפָּרָה בְּעוֹר הַקֶּפֶד שֶׁמִּנְיָחִין לָהּ עַל דְּדִיָּה, כִּדִּי שֶׁלֹּא יִינַק מִמֶּנָּה הַשָּׂרִיץ בַּשְּׂחִיָּה יִשְׁנָה; וְלֹא תֵצֵא בְּרִצּוּעָה שֶׁבִּין קַרְנֵיהָ, בִּין לְנוֹאֵי בִּין לְשֹׁמֵר. עַז שֶׁחֲקַק לָהּ בַּקַּרְנֵיהָ, יוֹצֵאָה בְּאַפְסוֹר הַקְּשׁוּר בַּחֲקַק בַּשַּׁבָּת; וְאִם תִּחְבּוֹ בַּזֶּקֶנָה, אֲסוּר שְׂמֵא תִנְתְּחֶנּוּ, וַיִּבְיָאֵנוּ בְּיָדוֹ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּיבִים. וְכֵן כָּל בִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

כִּיב הַזִּכְרִים יוֹצֵאִים בְּעוֹר הַקְּשׁוּר לָהֶן עַל זְכָרוֹתָן, כִּדִּי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ עַל הַנִּקְבוֹת; וּבְעוֹר הַקְּשׁוּר לָהֶם עַל לַפִּיָּהֶם, כִּדִּי שֶׁלֹּא יַפְלוּ עֲלֵיהֶם זֵאֲבִים; וּבַמְּטֻלְנִיּוֹת הַמְּרַקְמוֹת, שֶׁמִּיפִּין אוֹתָן בָּהֶן. וְהַרְחִלוֹת יוֹצֵאֹת, וְאֱלִיָּה שֶׁלָּהֶן קְשׁוּרָה

לְמַעֲלָה עַל גַּבּוֹן, כִּדִּי שִׁיַּעֲלוּ עֲלֵיהֶן הַזִּכְרִים, אוֹ קְשׁוּרָה לְמַטָּה, כִּדִּי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ עֲלֵיהֶן הַזִּכְרִים; וַיּוֹצֵאוֹת מְלַפְפוֹת בַּמְּטֻלְנִיּוֹת, כִּדִּי שִׁיחִיָּה הַצֶּמֶר שֶׁלָּהֶן נָקוּ. וְהַעֲזִים יוֹצֵאוֹת וְדִדֵיהֶן קְשׁוּרוֹת, כִּדִּי שִׁיבִישׁ מִהֶן הַחֶלֶב; אֲבָל אִם קְשָׁרָן כִּדִּי שֶׁלֹּא יֵצֵא חֶלֶב עַד שִׁיחֲלֵב אוֹתוֹ לְעֵרֵב, חֲרִי אֵלָיו לֹא יֵצֵאוּ.

כִּי אִין חֲמוּר יוֹצֵא בְּאַפָּה, אִתּוֹ עַל פִּי שֶׁקְשׁוּר לוֹ מִעֵרֵב שַׁבָּת; וְלֹא יֵצֵא הַסּוּם בַּזֶּזֶב שׁוֹעֵל, וְלֹא בַזְּחֻרִית שֶׁבִּין עֵינָיו. וְלֹא תֵצֵא בְּהֵמָה בַּקְּלִסְטֵר שֶׁבַּפִּיָּה, וְלֹא בַּסְּנַדֵּל שֶׁבְּרִגְלָהּ, וְלֹא בַקְּמִיעַ שֶׁאִינוּ מִמְּחָה לַבְּהֵמָה; אֲבָל יוֹצֵאָה הִיא בְּאַגֵּד שֶׁעַל גַּבִּי הַמַּפָּה, וּבַכִּבְשִׁישִׁין שֶׁעַל גַּבִּי הַשֶּׁבֶר, וּבַשִּׁלְיָה הַמְּדֻלְדָּלַת בָּהֶן; וּפּוֹקֵק לָהּ זֶזֶג שֶׁבְּצִוְיָאָרְהָ, וּמְטִילַת בּוֹ בַּחֲצֵר. וְנוֹתֵן מְרֻדְעָת עַל חֲמוּר בַּשַּׁבָּת, וּמְטִיל בַּחֲצֵר; אֲבָל אִין תּוֹלִין לָהּ קְלִסְטֵר בַּפִּיָּה בַּשַּׁבָּת.

כִּי ד פֶּשֶׁם שֶׁאָדָם מַצִּיָּה עַל שְׁבִיתַת בְּהֵמָתוֹ בַּשַּׁבָּת, כִּדִּי הוּא מַצִּיָּה עַל שְׁבִיתַת עַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ; וְאִתּוֹ עַל פִּי שֶׁהֵן בְּנֵי דַעַת, וְלִדְעַת עֲצָמוֹן עוֹשִׂין, מַצִּיָּה עֲלֵיו לְשֹׁמְרוֹן וְלִמְנַעַן מַעֲשֵׂיית מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר "לְמַעַן יִנַּח, שׁוֹרֶךְ וְחֲמֻרָה, וַיִּנְכַּשׁ בֶּן אִמָּתוֹ, וְהִגֵּר".

כִּי טו עֶבֶד וְאִמָּה שֶׁאֵינוּ מַצִּיּוֹן עַל שְׁבִיתַתָּן הֵם עֲבָדִים שֶׁמְלוּ וְטָבְלוּ לְשֵׁם עֲבָדוֹת, וְקָבְלוּ מַצִּוֹת שֶׁהָעֲבָדִים חִיבִין בָּהֶן. אֲבָל עֲבָדִים שֶׁלֹּא מְלוּ וְלֹא טָבְלוּ, אֲלֵא קָבְלוּ שִׁבְעַ מַצִּוֹת שֶׁנֶּעֱטוּוּ בְּנֵי נוֹחַ בְּלִבְד חֲרִי הֵן כִּגֵּר תּוֹשָׁב; וּמִתְרִין לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת לְעֲצָמוֹן בַּפְּרָחֶסְיָה, בְּיִשְׂרָאֵל בַּחֹל. וְאִין מְקַבְּלִין גֵּר תּוֹשָׁב, אֲלֵא בְּזֶמֶן שֶׁחִיּוּבֵל נוֹחֵג.

כִּי טז הוֹאִיל וְגֵר תּוֹשָׁב עוֹשֵׂה מְלָאכָה לְעֲצָמוֹ בַּשַּׁבָּת, וְגֵר צָדֵק חֲרִי הוּא בְּיִשְׂרָאֵל לְכָל דְּבָר, בְּמִי נֶאֱמַר "וַיִּנְכַּשׁ בֶּן אִמָּתוֹ, וְהִגֵּר" זֶה גֵּר תּוֹשָׁב שֶׁהוּא לְקִיטוֹ וְשִׁכִּירוֹ שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, כִּמּוֹ

בן אמתו: שלא יעשה מלאכה לישראל רבו בשבת, אבל לעצמו עושה; ואפלו היה זה הגר עבדו, הרי זה עושה לעצמו.

הלכות שבת פרק כא

כא, נאמר בתורה "תשבת" אפלו מדברים שאינן מלאכה, חייב לשבת מהן. ודברים הרבה הן, שאסרו חכמים משום שבת מהן דברים, אסרום מפני שהן דומים למלאכות, ומהן דברים, אסרום גזרה שפא יבוא מהן אסור סגולה; ואלו הן:

כא, ב כל המשוה גמות, הרי זה חייב משום חורש; לפיכך אסור להפנות בשדה הנירה בשבת, שפא ישוה גמות. המפנה את האוצר בשבת, מפני שהוא צריך לו לדבר מצוה, כגון שיבנים בו אורחים, או יקבע בו מדרש לא יגמר את כל האוצר, שפא יבוא להשוות הגמות. טיט שעל גבי רגלו, מקנחו בפותל או בקורה; אבל לא בקרקע, שפא יבוא להשוות הגמות. לא ירק בקרקע וישוה ברגלו, שפא ישוה גמות; ומתר לדרם הרק שעל גבי הקרקע, והולך לפי תמו.

כא, ג נשים המשחקות באגוזים ושקדים וכיוצא בהן אסורות לשחק בהן בשבת, שפא יבוא להשוות הגמות; ואסור לכבד את הקרקע, שפא ישוה גמות, אלא אם כן היה רצוף באבנים. ומתר לזרף מים על גבי הקרקע, ואינו חושש שפא ישוה גמות, שהרי אינו מתכוון לפך. אין סבין את הקרקע, ואפלו היה רצוף באבנים; ואין נופחין אותו, ואין מדיחין אותו, אפלו ביום טוב, קל והמר בשבת שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל, ויבוא להשוות הגמות, בזמן שהוא עושה כן, במקום שאינו רצוף.

כא, ד חצר שנתקלקלה בימי הגשמים, מביא תבן ומרדה בה; וכשהוא מרדה, לא ירדה לא

בסל, ולא בקפה, אלא בשולי הקפה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל, ויבוא להשוות גמות. כא, ה המשקה את הזרעים, חייב משום זרע; לפיכך אסור לשאב מן הבור, בגלגל גזרה, שפא ימלא לגנתו ולחרבתו. ומפני זה, אם היה הבור שלגלגל פחצר, מתר למלאות ממנו בגלגל.

כא, ו התולש, חייב משום קוצר; לפיכך אסור לרדות דבש מבורתו בשבת, מפני שהוא פתולש. אין עולין באילן, בין לח בין יבש; ואין נתלין באילן, ואין נסמכין באילן. ולא יעלה מפעוד יום, לישב שם כל היום כלו. ואין משתמשין במחבר לקרקע כלל גזרה, שפא יתלש.

כא, ז פרות שנשרו בשבת, אסור לאכלן עד מוצאי שבת גזרה, שפא יתלש. הדרם המחבר, מתר להריח בו, שאין הנתו אלא להריח בו, והרי ריחו מצוי; אבל אתרוג ותפוח וכל הראוי לאכילה, אסור להריח בו במחבר גזרה, שפא יקץ אותו לאכלו.

כא, ח אילן שהיו שרשיו גבוהין מן הארץ שלושה טפחים, אסור לישב עליהן; ואם אינן גבוהין שלושה, הרי הן פארין. היו פאין מלמעלה משלושה לתוך שלושה, מתר להשתמש בהן; היו גבוהין שלושה, אפ על פי שצדן אחד שווה לארץ, או שיש חלל תחתיהן שלושה אסור לישב עליהן.

כא, ט אין רוכבין על גבי בהמה בשבת גזרה, שפא יחתך ומורה להנהיגה. ואין נתלין בבהמה, ולא יעלה מפעוד יום לישב עליה בשבת. ואין נסמכין לצדי בהמה; וצדי צדדין, מתריין. עלה באילן בשבת בשונג, מתר לירד; במזיד, אסור לירד. ובבהמה אפלו במזיד ירד, משום צער בעלי חיים. וכן פורקין המשאוי מעל הבהמה בשבת, משום צער בעלי חיים.

כאלי פיצד: היתה בהמתו טעונה שלף
שלתבואה מכנים ראשו תחתיו, ומסלקו לצד
אחר, והוא נופל מאליו. היה בא בדרך פלילי
שבת, ובהמתו טעונה פשיע לחצר החיצונה,
נוטל את הפלים הנטליו בשבת; ושאינו נטליו,
מתיר החבלים והשקין נופליו. היו בשקין
דברים המושגברין אם היו שקין קטנים, מביא
ברים ובסתות ומניח תחתיהו, והשקין נופליו
על הפרים: שהרי אם ירצה לשלף חבר, שולף
מפני שהשקים קטנים וקלים, ונמצא שלא בטל
פלי. היתה טעונה עשתות שלזכוכית, מתיר
השקים והן נופליו שאף על פי שישברו, אין
בפך הפסד גדול: שהרי הכל להתכה עומד,
ולחפסד מועט לא חששו. היו השקים גדולים
ומלאים פלי זכוכית וכיוצא בהם, פורק בנחת.
ומבל מקום, לא יניחו שם על גבי בהמה משום
צער בעלי חיים.

כא, יא המדבק פרות עד שיעשו גוף אחד, חיב
משום מעמר. לפיכך מי שנתפזרו לו פרות
במצרו, מלקט על יד על יד ואובל; אבל לא
יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקפה, בדרך
שהוא עושה בחל: שאם יעשה בדרך שהוא
עושה בחל שמא יכבשם בידו בתוך הקפה,
ויבוא לידי עמור. וכן אין מקפצין את המלח
וכיוצא בו, מפני שנראה כמעמר.

כא, יב מפרק, חיב משום דש, והסוחט זיתים
וענבים, חיב משום מפרק; לפיכך אסור לסחט
תתים ורמונים, הואיל ומקצת בני אדם
סוחטים אותם פזיתים וענבים שמא יבוא
לסחט זיתים וענבים. אבל שאר פרות, כגון
פרישין ותפוחים ועזרורין מתיר לסחטן
בשבת, מפני שאינן בני סחיטה.

כא, יג בבשין ושלקות שסחטן אם לרפך גיפן,
מתיר; ואם להוציא מימיהו, אסור. ואין מרסקין
את השלג, שיזובו מימיו; אבל מרסק הוא
לתוך הבוס, או לתוך הקערה. השום והבסר

והמלילות שרסקן מפעוד יום אם מחסרין
דיבה, אסור לו לגמר דיבתן בשבת; ואם
מחסרין שחיקה ביד, מתיר לו לגמר שחיקתן
בשבת. לפיכך מתיר לגמר שחיקת הרופות
בעין הפרור בתוך הקדרה בשבת, אחר
שמורידין אותה מעל האש.

כא, יד המזלל מלילות מזלל בשנוי, פדי שלא
יראה פדש. היונק בפיו, פטור; ואם היה גונח
מתר לו לינק בפיו, מפני שהוא מפרק בלאחר
יד, ומשום צערו לא גזרו, ואף על פי שאין
שם סכנה.

כא, טו פרות שזבו מהן משקין בשבת אם
זיתים וענבים הן אסור לשותות אותן המשקין,
עד מוצאי שבת: גזרה שמא יתפון, ויסחט
אותן בשבת. ואם תתים ורמונים הן אם
הבניסן לאכילה, משקין שזבו מהן מתרין; ואם
הבניסן לדרך, משקין שזבו מהן אסורין עד
מוצאי שבת.

כא, טז זיתים וענבים שרסקן מערב שבת,
ויצאו מהן משקין מעצמן מתרין; וכן חלות
דבש שרסקן מערב שבת משקין היוצאין מהן
בשבת, מתרין: שאין כאן מקום לגזרה, שפבר
רסקן מפערב.

כא, יז זורה ובורר, מאבות מלאכות הן. לפיכך
אף על פי שמתיר למלל מלילות, פראשי
אצבעותיו, בשחוא מנפח, מנפח בידו אחת
בכל פוחו אבל לא בקנזו, ולא בתמחוי: גזרה
שמא ינפח בנפח ובכברה, שהוא חיב.
והמשמר שמרים, תולדת פורר או מרקד הוא;
לפיכך אף על פי שמתיר לסנן יין צלול או מים
צלולין, בסודרין או בקפיפה מצרית, לא יעשה
גמה, בסודר שלא יעשה בדרך שהוא עושה
בחל, ויבוא לשמר במשמרת. וכן אסור
לתלות את המשמרת, בדרך שהוא עושה בחל
שמא יבוא לשמר. וכן המחפין, תולדת פורר

הוא; לפיכך אף על פי שנותנין שמשמיו
ואגוזים לדבש, לא יחפין בידו.

כא, יח המחתך את הירק דק דק, פדי לבשלו
הרי זה תולדת טוחן, וחיב; לפיכך אין מרסקין
לא את השחת, ולא את החרובין, לפני בהמה,
בין דקה בין גסה מפני שנראה פטוחן. אבל
מחתבין את הדלועין לפני בהמה, ואת
הנבלה לפני הכלבים שאין טחינה בפרות.
ומתירין אלמות שלעמיר לפני בהמה, ומפספס
בידו אלמות קטנות; אבל לא אלמות גדולות,
מפני הטרח שבהן.

כא, יט חבלי סיאח ואזוב וקרנית וכיוצא בהן,
שהכניסן למאכל בהמה מסתפק בהן, וקוטם
ואוכל בראשי אצבעותיו; אבל לא בידו הרפה
שלא יעשה בדרך שהוא עושה בחל, ויבוא
לדק.

כא, כ הצריך לדק פלפלים וכיוצא בהן, לתן
לתוך המאכל בשבת הרי זה פותש ביד הפסין,
ובקערה. אבל במכתשת חיב, מפני שהוא
טוחן; לפיכך אסור לבריא, להתרפאות בשבת
גזרה, שמא ישחק סממניו.

כא, כא פיצד: לא יאכל אדם דברים שאינן
מאכל בריאים, כגון אזובין ופואה; ולא
דברים המשלשלים, כגון לענה וכיוצא בה. וכן
לא ישתה דברים שאין דרך הבריאים לשתותן,
כגון מים שבשלו בו סממניו ועשבים.

כא, כב אוכל אדם אכלין ומשקין שדרך
הבריאים לאכלן ולשתותן, כגון הכספר
והפישות והאזוב; אף על פי שהן מרפאין,
ואכלן פדי להתרפאות בהם מתר, הואיל והם
מאכל בריאים. שתה חלתית מקדם השבת,
והרי הוא שותה והולך מתר לשתותן בשבת,
במקומות שנהגו הבריאים לשתות החלתית;
ושותין זיתום המצרי, בכל מקום.

כא, כג וכן שמנים שדרך הבריאים לסוף בהן

מתר לסוף בהן בשבת, ואף על פי שנתבון
לרפואה; ושאין הבריאים סבין בהן, אסורין.
החושש במתניו לא יסוף יין וחמין, אבל סוף
הוא את השמן; ולא שמן ורד, אלא במקום
שהבריאים סבין אותו. ומתר לסוף שמן ומלח,
בכל מקום. נגפה ידו או רגלו, צומתה ביין;
ואינו צומתה, בחמין; ואם היה ענה, אף ביין
אסור.

כא, כד החושש בשניו לא יגמע בהן את
החמין, ויפלט; אבל מגמע הוא, ויבולע.
החושש בגרונו, לא יערערנו בשמן; אבל
יבולע הוא שמן הרפה ואם נתרפא, נתרפא.
אין לועסין את המצטפי, ואין שפין את השנים
בסם בשבת, בזמן שמתבון לרפואה; ואם
נתבון לריח הפה, מתר.

כא, כה אין נותנין יין, לתוך העין; אבל נותן
הוא, על גב העין. ורק תפל, אפלו על גב העין
אסור. קלור ששורה אותו מערב שבת מעבירו
על גב עינו בשבת, ואינו חושש. מי שלקה
באצבעו, לא יברך עליו גמי פדי לרפאותו;
ולא ידחקנו בידו, פדי להוציא מפניו דם.

כא, כו אין נותנין חמין ושמן על גפי המכה,
ולא על גפי מוך שעל המכה, ולא על גפי מוך
לתנו על המכה בשבת; אבל נותן הוא חוץ
למכה, ושזתת ויורד למכה. ונותנין מוך יבש
על גפי המכה; ואם היה עתיק אסור, מפני
שהוא פרטיה.

כא, כז רטיה שפרשה על גפי פלי, מחזירין
אותה; ואם פרשה על גפי קרקע, אסור
להחזירה. ומניחין רטיה על גפי המכה
לבתחלה במקדש, שאין אסור שבת במקדש.
ובכל מקום, מקנחין פי המכה; ואין מקנחין
את הרטיה, שמא ימרח.

כא, כח סבין ומתמשין בבני מעים בשבת
והוא שיסוף וימשמש בבת אחת, פדי שלא

יַעֲשֶׂה בְּדַרְךָ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֵל. וְאִין מִתְעַמְלִין
בַּשַּׁבָּת. אִי זֶה הוּא מִתְעַמְלִין: זֶה שְׁדוּרְסִים עַל
גּוֹפוֹ בְּכוּחַ, עַד שְׁיִיגַע וְיִזְיַע, אוֹ שְׁיִחַלֵּף, עַד
שְׁיִיגַע וְיִזְיַע שְׁאֲסוּר לְיַנַּע אֶת עַצְמוֹ בְּיַד שְׁיִזְיַע
בַּשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְפוּאָה. וְכֵן אֲסוּר לְעַמֵּד
בְּקִרְקַע דִּימוּסוֹת שְׁבָאָרִין יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי
שְׁמֻעַמְלַת וּמְרַפְאָה.

כֵּא, כֵּט אִין רוֹחֲצִין בְּמִים שְׁמֻשְׁלִשְׁלִין, וְלֹא
בְּטִיט שְׁמֻבְעִין בּוֹ, וְלֹא בְּמֵי הַמַּשְׁרָה
הַפְּאֻשִׁים, וְלֹא בַּיָּם סְדוּם, וְלֹא בְּמִים הָרַעִים
שְׁפִים הַגְּדוֹל מִפְּנֵי שְׁכָל אֵלֹי צַעַר הֵן, וּבְתוֹב
”וְקִרְאֵת לַשַּׁבָּת עֲנַג”; לְפִיכָף אִם לֹא נִשְׁתַּחֲוֶה
בָּהֶם, אֵלֹא עָלָה מִיַּד אֵף עַל פִּי שׁוֹשׁ לֹ חֲטָטִין
בְּרֵאשׁוֹ, מִתֵּר.

כֵּא, לֹא אִין מִתְגַּרְדִּין בְּמִגְרָדָת; וְאִם הָיוּ יָדָיו
מְלַכְלָכוֹת בְּצוּאָה אוֹ בְּטִיט, גּוֹרֵד בְּדַרְכּוֹ וְאִינוּ
חוֹשֵׁשׁ. סָכִין וּמְפָרְכִין לְאָדָם לְעֲנָגוֹ, אֲבָל לֹא
לְבַחְמָה; וְאִם חָיָה לָהּ צַעַר, מִתֵּר לְחַסוּר צַעֲרָה
בְּסִיכָה וּפְרוּדָה. בְּחֻמָּה שְׁאֲכָלָה פְּרִשְׁיִנִין הַרְבֵּה,
מִרִּיצִין אוֹתָהּ בְּחֻצֵר בְּשָׁבִיל שְׁתַּתְּרָפָא; וְאִם
אֲחֻזָּה דָּם, מִעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּמִים בְּשָׁבִיל
שְׁתַּצְטַנּוּ, וְאִין חוֹשְׁשִׁין, שְׁמָא יִשְׁחַק לָהּ
סְמָמְנִין.

כֵּא, לֹא אִין מְקִיִּין אֶת הָאֲכָל בַּשַּׁבָּת. בְּמָה
דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּסֵם שְׁמָא יִשְׁחַק סְמָמְנִין;
אֲבָל לְחֻבְנִים יָדוֹ לְתוֹף פִּיו וּלְחֻקִּיא, מִתֵּר.
וְאֲסוּר לְדַחַק פְּרָסוֹ שְׁלֵתִינוֹק, בְּיַד לְחוּצִיא הָרְאִי
שְׁלוֹ שְׁמָא יָבוֹא לְחֻשְׁקוֹתוֹ סְמָמְנִין הַמְּשַׁלְּשִׁין.
וּמִתֵּר לְכַפּוֹת כּוֹס עַל הַטַּבּוֹר בַּשַּׁבָּת, בְּיַד
לְחַעֲלוֹתוֹ. וְכֵן מִתֵּר לְחַנֵּק וּלְלַפֵּף אֶת הַקְּטָן,
וּלְחַעֲלוֹת אֲזֵנָם בֵּין בֵּיד בֵּין בְּכָלִי, וּלְחַעֲלוֹת
אֲנָקְלִי: שְׁכָל אֵלֹו וְכִיּוּצָא בְּהֵן אִין עוֹשִׂין אוֹתָן
בְּסְמָמְנִין בְּיַד לְחוּשׁ לְשִׁחִיקָה, וְיֵשׁ לֹ צַעַר מִהֵן.
כֵּא, לֵב הַמְּרַקֵּד, מִאֲבוֹת מְלֹאכוֹת. לְפִיכָף אִין
פּוֹבְרִין אֶת הַתֵּבֶן בְּכַבְרָה; וְלֹא יַעֲיֵה הַכַּבְרָה

שְׁיֵשׁ בָּהּ תֵּבֶן בְּמִקּוֹם גְּבוּחָה, בְּשָׁבִיל שְׁיִרֵד
הַמּוֹיֵן מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַרְקָד. אֲבָל נוֹטֵל הַתֵּבֶן
בְּכַבְרָה וּמּוֹלִיף לְאֲבוֹם, אֵף עַל פִּי שְׁיִרֵד הַמּוֹיֵן
בְּשַׁעַת הוֹלְכָה שְׁחָרֵי אִינוּ מִתְּבוּן לְכַף.

כֵּא, לֹג מְגַבֵּל, חֵיב מְשׁוּם לָשׁ; לְפִיכָף אִין
מְגַבְלִין קַמַּח קְלֵי הַרְבֵּה, שְׁמָא יָבוֹא לְלוֹשׁ קַמַּח
שְׁאִינוּ קְלֵי. וּמִתֵּר לְגַבֵּל אֶת הַקְּלֵי, מִעַט מְעַט.
אֲבָל תְּבוּאָה שְׁלֹא חִבִּיאָה שְׁלִישׁ שְׁקָלוֹ אוֹתָהּ,
וְאַחַר כֵּן טָחְנוּ אוֹתָהּ טָחִינָה גְּסָה, שְׁחָרֵי הִיא
כְּחוּל, וְהִיא הַנְּקִרְאֵת שְׁתִּית מִתֵּר לְגַבֵּל מִמְּנַח
בְּהַמּוֹיֵן וְכִיּוּצָא בּוֹ הַרְבֵּה בְּבֵת אַחַת; וְהוּא,
שְׁיִחִיָּה דָּה; אֲבָל קָשָׁה, אֲסוּר מִפְּנֵי שְׁנִרְאָה
כְּלָשׁ. וְצָרִיךְ לְשַׁנּוֹת; פִּיּוּצֵד נוֹתֵן אֶת הַשְּׁתִּית,
וְאַחַר כֵּן נוֹתֵן אֶת הַחֻמְיִין.

כֵּא, לֹד הַמְּרָסֵן אֵף עַל פִּי שְׁאִינוּ רְאוּי לְגַבּוֹל,
אִין גּוֹבְלִין אוֹתוֹ; שְׁמָא יָבוֹא לְגַבֵּל הַעֲפָר,
וְכִיּוּצָא בּוֹ. וְנוֹתְנִין מִים עַל גְּבֵי הַמְּרָסֵן,
וּמּוֹלִיף בּוֹ הַתְּרֹד שְׁתֵּי וְעַרְב; אֲבָל אִינוּ מְמָרְסִים
בְּיָדוֹ, שְׁלֹא יִרְאָה כְּלָשׁ. אִם לֹא נִתְעַרְב, מְנַעֲרוּ
מִבְּלֵי לְבָלֵי עַד שְׁיִתְעַרְב; וְנוֹתֵן לְפָנֵי
הַתְּרַנְגּוֹלִין, אוֹ לְפָנֵי הַשְּׁוֹרִים. וּמִתֵּר לְעַרְב
הַמְּרָסֵן עַל דְּרָךְ זֶו בְּכָלִי אַחַד, וּמְחַלֵּק אוֹתוֹ
בְּכָלִים הַרְבֵּה, וְנוֹתֵן לְפָנֵי כָל בְּחֻמָּה וּבְחֻמָּה;
וּמְעַרְב בְּכָלִי אַחַד אֶפְלוֹ פּוֹר, וְאֶפְלוֹ פּוֹרִים.

כֵּא, לֹחֵ אִין מְאָכִילִין בְּחֻמָּה חֵיָה וְעוֹף בַּשַּׁבָּת,
כְּדָרְךָ שֶׁהוּא מְאָכִיל בַּחֵל שְׁמָא יָבוֹא לְיָדֵי
כְּתִישַׁת קְטָנִיוֹת, אוֹ לְיָדֵי לִישַׁת קַמַּח וְכִיּוּצָא
בּוֹ. פִּיּוּצֵד: לֹא יֵאָכִיל הַגְּמֵל בַּשַּׁבָּת מְאָכִיל
שְׁלוֹשָׁה אַרְבָּעָה יָמִים, וְלֹא יִרְבִּיץ עֲגֵל וְכִיּוּצָא
בּוֹ וַיִּפְתַּח פִּיו וַיִּתֵּן לְתוֹכוֹ פְּרִשְׁיִנִין וּמִים בְּבֵת
אַחַת. וְכֵן לֹא יִתֵּן לְתוֹף פִּי יוֹנִים וְתְרַנְגּוֹלִים,
לְמִקּוֹם שְׁאִינוּ יְכוּלִין לְחַזְוִיר; אֲבָל מְאָכִיל הוּא
אֶת הַבְּחֻמָּה מְעוֹמֵד, וּמְשַׁקָּה אוֹתָהּ מְעוֹמֵד, אוֹ
נוֹתֵן לְתוֹף פִּיָּה מִים בְּפָנֵי עַצְמוֹ וּכְרִשְׁיִנִין
בְּפָנֵי עַצְמוֹ, בְּמִקּוֹם שְׁיִכּוּלָה לְחַזְוִיר. וְכֵן
מְאָכִיל הַעוֹף בְּיָדוֹ, בְּמִקּוֹם שְׁיִכּוּל לְחַזְוִיר. וְאִין

צָרִיךְ לֵאמֹר, שִׁיתֶן לְפָנֶיךָ וְהָן אוֹכְלִין.

כֵּן, לֹא בַּמָּה דְבָרִים אֲמֹרִים, בְּמִי שְׁמֻזְזוּתוֹ עָלָיו, כְּגֹן בְּהִמָּתוֹ וְחִיתוֹ וְיוֹנֵי הַבַּיִת וְאוֹזֵן וְתִרְנַנְגוּלִין; אֲבָל מִי שְׁאִין מֻזְזוּתוֹ עָלָיו, כְּגֹן חֲזִיר וְיוֹנֵי שׁוֹבֵךְ וְדְבוּרִים לֹא יִתֵּן לְפָנֶיהֶם, לֹא מֻזֶּזֶן וְלֹא מִים. וּמִתֵּר לְאָדָם לְהַעֲמִיד בְּהִמָּתוֹ עַל גְּבֵי עֵשְׂבִים, וְהִיא אוֹכְלֵת. אֲבָל לֹא יַעֲמִיד אוֹתָהּ, עַל גְּבֵי דָבָר שֶׁחֲקָצָה; וְעוֹמֵד בְּפָנֶיהָ, כְּדִי שֶׁתִּחְזֹר פָּנֶיהָ לְדָבָר הַמְקַצָּה וְתֹאכַל מִמֶּנּוּ. וְכֵן בַּיּוֹם טוֹב.

הַלְכוֹת שַׁבַּת פֶּרֶק כ"ב

כֵּן, רְדִית הַפֶּת אַף עַל פִּי שְׁאִינָה מְלֹאכָה אֲסֻרוֹ אוֹתָהּ חֲכָמִים, שְׁמָא יָבוֹא לְאַפּוֹת. הַמְדַבֵּיק פֶּת בַּתְּנוּרָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְקָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם מִצִּיל מִמֶּנּוּ מֻזֶּזֶן שְׁלוֹשׁ סְעוּדוֹת, וְאוֹמֵר לְאַחֵרִים בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם. וְאַף עַל פִּי שֶׁחֲרָדִיָּה אִינָה מְלֹאכָה, בְּשֶׁהִיא מִצִּיל, לֹא יִרְדֶּה בַּמְדֻדָּה אֲלֵא בַּסִּפִּין, כְּדִי לְשַׁנּוֹת.

כֵּן, מִפְּנֵי מַה אֲסֻרוֹ חֲכָמִים לְהַכְנִים לְמִרְחֵץ בַּשַּׁבַּת מִפְּנֵי הַבְּלִינִין שֶׁהֵיוּ מִחֲמִין חֲמִין בַּשַּׁבַּת, וְאוֹמְרִין מִעֲרַב שַׁבַּת הוֹחֲמִין; לְפִיכָף גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִכְנֶס אָדָם לְמִרְחֵץ בַּשַּׁבַּת, אֲפִלּוֹ לְחֻזֵּעַ. וְגָזְרוּ שֶׁלֹּא יִשְׁתַּטֵּף כָּל גּוֹפּוֹ בַּחֲמִין, וְאֲפִלּוֹ בַּחֲמִין שֶׁהוֹחֲמִין מִעֲרַב שַׁבַּת; אֲבָל פָּנָיו יִדְּיוּ וְרַגְלָיו, מִתֵּר. בַּמָּה דְבָרִים אֲמֹרִים, בַּחֲמִי הָאֵזֶר גְּזָרָה, מִשּׁוּם מִרְחֵץ; אֲבָל בַּחֲמִי טְבַרְיָה וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, מִתֵּר לְהַשְׁתַּטֵּף בְּהֵן כָּל גּוֹפּוֹ. וְאֲסוּר לְרַחֵץ בְּמִים חֲמִין שֶׁבַּמְעָרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהַמְעָרָה יֵשׁ בָּהּ הַכֵּל, וְיָבוֹא לְיָדֵי זֵיעָה; וְנִמְצָאת בַּמִּרְחֵץ.

כֵּן, מִתְחַמֵּם אָדָם כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה, וְיוֹצֵא וּמִשְׁתַּטֵּף כָּל גּוֹפּוֹ בְּצוּנָה; אֲבָל אִינוּ מִשְׁתַּטֵּף כָּל גּוֹפּוֹ בְּצוּנָה, וְבֹא וּמִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁמִּבְּשִׁיר מִים שֶׁעָלָיו, וְנִמְצָא כְּרוּחֵץ כָּל גּוֹפּוֹ בַּחֲמִין. הַמְבִיא סִילוֹן שֶׁלְצוּנָה בַּתוֹךְ מִים

חֲמִין, אֲפִלּוֹ בַּתוֹךְ חֲמִי טְבַרְיָה חֲרִי אֵלָיו בַּחֲמִין שֶׁהוֹחֲמִין בַּשַּׁבַּת, וְאֲסוּרִין בְּרַחֲיִצָּה וּבַשַּׁתִּיָּה.

כֵּן, מִבִּיא אָדָם קִתּוֹן שְׁלָמִים, וּמִנִּיחוֹ כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה לֹא בַּשֶּׁבִיל שִׁיחֲמוֹ, אֲלֵא כְּדִי שֶׁתִּפְּנֹג צְנֻתָּהּ. וְכֵן מִנִּיחַ פֶּה שֶׁלְשֻׁמּוֹן כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה כְּדִי שִׁיפְשֹׁר, לֹא שִׁיחֵם. וְסָף אָדָם יָדוּ בְּמִים אוֹ בַּשֻּׁמּוֹ, וּמִחֲמָם כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה וְהוּא שֶׁלֹּא יִחֲמוּ חֲמִים שֶׁעַל יָדוֹ, עַד שֶׁתִּחַא כְּרִסּוֹ שֶׁלְתִינוּק נְכוּיֹת בְּהֵן. וּמִחֲמָם כְּנֶגֶד, וּמִנִּיחוֹ עַל גְּבֵי מַעֵיו בַּשַּׁבַּת.

כֵּן, אֲמַבְטֵי שֶׁלְמִרְחֵץ שֶׁהִיא מְלֹאכָה מִים חֲמִים אִין נֹתְנִין לָהּ מִים צוּנָה, שֶׁחֲרִי מִחֲמִין חֲרָבָה; וְכֵן לֹא יִתֵּן לְתוֹכָהּ פֶּה שֶׁלְשֻׁמּוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַבְשָׁלוֹ. אֲבָל נֹתֵן הוּא מִים חֲמִין, לְתוֹךְ אֲמַבְטֵי שֶׁלְצוּנָה.

כֵּן, מִחֵם שֶׁפָּנָה מִמֶּנּוּ מִים מִתֵּר לִתֵּן לְתוֹכוֹ מִים צוּנָה, כְּדִי לְהַפְשִׁירָן; וּמִתֵּר לְצַק מִים חֲמִין לְתוֹךְ מִים צוּנָה, אוֹ צוּנָה לְתוֹךְ חֲמִין וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּכֵלֵי רֵאשׁוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִחֲמִין חֲרָבָה. וְכֵן קִדְרָה רוֹתַחַת אַף עַל פִּי שֶׁחֲרָדִיָּה מִעַל הָאֵשׁ, לֹא יִתֵּן לְתוֹכָהּ תְּבֻלִין; אֲבָל נֹתֵן לְתוֹכָהּ מִלַּח, שֶׁחֲמֵלַח אִינוּ מִתְבַּשָּׁל אֲלֵא עַל גְּבֵי אֵשׁ גְּדוּלָּה. וְאִם צָק הַתְּבַשִּׁיל מִקִּדְרָה לְקַעְרָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא רוֹתַחַת בְּקַעְרָה, מִתֵּר לוֹ לִתֵּן לְתוֹךְ הַקַּעְרָה תְּבֻלִין: שֶׁכֵּלֵי שְׁנֵי אִינוּ מְבַשָּׁל.

כֵּן, אִין שׁוֹרִין אֶת הַחֲלִתִּית, בֵּין בְּפוֹשְׁרִין בֵּין בְּצוּנָה; אֲבָל שׁוֹרָה אוֹתוֹ, בַּתוֹךְ הַחֲמִין. וְאִם שָׁתָה יוֹם חֲמִישִׁי וְשִׁשִּׁי, חֲרִי זֶה שׁוֹרָה בַּשַּׁבַּת בְּצוּנָה, וּמִנִּיחוֹ בַּחֲמָה עַד שִׁיחֵם, וְשׁוֹתָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִחַלָּה, אִם פָּסַק מִלְשִׁתוֹת.

כֵּן, דְּבָר שְׁנֵתִּיבְשָׁל קִדְם הַשַּׁבַּת, אוֹ נִשְׁרָה בַּחֲמִין מִלְפָּנֵי הַשַּׁבַּת אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עֹבְשׁוֹ צוּנָה, מִתֵּר לְשָׁרוֹתוֹ בַּחֲמִין בַּשַּׁבַּת. וְדָבָר שֶׁהוּא צוּנָה מִעֵיקָרוֹ, וְלֹא בֹא בַּחֲמִין מִעוֹלָם

מדיחין אותו בחמין בשבת, אם לא היתה
הדחתו גמר מלאכתו; אבל אם היתה הדחתו
גמר מלאכתו, אין שורין אותו בחמין.

כב, ט מתר להחם בחמה, אף על פי שאסור
להחם בתולדות האש שאינו בא לטעות
מחמה, לאש; לפיכך מתר לתן מים צונן
בשמש, כדי שיחמו. וכן נותנין מים יפים
לתוך מים רעים, בשביל שיצוננו. ונותנין
תבשיל לתוך הפור, בשביל שיחא שמור.

כבי מערב אדם מים ומלח ושמן, וטובל בו
פתו, או נותנו לתוך התבשיל והוא, שיעשה
מעט; אבל הרבה אסור, מפני שגראה פעושה
מלאכה ממלאכת התבשיל. וכן לא יעשה מי
מלח עזין, וכן שני שלישי מלח ושליש מים,
מפני שגראה פעושה מרים. ומתר למלח
ביצה; אבל צנון וכיוצא בו, אסור מפני
שגראה כבובש פכשים בשבת, והכובש
אסור, מפני שהוא כמבשיל. ומתר לטבל צנון
וכיוצא בו במלח, ואוכל.

כביא מתר לערב יין ודבש ופלפלין בשבת,
לאכלו; אבל יין ומים ושמן אפרסמון אסור,
שאין זה ראוי לאכילת בריאים. וכן כל כיוצא
בזה.

כביב חרדל שלשו מערב שבת למחר ממחו
בין ביד בין בכלי, ונותן לתוכו דבש; ולא
יטרף, אלא מערב. שחלים שטרפן מערב
שבת, למחר נותן לתוכן שמן וחמין ותכלין;
ולא יטרף, אלא מערב. שום שרסקו מערב
שבת, למחר נותנו לתוך הגריסין; ולא ישחק,
אלא מערב.

כביג הנוטל שער מגופ האדם, חיב משום
גזוז; לפיכך אסור לרחץ את הידים בדבר
שמשיר את השער ודאי, כגון אהלוא וכיוצא
בו. ומתר לחף את הידים בעפר לבונה, ועפר
פלפלין, ועפר יסמין, וכיוצא בהן; ואינו

חושש שמא ישיר שער שעל ידו, שהרי אינו
מתכוין. ערב דבר שמשיר את השער ודאי, עם
דבר שאינו משיר ודאי אם היה הרב מדבר
שאינו משיר, מתר לחף בו; ואם לאו, אסור.

כביד אסור לראות במראה שלמתכת בשבת
גזרה שמא ישיר בה נימין המרדלדין מן
השער, ואפלו קבועה בפותלו; אבל מראה
שאינה שלמתכת מתר לראות בה, אפלו אינה
קבועה.

כביטו המכבס, חיב משום מלפן, והפוחט
פסות, חיב מפני שהוא מכבס; לפיכך אסור
לדחק מטלית או מוץ וכיוצא בהן, בפני
האשישה וכיוצא בה, כדי לסתמה שמא יבוא
לידי סחיטה. ואין מקנחין בספוג, אלא אם כן
יש לו בית אחיזה שלא יסחט. ואין מכסין
חבית שלמים וכיוצא בה, בכנר שאינו מוכן
לה גזרה, שמא יסחט.

כביטז נשפרה לו חבית בשבת, מציל ממנה
מה שהוא צריך לשבת לו ולאורחיו, ובלבד
שלא יספג פיין, או יטפח בשמן: שאם יעשה
בדרך שהוא עושה בחל, שמא יבוא לידי
סחיטה. וכיצד מציל ממנה, מביא פלי ומניח
תחתיה; ולא יביא פלי אחר ויקלט, פלי אחר
ויצרף גזרה, שמא יביא פלי דרך רשות
הרבים. נודמנו לו אורחים מביא מביתו פלי
אחר וקולט, פלי אחר ומצרפו לראשון. ולא
יקלט ואחר כך יזמין, אלא יזמין ואחר כך
יקלט; ואם הערים בדבר זה, מתר.

כביז טיט שעל בגדו, מכבסו מפניו; ואינו
מכבסו מבחוץ גזרה, שמא יכבס. ומתר
לגרדו בעפרין, ואינו חושש שמא ילבנו.
המכבס את הסודר אסור, מפני שהוא מלפנו;
אבל החלוק מתר, מפני שאין פונתו אלא
לרבו.

כביח מנעל או סנדל שנתלכלך בטיט

וּבְצוּאָה, מִתֵּר לְשִׁכְשֹׁכוֹ בַּמַּיִם; אֲבָל לִכְבֹּסוֹ
אֲסוּר. וְאִין מְגֵרְדִין לֹא מִנְעָלִים וְלֹא סַנְדְּלִים,
אֲבָל סָבִין וּמְקַנְחִין אֶת הַיְשָׁנִים. כִּר אוֹ פֶּסֶת
שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶן צוּאָה אוֹ טִנּוּף, מְקַנְחוּ בַסְמֵרֵטוּמָה;
וְאִם הָיְתָה עַל שְׁלֵעוֹר, נוֹתְנִין עָלֶיהָ מַיִם עַד
שֶׁתִּכְלֶה.

כִּבִּיט מִי שֶׁנִּתְלַכְלַכָּה יָדוֹ בְּטֵיט מְקַנְחָה בְּזַנֵּב
חֲסוּם, וּבְזַנֵּב הַפֶּרֶה, וּבְמִפְּחַת הַקֶּשֶׁה הַעֲשׂוּיָה
לְאַחַז בַּהּ הַקּוֹצִים; אֲבָל לֹא בְּמִפְּחַת שֶׁמְקַנְחִין בָּהּ
אֶת הַיְדִים שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כְּדָרְךָ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַחֲלֵל,
וַיָּבֹא לְכַבֵּס אֶת הַמִּפְּחָה.

כִּבִּיט מִי שֶׁרָחֵץ בַּמַּיִם מִסֵּתֶפֶגַּן בְּלִנְטִיתוֹ
וּמְבִיאַה בְּיָדוֹ, וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא יִסְחֹט. וְכֵן
מִי שֶׁנִּשְׁרָוּ פָּלִין בְּדָרְךָ מִחֶלְדָּה בְּהוֹ, וְאִין
חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא יִסְחֹט. וְאֲסוּר לוֹ לְשַׁטְחֵן, וְאִפְּלוּ
בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ: גְּזֵרָה שְׂמָא יֹאמֵר הַרוּאָה, הָרִי זֶה
כַּבֵּס פְּסוּתוֹ בַּשַּׁבָּת, וְשַׁטְחָה לְיִבְשָׁה; וְכֵל מְקוּם
שֶׁאֲסוּרוֹ חֲכָמִים מִפְּנֵי מַרְאֵת הָעֵינַי, אִפְּלוּ
בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים אֲסוּר.

כִּבִּיט בֹּא שְׁתֵּי מִטְהָרוֹת זוֹ עַל גְּבִי זוֹ נוֹטֵל אֶת
הַפֶּקֶק מִבְּנֵתִים וּמִשִּׁיקוֹ, וּמְחֻזֵּר אֶת הַפֶּקֶק
לְמִקְוֵמוֹ, מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ בֹּא לְיָדֵי סְחִיטָה, שֶׁהָרִי
דַּעְתּוֹ שִׁיבְצָאוֹ הַמַּיִם. וּפּוֹקֵקִין אֶת הַפִּיב
בְּסוּדְרִין וּבְכָל דְּבַר הַמִּטְלֵטֵל, כִּדִּי שֶׁלֹּא יִצְוֹפוּ
הַמַּיִם עַל הָאֲבָלִים וְעַל הַכְּלָיִם; אֲבָל אִין פּוֹקֵקִין
אֶת הַפִּיב, כִּדִּי שִׁיבְדוּ הַמַּיִם לְפִנֵּי שְׂמָא יִסְחֹט
בַּעַת שְׂחֻחָק, שֶׁהָרִי הַפֶּקֶק שְׂרוּי בַּמַּיִם.

כִּבִּיט אֲסוּר לְתַקֵּן בֵּית יָד שֶׁלְּפָגְדִים, וְלִשְׁבָּרִם
שְׁבָרִים שְׁבָרִים, כְּדָרְךָ שֶׁמִּתְקַנְיִן בַּחֲלֵל הַפְּגָדִים,
כְּשֶׁמְכַבְּסִין אוֹתוֹ; וְכֵן אִין מְקַפְּלִים אֶת הַכְּלָיִם
בַּשַּׁבָּת, כְּדָרְךָ שֶׁעוֹשִׂין בַּחֲלֵל בְּשִׁיבְכֵסוֹ
אוֹתוֹ. וְאִם לֹא הָיָה לוֹ פָּלִי אַחֵר לְחֻחְלִיפוֹ, מִתֵּר
לְקַפְּלוֹ וְלִפְשֹׁטוֹ וְלְהַתְּפֹסוֹת בּוֹ, כִּדִּי שִׁיבְנָאָה
בּוֹ בַּשַּׁבָּת וְהוּא שִׁיבְהִיָּה בְּגַד חֲדָשׁ לְבָו, שֶׁהָרִי
הוּא מִתְּמַעַף וּמִתְלַכְלַךְ מִיָּד. וּבְשִׁיבְכֵסוֹ, לֹא

יִקְפֹּל אֲלֵא אִישׁ אֶחָד; אֲבָל לְקַפֵּל בַּשָּׁנִים, אֲסוּר.
כִּבִּיט הַצּוֹבֵעַ, מִצְּבֹת מְלֻאֲבוֹת; לְפִיפֶךָ אֲסוּר
לְאַשָּׁה לְהַעֲבִיר סָרֵק עַל פְּנֵיהָ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא
כְּצוֹבֵעֵת. וְהַתּוֹפֵר, מִצְּבֹת מְלֻאֲבוֹת; לְפִיפֶךָ
אֲסוּר לְמִלְאוֹת הַכֶּר וְהַפֶּסֶת הַחֲדָשִׁים בְּמוֹכִין
גְּזֵרָה, שְׂמָא יִתְפֹּר; אֲבָל מוֹכִין שֶׁנִּשְׁרָוּ מִן הַכֶּר
אוֹ מִן הַפֶּסֶת, מְחֻזְרִין אוֹתָן בַּשַּׁבָּת.

כִּבִּיט הַקּוֹרֵעַ, מִצְּבֹת מְלֻאֲבוֹת. לְפִיפֶךָ מִי
שֶׁנִּסְתַּכְּבוּ בְּגָדָיו בְּקוֹצִים מִכְּרִישָׁן בְּצִנְעָה,
וּמִתְּמַחֲמָה כִּדִּי שֶׁלֹּא יִקְרַע; וְאִם נִקְרַעוּ אִינוּ
חַיִּב בָּלֹם, שֶׁהָרִי לֹא נִתְפָּוֵן. וּמִתֵּר לְלַבֵּשׁ כְּלָיִם
חֲדָשִׁים; וְאִם נִקְרַעוּ, נִקְרַעוּ. פּוֹצְעִין אֶת הַתְּאֵנָה
בְּמִטְלִית, וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא תִּקְרַע.

כִּבִּיט הַתּוֹקֵעַ, חַיִּב מִשׁוּם בּוֹנָה; לְפִיפֶךָ כֵּל
הַדְּלָתוֹת הַמְּחַבְּרוֹת לְקַרְקַע, לֹא נוֹטֵלִין אוֹתָן
וְלֹא מְחֻזְרִין גְּזֵרָה, שְׂמָא יִתְקַע. אֲבָל דְּלַת שְׂדֵחַ
תְּבָה וּמְגִדֵל, וְשָׂאֵר דְּלָתוֹת הַכְּלָיִם נוֹטֵלִין, וְלֹא
מְחֻזְרִין. וְאִם נִשְׁמַט צִיר הַתְּחַתּוֹן שֶׁלָּחַן
דוֹחֵקִין אוֹתוֹ לְמִקְוֵמוֹ, וּבְמִקְדָּשׁ מְחֻזְרִין אוֹתוֹ;
אֲבָל צִיר הָעֲלִיּוֹן שֶׁנִּשְׁמַט, אֲסוּר לְחַזְרֵרוֹ בְּכָל
מְקוּם גְּזֵרָה, שְׂמָא יִתְקַע.

כִּבִּיט אִין גּוֹדְלִין אֶת שְׁעַר הָרֵאשׁ, וְאִין פּוֹקֵסִין
אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּבוֹנָה. וְאִין מְחֻזְרִין
מִנּוּרָה שֶׁלְּחֵלִיּוֹת, וְלֹא כִּפְסֵא הַמְּפַצֵּל, וְלֹא שֶׁלָּחַן
הַמְּפַצֵּל, וְכִיבְצָא בְּהֵן מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּבוֹנָה; וְאִם
הַחֲזִיר, פְּטוּר שְׂאִין בְּנִיָּן כְּבָלִים, וְאִין סְתִירָה
כְּבָלִים; וְאִם הָיָה רַפּוּי, מִתֵּר לְחַזְרֵרוֹ. וְאִין
מִתְקַנְיִן חֲלִיּוֹת שֶׁלְּשֻׁדְרָה שֶׁלְּקַטָּן זוֹ בְּצַד זוֹ,
מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּבוֹנָה.

כִּבִּיט הָעוֹשֶׂה אֶחָל קְבוּעַ, חַיִּב מִשׁוּם בּוֹנָה.
לְפִיפֶךָ אִין עוֹשִׂין אֶחָל עֲרָאִי לְכַתְּחֵלָה, וְלֹא
סוֹתְרִין אֶחָל עֲרָאִי גְּזֵרָה, שְׂמָא יַעֲשֶׂה אוֹ יִסְתֵּר
אֶחָל קְבוּעַ; וְאִם עָשָׂה אוֹ סִתֵּר אֶחָל עֲרָאִי,
פְּטוּר. וּמִתֵּר לְהוֹסִיף אֶחָל עֲרָאִי בַשַּׁבָּת. פִּיבְצַד:
טְלִית שֶׁהָיְתָה פְּרוּסָה עַל הָעַמּוּדִים אוֹ עַל

הכּוֹתְלִים, וְהִיתָה כְּרוּכָה קֶדֶם הַשַּׁבָּת אִם נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ גַם טֶמֶח מִתּוֹחַ הָרִי זֶה מוֹתֵחַ אֶת כְּלָה בַשַּׁבָּת, עַד שִׁיעֶשֶׂה אֶחָל גְּדוּל. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

כב, כח אין תולין את הפילה, שהרי נעשית תחתיה אהל עראי; ומתר להניח מטה וכסא וטרסקל, ואף על פי שיעשה תחתיהן אהל שאין זה דרך עשית אהל, לא קבע ולא עראי.

כב, כט כל אהל משפע שאין בגגו טפה, ולא בפחות משלושה סמוך לגגו רחב טפה הרי זה אהל עראי; והעושה אותו לכתחלה בשבת, פטור. טלית בפולה שהיו עליה חוטין שהיא תלויה בהן מערב שבת, מתר לנטותה. וכן הפרכת, מתר לנטותה ומתר לפרקה.

כב, בילת חתנים שאין בגגה טפה, ואין בפחות משלושה סמוך לגגה רחב טפה הואיל והיא מתקנת לפה, מתר לנטותה ומתר לפרקה; והוא, שלא תהא משלשלת מעל המטה טפה. פקק החלון בזמן שהוא מתקן לפה אף על פי שאינו קשור ואינו תלוי, מתר לפקק בו החלון.

כב, לא כובע שעושין על הראש, ויש לו שפה מקפת שהיא עושה צל כמו אהל על לובשו מתר ללבושו; ואם הוציא מן הכנדים סביב לראשו או כנגד פניו כמו אהל, והיה מחדק על הראש, והיתה השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג אסור, מפני שהוא עושה אהל עראי.

כב, לב הנזטה פרכת וכיוצא בה, צריך להזהר כדי שלא יעשה אהל בשעה שנוטה; לפיכך אם היתה פרכת גדולה תולין אותה שנים, אבל אחד אסור. ואם היתה פילה שיש לה גג, אין מותרין אותה ואפלו עשרה: שאי אפשר שלא תגבה מעט מעל הארץ, ותעשה אהל עראי.

כב, לג כנגד שמכסה בו פי החבית לא יכסה בו את כלה, מפני שנעשה אהל; אבל מכסה הוא, מקצת פיה. המסנן בכפיפה מצרית לא יגביה

קרקעית הכפיפה מן הפלי טפה, כדי שלא יעשה אהל עראי.

הלכות שבת פרק כג

כג, א העושה נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא, כגון נקב שלדול התרנגולין שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא החבל הרי זה חיב משום מכה בפטיש; לפיכך גזרו על כל נקב, אפלו היה עשוי להוציא בלבד, או להכניס בלבד שפא יבוא לעשות נקב שחיבין עליו. ומפני זה אין נוקבין בחבית נקב חדש, ואין מוסיפין בו. אבל פותחין נקב ישן והוא שלא יהיה הנקב למטה מן השמרים: שאם היה למטה מן השמרים הרי זה עשוי לחזק, ואסור לפתחו.

כג, ב נוקבין מגופה שלחבית להוציא ממנה יין, ובלבד שיקבנה למעלה; אבל מצדה אסור, מפני שהוא כמתקן פלי. שזכר אדם את החבית לאכל ממנה גרגרות, ובלבד שלא יתפון לעשות פלי; ומביא אדם חבית שליין, ומתין את ראשה בסוף לפני האורחין, ואינו חושש, שאין פונתו אלא להראות גדיבות לפו.

כג, ג וכשם שאסור לפתח כל נקב, כך אסור לסתם כל נקב; לפיכך אסור לסתם נקב החבית ואפלו בדבר שאינו מתמרח, ואינו פא לידי סחיטה, כגון שישתם בקיסם, או בערור קטן. אבל אם הניח שם אכל כדי להצניעו, ונמצא הנקב נסתם מתר; ומתר להערים, בדבר זה.

כג, ד כל דבר שהוא גמר מלאכה, חיב עליו משום מכה בפטיש. ומפני זה, הגורד כל שהוא, או המתקן פלי באיזה דבר שיתקן חיב; לפיכך אסור להשמיע קול שלשיר בשבת, בין בבלי שיר כגון פנורות ונבלים, בין בשאר דברים. אפלו להפוח באצבע על הקרקע, או על הלוח, אחת כנגד אחת כדרך המשוררים,

או לקרקש את האגוז לתינוק, או לשחק לו בזוג כדאי שישתק כל זה וכיוצא בו, אסור: גזרה, שמא יתקן כלי שיר.

כנה אין מספקין, ולא מרקדין, ולא מטפחין בשבת גזרה, שמא יתקן כלי שיר; ולספק לאחר ידו, מתר. אין שטיין על פני המים גזרה, שמא יתקן חבית שלשיטין. ברכה שבהצר מתר לשוט בה, שאינו בא לעשות בה חבית שלשיטין: וחוא שתהיה לה שפה מקפת, שלא יעקר ממונה המים, כדי שיהיה הכר והפרש בינה, ובין הים.

כגו אין חותכין שפופרת שלקנה, מפני שהוא כמתקן כלי; היתה חתוכה אף על פי שאינה מתקנת מתר להכניסה בנקב החבית בשבת להוציא ממנה יין, ואין חוששין שמא יתקן. ואסור להניח עלה שלהדם וכיוצא בו בתוך הנקב שלחבית, כדי שיקלח את היין, מפני שהוא פעושה מרוב בשבת. ואין שוברין את החרס, ואין קורעין את הניר, מפני שהוא כמתקן כלי.

כגז ומורה שהיא קשורה בטפית, ממלאין בה בשבת; ואם אינה קשורה, אין ממלאין בה גזרה, שמא יקטם אותה ויתקנה.

כגח אסור להחף כלי פסח בגרתקון, מפני שהוא מלבנן בדרך שהאמנין עושין, ונמצא כמתקן כלי, וגומר מלאכתו בשבת; אבל חופפין אותו בחול, ובגתר. וכן כל הכלים, חופפין אותן בכל דבר. ואסור להדיח קערות ואלפסין וכיוצא בהן, מפני שהוא כמתקן, אלא אם כן הדיחן לאכל בהן סעודה אחרת, באותה שבת; אבל כלי שתיה כגון בוסות וקתונות מתר להדיחן בכל עת, שאין קבע לשתייה. ואין מציעין את המטות בשבת, כדי לישן עליהן למוצאי שבת; אבל מציעין מזילי שבת, לשבת.

כגט אסור להטביל כלים טמאין בשבת, מפני שהוא כמתקן כלי. אבל אדם טמא מתר לטביל, מפני שנראה כמקור; ואין מזיזין עליו בשבת. המטביל כלים בשבת בשוגג, ושתמש בהן; כמזיד, לא ושתמש בהן עד למוצאי שבת. ומתר להטביל את המים הטמאים בשבת; כיצד יעשה נותנן בכלי שאינו מקבל טמאה, כגון כלי אבנים, ומטביל הכלי במקוה עד שיעלה מי המקוה עליהן, ויטהרו. ואין מגביהין תרומות ומעשרות בשבת, מפני שנראה כמתקן דבר שלא היה מתקן.

כגו מעבד, מאבות מלאכות הוא; והמרפף עור בשמן בדרך שהעבדנים עושים חרי זה מעבד, וחיב. לפיכך לא יסוד אדם את רגלו שמן, והיא בתוך המנעל או בתוך הסנדל החדשים; אבל סף הוא את רגלו שמן, ולובש מנעלו או סנדלו, אף על פי שהן חדשים. וסף כל גופו שמן, ומתעגל על גבי קטבליה חדשה, ואינו חושש. במה דברים אמורים, בשחיה השמן מועט, כדי שיצחצח העור בלבד; אבל אם היה בכשרו שמן הרבה, כדי שירפף העור חרי זה אסור, מפני שהוא כמעבדו. והכל בחדשים; אבל בישנים, מתר.

כגיא הממרח רטיה, חיב משום מוחק את העור; לפיכך אין סותמין נקב בשעוה וכיוצא בה, שמא ימרח. ואפלו בשמן, אין סותמין את הנקב גזרה, משום שעוה.

כגלב בותב, מאבות מלאכות; לפיכך אסור לכהל בפוד וכיוצא בו בשבת, מפני שהוא ככותב. ואסור ללוח, ולחלוח גזרה, שמא יכתב. וכן אסור לקנות ולמפר, ולשפר ולחשפיר שמא יכתב. לא ישפר אדם פועלים בשבת, ולא יאמר לחברו לשפר לו פועלין. אבל לשאל ולחשפיר, מתר: שואל אדם מחברו כדי יין וכדי שמן, ובלבד שלא יאמר לו חלונני.

כג, יג אחד המזכר בפסח או במסירה אסור, בין במאזנים בין שלא במאזנים; וכשם שאסור לשקל כף אסור למנות ולמדה, בין בכלי מדה בין ביד בין בחבל.

כג, יד אין דנין בשבת, ולא חולצין, ולא מניבמין, ולא מקדשין גזרה, שמוא יכתב. ואין מקדישין, ולא מעריכין, ולא מחרימין מפני שהוא במקח וממכר; ואין מגביהין תרומה ומעשרות, שזה דומה למקדיש אותן פרות שהפריש, ועוד, מפני שהוא במתקן אותן בשבת. ואין מעשרין את הפהמה גזרה, שמוא ירשם בסקרה. ומקדיש אדם פסחו בשבת, וחגיגתו ביום טוב שזו מצות היום. וכשם שאין מקדישין, כף אין מקדשין מי הטאת.

כג, טו המגביה תרומה ומעשרות בשבת או ביום טוב בשוגג, יאכל ממה שתקן במזיד, לא יאכל עד מוצאי שבת. ובין כף ובין כף, תקן את הפרות. וכן המקדיש או העריך או החרים בשבת, בין בשוגג בין במזיד מה שעשה עשוי; ואין צריך לומר, ביום טוב. וכן המקנה לחברו בשבת, קנה.

כג, טז מעשרין את הדמאי, בין השמשות; אבל לא את הודאי. מי שקרא שם לתרומת מעשר שלדמאי או למעשר עני שלודאי, לא יטלם בשבת, ואף על פי שיחד מקומן מקדם השבת, וחרי הן ידועין ומנחין בצד הפרות. ואם היה פוחן או עני למודים לאכל אצלו, יבואו ויאכלו, ובלבד שיודיע לפוחן שזו שאני מאכילך תרומת מעשר, ויודיע לעני שזה שאני מאכילך מעשר עני.

כג, יז אסור להפיש ולשחק בקביה בשבת, מפני שהוא במקח וממכר; ומפיש אדם עם בנאו ועם בני ביתו, על מנה גדולה פנגד מנה קטנה, מפני שאין מקפידין.

כג, יח אסור לחשב חשבונות שהוא צריך להן,

בשבת, בין שעבר, בין שעתיד להיות גזרה, שמוא יכתב; לפיכך חשבונות שאין בהן צרה, מתר לחשבון. פיצד: פמה סאה היה לנו בשנה פלוגית, פמה דינרין הוציא בחתנות בנו, וכיוצא באלו, שהן בכלל שיחה בטלה שאין בהן צרה פלל המחשב אותן בשבת, כמחשב בחל.

כג, יט אסור לקרות בשטרי הדיוטות בשבת שלא יהיה בחל, ויבוא למחק. מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו, מפיו; אבל לא מן הכתב, כדי שלא יקרא בשטרי הדיוטות. לפיכך אם היו השמות חקוקין על הטבלה, או על הפותל מתר לקרותן, מפני שאינו מתחלף בשטר. ואסור לקרות בכתב המחלף תחת הצורה ותחת הדיוקני בשבת. אף לקרות בפתובים בשבת בשעת בית המדרש, אסור גזרה, משום בטול בית המדרש: שלא יהיה כל אחד יושב בביתו וקורא, וימנע מבית המדרש.

כג, כ נפלה דלקה בחצר בשבת אינו מצייל כל מה שיש בחצר לחצר אחרת שבאותו המבוי, אף על פי שערכו: גזרה שמוא יכפה הדלקה כדי שיצייל, מפני שאדם בהול על ממזנו. לפיכך גזרו שלא יצייל אלא מזון שהוא צריך לו לאותה שבת, וכלים שצריך להשתמש בהן בשבת, ובגדים שיכול ללבוש: שנמצא מתניאש מן הפל, ואינו בא לידי פבוי. ואם לא ערכו, אף מזונו וכליו אינו מצייל.

כג, כא ומה הוא מצייל למזונו: אם נפלה דלקה פליילי שבת, מציילין מזון שלוש סעודות הראוי לאדם לאדם, והראוי לפהמה לפהמה; נפלה בשחרית, מציילין ממנה מזון שתי סעודות; במנחה, מציילין מזון סעודה אחת.

כג, כב פמה דברים אמורים, במצייל בכלים הרבה, או שהיה ממלא פלי ומוציא ומערה

וְחֹזֵר וּמְמַלֵּא אוֹתוֹ שְׁנִיָּהּ הוּא שְׂאִין מְצִיל,
אֵלֶּא מַה שְׁהוּא צָרִיךְ לוֹ; אֲבָל אִם הוֹצִיא כְּלִי
אֶחָד הוֹצֵאָה אַחַת אַף עַל פִּי שְׂיֵשׁ בּוֹ כַּמָּה
סְעוּדוֹת, מִתֵּר.

כַּג, כַּג פִּינְד: מְצִיל סֵל מְלֵא כַּפְרוֹת, אַף עַל פִּי
שְׂיֵשׁ בּוֹ כַּמָּה סְעוּדוֹת; וְעֵגוּל שְׁלֹדְבֵלָה, וְחֲבִית
שְׂלִיין. וְכֵן אִם פָּרַס טְלִיתוֹ, וְקָבִין בָּהּ כֹּל שְׂיִכּוּל
לְהוֹצִיא, וְהוֹצִיאָה מְלֵאָה בְּבַת אַחַת מִתֵּר.

כַּג, כַּד אָמַר לְאַחֲרִים בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם כֹּל אֶחָד
וְאֶחָד מְצִיל מְזוּן שְׁהוּא צָרִיךְ לוֹ, אוֹ כְּלִי אֶחָד
שֶׁמְחֻזֵּק אֶפְלוֹ דָּבָר גְּדוּל; וְחָרִי הוּא שְׁלֹמְצִיל.
אִם לֹא רָצָה הַמְצִיל לְקַחְתּוֹ, וְנִתְּנוּ לְבַעֲלָיו מִתֵּר
לוֹ לְטַל מִמֶּנּוּ אַחַר הַשָּׁבֶת, שְׂכָר עֲמָלוֹ; וְאִין זֶה
שְׂכָר שָׁבֶת שְׁחָרִי אִין שָׁם מְלֵאכָה וְלֹא אִסוּר,
שְׁלֵא הוֹצִיא אוֹ אֵלֶּא בְּמָקוֹם מְעָרָב.

כַּג, כַּח הַצִּיל פֶּת נִקְיָה, אִינּוּ חוּזֵר וּמְצִיל פֶּת
שְׂאִינָה נִקְיָה; אֲבָל אִם הַצִּיל פֶּת שְׂאִינָה נִקְיָה
בַּתְּחִלָּה, חוּזֵר וּמְצִיל פֶּת נִקְיָה. וּמְצִיל בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים מַה שְׁהוּא צָרִיךְ לְשָׁבֶת, אִם הָיָה יוֹם
הַכַּפּוּרִים בְּעָרָב שָׁבֶת. אֲבָל אִינּוּ מְצִיל בְּשָׁבֶת,
לְיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר, לְיוֹם טוֹב;
וְלֹא מִשָּׁבֶת זֶה, לְשָׁבֶת הַבָּאָה.

כַּג, כּוּ וּמַה הוּא מְצִיל לְלִבּוֹשׁוֹ לֹבֵשׁ כֹּל שְׁהוּא
יְכוּל לְלִבֵּשׁ וְעוֹטָף כֹּל שְׁהוּא יְכוּל לְעִטֹּף,
וּמוֹצִיא. וְאוֹמַר לְאַחֲרִים בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם,
וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד לֹבֵשׁ וּמִתְעַטֵּף יְכוּל, וּמוֹצִיא;
וְחָרִי הוּא שְׁלוֹ כְּמוֹ הַמַּאֲכָל, שְׁחָרִי מִן הַחֶקֶק
זוֹכִין.

כַּג, כֻּז מִתֵּר לְהַצִּיל כֹּל כֶּתֵבִי הַקֹּדֶשׁ שְׂיֵשׁ
בְּחֵצֵר, לְחֵצֵר אַחֲרַת שְׂבָאוֹתוֹ הַמְּבוּי, וְאַף עַל
פִּי שְׁלֵא עָרְבוּ וּבִלְבָד שִׁיחִיָּה לְמַבּוּי שְׁלוֹשׁ
מִחֲצוֹת, וְלָחִי אֶחָד: וְהוּא שִׁיחִיו כְּתוּבִין
אֲשׁוּרִי, וּבִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל אִם הָיוּ כְּתוּבִין
בְּכֹל לְשׁוֹן, אוֹ בְּכֶתֶב אַחַר אִין מְצִילִין אוֹתָן,
אֶפְלוֹ הָיָה שָׁם עָרוֹב; וּבַחֲל, אִסוּר לְקָרוֹת בָּהֶם,

אֵלֶּא מִנִּיחָן בְּמָקוֹם הַתֵּרָה, וְהֵן מִתְאַבְּדִין
מֵאֲלִיָּהוּן.

כַּג, כַּח הָיוּ כְּתוּבִין בְּסֵם וּבְסִקְרָה אַף עַל פִּי
שְׂאִינּוּ כְּתֵב שְׁלִקְיָמָה, הוֹאִיל וְהֵן כְּתוּבִין
אֲשׁוּרִי וּבִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מְצִילִין אוֹתָן. הַגְּלִיזִין
שְׁלִסְפָרִים שְׁלֹמְעֵלָה וְשְׁלֹמְטָה, וְשָׁבִין פְּרָשָׁה
לְפָרָשָׁה, וְשָׁבִין דָּף לְדָף, וְשָׁבֶת חֲלֵת הַסֵּפֶר,
וְשָׁבֶסוּף הַסֵּפֶר אִין מְצִילִין אוֹתָן. הַכַּפְּרוֹת
וְחִקְמִיעִין אַף עַל פִּי שְׂיֵשׁ בָּהֶן אוֹתִיוֹת שְׁלֵשׁם,
וּמַעֲנִינּוֹת הַרְבֵּה שְׁלֵתוֹרָה אִין מְצִילִין אוֹתָן
מִפְּנֵי הַדִּלְקָה.

כַּג, כַּט סֵפֶר תּוֹרָה שְׂיֵשׁ בּוֹ לְלִקְטֵי שְׂמוֹנִים
וְחֲמִשׁ אוֹתִיוֹת מִתּוֹךְ תְּבוּת שְׁלֵמוֹת, וְאֶפְלוֹ
בְּכִלְלִין "יִגַּר שְׁחָדוּתָא", וְכֵן אִם הִיָּתָה בּוֹ
פְּרָשָׁה שְׂאִין בָּהּ שְׂמוֹנִים וְחֲמִשׁ אוֹתִיוֹת, וַיֵּשׁ
בָּהּ הַזְּכָרוֹת כְּגוֹן "וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרֶץ" מְצִילִין
אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַדִּלְקָה. וּמְצִילִין תֵּיק הַסֵּפֶר עִם
הַסֵּפֶר, וְתֵיק תְּכִלִּין עִם הַתְּכִלִּין אַף עַל פִּי שְׂיֵשׁ
בְּתוֹכָן מְעוֹת.

7 JUN	ראשון Sunday	כב 22	בבלי: חולין לח ירושלמי: בבא קמא לו תוספתא: כתובות ו נ"ך: דברי הימים ב כה רמב"ם: שבת יז	נץ החמה..... 5:26 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:09 סו"ז תפלה - גר"א... 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:37	עלות השחר..... 4:13 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:33 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה..... 8:24

8 JUN	שני Monday	כג 23	בבלי: חולין לט ירושלמי: בבא קמא לו תוספתא: כתובות ז נ"ך: דברי הימים ב כו רמב"ם: שבת יח	נץ החמה..... 5:25 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:09 סו"ז תפלה - גר"א... 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:38	עלות השחר..... 4:12 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:33 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה..... 8:25

9 JUN	שלישי Tuesday	כד 24	בבלי: חולין מ ירושלמי: בבא קמא לח תוספתא: כתובות ח נ"ך: דברי הימים ב כז רמב"ם: שבת יט	נץ החמה..... 5:25 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:09 סו"ז תפלה - גר"א... 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:38	עלות השחר..... 4:12 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:33 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה..... 8:25

10 JUN	רביעי Wednesday	כה 25	בבלי: חולין מא ירושלמי: בבא קמא לט תוספתא: כתובות ט נ"ך: דברי הימים ב כח רמב"ם: שבת כ	נץ החמה..... 5:25 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:39	עלות השחר..... 4:12 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה..... 8:26

11 JUN	המישי Thursday	כו 26	בבלי: חולין מב ירושלמי: בבא קמא מ תוספתא: כתובות י נ"ך: דברי הימים ב כט רמב"ם: שבת כא	נץ החמה..... 5:25 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:39	עלות השחר..... 4:12 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה..... 8:26

12 JUN	ששי Friday	כז 27	בבלי: חולין מג ירושלמי: בבא קמא מא תוספתא: כתובות יא נ"ך: דברי הימים ב ל רמב"ם: שבת כב	נץ החמה..... 5:25 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:40	עלות השחר..... 4:12 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה..... 8:27

Candle Lighting 8:09 הדלקת הנרות

13 JUN	שב"ק Shabbos	כח 28	בבלי: חולין מד ירושלמי: בבא קמא מב תוספתא: כתובות יב נ"ך: דברי הימים ב לא רמב"ם: שבת כג	נץ החמה..... 5:25 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:40	שלח, פבה"ח, פרק ג עלות השחר..... 4:12 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה..... 8:27

Shabbos Ends 9:40 זמן מוצ"ק

מברכים חודש תמוז המולד: מאנטאג צופרי 46 מינוט און 16 חלקים נאך 6. ראש חודש: שני ולמחרת ביום השלישי

ווער עס איז זיך מתוודע פאר'ן אייבערשטן, האט אים דער אייבערשטער ליב אפילו ווען ער איז נישט
ראוי דערצו, און דער אייבערשטער נעמט אונעק די צאָרן פון אים. (ספר המדות אות תשובה סימן מ"ח)